

Formannskapet

Innkalling

Møtedato: 13.05.2020
Møtested: Samfunnssalen
Møtetid: 17:00 - 19:00

Det er ikke anledning for tilhørere å møte opp fysisk. Møtet vil bli filmet og tilgjengeliggjort.

Innkalles: Faste medlemmer i utvalget.

Orienteres: Varamedlemmer, rådmann, kommunalsjef, økonomisjef, publikumskontoret, pressen

Forfall: Den som har lovlig forfall, eller er inhabil i noen av sakene, må melde fra så snart som mulig,, tlf. 32161100, slik at varamedlemmer kan bli innkalt. Varamedlemmer møter bare etter nærmere innkalling.

Godkjenning:

- Protokoll fra forrige møte
- Innkalling og saksliste

Saksliste

Saksnr	Tittel
013/20	Søknad om salgsbevilling for alkohol - Kolonial.no
014/20	Søknad om salgsbevilling for alkohol - netthandel - Lokalbrygg AS
015/20	Søknad om ny skjenkebevilling - Onsakervika Camping AS
016/20	Søknad om støtte til Eiendomsselskapet Veien Kulturminnepark AS
017/20	Kommunedelplan Idrett og fysisk aktivitet 2019 - 2025
018/20	Revidert økonomireglement Hole kommune iht nye økonomiforskrifter
019/20	Årsrapport 2019 - Finans- og gjeldsforvaltningen
020/20	Årsregnskap og årsrapport 2019 - Hole kommune

Ettersendes: 1) "Endring gebyrregulativ for vann og avløp" og 2) "Hole ungdomsskole utvidelse"

Hole, 30.4.2020

Syver Leivestad
Ordfører

Marthe Hagelsteen
Møtesekretær

Saksframlegg

Saksbehandler	Dok.dato	Arkiv	ArkivsakID
Lill Englund	30.04.2020	FA - U62	20/636

Saksnr	Utvalg	Type	Dato
010/20	Levekårsutvalget	PS	12.05.2020
013/20	Formannskapet	PS	13.05.2020

Søknad om salgsbevilling for alkohol - Kolonial.no

Rådmannens forslag til vedtak

Levekårsutvalget anbefaler formannskapet å fatte ett av følgende vedtak:

1. Avslag - NAV Sosialtjenestens uttalelse tas til følge.

1. Innvilges - Se bort fra NAV Sosialtjenestens uttalelse.

1. Kolonial.no AS, org. nr. 922 262 510, innvilges salgsbevilling for alkoholholdig drikk med høyest 4,7 % vol., ved hentepunkt eller hjemlevering i Hole kommune.
2. Som styrer godkjennes Jon Kåre Stene, f. 03.03.81. Som stedfortreder godkjennes Mats Eigil Barlo, f. 29.08.84.
3. Salgstid gis som fastsatt i Hole kommunes alkoholpolitiske handlingsplan, og er p.t.:
4. Bevillingen gis til 30.09.2024 som er fram til utløpet av ny bevillingsperiode 2020 - 2024.
5. Bevillingsgebyr for år 2020 settes til kr. 1700,-
Hverdager: kl. 08.00 - 20.00. Lørdager og dag før helligdag, unntatt Kr. himmelfartsdag 08.00 - 18.00. Det er forbudt å selge alkoholholdig drikk opp til 4,7 vol % (Gruppe 1) på søn- og helligdager, 1. og 17. mai. (Alkoholovens. § 3-7)
4. Bevillingen gis til 30.09.2024 som er fram til utløpet av ny bevillingsperiode 2020 - 2024.
5. Bevillingsgebyr for år 2020 settes til kr. 1700,-

Sammendrag

Kolonial.no AS, org. nr. 922 262 510 er en dagligvarebutikk på nett som leverer varer i Hole kommune. De søker salgsbevilling for alkoholholdig drikk med høyest 4,7 % vol., ved hentepunkt og hjemlevering i Hole kommune. De søker salgsbevilling for ny bevillingsperiode 2020-2024. De søkte salgsbevilling i september 2019. Søknaden ble behandlet og avslått i Formannskapet 23.10.2019, sak 037/19.

Saksopplysninger

Kolonial.no er en fullsortements dagligvarebutikk som driver nettsalg. Som en del av sortementet selger de alkoholholdig drikk med høyest 4,7 % vol. De må ha salgsbevilling i den kommunen de leverer varer ved hjemlevering og søker derfor nå salgsbevilling ved hjemlevering i Hole kommune. Det er innhentet uttalelse fra Politiet i forhold til styrer og stedfortreder. Det er innhentet uttalelse fra NAV, Sosialtjenesten som har følgende uttalelse:

Levering av alkoholholdige drikkevarer på dør i Hole kommune på bakgrunn av netthandel vil bidra til økt

tilgjengelighet samt være vanskelig å kontrollere i henhold til alkoholovens krav til kontroll av salg. Økt tilgjengelighet vet man bidrar til økt forbruk. Tilrettelegging for økt forbruk anses fra sosialtjenestens side som uheldig ut fra et barne- og familieperspektiv, samt et mer generelt folkehelseperspektiv. Spesielt gjelder dette de som er i risikozonen for å utvikle skadelig bruk /alkoholavhengighet.

Videre vurderer sosialtjenesten at det ved denne type handel vil være vanskeligere å kontrollere at den som har kjøpt varen oppfyller de krav som stilles ved kjøp av alkohol.

Ut fra overnevnte, vil sosialtjenesten ikke anbefale at det etableres handel med levering av alkoholholdig drikkevarer på dør i Hole kommune.

Bakgrunn for saken

For å få innvilget salgsbevilling må styrer og stedfortreder ha bestått kunnskapsprøve om alkoholoven – salg. Det kan ikke foreligge bemerkninger til vandel fra politiet på styrer og stedfortreder. Sosialtjenesten skal uttale seg.

Vurderinger

Styrer og stedfortreder har bestått kunnskapsprøve om alkoholoven – salg. Vi har mottatt uttalelse fra politiet som ikke har bemerkninger til styrer eller stedfortreder. Vi har mottatt uttalelse fra NAV Sosialtjenesten som ikke anbefaler å innvilge salgsbevilling ved hjemlevering.

Med bakgrunn i Alkoholoven 1-7d har kommunen frihet til å utforme egen lokal alkoholpolitikk. Lovens formål er i størst mulig utstrekning å begrense de samfunnsmessige og individuelle skader som alkoholbruk kan innebære.

Kommentar til loven:

Alkoholoven setter rammene for hvordan alkoholpolitikken skal forvaltes. Innenfor disse rammene er kommunene tillagt et betydelig ansvar og en stor frihet til å utforme sin egen lokale alkoholpolitikk. Den kommunale frihet er større på dette området enn på de fleste andre områder. En konsekvens av dette er at den norske alkoholpolitikken i stor grad er avhengig av hvilken politikk kommunene fører.

<https://www.helsedirektoratet.no/rundskriv/alkoholoven#%C2%A7-1-7d.-kommunal-alkoholpolitisk-handlingsplan>

Det skal avgjøres politisk om salgsbevilling skal innvilges. Uttalelsen fra NAV, sosialtjeneste skal vektlegges.

Konklusjon

Søknaden er tilstrekkelig opplyst. Med bakgrunn i vedlegg til søknaden og uttalelser vi har mottatt i saken kan søknaden enten:

1. Avslås
2. Innvilges

Aktuelle lover, forskrifter, avtaler m.m.:

Lov om omsetning av alkoholholdig drikk m v §§ 1-4 a og b, 1-7 a,b,c,d,

Merknad til forskrift av 11. desember 1997 nr. 1292 om omsetning av alkoholholdig drikk m v §11-2 og Forvaltningslovens bestemmelser

Hole kommunes alkoholpolitiske handlingsplan.

Saksframlegg

Saksbehandler	Dok.dato	Arkiv	ArkivsakID
Lill Englund	24.04.2020	FA - U60	20/786

Saksnr	Utvalg	Type	Dato
011/20	Levekårsutvalget	PS	12.05.2020
014/20	Formannskapet	PS	13.05.2020

Søknad om salgsbevilling for alkohol - netthandel - Lokalbrygg AS

Rådmannens forslag til vedtak

Levekårsutvalget anbefaler formannskapet å fatte ett av følgende vedtak:

1. Avslag - NAV Sosialtjenestens uttalelse tas til følge.
2. Innvilges - Se bort fra NAV Sosialtjenestens uttalelse.
 1. Lokalbrygg AS, org.nr. 924 455 500, innvilges salgsbevilling for alkoholholdig drikk med høyest 4,7 % vol., ved hentepunkt eller hjemlevering i Hole kommune.
 2. Som styrer godkjennes Eirik Petter Tomter f. 02.03.98. Som stedfortreder godkjennes Pia Rødsten Dahlberg, f. 01.06.86.
 3. Salgstid gis som fastsatt i Hole kommunes alkoholpolitiske handlingsplan, og er p.t.:
 4. Bevillingen gis til 30.09.2024 som er fram til utløpet av ny bevillingsperiode 2020 - 2024.
 5. Bevillingsgebyr for år 2020 settes til kr. 1700,-
 6. Alkoholritt alternativ skal være tilgjengelig som del av sortementet.
Hverdager: kl. 08.00 - 20.00. Lørdager og dag før helligdag, unntatt Kr. himmelfartsdag 08.00 - 18.00. Det er forbudt å selge alkoholholdig drikk opp til 4,7 vol % (Gruppe 1) på søn- og helligdager, 1. og 17. mai. (Alkoholovens.§ 3-7)
4. Bevillingen gis til 30.09.2024 som er fram til utløpet av ny bevillingsperiode 2020 - 2024.
5. Bevillingsgebyr for år 2020 settes til kr. 1700,-
6. Alkoholritt alternativ skal være tilgjengelig som del av sortementet.

Sammendrag

Lokalbrygg AS, org.nr. 924 455 500, søker salgsbevilling for alkohol, kl. 1 inntil 4,7% vol. ved nettsalg med utlevering i Hole kommune. De har inngått avtale med Posten for utlevering av varer.

Saksopplysninger

Lokalbrygg AS beskriver sitt konsept slik: Lokalbrygg.no er et konsept som skal tilby et bredt utvalg av lokale drikkevarer på nett til Norges befolkning. Dette inkluderer produkter som øl, cider, ingefærøl, og andre drikkevarer. Konseptet er basert på å tilby et stort utvalg av drikkevarer som du ellers ikke får kjøpt i fysiske butikker. Vi ønsker å fremheve Norges sterke kultur for produksjon av drikkevarer og gi lokale produsenter en helt ny distribusjonskanal som ikke har vært tilgjengelig tidligere.

Våre kunder er kvalitetsbevisste personer som aktivt oppsøker spesielle produkter som ikke finnes andre steder. Vi vil på mange måter være et alternativ til vinmonopolet, for alkohol gruppe 1 (inntil 4,7 volumprosent) med et stort utvalg for spesielt interesserte.

Vårt konsept vil fungere på lik linje som tradisjonell netthandel. I Norge finnes det over 150 ølbryggerier som klassifiseres som «småskala» bryggerier. Disse har svært begrenset med kanaler for å selge sine produkter med alkohol gruppe 1 (inntil 4,7 volumprosent). Ved å lage en plattform hvor alle produsenter kan tilby sine produkter, har vi kapasitet til å søke om og betale avgift for kommunal salgsbevilling over hele landet, og derfor tilgjengeliggjøre kvalitetsprodukter for flere.

For å kunne levere alkoholholdig drikk i Hole kommune må de må ha kommunal salgsbevilling i den kommunen de leverer varer. Avtale er inngått med Posten hvor varer kan hentes på Posten eller leveres hjem.

Det er anmodet om uttalelse fra Politiet i forhold til styrer og stedfortreder. Det er anmodet om uttalelse fra NAV, Sosialtjenesten som har følgende uttalelse:

Levering av alkoholholdige drikkevarer på dør i Hole kommune på bakgrunn av netthandel vil bidra til økt tilgjengelighet samt være vanskelig å kontrollere i henhold til alkohollovens krav til kontroll av salg. Økt tilgjengelighet vet man bidrar til økt forbruk. Tilrettelegging for økt forbruk anses fra sosialtjenestens side som uheldig ut fra et barne- og familieperspektiv, samt et mer generelt folkehelseperspektiv. Spesielt gjelder dette de som er i risikozonen for å utvikle skadelig bruk /alkoholavhengighet.

Bakgrunn for saken

For å få innvilget salgsbevilling må styrer og stedfortreder ha bestått kunnskapsprøve om alkoholloven – salg. Det kan ikke foreligge bemerkinger til vandel fra politiet på styrer og stedfortreder. Sosialtjenesten skal uttale seg.

Vurderinger

Styrer og stedfortreder har bestått kunnskapsprøve om alkoholloven – salg. Vi har anmodet om uttalelse fra politiet og venter svar på om de har som ikke har bemerkinger til selskapet, styrer eller stedfortreder. Vi har mottatt uttalelse fra NAV Sosialtjenesten som ikke anbefaler å innvilge salgsbevilling ved hjemlevering.

Med bakgrunn i Alkoholloven 1-7d har kommunen frihet til å utforme egen lokal alkoholpolitikk. Lovens formål er i størst mulig utstrekning å begrense de samfunnsmessige og individuelle skader som alkoholbruk kan innebære.

Kommentar til loven:

Alkoholloven setter rammene for hvordan alkoholpolitikken skal forvaltes. Innenfor disse rammene er kommunene tillagt et betydelig ansvar og en stor frihet til å utforme sin egen lokale alkoholpolitikk. Den kommunale frihet er større på dette området enn på de fleste andre områder. En konsekvens av dette er at den norske alkoholpolitikken i stor grad er avhengig av hvilken politikk kommunene fører.

Det skal avgjøres politisk om salgsbevilling skal innvilges. Uttalelsen fra NAV, sosialtjeneste skal vektlegges.

Konklusjon

Søknaden er tilstrekkelig opplyst. Med bakgrunn i vedlegg til søknaden og uttalelser vi har mottatt i saken kan søknaden enten:

1. Avslås
2. Innvilges

Aktuelle lover, forskrifter, avtaler m.m.:

Lov om omsetning av alkoholholdig drikk m v §§ 1-4 a og b, 1-7 a,b,c,d,

Merknad til forskrift av 11. desember 1997 nr. 1292 om omsetning av alkoholholdig drikk m v §11-2 og Forvaltningslovens bestemmelser

Hole kommunes alkoholpolitiske handlingsplan

Saksframlegg

Saksbehandler	Dok.dato	Arkiv	ArkivsakID
Lill Englund	24.04.2020	FA - U63	19/3153

Saksnr	Utvalg	Type	Dato
009/20	Levekårsutvalget	PS	12.05.2020
015/20	Formannskapet	PS	13.05.2020

Søknad om ny skjenkebevilling - Onsakervika Camping AS

Rådmannens forslag til vedtak:

1. Onsakervika Camping AS, org. nr. 923 557 741, innvilges skjenkebevilling for alkoholholdig drikk klasse 1 og 2 med lavere enn 22 % vol., ved avgrenset område ute ved Onsakervika Camping, Øvre Onsakervei 64, 3530 Røyse, fra 15.april til 15. oktober hvert år.
2. Som styrer godkjennes Mariana de Water, f. 13.07.88
3. Som stedfortreder godkjennes Torbjørn Slåtto, f. 05.03.71
4. Skjenking av alkoholholdig drikk (kl. 1 og 2) lavere enn 22 % vol. mellom kl. 09.00 og 21.00.
5. Bevillingen gis til 30.09.2024 som er fram til utløpet av ny bevillingsperiode for 2020-2024.
6. Bevillingsgebyr for 2020 settes til halvt minstegebyr, kr. 2650,-.

Sammendrag

Onsakervika Camping AS, org.nr. 923 557 741 er et nyopprettet selskap som driver tidligere Onsakervika AS org.nr. 994 288 032. De søker skjenkebevilling.

Saksopplysninger

Onsakervika Camping AS, org.nr. 923 557 741 er innvilget serveringsbevilling ved Onsaker Camping, Øvre Onsakervei 64, 3530 Røyse. Styrer er Mariana de Water, stedfortreder er Thorbjørn Slåtto. De søker nå om skjenkebevilling for alkoholholdig drikk kl. 1 og 2, lavere enn 22 % vol. ved avgrenset område ute. Stedet er en bade- og campingplass. De søker om å skjenke alkoholholdig drikk mellom kl. 09.00 og 21.00.

Bakgrunn for saken

For å få innvilget skjenkebevilling må det foreligge serveringsbevilling. Det må være en styrer og en stedfortreder som begge har bestått kunnskapsprøve om alkoholloven – skjenking. I tillegg skal vi innhente uttalelse fra Politiet og NAV, Sosialtjenesten.

Vurderinger

Vi har anmodet om uttalelse fra politiet jf. Alkohollovens bestemmelser på stedet, styrer og stedfortreder. Vi har anmodet om uttalelse fra sosialtjenesten.

Vi har mottatt uttalelser fra Politiet på stedet og stedfortreder som ikke har noen bemerkninger til stedet, styrer eller stedfortreder. Sosialtjenesten har muntlig formidlet at de ikke har bemerkninger til søknaden.

Stedfortreder, Thorbjørn Slåtto, f. 05.03.71 har bestått kunnskapsprøve om alkoholloven – skjenking. Mariana de Water skal ta kunnskapsprøven om alkoholloven – skjenking.

Det er vedtatt i Alkoholpolitisk handlingsplan at godkjenning av styrer og stedfortreder kan gjøres av administrasjonen. Det at styrer ikke har bestått kunnskapsprøven anses ikke å hindre innvilgelse av søknad om skjenkebevilling. På grunn av lang tid til neste sak i Formannskapet legger vi søknaden fram til politisk behandling nå.

Konklusjon

Saken er tilstrekkelig opplyst til at vedtak kan fattes.

Aktuelle lover, forskrifter, avtaler m.m.:

Lov om omsetning av alkoholholdig drikk m v §§ 1-4 a og b, 1-7 a,b,c,d, Hole kommunes alkoholpolitiske handlingsplan, Merknad til forskrift av 11. desember 1997 nr. 1292 om omsetning av alkoholholdig drikk m v §11-2 og Forvaltningslovens bestemmelser.

Saksframlegg

Saksbehandler	Dok.dato	Arkiv	ArkivsakID
Håvar Austgard	24.04.2020	FE - 223, FA - C50	20/621

Saksnr	Utvalg	Type	Dato
012/20	Levekårsutvalget	PS	12.05.2020
016/20	Formannskapet	PS	13.05.2020

Søknad om støtte til Eiendomsselskapet Veien Kulturminnepark AS

Rådmannens forslag til vedtak

Formannskapet støtter med kr 75 000 over Formannskapetets disposisjonskonto. Støtten med gis med forbehold om at eierne i Eiendomsselskapet Veien Kulturminnepark AS bidrar med støtte etter den fordelingen som kommer fram i saken. Saldo Formannskapetets disposisjonsfond er kr 100 000.

Saksopplysninger

Eiendomsselskapet Veien Kulturminnepark AS søker eierne om støtte til reoperasjon av råteskader i bærende konstruksjoner for Langhuset i Veien Kulturminnepark.

Eiendomsselskapet Veien Kulturminnepark AS driver utleie av bygningsmasse i Veien kulturminnepark. Bygningsmassen består av museumsbygget og Langhuset.

Langhuset ble bygget i 2004 og åpnet i 2005. Langhuset ble bygget for å synliggjøre det som vi antok var byggeskikk i det tidsrommet langhuset sto (år 0-200). Samtidig ble det ivaretatt en del moderne krav til tidsmessighet for å muliggjøre bruk som forsamlingslokale. Bl.a. er det lagt inn vann, strøm og det er etablert et fullverdig kjøkken.

Bygget har i den tiden det har stått vært gjenstand for løpende vedlikehold og noen større utbedringer for å sikre at bygget fyller sitt formål i mange år fremover;

- Byttet overtak.
- Leirklinet og kalket vegger.
- Drenert rundt hele bygget.

Søknaden er vedlagt.

Eier	Aksjer	Eier-andel	Søkt støttebeløp
Buskerud Fylkeskommune Holding AS	100	31,25%	375 000
Ringerike kommune	80	25%	300 000
Hole kommune	20	6,25	75 000
Ringerikes Sparebanks	67	20,94%	251 280

Kulturstiftelse			
Hønefoss Sparebank	27	8,44%	101 280
Ringerikskraft AS	26	8,12%	97 440
Totalt	320	100%	1 200 000

Vurderinger

Hole kommune har forpliktelser overfor Eiendomsselskapet. Satsningen på Veien kulturminnepark er for felles formidling av kulturhistorie på Ringerike.

Aktuelle lover, forskrifter, avtaler m.m.:

Vedlegg:

Søknad om støtte til Eiendomsselskapet Veien Kulturminnepark AS

Søknad om støtte til Eiendomsselskapet Veien Kulturminnepark AS

Sendes til:

Buskerud Fylkeskommune Holding AS, post@viken.no (avdeling for kulturarv)

Ringerike Kommune, postmottak@ringerike.kommune.no

Hole Kommune, postmottak@hole.kommune.no

Ringerike Sparebanks Kulturstiftelse, post@fengselet.com

Hønefoss Sparebank, ole.jan@honefossbank.no

Ringerikskraft AS, post@ringerikskraft.no

Kjære eier av Eiendomsselskapet Veien Kulturminnepark AS.

Veien Kulturminnepark er nå ca 20 år gammelt. Prosjektet ble igangsatt som et felles prosjekt drevet av næringsliv og det offentlige. Målet var å beskrive deler av Ringeriks-historien gjennom oppbygging av et Langhus samt et museum i nær tilknytning til det historiske området som Veienmarka utgjør.

Åpningen av Langhuset på Veigin ble foretatt i 2005. Stedet er valgt som Buskerud fylkes 1000-årssted og er viktig i regional sammenheng. Museet ble ferdigstilt i 2009.

Begge byggene og området rundt har etter dette blitt forvaltet i tråd med museale standarder og i samarbeid med Buskerud Fylkeskommune. (Byggene har blitt leid ut til Stiftelsen Hringariki og siden Stiftelsen Buskerudmuseet.

Langhuset ble bygget etter museale standarder for å synliggjøre det som vi antok var byggeskikk i det tidsrommet langhuset sto. Samtidig ble det ivaretatt en del moderne krav til tidsmessighet for å muliggjøre bruk som forsamlingslokale etc. Bl.a. er det lagt inn vann, strøm og det er etablert et fullverdig kjøkken etc.

Bygget har i den tiden det har stått vært gjenstand for løpende vedlikehold og noen større utbedringer for å sikre at bygget fyller sitt formål i mange år fremover. Det kan nevnes:

- Byttet overtak.
- Leirklinet og kalket vegger.
- Drenert rundt hele bygget.

I 2015 ble taket fornyet. Det gamle taket var ikke lenger tett og vedlikeholdsbehovet til den valgte konstruksjonen ble vurdert som for høy og kostnadskrevenende. Det ble valgt et tak av moderne standard, men som gjenspeiler det opprinnelige inntrykk så godt som mulig. Taket ble bekostet av Eiendomsselskapet til en total kostnad på 630.000,- +mva. (det dukket opp flere tegn på fuktproblemer når man reparerte veggene)

I 2018 ble det gjennomført en vurdering av Langhuset (analyse gjennomført av arkeolog Aksel Vilhelm Klausen og vaktmester Arve Wik) som avdekket potensielle råteproblemer knyttet til

bærende konstruksjoner. Etter anbefaling fra undersøkelsen ble det sommeren/høsten 2019 etablert en dreneringsgrøft rundt bygget for å tørke ut jordmassen under bygget. Totalkostnaden på drenering ble kr. 170.000,- som ble bekostet av eiendomsselskapet.

En av anbefalingene i undersøkelsen, etter å ha avdekket fremvekst av sopp rundt bæresøylene i bygget var å gjennomføre en utgraving rundt noen søyler for å kontrollere tilstand. Det ble derfor foretatt en utgraving rundt 4 søyler. Det viste seg da at søylene var sterkt angrepet av råte og hadde mistet vesentlige deler av bæreevnen.

Etter dialog med ingeniør Per Stenbro ble det avklart at bygget med stor sikkerhet ikke ville tåle en skikkelig snøvinter. Frykt for at bærende konstruksjoner skulle svikte/kollapse under et evt sterkt trykk av snø på tak kunne ikke styret sitte å se på. Man vurderte dette som en hastesak og etter å ha konsultert innkjøpsavdelingen i fylkeskommunen gjennomførte vi et forenklet anbud (ikke doffin) hvor man gikk ut til 3 potensielle leverandører med forespørsel om reparasjon og forsterkning av søylene. Etter å ha mottatt tilbud og vurdert disse både mht pris og evne til rask gjennomføring ble Betonmast valgt som leverandør til dette prosjektet.

I samråd med ingeniør Stenbro ble det valgt en løsning som opprettholder det visuelle inntrykk i lokalet, men sikrer at det som er under bakken holder en moderne standard hvor det ikke skades av fukt.

Under arbeidet med søylene ble det avdekket omfattende råteskader på gulv – tilfarere og gulvbord samt et elektrisk anlegg som ikke kan godkjennes etter dagens standarder. Det var ifølge elektriker ei heller godkjent i henhold til daværende forskrifter. Dette bidro til å utvide problemstillingen og dermed øke kostnaden i prosjektet. Det er nå fjernet råteskadede stolper og erstattet med nye fundamenter på 32 søyler.

Problemstillingen med råte på bærende konstruksjoner i bygg av denne type er ikke ukjent. Det viser seg at for eksempel Ullandhaug i Stavanger har hatt et tilsvarende problem hvor man endte

opp med å demontere hele bygget, sette opp nye stolper og montere opp på nytt. Et slik prosjekt har et helt annet kostnadsnivå.

Den samlede kostnaden for hele prosjektet er vurdert til MNOK 1,8. Eiendomsselskapet har i tillegg brukt kr. 170.000,- til drenering og annet vedlikehold i 2019. Eiendomsselskapet Veien Kulturminnepark AS har vedtatt å bruke av egne midler inntil kr 750.000,- på reparasjon av søyler samt isolasjon og påstøp. Legging av tregulv samt oppretting av det elektriske, mao tilbakestilling til et visuelt inntrykk som tidligere kommer i tillegg. Støpt såle i gulv og sikring av bygningstruktur er nå gjennomført og vi har en basis for å legge ut nye gulvbord tilsvarende de som lå der opprinnelig. I tillegg vil man etablere et godkjent elektrisk opplegg for bygget, hvor blant annet vedlikeholdsarbeid kan gjennomføres uten å skade andre konstruksjoner. Etter gjennomføring av dette prosjektet vil bygget ha den samme fremtreden som tidligere, men "under bakken" vil det tilfredsstillende moderne standarder mht sikkerhet, bæreevne, fare for råte og (reduisert) vedlikehold.

Eiendomsselskapet er ikke økonomisk i stand til å gjennomføre hele denne prosessen i 2020.

Sammen med revisor og regnskapsfører har vi konkludert med at dette vedlikeholdet er fradragsberettiget for mva innenfor de reglene som gjelder i dag. De omsøkte beløp er derfor etter fradrag for mva.

For å sikre mulighet for ferdigstillelse i 2020 samt tilfredsstillende likviditet i eiendomsselskapet ser vi oss derfor nødt til forespørre eierfellesskapet om et samlet tilskudd til dette arbeidet på kr. 1.200.000,-

Forespørselen rettes til den enkelte eier iht registrert egenandel i Eiendomsselskapet.

Eier	Aksjer	Eier-andel	Støttebeløp
Buskerud Fylkeskommune Holding AS	100	31,25 %	375 000
Ringerike Kommune	80	25,00 %	300 000
Hole Kommune	20	6,25 %	75 000
Ringerikes Sparebanks Kulturstiftelse	67	20,94 %	251 280
Hønefoss Sparebank	27	8,44 %	101 280
Ringerikskraft AS	26	8,12 %	97 440
Totalt	320	100,00 %	1 200 000

Av hensyn til gjennomføring ber vi om en så rask behandling som mulig.

Hønefoss, 19.mars 2020

Mvh

Per-Arne Hanssen

Styreleder.

Eiendomsselskapet Veien Kulturminnepark AS

Saksframlegg

Saksbehandler	Dok.dato	Arkiv	ArkivsakID
Håvar Austgard	01.04.2020	FE - 144, FA - C20	19/3140

Saksnr	Utvalg	Type	Dato
007/20	Levekårsutvalget	PS	12.05.2020
017/20	Formannskapet	PS	13.05.2020
	Kommunestyret	PS	

Kommunedelplan Idrett og fysisk aktivitet 2019 - 2025

Rådmannens forslag til vedtak

Levekårsutvalget anbefaler Formannskapet og Kommunestyret å gjøre slikt vedtak; Kommunedelplan Idrett og fysisk aktivitet 2019 - 2025 vedtas.

Sammendrag

Kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet er en plan for utvikling av anlegg i Hole for perioden 2020-2025. Planen tar også for seg strategier for idrett og friluftsliv. Anlegg som det skal søkes spillemidler til skal være en del av denne planen, eller planens handlingsdel. Planens handlingsdel rulleres årlig rundt årsskiftet. Erfaring fra tidligere planperiode viser at det også oppstår utvikling, muligheter og behov for anlegg som ikke er en del av denne planen.

Kommunedelplan idrett og fysisk aktivitet er en plan som utvikles i samarbeid med aktører som skilter anleggsbehov eller planer. Planinnholdet vil derfor være preget av hvilke bidragsyttere som aktivt bidrar inn i planprosessen. Det er ikke gitt i planen hvem som har ansvar for gjennomføring.

Vi har tro på at anlegg skaper aktivitet enten det er ferdselsårer for friluftslivet, anlegg for organisert idrett eller for mer uorganisert aktivitet. Både dugnadsgrupper, lag og foreninger, næringslivet og kommunen er pådrivere for utvikling av anlegg som møter dagens aktivitetsbehov.

Tidligere politisk behandling

Levekårsutvalget vedtok 29. januar 2019 planprogram for Kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet. Planprogram er en disposisjon for planarbeidet. Planprogrammet ligger som vedlegg til saken. Med utgangspunkt i planprogrammet har Kultur og fritid sammen med en arbeidsgruppe med representanter fra idretten og friluftsliv arbeidet med forslag til plan for idrett og fysisk aktivitet.

Planprosessen har blitt vurdert endret etter at kravet om å ha en slik plan er tatt ut av nasjonale «Bestemmelser om tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet». Vedtak Levekårsutvalget 19. nov; Med utgangspunkt i det planarbeidet som foreligger bes administrasjonen bearbeide et utkast til kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet til møtet i januar 2020.

Levekårsutvalget vedtok 28. januar 2020 å legge forslag til Kommunedelplan Idrett og fysisk aktivitet ut til offentlig høring.

Siden planen går mot vedtak først nå i 2020 endrer den navn til Kommunedelplan Idrett og fysisk aktivitet 2019 - 2025

Høring og merknadsbehandling

Forslag til Kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet har ligget ute til offentlig høring i mer enn seks uker. Det er mottatt 2 merknader. Disse og planen er vedlagt saken.

Merknadene og merknadsbehandlingen er samlet under overskrifter.

Merknad med innspill til tekst om golf (fra Hole idrettsråd)

Merknadsbehandling; Høringsutkastet er endret noe med tekstforbedring. De ulike aktivitetene er forsøkt framstilt på en balansert måte.

Merknad med spørsmål om hva kommunen vil når det gjelder vei og bane (fra Hole idrettsråd)

Merknad om utfordringene Ringerike o-lag står overfor dersom FRE16 realiseres, jf deres vedlegg 1 som viser hvordan kart blir berørt og erstatningskravet Ringerike o-lag har satt fram.

Merknadsbehandling; Hole kommune er i prosesser med FRE16 som ikke er konkludert. Under planleggingen av vei og bane er det å sikre interessene til idrett og friluftsliv et vedtatt satsningsområde for Hole kommune. Krav om kompensasjon for idrettsanlegg og turområder som blir berørt av vei og bane er en del kommunens dialog med FRE16. Det er gjennomført forhandlinger med FRE16 om kompensasjon for tap av friluftslivets interesser som går tapt ved bygging av ny vei og bane. Det er utarbeidet utkast til avtale etter FRE16s premisser. Hole kommune venter ferdig utformet avtaleforslag om kompensasjon for tap av friluftslivets interesser fra FRE16 til politisk behandling. Interessegruppe for idrett og friluftsliv har hatt flere medvirkningsmøter om mulige alternative friluftslivstiltak. FRE16 har ikke i 2019 vært åpen for eventuelle forhandlinger om idrettsanlegg som går tapt som følge av vei og bane. FRE16 vil ta slike forhandlinger etter vedtak av statlig plan.

Merknad om at kart som anlegg og orientering som aktivitet bør få en større plass i den endelige planen (Ringerike orienteringslag);

1. Omtaler og synliggjør betydningen av kart som grunnlag for orienteringsidrett, friluftsliv og fysisk aktivitet for alle.
2. Fastslår at alle skolene i kommunen bør ha oppdaterte skolegårdskart/nærkart for å oppfylle kompetansemålene i kroppsøving – og for bruk i andre fag som unikt virkemiddel for registreringer og synliggjøring av planer, resultater og sammenhenger.
3. Innarbeider revisjon av o-kart Vik i 2024 i anleggsplanen.
4. Ivaretar gangforbindelser til skogområder og annen utmark gjennom boligfelt og i kultur- og jordbrukslandskapet i arealplanlegging og ved utarbeiding av en plan for friluftslivets ferdselsårer i kommunen.
5. Sikrer at stier fra Hole ungdomsskole og gjennom Viksåsen naturreservat kan brukes til orientering og annen idretts- og friluftslivsaktivitet.
6. Innfører en tilskuddsordning til idrettsanlegg.

Merknadsbehandling punkt 1; Behov for kart er innarbeidet i planen.

Kart er grunnlaget for orienteringsidrett, friluftsliv og fysisk aktivitet for alle. Det finnes flere kartbaser som Ringerike O-lag, UT.no, Skiforeningen, kommunens kartsider og flere. Det er ikke laget egne samlede sti og løypekart for Hole.

Merknadsbehandling punkt 3; Revisjon av o-kart Vik i 2024 er innarbeidet i planen.

Merknadsbehandling punkt 4; Gangforbindelser til skogområder og annen utmark gjennom boligfelt og i kultur- og jordbrukslandskapet blir i planen et innspill til kommunens arealplan. Utarbeidelse av en plan for friluftslivets ferdselsårer i kommunen blir i planen et innspill til kommunens planstrategi. Planstrategien bestemmer hvilke planer kommunen skal ha.

Merknadsbehandling punkt 5; Sikring av stier fra Hole ungdomsskole og gjennom Viksåsen naturreservat til orientering og annen idretts- og friluftslivsaktivitet blir i planen innspill til kommunens arealplan.

Merknadsbehandling punkt 6; Planen legger ikke opp til en egen kommunal tilskuddsordning til idrettsanlegg. Hole kommune har ikke en egen budsjettpost for anleggsutvikling. Til enkelte anlegg har Hole kommune gjennom Formannskapetets disposisjonsfond brukt midler til anlegg og forskuttert spillemidler. Hole kommune finansierer egne anlegg. Hole kommune kan i enkelte tilfeller være med å finansiere deler av andres anlegg eller å forskuttere spillemidler. Slike ordninger vurderes etter søknad.

Aktuelle lover, forskrifter, avtaler m.m.:

Bestemmelser om tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet - 2019

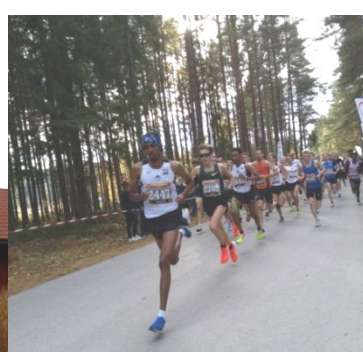
Vedlegg:

Planprogram

Kommunedelplan Idrett og fysisk aktivitet 2019 - 2025 - innspill

Høringsuttalelse KDPL idrett og fysisk aktivitet

KDPL idrett og fysisk aktivitet – til vedtak

Planprogram Kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet 2019 – 2025

Innledning om kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet

Muligheter til å drive idrett og fysisk aktivitet herunder friluftsliv bidrar til å gjøre Hole til en attraktiv kommune hvor innbyggerne er aktive.

Dette er en langsiktig plan for utvikling av idrettsanlegg i kommunen. Planen skal også ta for seg utviklingstrekk, mål og strategier for idrett og friluftsliv. Brukere av planen er politikere, administrasjonen, idrettsorganisasjoner og engasjerte innbyggere. Planen er en forutsetning for at aktører i Hole kan søke om spillemidler.

Planprogrammet

Planprogrammet skal være grunnlaget for arbeidet med kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet. Hensikten med planprogrammet er å styrke tidlig medvirkning og sørge for gode prosesser.

Planprogrammet forteller om formålet, forslag til hva planen skal omfatte, hvem som skal være med og organisering av arbeidet, aktuelle rammer og føringer, samt framdriftsplan.

Planprogrammet legges ut til offentlig ettersyn i seks uker, slik at alle interesserte får mulighet til å komme med innspill og synspunkter tidlig i prosessen, før det blir trukket noen konklusjoner.

Organisering og medvirkning

Prosesen er viktig for planens kvalitet. En god plan er ofte et resultat av en planprosess der alle involverte har deltatt på en slik måte at de får et eierforhold til planen. Da blir planen ofte et bedre redskap for å nå de målsettinger kommunen setter for området. Hole Idrettsråd og flere idrettslag har sagt seg villige til å bidra aktivt i planprosessen. Kultur og fritid vil opprette en arbeidsgruppe for arbeid med planen. Det er et mål å få bred representasjon i arbeidsgruppen av både organisert og uorganisert aktivitet innen idrett og fysisk aktivitet. Arbeidsgruppen vil arbeide med planforslag i tråd med planprogram.

Politisk styringsgruppe	Levekårsutvalget
Arbeidsgruppe	Tjenesteleder Kultur og fritid Representanter med ansvar for skole og folkehelse Hole Idrettsråd Representanter både fra idrettslag, uorganisert fysisk aktivitet og herunder friluftsliv. Representant fra Råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne
Medvirkning	Planprogrammet sendes på høring med ønske om tilbakemelding på valg av temaer i kulturplanen til: <ul style="list-style-type: none"> • lag og foreninger innen idrett og fysisk aktivitet som mottar tilskudd • Kommuner i Ringeriksregionen og Buskerud Fylkeskommune • Kommunens tjenesteområder • Idrettsrådet, Ungdomsrådet, Eldrerådet og Rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne • Alle innbyggere blir holdt løpende orientert i prosessen gjennom kommunens hjemmeside og facebook • Alle som ønsker skal få mulighet til å gi innspill

Forankring og avgrensning

Arbeidet tar utgangspunkt i Kulturdepartementets veileder for kommunal planlegging for idrett og fysisk aktivitet.

Sentrale begreper

Idrett

Med idrett forstås aktivitet i form av trening, eller konkurranse i den organiserte idretten.

Fysisk aktivitet

Med fysisk aktivitet forstås egenorganiserte trenings- og mosjonsaktiviteter, herunder friluftsliv og aktiviteter preget av lek.

Idrettsanlegg og spillemiddelfinansiering av anlegg

Det redegjøres for ulike typer anlegg i spillemiddelordningen; nærmiljøanlegg, ordinære anlegg og nasjonalanlegg. Anlegg for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv som det søkes spillemidler til må være innarbeidet i denne planen eller planens handlingsprogram som rulleres årlig.

Andre lover og sentrale føringer

- Folkehelseloven
- Bestemmelser om tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet
- Strategi for idrett og friluftsliv i Buskerud
- Statlig idrettspolitik inn i en ny tid
- Stortingsmelding 26 – Den norske idrettsmodellen
- Friluftslivsmeldingen — Natur som kilde til helse og livskvalitet
- Handlingsplan for friluftsliv
- Folkehelsemeldingen

Kommuneplanens samfunnsdel om idrett og fysisk aktivitet

Forslag til kommuneplanens samfunnsdel (2018-2030) ligger ute til høring med følgende føringer;

- Hole kommune har flere kvaliteter i form av gode natur-, kultur- og fritidsmuligheter og er i dag et attraktivt sted å bosette seg.
- Folkehelseprofilen viser at helsetilstanden i Hole er like god eller bedre enn landsgjennomsnittet på de fleste områder, og befolkningsundersøkelser viser at innbyggerne opplever høy grad av trivsel og tilhørighet.
- Hole har i dag mange aktive, sterke, selvstendige og handlekraftige innbyggere som utgjør en viktig ressurs.
- Hole kommune skal styrke samarbeidet mellom kommune, næringsliv, frivillighet, utdanning og forskning.
- Boligområdene skal utformes med trygge og gode oppvekstvilkår, leke- og møteplasser og mulighet for fysisk aktivitet.
- Fremme frivillighet og deltakelse ved å mobilisere lokalsamfunnets ressurser.
- Legge til rette for lek, aktivitet, kulturtilbud, naturopplevelser og fritidstilbud.
- Bærekraftig planverk for friluftslivet, skjøtsel av friluftsområder og naturopplevelser.
- Tilrettelegge for aktivt friluftsliv og naturopplevelser for alle.
- Forvalte marka i tråd med Markalovens formål.
- Sørge for allmenn tilgjengelighet til fjorden og strandsonene.
- Sikre arealer og planlegge for gode grøntområder, friluftsområder, møteplasser og infrastruktur som er tilgjengelig for alle.

Forholdet til andre planer i Hole kommune

- Kommuneplan
- Økonomiplan
- Oppvekstplan
- Folkehelseplan

Planverk innen kulturområdet

- Temaplan for kulturminner
- Kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet
- Kulturplan

Aktuelle temaer

- Målsetting for folkehelse relatert til fysisk aktivitet.
- Målsetting for kommunens satsing på idrett og fysisk aktivitet, herunder friluftsliv.
- Statusvurdering av ulike befolkningsgruppers aktivitetsnivå i et folkehelseperspektiv.
- Behovsanalyse for anlegg og annen tilrettelegging for fysisk aktivitet for alle
- Vurdering av behov for anlegg og annen tilrettelegging for fysisk aktivitet ut fra forventet folkevekst på Sundvollen.
- Vurdering av langsiktige og kortsiktige behov for både anlegg og aktivitet.
- Målsetting for anleggsutbygging og sikring av arealer for idrett og friluftsliv.
- Resultatvurdering av forrige plan, med statusoversikt.
- Prioritert handlingsprogram for utbygging av idretts- og friluftsanlegg.
- Oversikt over forventede kostnader knyttet til drift og vedlikehold av planlagte anlegg.

- Uprioritert liste over langsiktige behov for anlegg.
- Lokaliseringen av eksisterende og planlagte anlegg, områder for friluftsliv og arealbehov for planlagte anlegg og friluftslivsområder bør framgå.
- Vurdering av erstatning for stier, turveger og skiløyper og andre anlegg som ødelegges eller forringes av ny E 16 og Ringerikesbanen, herunder vurdere en samlet plan for friluftslivets ferdselsårer i kommunen.
- Vurdering av behov for utearealer, anlegg og annen tilrettelegging for fysisk aktivitet i tilknytning til skolene ut fra behovet for mer fysisk aktivitet i skolehverdagen.

Disposisjon

1. Forord

2. Sammendrag

3. Innholdsfortegnelse

4. Innledning og bakgrunn for planen

- Henvisning til formelle krav til
- Kommunal planlegging
- Kommunens mål

5. Utviklingstrekk i kommunen

- Relevant informasjon fra kommuneplanen samfunnsdel
- Demografiske data og Utviklingstrekk innenfor helse- og oppvekstsektoren.
- Vei og bane
- Endringer i skolestruktur

6. Kommunens idretts og friluftspolitikk

- Mål og strategier for idrett og fysisk aktivitet
- Partnerskapsavtaler
- Hole Idrettsråd
- Tilskuddsordninger
- Virkemidler for anleggsutvikling

7. Resultatvurdering av forrige plan

8. Forhold til andre deler av kommuneplanen

- Herunder kommunens folkehelsepolitikk og sambruk av friluftslivets ferdselsårer og tilrettelegging for gange- og sykling som transportform.

9. Planprosessen

- Prosessen beskrives.

10. Beskrivelse av nåsituasjonen for kommunen

- Oversikt og vurdering av idrettslige og andre fysiske aktiviteter, herunder friluftaktiviteter og anlegg.

11. Vurdering av aktivitet og fremtidige behov

- Vurderingen av aktivitetssituasjonen skal presenteres som et grunnlag for behovene for både organisert og uorganisert aktivitet foreslått i tiltaksplanen.

12. Handlingsprogram for anlegg og planlagt gjennomføring

13. Langsiktig del

- Liste over uprioriterte idrettsanlegg og områder for friluftsliv.

14. Kart

- Kart som viser ulike typer anlegg og områder inngår som en del av plan for idrett og fysisk aktivitet.

Framdriftsplan

- Oppstart planarbeidet høsten 2018
- Planprogram legges til offentlig høring med seks ukers frist
- Arbeidsgruppe arbeider med planforslag
- Forslag til plan for idrett og fysisk aktivitet høsten 2019
- Plan for idrett og fysisk aktivitet legges ut til høring høsten 2019
- Ferdig plan vedtas av Kommunestyret

Fra: Hole Idrettsråd <holeidrettsrad@gmail.com>
Sendt: søndag 8. mars 2020 13:48
Til: Håvar Austgard
Emne: KDPL

Hei

Vi har noen ytterligere innspill:

Golf

Idrettslaget Holeværingen har en barnegolfgruppe som spiller i Tyrifjord GK på Storøya.

Tyrifjord golfklubb

Golfklubben har en fantastisk 18 hulls golfbane med en flott driving-range. Tilhørende korthulls treningsområde er for alle, innehar en liten aktivitetspark og er åpen for alle. Golfklubben har spillere fra 4 til 94 år og banen brukes over 90.000 timer i året. Klubbhuset har alle fasiliteter og en stor sentralt plassert og asfaltert parkeringsplass. Klubben er beliggende på Storøya og har bidratt til at golf er blitt en folkesport.

Storøya Golf

Tyrifjord golfklubb har 18 hulls golfbane på Storøya. Golfklubben arbeider med planer for fornyelse av flere hull for å tilpasses dagens spillestil som har en bredere spillergruppe enn tidligere.

Forslag:

Tyrifjord golfklubb har 18 hulls golfbane på Storøya. Golfklubben arbeider med planer om endring av flere hull for fornyelse og bedring av banens utfordringer. Dette for enda bedre spilleopplevelse uansett ferdighetsnivå og for å sikre klubben og banen en bærekraftig utvikling. Banen er kjent for sin beliggenhet og som en av landets beste golf- natur og spilleopplevelse.

6.3 Vei bane:

Hva vil kommunen? Kan ikkese at noe er endret her.

Mvh.
Hole Idrettsråd

Ringerike orienteringslag (ROL)

v Kristian Kihle

Færdeneveien 7

3514 HØNEFOSS

Tlf 90505961, kristian.kihle@kartverket.no

www.ringerike-o-lag.net

Bankkonto 2280 08 27268

Hole kommune

postmottak@hole.kommune.no

19. mars 2030

INNSPILL TIL KOMMUNEDELPLAN IDRETT OG FYSISK AKTIVITET

Ringerike o-lag (ROL) takker for muligheten til å gi innspill til utkast til kommunedelplanen for idrett og fysisk aktivitet. For oss er det litt vanskelig å få tak på hva Hole kommune vil med denne planen; hvilke mål, strategier og tiltak en har for å fremme idrett og fysisk aktivitet i Hole.

Vi har tatt utgangspunkt i flere av delmålene i Kommuneplanens samfunnsdel når vi argumenterer for at kart som anlegg og orientering som aktivitet bør få en større plass i den endelige planen:

Delmål sosial bærekraft:

- Folkehelseperspektivet innarbeides i alle planer.
- Legge til rette for lek, idrett, aktivitet, kulturtilbud, naturopplevelser og fritidstilbud

Delmål miljømessig bærekraft:

- Tilrettelegge for aktivt friluftsliv og naturopplevelser for alle.

Forebygging i stedet for reparasjon er også en av hovedstrategiene i planen.

Orienteringskart skiller seg ut som en unik anleggstype fordi det kan brukes av alle til et vidt spekter av aktivitet; til konkurranseorientering, til trening, til mosjonsaktivitet som tur-orientering og til tur i det tempo den enkelte ønsker. Våre kart er nå i all hovedsak et gratis og fritt tilgjengelig anlegg for alle. I år har vi sett hvordan allment tilgjengelige poster/løyper på våre kart i Hole har stimulert mange til tur og mosjon når skiføre uteblei. Folk som aldri før hadde prøvd orientering, kom med hyggelige tilbakemeldinger etter tur til bl.a. Evangelieholmen. Tilsvarende kan vi nå, når all organisert aktivitet forbys, tilby fri nedlasting av «koronasikre» aktivitetstilbud med poster/løyper til egen bruk. Et viktig tilleggselement er at de nye læreplanene for kroppsøving vektlegger friluftsliv og kartforståelse på en helt annen måte enn tidligere, jf vedlegg 2. Vi kan ikke forstå at kompetansemålene i kroppsøving kan nås uten at skolen har tilgang til orienteringskart.

ROL mener at Hole kommune bør ha en aktiv politikk for idrett og fysisk aktivitet som legger grunnlag for trivsel og at en større del av befolkningen oppfyller helsemyndighetens minimumskrav til fysisk aktivitet. Vi mener kart og orientering som idrett og mosjonsaktivitet, kan gi et viktig bidrag til dette.

På denne bakgrunn ønsker vi at Hole kommune gjennom kommunedelplanen for idrett og fysisk aktivitet:

1. Omtaler og synliggjør betydningen av kart som grunnlag for orienteringsidrett, friluftsliv og fysisk aktivitet for alle.
2. Fastslår at alle skolene i kommunen bør ha oppdaterte skolegårdskart/nærkart for å oppfylle kompetansemålene i kroppsøving – og for bruk i andre fag som unikt virkemiddel for registreringer og synliggjøring av planer, resultater og sammenhenger.
3. Viser at den vil ivareta de store utfordringene Ringerike o-lag står overfor dersom FRE16 realiseres, jf vedlegg 1 som viser hvordan våre kart blir berørt og det erstatningskrav vi har satt fram.
4. Innarbeider revisjon av o-kart Vik i 2024 i anleggsplanen.
5. Ivaretar gangforbindelser til skogområder og annen utmark gjennom boligfelt og i kultur- og jordbrukslandskapet i arealplanlegging og ved utarbeiding av en plan for friluftslivets ferdselsårer i kommunen.
6. Sikrer at stier fra Hole ungdomsskole og gjennom Viksåsen naturreservat kan brukes til orientering og annen idretts- og friluftslivsaktivitet.
7. Innfører en tilskuddsordning til idrettsanlegg.

Dersom Hole kommune er interessert i å satse mer på å fremme fysisk aktivitet for befolkningen gjennom orientering og kartopplæring i skolen, er vi interessert i å inngå en samarbeidsavtale. Fra vår side kan vi tilby utarbeiding av kart til skolene og bistand til opplæring i kartforståelse, enkel tilgang til våre kart – f.eks. også gjennom kommunens nettside, tur-orientering, «månedens løype» og eventuelt andre fritt tilgjengelige mosjonsopplegg.

Vennlig hilsen
Ringerike o-lag

Kristian Kihle
leder

Kopi: Hole idrettsråd

Ringerike orienteringslag (ROL)

v Kristian Kihle
Færdeneveien 7
3514 HØNEFOSS
Tlf 90505961, kristian.kihle@kartverket.no

www.ringerike-o-lag.net

Bankkonto 2280 08 27268

22. juni 2018

Bane NOR, postmottak@banenor.no
Postboks 4350,
2308 Hamar

Høringsuttalelse til statlig reguleringsplan for Ringeriksbanen og E16 Høgkastet – Hønefoss

Ringerike orienteringslag (ROL) er et særiddrettslag for orientering i kommunene Hole, Ringerike og Jevnaker. Vi arbeider for å fremme orienteringsidrett i regionen gjennom nybegynneropplæring, trening, tur-orientering og konkurranseorientering. En stor del av virksomheten vår foregår i nærfriluftsområdene i Hole og Ringerike.

Orienteringskartene er våre idrettsanlegg. ROL har deltatt aktivt i samarbeidsgruppa for idretts- og friluftslivsinteressene i Hole og støtter fullt opp om det arbeidet, men våre interesser og aktivitet berøres så sterkt og spesifikt av utbyggingsplanene for E 16 og Ringeriksbanen at vi vil avgi en egen høringsuttalelse.

Store negative konsekvenser for idretts- og friluftslivsinteressene

Det viktigste og største sammenhengende nærfriluftsområdet i Hole kommune, området fra Kjellerberget til Helgelandsmoen, blir delt diagonalt av traseen for E16 og Ringeriksbanen – en løsning som gir maksimal negativ virkning for idretts- og friluftslivsinteressene. Bruken av området er stor gjennom hele året – særlig til fots, men også på ski når det er mulighet til det. Gjennom vår bruk til orientering ser vi at det er et vidt spekter av andre brukere; turgåere, joggere og syklister.

ROL er helt enig med Hole kommune som i sin høringsuttalelse påpeker:

- At det er direkte feil når det i plandokumentet hevdes at friluftslivsaktiviteten i hovedsak er begrensa til skigåing vinterstid.
- At de negative konsekvensene for friluftsliv er meget store.

ROL forutsetter at omtale og konsekvensutredning rettes opp i samsvar med Hole kommunes – og vår – vurdering, og at disse vurderingene legges til grunn i videre arbeid.

For bruk av området til orienteringsaktivitet er konsekvensene av traseen for vei og bane dramatiske. Et stort sammenhengende friluftslivsområde blir fragmentert, store deler blir nedbygd, andre deler blir så smale at orienteringsverdien forsvinner og det gjenstår bare to delområder (ved Svendsrudmoen og øst for Helgelandsmoen) med en viss verdi for orienteringsidrett. Det er ikke andre tilsvarende nærfriluftsområder i Hole som kan erstatte de verdier som går tapt.

Seks orienteringskart berøres av traseen for vei og bane

Traseen for vei og bane går i stor grad gjennom nærfriluftsområder – og sparer dermed dyrka mark. Det innebærer imidlertid at de negative konsekvensene for friluftsliv og idrett, og dermed for folks trivsel og helse, samla sett blir svært store - også utover de vi har omtalt over for området fra Kjellerberget til Helgelandsmoen. ROL har kart over de fleste nærfriluftsområder i regionen, og følgende kart blir direkte berørt av traseen for bane og vei: Sundvollen, Gjesvalåsen, Vik, Helgelandsmoen (dvs området Kjellerberget – Helgelandsmoen), Prestemoen og Veien.

Vi er bekymra for hvordan vi skal make å ivareta arbeidet med kartopplæring og orienteringsaktivitet, spesielt i Hole, etter at så mange av våre kart og de områdene vi bruker til orienteringsaktivitet reduseres og forringes.

ROL mener at disse negative konsekvensene er underkommunisert i omtalen til planforslaget.

Holdes idretts- og friluftslivsinteressene for narr?

Vi opplever at det gjennom planprosessen har vært en god dialog. En har vært forespeila et «friluftsfond» som organisasjonene sammen med kommunene skulle disponere, og bl.a. ha mulighet til å finansiere nye stier til erstatning for de som brytes og ødelegges av traseen. Dermed skulle en ikke behøve å legge inn nye traseer for stier og turveger i reguleringsplankartet. Det er kun tatt med en kort skiløypetrase mellom undergang og dyrka mark sør på Bymoen. ROL har regna med at vi som et minimum ville få erstatning for de kartområdene som går tapt, gjennom dette «friluftsfondet».

Så langt vi kan se inneholder planforslaget ingen kompensierende tiltak for idretts- og friluftslivsinteressene utover passeringmulighetene sør på Bymoen med nevnte «skiløypetarm», ved Svingerud og Helgelandsmoen, og det foreligger ingen forpliktelser når det gjelder «friluftsfond». Hvis dette er realitetene, mener vi idretts- og friluftslivsinteressene regelrett er holdt for «narr», og at fellesprosjektet på en uverdigg måte ikke har tatt på alvor de store negative konsekvensene prosjektet har for idrett og friluftsliv, og dermed for folks trivsel og helse.

Krav om rekkefølgebestemmelser

ROL mener det i reguleringsplanen må settes krav om rekkefølgebestemmelser som sikrer at det ikke settes i gang hogst eller anleggsarbeider i friluftslivsområdene før kompensierende tiltak er gjennomført. Finansiering av disse må avklares gjennom enkeltvis finansiering fra Fellesprosjektet eller gjennom «friluftsfond».

ROL vil særlig påpeke at stiforbindelsen mellom travbanen ved Svendsrud øst og Svingerud brytes og ødelegges av traseen for vei og bane. Her er det områder med tett skog og dels sump slik at ferdsel er vanskelig. Vi mener det som et kompensierende tiltak bør etableres en grusa turveg med universell utforming på denne strekningen. Denne bør innarbeides i reguleringsplanen og bygges av fellesprosjektet.

ROL vil videre understreke, slik også Hole kommune gjør i sin uttalelse, at tilgangen til nærfriuftslivsområdene som grenser til anleggsområder og traseen, må sikres i anleggsperioden. For vår bruk er det eksempelvis svært viktig å ha tilgang til friluftsområdet sør for Røysevegen ved Viksenga der det kan se ut som riggområde kan stenge for tilgangen.

Krav om erstatning for orienteringskart

ROL vil nå melde inn våre krav om erstatning for de orienteringskart som helt eller delvis går tapt eller forringes av traseen for vei og bane. Vi legger til grunn tall fra Norges orienteringsforbund, e-post 20.6.2018, for kostnadene ved utarbeiding av orienteringskart. De skriver der at kostnadene for synfaring og reintegning av kart er 20.000 - 25.000 pluss mva. I tillegg kommer arbeid med grunnlagskart, kontroll, trykk/print/kopiering og administrasjon – og prisstigning. Vi legger derfor til grunn kr 40.000 inkl mva per km².

ROL legger til grunn at terrengområdet Kjellerberget – Helgelandsmoen blir så sterkt redusert, fragmentert og forringa at vi forlanger midler til å utarbeide kart over et tilsvarende terrengområde et annet sted i regionen. Dette kartet (kart Helgelandsmoen) er på ca 7 km². Vi ber derfor om 280.000 til erstatning for dette kartet.

For å opprettholde nybegynneropplæring, herunder kartopplæring i skolen, og til en viss grad annen orienteringsaktivitet som trening, tur-orientering og mindre karuselløp på de 6 kartene som berøres, må disse oppdateres med de endringer som følger av traseen for vei og bane og de tilleggsarbeider som gjøres bl.a. i riggområder mm. For de fem kartene Sundvollen, Gjesvalåsen, Vik, Prestemoen og Veien, er det relativt begrensa arbeid som trengs for å oppdatere dem, og vi anslår kostnaden til kr 50.000 per kart, dvs samla kr 250.000. For kartet Helgelandsmoen blir det et vesentlig mer omfattende arbeid, og vi anslår dette til kr 100.000.

ROLs samla erstatningskrav for orienteringskart er ut fra dette kr 630.000.

Vennlig hilsen for
Ringerike o-lag

Kristian Kihle
leder

Kopi:

Ringerike kommune, Hole kommune, idrettsrådene i Hole og Ringerike, samarbeidsgruppe idrett og friluftsliv i Hole, Norges orienteringsforbund, Buskerud o-krets

Kroppsøving (KRO01-05) **Kompetansemål og vurdering**

Utdrag av relevante kompetansemål for friluftsliv og orientering/kartforståelse

Kompetansemål etter 2. trinn:

- Utforske naturen i nærmiljøet med varierte aktiviteter til ulike årstider
- Forstå og praktisere turreglar og bruke klede etter vær og forhold i naturen

Kompetansemål etter 4. trinn:

- Lage og bruke kart for å orientere seg i kjent terreng
- Øve på trygg og sporlaus ferdsel i naturen

Kompetansemål etter 7. trinn:

- Bruke kart, digitale verktøy og teikn i naturen til å orientere seg i natur og nærmiljø
- Vurdere sikkerheit i uteaktivitet og naturferdsel og gjennomføre sjølvberging i vatn
- Bruke nærmiljøet og utforske lokale kulturar for friluftsliv
- Gjere greie for allemannsretten under ferdsel og opphald i naturen
- Gjennomføre overnattingstur og reflektere over eigne naturopplevingar

Kompetansemål etter 10. trinn:

- Forstå fleire typer kart og digitale verktøy og bruke dei til å orientere seg i kjende og ukjende miljø
- Gjennomføre friluftsliv til ulike årstider, òg med overnatting ute
- Reflektere over kva naturopplevingar kan ha å seie for ein sjølv og andre
- Vurdere risiko og tryggleik ved ulike uteaktivitetar, forstå og gjennomføre sporlaus og trygg ferdsel

Kommunedelplan idrett og fysisk aktivitet 2020-2025

HOLE kommune

Forord

Kommunedelplan idrett og fysisk aktivitet er en plan som utvikles i samarbeid med aktører som skilter anleggsbehov eller planer. Planinnholdet vil derfor være preget av hvilke bidragsyttere som aktivt bidrar inn i planprosessen. Det er ikke gitt i planen hvem som har ansvar for gjennomføring.

Vi har tro på at anlegg skaper aktivitet enten det er ferdselsårer for friluftslivet, anlegg for organisert idrett eller for mer uorganisert aktivitet. Både dugnadsgrupper, lag og foreninger, næringslivet og kommunen er pådrivere for utvikling av anlegg som møter dagens aktivitetsbehov. Dette er en plan for utvikling av anlegg i Hole for perioden 2019-2025. Planen tar også for seg strategier for idrett og friluftsliv. Anlegg som det skal søkes spillemidler til skal være en del av denne planen, eller planens handlingsdel. Planens handlingsdel rulleres årlig.

Sammendrag; Skjematisk sammenheng mellom de ulike delene av planen

1-2. Innledning og bakgrunn

- Hva handler planen om
- Kommunens planverk/forhold til andre deler av kommuneplanene
- Målsetning i kommuneplanens samfunnsdel
- Helsedirektoratets anbefalinger

3. Kommunens idretts – og friluftslivspolitikk

- Mål og strategier for idrett og fysisk aktivitet
- Samarbeidsavtale Hole idrettsråd
- Partnerskapsavtale Holveværingen
- Samarbeid idrett og skole
- Tilskuddsordninger
- Virkemidler for anleggsutvikling

4. Utviklingstrekk i kommunen

- Demografi
- Utviklingstrekk Norge generelt
- Utviklingstrekk fysisk aktivitet
- Utviklingstrekk idrett
- Utviklingstrekk friluftsliv
- Konsekvenser av ny vei og bane

5. Resultat av forrige plan

- Anlegg som har fått spillemidler
- Andre utviklingstrekk

6. Beskrivelse av nåsituasjonen

- Anleggssituasjonen
- Idrettslagenes aktiviteter
- Uorganisert aktivitet

Resultatevaluering

7. Framtidig behov og ønskede aktiviteter

- Organiserte virksomheter
- Uorganiserte virksomheter

8. Handlingsplan

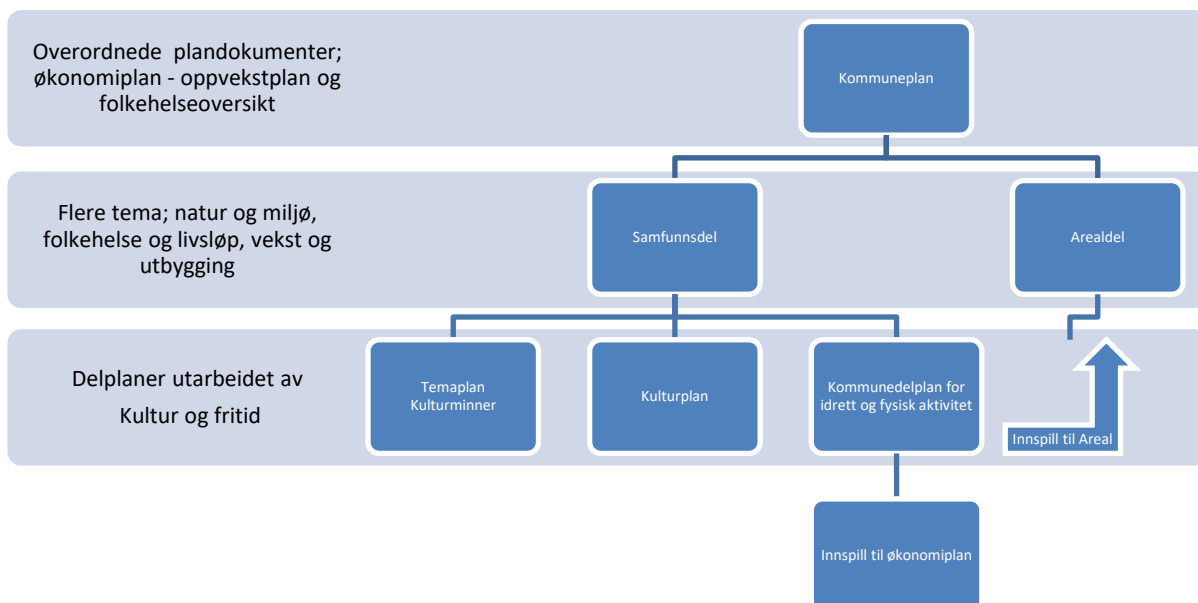
2. Innledning og bakgrunn for planen

En viktig del av utviklingen av Hole kommune er utviklingen av aktivitetsfremmende anlegg. Anlegg er infrastrukturen til idrett og fysisk aktivitet. Anlegg skapes i samspill mellom sivilsamfunnet og kommunen. Vi trenger anlegg for å ha en aktiv befolkning. En aktiv befolkning er sunnere, friskere og lykkeligere. Muligheter til å drive idrett og fysisk aktivitet bidrar til å gjøre Hole til en attraktiv kommune.

Kommunedelplan idrett og fysisk aktivitet viser behov og planer for anlegg og tiltak, for idrett og fysisk aktivitet på kort og lang sikt. Erfaring fra tidligere planperioder viser også at det oppstår muligheter og behov for anlegg som ikke er en del av denne planen. Planen tar også for seg utviklingstrekk, mål og strategier for idrett og friluftsliv. Brukere av planen er politikere, administrasjonen, idrettsorganisasjoner og engasjerte innbyggere. Planen er grunnlaget for at aktører i Hole kan søke om spillemidler. Prosjekter hvor det skal søkes om spillemidler må være prioritert i kommunedelplanens handlingsdel. Handlingsplanen rulleres årlig, mens den øvrige planen står fram til neste hovedrullering.

2.1. Forhold til andre deler av kommuneplanen

Kommunedelplan idrett og fysisk aktivitet 2019-2025 erstatter Kommunedelplan idrett og fysisk aktivitet 2013-2019, og deler av Kommunedelplan Kultur, idrett og folkehelse 2012-2019.

Forholdet til arealplan

Det krever aktiv samfunnsplanlegging for å ivareta interessene innen idrett og fysisk aktivitet i arealforvaltningen. Denne planen blir innspill til kommuneplanens arealdel og plansaker der interessene til idrett og fysisk aktivitet er berørt.

Forholdet til økonomiplan

Gjennom denne planen gir kommunestyret strategiske føringer for utvikling av anlegg i bygda. Sammen med øvrige kommunedelplaner og temaplaner inngår denne planen i beslutningsgrunnlaget for økonomiplanen. Det er i økonomiplanen de endelige beslutningene om gjennomføring av kostnadskrevenne tiltak tas. Det utvikles også flere anlegg uten at de er en del av kommunens økonomiplan.

2.2. Mål i kommuneplanens samfunnsdel

Kommuneplanens samfunnsdel (2018-2030) har flere føringer for arbeidet med idrett og fysisk aktivitet;

Status og muligheter

Folkehelseprofilen viser at helsetilstanden i Hole er like god eller bedre enn landsgjennomsnittet på de fleste områder, og befolkningsundersøkelser viser at innbyggerne opplever høy grad av trivsel og tilhørighet. Hole har i dag mange aktive, sterke, selvstendige og handlekraftige innbyggere som utgjør en viktig ressurs. Det er for kommunen et hovedmål å styrke samarbeidet mellom kommune, næringsliv, frivillighet, utdanning og forskning innenfor alle tjenesteområder.

Mål;

- Hole er et godt samfunn å leve i hele livet – innbyggerne opplever tilhørighet og føler seg som en verdsatt del av fellesskapet.
- Fremme innbyggernes mulighet for å delta aktivt og involveres i samfunnsutviklingen.
- Godt tettsted og lokalsamfunn.
- God tilrettelegging for friluftsliv
- En trygg, klima- og miljøvennlig kommune

2.3. Idrettens verdigrunnlag

Idretten er ved siden av skolen landets største fellesskapsarena. Idretten bidrar, sammen med det øvrige frivillige organisasjonslivet, til at barn og ungdom får treffe jevnaldrende og voksne gjennom aktivitet. Idretten spiller en viktig rolle som arena for å styrke fellesskapsverdier i lokalsamfunnet. Den organiserte idretten har også en viktig rolle i å skape en livslang positiv holdning til fysisk aktivitet for den enkelte. Norsk idrett hviler på et sett av verdier vedtatt av Idrettstinget;

Aktivitetsverdiene: Glede Fellesskap Helse Ærlighet

En del av ærlighetsbegrepet er også toleranse; Organisasjonene skal jobbe for at alle respekterer hverandre uavhengig av bakgrunn og ulike meninger.

Organisasjonsverdiene: Frivillighet Demokrati Lojalitet Likeverd

Disse verdiene gjelder for hele den norske idrettsbevegelsen.

3 Kommunens idretts og friluftspolitikk

3.1.Mål og strategier for idrett og fysisk aktivitet

I kommunedelplan for kultur, idrett og folkehelse 2012-2019 har følgende tiltak hatt prioritet;

- Styrke idrettens rammevilkår
- Utvidelse av sentralbaneanlegget på Svendsrud
- Inngå partnerskapsavtale med Holes største idrettslag Holeværingen
- Redusere halleie

Kommuneplanens samfunnsdel 2018-2030 legger føringer for satsning særlig på friluftsliv.

Under planleggingen av vei og bane er det å sikre interessene til idrett og friluftsliv et vedtatt satsningsområde for Hole kommune. Krav om kompensasjon for idrettsanlegg og turområder som blir berørt av vei og bane er en del kommunens dialog med FRE16.

3.2. Samarbeid

Samarbeidsavtale Hole Idrettsråd

Idrettsrådet er valgt av idrettslagene i kommunen som er tilknyttet Norges Idrettsforbund. Hole kommune har en samarbeidsavtale med Idrettsrådet for å ha en god samarbeidsramme og ansvarsdeling i idrettssaker mellom Hole Idrettsråd og Hole Kommune. De fleste idrettslagene i Hole er tilsluttet idrettsrådet. Enkelte idrettslag driver aktivitet uten å være tilknyttet Norges Idrettsforbund.

Idrettsrådets lovnorm er satt av Norges Idrettsforbund; Idrettsrådets formål er å arbeide for best mulige forhold for idretten i kommunen. Idrettsrådet skal være en arena for samarbeid mellom lagene, mellom lagene og de kommunale myndigheter og mellom lagene og idrettskretsen.

Hole Idrettsråd fordeler idrettsmidler på vegne av Hole kommune. Kommunen gir økonomisk driftstilskudd med forventning om at idrettslagene bidrar til realisering av kommunens mål i Kommuneplanens Samfunnsdel 2018-2030;

- Jobbe for at Hole kommune blir en mobbefri kommune
- Legge til rette for lek, idrett og aktivitet
- Fremme frivillighet og deltakelse ved å mobilisere lokalsamfunnets ressurser

Idrettsrådet fordeler også Lokale aktivitetsmidler (LAM) på vegne av Kulturdepartementet.

3.3.Partnerskapsavtale Idrettslaget Holeværingen

Hole kommune har inngått partnerskapsavtale med Idrettslaget Holeværingen som rulleres hvert tredje år. Formålet er å klargjøre de økonomiske rammebetingelse mellom partene og å skape forutsigbarhet. Idrettslaget Holeværingen får økonomisk driftstilskudd direkte fra Hole kommune i tillegg til å søke idrettsmidler fra Idrettsrådet. ILH skal kunne planlegge og utvikle virksomheten med forventning om økonomisk bistand fra kommunen. Hole kommune har særlig forventninger til Holeværingen som største breddeklubb om å arbeide aktivt med verdier, og det er innarbeidet et felles verdigrunnlag i partnerskapsavtalen.

Skiforeningen og DNT

Skiforeningen og DNT får årlig driftstilskudd for sti og løypearbeid. Størrelsen vedtas som en del av Kommunestyres årlige budsjettvedtak.

3.4 Region Ringerike

Større anlegg sees i regional sammenheng i Ringeriksregionen. Dette gjelder kunstisanlegget på Jevnaker, Ringeriksbadet i Hole og Hønefoss Arena. I anlegg knyttet til marka er det naturlig å tenke Bærum inn i et regionalt samarbeid. Interkommunale anlegg blir automatisk prioritert i spillemiddelordningen.

3.5 Tilskuddsordninger

Kommunenes støtte til lag og foreninger som driver idrett og fysisk aktivitet kan deles i fem kategorier:

- Indirekte støtte i form av bygging, rehabilitering og drift av kommunale anlegg, og subsidiert eller gratis halleie.
- Kommunen har utgiftene for drift av anlegg som lag og foreninger eier.
- Tilskudd til drift av lag og foreninger.
- Tilskudd til drift av lagseide anlegg og områder.
- Tilskudd til drift og vedlikehold av stier og skiløyper.
- Tilskudd til bygging og rehabilitering av anlegg og områder.

Det er nødvendig at kommunen opprettholder økonomiske støtte til idrett og fysisk aktivitet i kommende planperiode. Dette gjelder særlig tilskudd til rehabilitering og drift av anlegg og tilskudd til aktivitet.

Spillemidler til Ordinære anlegg

Der ikke annet er bestemt, ytes spillemidler til ordinære anlegg inkludert rehabilitering, på inntil 1/3 av godkjent kostnad. Maksimalt tilskuddsbeløp er kr 700 000. For enkelte anleggstyper hvor kostnadsnivået erfaringsmessig ligger så høyt at søknads-/tilskuddsbeløpet kommer over kr 700 000, fastsettes det hvert år maksimale tilskuddsbeløp. Der ikke annet er bestemt utgjør kr 150 000 nedre grense for godkjent kostnad ved beregning av tilskudd. Det er et vilkår for å kunne søke om spillemidler at anlegget er del av kommunedelplan idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv.

Spillemidler til Nærmiljøanlegg

Nærmiljøanlegg med kostnadsramme over kr 600 000 skal være del av en vedtatt kommunal plan som omfatter idrett og fysisk aktivitet. Det kan bli gitt tilskudd på inntil 50% av godkjent kostnad. Maksimalt tilskudd per anleggsenhet er kr 300 000. Nedre beløpsgrense for godkjent kostnad er kr 50 000. Det samlede statlige tilskuddet kan ikke komme over 50% av godkjente kostnader. Det kan søkes om tilskudd til rehabilitering av nærmiljøanlegg etter 10 års bruk. Søknadsprosedyren er den samme som for nye anlegg.

3.6 Deltagelse

Opplevelse og deltagelse for alle er et mål. For kommende planperiode foreslås å bruke offentlige virkemidler til å særlig legge til rette for at ungdom blir lengre i organisert idrett.

Tilskuddsordningen for idrettsmidler kan gjennom retningslinjer stille krav til ungdomsmedvirkning og planer for å jobbe med at ungdom holder på med idrett og fysisk aktivitet lengre.

4. Utviklingstrekk i kommunen

4.1 Demografi

Dagens innbyggertall i Hole kommune er 6833(SSB pr. 1.1.18).

- Kommuneplanen legger til grunn en årlig vekst i kommunen på inntil 2 % fram til 2030. Veksten vil avhenge mye av særlig tilgjengelige boliger. Veksten har vært lav de siste årene.
- Hole går mot en stor økning i antall eldre over 80 år framover.
- Størrelsen på aldersgruppen 0-19 år ca. (25% i 2019) synes å være stabil, imens andelen voksne og eldre vokser.

4.2 Dugnad og frivillighet

Frivilligheten gjør en stor forskjell i Hole. Frivilligheten og kommunen jobber i stor grad mot de samme målene til det beste for innbyggerne. Frivilligheten bidrar til et varmere samfunn med større samfunnsdeltakelse og mer demokrati. Ikke minst skaper frivillighet aktivitet og utvikling. Mye av anleggsutviklingen skjer i et samspill mellom frivillige krefter og det offentlige.

Omfang av frivillig innsats, nasjonale tall

Omfanget av frivillig innsats er enorm. Den frivillige arbeidsinnsatsen i de frivillige organisasjonene i Norge tilsvarer 147 800 årsverk. 61 % av befolkningen over 16 år bidrar med frivillig innsats. Over halvparten av det frivillige arbeidet legges ned i kultur- og fritidsorganisasjoner og mest innenfor idrett og sport. Vi kjenner igjen de nasjonale tallene i den frivillige innsatsen som legges ned i Hole. Et forsiktig anslag fra idrettsrådet er at det i den organiserte idretten alene legges ned frivillighet tilsvarende 7,5 årsverk. Organisasjonene som jobber med friluftsliv er også tuftet på frivillighet og dugnad.

Utviklingstrekk fysisk aktivitet

Mange i befolkningen er for lite fysisk aktive. Dette gir negative utslag i den nasjonale helsetilstanden. Den europeiske HETUS-databasen viser at nordmenn er blant de minst fysisk aktive i hele Europa. Utbredt bruk av bil og kollektivtransport i hverdagen gjør at nordmenn er mye mindre aktive til fots og på sykkel enn tidligere.

Helsedirektoratets anbefalinger for fysisk aktivitet

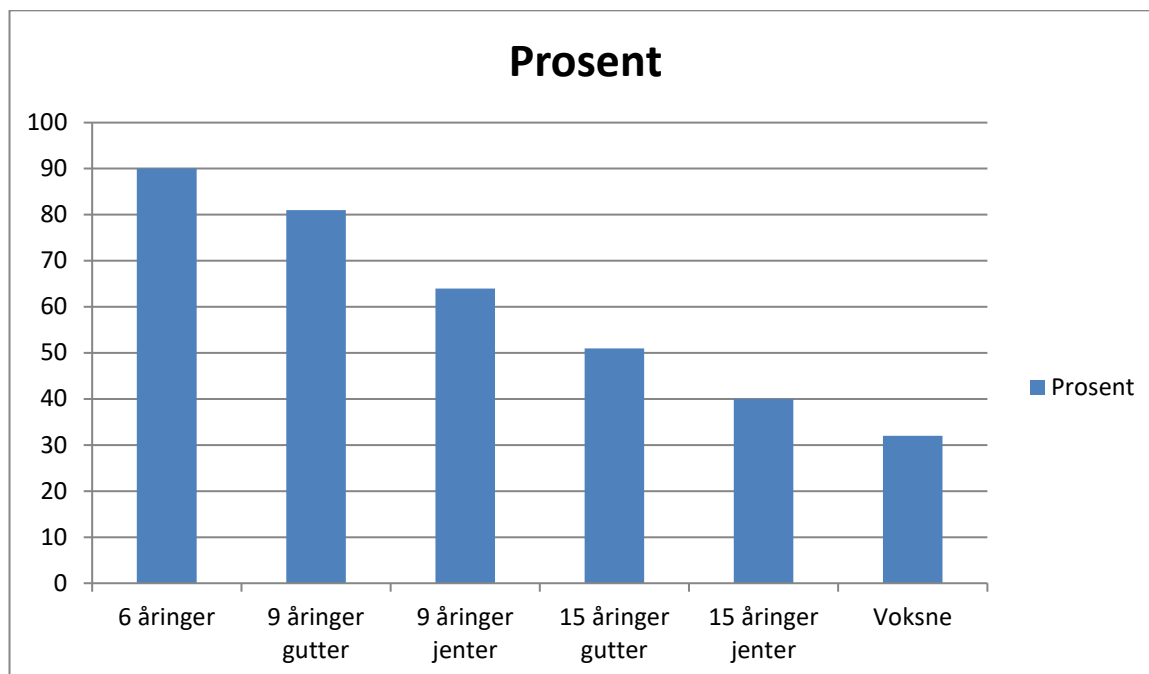
Voksne og eldre anbefales minimum 150 minutter moderat fysisk aktivitet eller 75 minutter aktivitet med høy intensitet per uke. Aktiviteten kan deles opp i økter av minst 10 minutters varighet. Økt dose, inntil det dobbelte av anbefalingene, gir økt helsegevinst.

Eldre anbefales i tillegg å gjøre balanseøvelser og styrketrening tre eller flere dager i uken for å styrke balansen og redusere risikoen for fall.

Barn og unge bør være fysisk aktive minimum 60 minutter per dag. Aktiviteten bør være variert, allsidig og av moderat eller høy intensitet. Lek og fysisk aktivitet ut over 60 minutter daglig gir ytterligere helsegevinster.

Lange perioder i ro eller stillesitting bør stykkes opp med korte avbrekk med lett aktivitet. Hverdagsaktivitet som aktiv fysisk transport er en del av anbefalingene.

Helsedirektoratet har oppdatert informasjon om anbefalinger på sine hjemmesider.

Kilde; Helsedirektoratet

Andel i befolkningen som tilfredsstillter helsemyndighetenes anbefalinger for fysisk aktivitet i % etter alder.

Lite fysisk aktivitet kan medføre helseplager og sykdom. Ifølge Helsedirektoratet har en av fem nordmenn en kroppsmasseindeks som tilsvarer fedme.

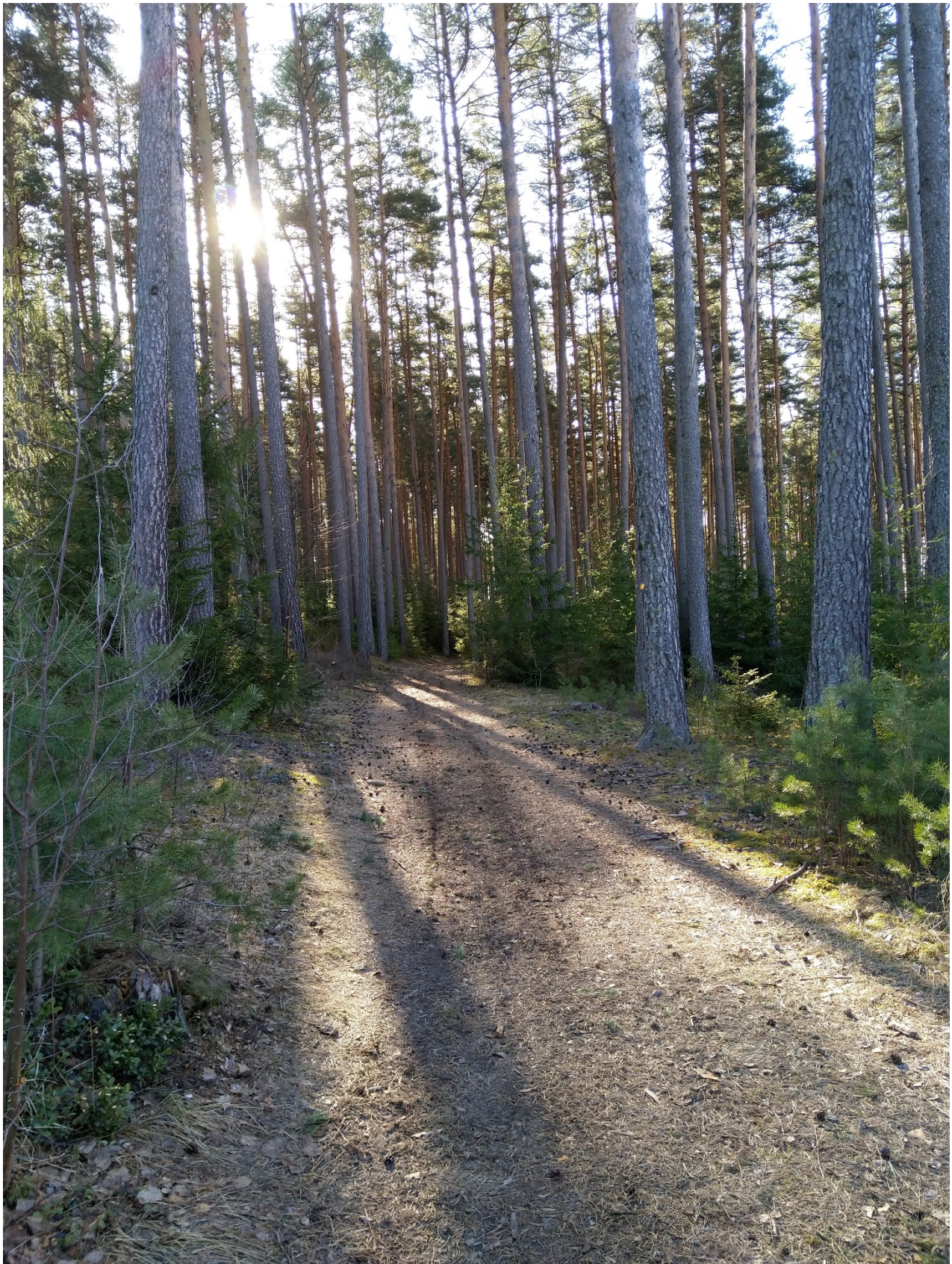
Utviklingstrekk Idrett

Idrett er en viktig del av livet til svært mange. Idrett engasjerer og begeistrer. Deltagelse i idrett og fysisk aktivitet er en kilde til glede, overskudd og mestring. Idrett handler også om sosiale fellesskap, om gode oppvekstvilkår og god helse.

Den norske idrettsbevegelsen er representert i alle lokalsamfunn i landet. Det er etablert idrettslag i alle landets kommuner, med over 900 000 medlemskap i aldersgruppen 0 til 19 år. Dette gjør den organiserte idretten samlet til landets største barne- og ungdomsorganisasjon. 85% av barn og unge er eller har vært medlem i et idrettslag

For voksenbefolkningen foregår trening i første rekke som egenorganisert fysisk aktivitet. Treningssentre har styrket sin posisjon som arena for trening både blant voksne og ungdom.

Det er positiv utvikling i Hole med økt andel ungdom som driver med idrett lenger. Idrettslaget Holveværingen har opprettet ungdomspanel for å medvirke til at aktiviteten drives på en måte som ungdom ønsker å delta i. Sosiale aktiviteter har blitt framhevet som viktig.

Utviklingstrekk friluftsliv

«Alle» går tur – noen ofte og noen sjeldnere. Det er en dokumentert sammenheng mellom nærhet til attraktive lokale turområder og fysisk aktivitetsnivå. Korte hverdagsturer er normen for det norske friluftslivet.

Det er et nasjonalt mål å satse på friluftsliv for å bedre folkehelsen. Helsedirektoratet sier tilgang til stier i nærturterreng er det viktigste folkehelseiltaket kommuner har for å legge til rette for fysisk aktivitet blant voksne.

For barn og unge som ikke trives med organisert idrett, eller som faller fra når de blir tenåringer, har friluftsliv en stor verdi som aktivitetsform. I tenåringsalderen kommer ofte konkurranse og prestasjoner mer i forgrunnen i idretten. En viktig årsak til at friluftsliv er velegnet til å motivere til fysisk aktivitet, er at det normalt er uten konkurranse og kan utøves av alle.

Nye frilufts former utgjør en mangfoldig samling med aktiviteter som ofte er karakterisert av stadig nytt og forbedret utstyr, actionpreg, spenning og utfordringer. Av nye friluftslivsformer som er kommet til de senere år, er for eksempel terrengsykling, som ofte stiller høye krav til ferdigheter og utstyr. Disse aktivitetene utgjør imidlertid fortsatt bare en liten del av friluftslivet, befolkningen sett under ett.

Tradisjonelt ble ofte ikke turgåing og opphold i grøntområder mellom bebyggelse oppfattet som friluftsliv. Men de senere år bor flere i tettsteder, slik at behovet for å legge til rette for naturopplevelse og fysisk aktivitet innenfor byggesonen blitt større. I forbindelse med økt oppmerksomhet på folkehelse, har det i nasjonale føringer blitt lagt større vekt på å få flest mulig til å utøve friluftsliv jevnlig, og at terskelen for friluftsliv skal være lavest mulig. Da blir grøntområdene i nærmiljøet svært viktige.

Aktive eldre

Mange eldre er aktive og benytter seg av mulighetene for fotturer i nærmiljøet tilpasset brukergruppen. I Hole finnes det flere ulike turgrupper, svømmegrupper og treningsgrupper som tilbyr aktiviteter for eldre. Det er en nasjonal trend med betydelig økning i antall eldre som driver i styrketrening i treningssentrene.

Utbygging

Hovedvekten av utbygging i Hole er i kommunens planer ønsket konsentrert rundt det fremtidige kollektivknutepunktet Sundvollen. Det er også ønsket å ivareta et levende bygdesamfunn i omkringliggende områder. Det vil derfor være nødvendig å legge til rette for begrenset boligvekst og utvikling i grendene. Etablering av nye anlegg bør være nær boligområder for å minske behovet for kjøring til organiserte treninger og for å øke bruk av anleggene til uorganisert aktivitet.

4.3 Vei og bane

Det planlegges ny firefelts europavei sammen med dobbeltsporet jernbane gjennom Hole. Hole står overfor store endringer i forbindelse med gjennomføring av samferdselsprosjektet. Kommunen er spesielt opptatt av hva innbyggere trenger, ikke bare for å opprettholde god helse og livskvalitet, men også for å øke bolyst før, under og etter anleggsfasen. Fotballbanene i Sundvollen og på Helgelandsmoen blir berørt. Hinderløypa på Helgelandsmoen blir også berørt.

Friluftslivet blir påvirket av arbeidet med vei og bane, og barrierevirkningen av samferdselsprosjekt blir stor. Særlig blir barrierevirkningen stor i Bymoene og Mosmoene, der stinettet blir delt, og deler av friluftsområdet går tapt. I de statlige planene settes det av et fond til kompensasjon for tapte interesser for friluftslivet. Etter planene skal situasjonen for idrettsanleggene være tema under grunnervvervsprosessene etter vedtak av plan.

Interessegruppa for friluftsliv jobber med forslag til nye friluftslivstiltak som kompensasjon for tap for friluftslivet som følge av vei og bane. Det må en større innsats til fra kommunen, frivillige, grunneiere og næringsliv for å legge til rette for nye friluftslivstiltak i Hole. Dagens stisituasjon som blir berørt må kartlegges og det må utarbeides forslag om nye friluftslivstiltak. Nye friluftslivstiltak må prioriteres og realiseres.

4.4 Skole

Hole ungdomsskole

Utbygging av HUS er under planlegging.

Det vurderes å bygge ut HUS med en liten idrettshall istedenfor gymsal. Ved endringer må ny ballbane etableres. Ved valg av spillemiddelfinansiert idrettshall må dette begrunnes i behov og tilrettelegging for allmenheten.

Det er forventet rehabiliteringsbehov for ballbingene på skolene. Andre nærmiljøanlegg vil i perioden også ha slitasje, og det bør vurderes løpende behov for rehabilitering.

5. Resultatvurdering av forrige plan

5.1. Anlegg som har fått tildelt spillemidler i planperioden 2013-2019

Beskrivelse	Sted	Søknads år	Anleggstype	Status
Rehabilitering av Orienteringskart	Kleivstua	2018	Orienteringskart	utført
Lys til gressbane Svendsrud	Sentralidrettsanlegget Svendsrudmoen	2017	Fotballbane	Utført
Rehabilitering av ballbinge	Røyse barneskole	2016	Ballbinge	Innvilget – men utsatt
Kunstgressanlegg 11er Svendsrud	Sentralidrettsanlegget Svendsrudmoen	2016	Fotballbane	Utført
Kunstgressanlegg 7er Svendsrud	Sentralidrettsanlegget Svendsrudmoen	2016	Fotballbane	Utført
Garasje/Driving Range	Tyrifjord golfbane	2016	Golfbane	Utført
Taubane på Vik skole	Vik barneskole	2015	Flerbruksområde	Utført
Kleivhallen	Sundvollen oppvekstsenter	2015	Fleridrettshall	Utført
Vik - nærkart	Vikåsen	2015	Orienteringskart	Utført
Greinehytta på Krokskogen	Greinehytta	2015	Dagsturhytte	Utført
Jørgen hytta	Jørgen hytta	2014	Dagsturhytte	Utført

Søknadsprosessen for spillemidler tar gjerne et halvt år. Søker må ha egenfinansiering og forskuttere spillemidler. Det har tatt 1-3 år å få utbetalt spillemidler de siste årene. For enkelte anlegg har Hole kommune forskuttert spillemidler. Det kan være utfordrende for idrettslag å forskuttere spillemidler.

5.2. Behov som ble meldt i forrige plan og status i planperioden

Behov i forrige plan som er løst	Status
Behov for hallkapasitet i Kleivhallen og Holehallen	Hallstyret har fordelt treningstid til alle søkere
Behov for kunstgressanlegg	Kunstgressanlegg 7er og 11er realisert
Behov for å løse mulig konflikter mellom brukergruppene turgåere og syklist	Ikke store konflikter. Sykling har i perioden blitt anerkjent som friluftsliv og blitt gitt de samme rettighetene som turgåere om ikke annet er bestemt.
Behov for anlegg for beachhåndball	Realisert på Svendsrudmoen
Behov for anlegg for klatring	Realisert i Hønefoss Arena
Behov for anlegg for skating	Realisert i skatehall ved Kjellerbergsenteret
Behov for anlegg for sykkelcross	Realisert i sykkelbane på Vik skole

Behov i forrige plan som videreføres	Status
Behov for merking av stier og løyper	Videreføres
Behov for nye stier i nærturterreng og gjerne langs vann	Videreføres. I perioden er flere løyper og stier i marka merket på ny, det er også gjort noen justeringer på stinettet. Det samme gjelder Pilegrimsleden.
Behov for mest mulig lik skilting av merking av stier og løyper.	Hole kommune stiller krav om bruk av Merkehåndboka
Vedlikeholds utfordringer med flere eksisterende anlegg	Videreføres
Behov for partnerskapsavtale med bygdas største lag	Hole kommune har inngått partnerskapsavtale med Idrettslaget Holeværingen
Behov for samarbeide med frivillige	Videreføres. Det er inngått samarbeidsavtale med Hole Idrettsråd og kommunen arbeider med frivillighetspolitikk
Ønske om gondolbane mellom Sundvollen og Kleiva	Ikke realisert

6. Beskrivelse av nåsituasjonen for kommunen

Beskrivelse av nåsituasjonen for anlegg og idrettslag er ikke uttømmende.

Idrettslag

Idrett er den største organiserte fritidssyssele i Hole og legger til rette for mye fysisk aktivitet, særlig blant barn og unge.

Idrettslaget Holeværingen, med flere aktiviteter

Idrettslaget Holeværingen er vårt største idrettslag. Fotball, håndball, langrenn, innebandy, allidrett og aerobic er favnet innunder Holeværingen.

Fotball

Idrettslaget har rundt 40 lag. Det trenes fotball på gressbanene i Sundvollen, i Helgelandsmoen næringspark og på Svendsrud sentralidrettsanlegg. Sentralidrettsanlegget har også 11-er og 7-er kunstgressbaner. Fotball er også en helårsidrett for flere lag. Det trenes nå også fotball inne i Holehallen og Kleivhallen.

Håndball

Idrettslaget har aldersbestemte lag og seniorlag. Det spilles håndball i Kleivhallen og Holehallen. Det er ofte kamper i hallene i helgene.

Flere spiller også beachhåndball på de to beachhåndballbanene på Svendsrud sentralidrettsanlegg.

Langrenn

Skigruppa har klubbhuset i Kleiva som base. Det er etablerte 2/3/5/10 km - runder.

Skigruppa har også barmarkstrening både ute og inne med bla. rulleski og styrketrening.

Allidrett

Allidretten er et tilbud for de minste barna, fra 4-6 årsalderen. Det er varierte og allsidige aktiviteter som gir barna et godt utgangspunkt for å kunne delta i flere idretter senere.

Aerobic

Aerobice trener to dager i uken i gymsalen på Hole ungdomsskole

Innebandy

Idrettslaget har innebandylag for barn født 2012 - 2007, født 2006- 2003 og seniorlag 16 år+ som trener i Kleivhallen.

Golf

Idrettslaget Holeværingen har en barnegolfgruppe som spiller på Storøya.

Tyrfjord golfklubb

Golfklubben har en 18 hullsbane med driving-range på Storøya. Klubben har et tilhørende korthulls treningsområde og en liten aktivitetspark. Klubbhuset har kafe og butikk. Banen er kjent for sin beliggenhet og for å gi en av landets beste golf- natur og spilleopplevelser. Klubben har spillere i alle aldre og har bidratt til at golf har blitt en folkesport.

IL Hole Cykle klubb

Sykelklubben er en breddeklubb. Klubbens overordnede mål er å skape tilstrekkelig motivasjon for å trene og holde seg i form. Klubben har laget sykkelbanen på grusbanen på Vik skole. Sykelklubben har planer for videreutvikling av banen. Sykelklubben bruker etablerte stier og veier.

Krokskogen Cykleklubb

Sykelklubben er en breddeklubb med fokus på å fremme sykkelglede for alle, gjennom fine opplevelser i skog og terreng. Sykelklubben bruker etablerte stier og veier.

Ringerike Svømmeklubb

Svømmeklubben har treningsgrupper for alle nivå og aldre i Ringeriksbadet.

Ringerike O-lag

Dette er en spesialklubb for orientering med aktiviteter i Ringerike, Hole og Jevnaker. Laget har utviklet mange kart som sine anlegg. Ringerike o-lag tilbyr fri nedlasting av orienteringskart til privat bruk.

Sollihøgda ski og salongskytterlag

Ski og skyting på Sollihøgda

Flere idrettslag er regionale og har medlemmer fra flere kommuner som;

Ringerike turnforening

Turning i aldersbestemte grupper i Hønefoss arena

Ringerike klatreklubb

Egenorganisert klatring og kurs i Hønefoss arena

Ringerike ishockeyklubb

Bredde- og eliteklubb med treninger i Schjongshallen

Store idrettsanlegg

Kleivhallen, Holehallen og gymsalene ved skolene

Idretten fyller opp Kleivhallen og Holehallen helt mandag til torsdag på ettermiddag og kveld og delvis på fredager. Hallene brukes til cup og annen idrettsaktivitet i helgene. Gymsalene i skolene brukes også av idretten. Gymsalene har en del ledig kapasitet.

Holehallen eies og driftes av Idrettslaget Holeværingen.

Kleivhallen og gymsalene ved Røyse, SOS og Vik skole eies av Hole kommune.

Gymsalen på Vik skole har en skjør delevegg som gjør at salen ikke er egnet for ballspill av voksne, eller annen tøff bruk mot vegg.

Tyrifjord skole har gymsal.

Svendsrud idrettsplass og baner

Det er både gress- og kunstgressbaner på Svendsrud. Banene brukes hovedsakelig til fotball. Området rundt kunstgressbanen er renset for gummigranulat, og det jobbes med planer for forebyggende tiltak mot spredning av gummigranulat. Svendsrud idrettsanlegg har også bane for beachhåndball.

Parkeringsplassen ved Svendsrud idrettsanlegg er utbedret for å øke trafikksikkerheten.

Storøya Golf

Tyrifjord golfklubb har 18 hulls golfbane på Storøya. Golfklubben arbeider med planer for fornyelse av flere hull for å tilpasses dagens spillestil som har en bredere spillergruppe enn tidligere.

Ringeriksbadet

Ringeriksbadet har svømmebaner, stupebrett, varmtvannsbasseng og babybasseng. Badet brukes både til skolesvømming, av svømmeklubben og til lek og rekreasjon. Ringeriksbadet driftes i samarbeid mellom Hole og Ringerike kommune.

Hønefoss Arena

Hønefoss Arena har flere flerbrukshaller, turnhall og klatrevegg. Halltiden på kveld og helg leies ut av Ringerike kommune. Flere fra Hole deltar i aktivitet i Hønefoss arena. Det er svært lang venteliste for å delta i turnhallen, som er den eneste i Ringeriksregionen. Hønefoss Arena driftes i samarbeid mellom Jevnaker, Ringerike og Hole kommune.

Hinderløype på Helgelandsmoen

Hønefoss bootcamp har videreutviklet den militære hinderløypen i Helgelandsmoen leir til å bli et av de beste OCR anleggene på Østlandet. Hinderløypen brukes både til trening og konkurranse. Det arrangeres konkurranser i hinderløype som kvalifiserer til EM deltagelse i OCR. Konkurransene åpner for deltagelse på alle nivåer og er blant større arr OCR er en av de raskest voksende idrettene i Europa. Alle kan bruke anlegget utenom organiserte treninger mot en liten avgift.

Uorganisert aktivitet

Mange er fysisk aktive uten å være en del av organisert idrett. Uorganisert aktivitet gjennom turgåing, ski, sykkel og løping er utbredt. Lokale løp som Hytteplanmila, Ringeriksmaraton og framveksten av sykkelløp og skirenn motiverer mange både uorganiserte og organiserte til fysisk aktivitet. Både idretten og friluftslivets organer driver holdningsskapende arbeid for å stimulere til fysisk aktivitet for helse og trivsel.

Skating og sparkesykkel

Skating og sparke sykling bruker mye av de samme type elementer og anlegg. Stadig flere bruker sparkesykkel. Det er også et voksende skatemiljø på Ringerike. Hole ungdomsfrivilligsentral har laget et skate- og sparkesykkelanlegg i et lagertelt på Kjellerbergsenteret. Denne skatehallen er mye brukt og holdes åpen flere ganger i uken av brukere over 18 år og foresatte. Skatehallen er også åpen når det er fritidsklubb. Det er usikkert hvor lenge skatehallen får holde til i lagerteltet. Det er Hole Ungdomsfrivilligsentral som leier lagerteltet.

Ballbinge

Det spilles en del fotball på de etablerte fotballbanene utenom organiserte treninger. Det er også ballbinger på Røyse, SOS, Vik skole og Sollihøgda barnehage som brukes til ulik ballaktivitet. En arbeidsgruppe tilknyttet boligområdet Gomnes arbeider med planer for en ballbinge på Gomnes.

Langrenn

Skiforeningen kjører løyper i løypenettet som binder Krokskogen og Nordmarka sammen. Løypelaget kjører løyper nede i bygda og i Kleiva. De er avhengige av løypemaskiner for å lage løyper. Det er høy bruk av skiløypene.

Skøyter om vinteren

Mange går på skøyter på fjorden når isen tillater det. Det er flere private initiativ til brøyting av fjordisen. Det blir også periodevis laget skøyteis på skolene. I Øvre Steinsåsen har velforeningen laget en is som mange har brukt.

Kano og kajakk

Stadig flere padler på fjordene i kano og kajakk. Kajakklubben har et naust i Sundvollen.

Sykling

Mange sykler utenom organisert idrett. Det sykles på etablerte stier og veier. Det er fri ferdsel for sykling på stier og vei på lik linje med turgåing. Stadig flere bruker også el-sykkel. Det er få brukerkonflikter mellom syklister og turgåere per i dag. Merking av stier er til stor hjelp for syklister.

Løping og turgåing

Mange løper eller går tur på stier og veier. Merking av stier er til stor hjelp. Det er et viktig folkehelseiltak å ha tilgang til turløyper i nærheten av boområder.

Rulleski

Gang- og sykkelstier og mindre trafikkerte veier brukes til rulleski. Særlig er Røyse mye brukt til rulleskirunder.

Treningsstudio

Mange er tilknyttet et treningsstudio og trener der i egen regi.

Store medlemsorganisasjoner som legger til rette for uorganisert aktivitet;

DNT

Skiforeningen

Idrettslaget Holeværingen/Løypelaget

Friluftsliv på fjorden

Med Holes store fjorder er det også mange som bruker vannet og strendene til idrett og friluftsliv. Det er flere anlegg tilknyttet fjorden. Det er bryggeanlegg flere steder både i Steinsfjorden og Tyrifjorden.

Stier og skiløyper

Det er mange stier i Hole både nede i bygda og i marka, og det kjøres skiløyper om vinteren. Stier og løypenettet er i størst grad utviklet av frivillige krefter. Dette arbeidet er svært viktig med tanke på å få flest mulig til å bruke Marka, sommer som vinter. Tilgang til stier i natur- og kulturlandskap er en ikke-fornybar ressurs.

Det er et godt utviklet og merket stinett i Bymoen og Mosmoen. Helgelandsmoen militærleir har bidratt til utvikling av dette turområdet. Dette er et stort nærturområde på Røyse. Mange reiser også hit for å bruke stiene. Det er også en merket tur rundt Storøya. Det finnes flere stimuligheter som ikke er merket, som i Gjessvoldåsen og utover Lemostangen.

Løypelaget under idrettslaget Holeværingen lager skiløyper nede i bygda. Løypelaget har ryddet flere traseer. Særlig nevnes den mye brukte Kongoløypa som starter ved toppen av Steinsbakken og går langs jordet/under Steinsåsen bort til Brenna/Urskleiva ved Selte.

Den Gamle Bergenske kongevei

Den Bergenske Kongevei over Krokskogen i Hole er en svært godt bevart og tidstypisk vei fra begynnelsen av 1800-tallet. Veien var en del av hovedveien mellom Kristiania og Bergen fram til 1858. Veien går

gjennom et landskap som er lite endret siden veien var en del av hovedveinettet i Norge, og kulturmiljøet forteller om en del av vår ferdselshistorie. Venneforeningen Krokkleiva har de siste årene lagt ned mye innsats for å restaurere veien opp Kleiva.

Krokskogen

I marka legger DNT Oslo og omegn og Skiforeningen ned en betydelig innsats i skilting, merking og vedlikehold av skiløypene og turstiene i Marka. DNT og skiforeningen har utviklet gode løsninger for turplanlegging som ligger på deres hjemmesider. Det er flere hytter i marka som kan benyttes til overnatting. Løypelaget legger ned tilsvarende innsats i treningsrundene i Kleiva med klubbhuset som knutepunkt for flere rundløyper med ulik lengde.

Kongens Utsikt

Stedet er kjent for sin utsikt over store deler av Hole og Ringerike. Det har fått sitt navn etter kong Karl Johan som besøkte stedet i 1832. Plattformen her er bygd opp med rekkverk og benker i 1880.

Stien ut til, og besøk av, Kongens utsikt er en av de mest brukte stiene i Hole. Det er satt opp teller sommeren 2019. Besøksprotoller kan tyde på besøkstall opp mot 5 000 i barmarksesongen. Det er et toalett ved parkeringen øverst i Kleiva som brukes av turgåere. Toalettet er preget av slitasje. Utsikten og stien ut dit har en egen venneforening. Den heter Utsiktens Venner.

Pilegrimsleden

Pilegrimsleden er merkede turveier basert på tradisjonen om å dra på pilegrimsvandring. Leden gjennom Hole er merket med pilegrimsmerker. Leden bindes sammen av blant annet kulturminner med tilknytning til middelalderen og Olavstradisjonen. I middelalderen var Olav den helliges grav i Nidaros det største pilegrimsmålet i Norden. Viktige kulturminner som kan oppleves langs leden i Hole er Bønsnes og Hole kirke, Frøyshov gravfelt, Halvdanshaugen og Mo gård, der eventyrsamleren Jørgen Moe er født. Det er voksende interesse for pilegrimsvandring, særlig blant utenlandske vandrere. Ca. 400 går pilegrimsleden gjennom Hole hver sommer.

Anleggssituasjonen på skolene;

Skolen spiller en sentral rolle for idrett og fysisk aktivitet. Skolen samler alle barn og unge og har derfor stor påvirkning på holdninger gjennom kroppsøvfaget og lek i friminutter.

Kroppsøvfaget gir stimulans til fysisk aktivitet og legger grunnlaget for regelmessig fysisk fostring. Grunnskolen tar hånd om barna i en viktig periode for utvikling av fysiske ferdigheter og egenskaper. Barneskolealderen er en svært viktig tid for utviklingen av motoriske ferdigheter. Dette gjelder spesielt i 10 - 12 årsalderen. Ungdomstiden er en brytningstid der skolearbeid og nye/andre interesser generelt fører til mindre fysisk aktivitet. Frafallet i idretten er også betydelig i denne gruppen. Egnede arealer er en forutsetning for fysisk aktivitet. Kommunene har et særlig ansvar for å legge til rette utemiljøer slik at fysisk aktivitet kan drives i henhold til læreplaner.

Alle skolene har gymsaler. SOS har Kleivhallen flerbrukshall som sin gymsal. Skolene har uteområder som er tilrettelagt for lek og idrett.

Det er skateramper på flere av skolene. Disse er så dårlig vedlikeholdt at de knapt er i bruk.

Ungdomsskolen har fysisk aktivitet som valgfag.

Alle skolene har ballbaner.

7. Vurdering av aktivitet og fremtidige behov

Vurderingen av aktivitetssituasjonen er ment som et grunnlag for synliggjøring av behov for anleggsutvikling. Det er sannsynlig at det også er behov for anleggsutvikling som ikke er en del av planen. Ulike grupperinger kan ha planer eller behov for anleggsutvikling uten at de deltatt i planprosessen. Nye anleggsbehov kan komme av blant annet;

- Ønske om lengre sesong/helårsidrett
- Flere brukere av anlegg
- Nye muligheter og behov for høyere aktivitet på anlegg
- Skiftende aktivitetstrender
- Nye idretter og idrettsgrener
- Uteaktivitet blir innendørsaktivitet
- Medlemsvekst

Behov stier og løyper

Det er mange stier og løyper i Hole. Grad av utforming og merking varierer veldig. Det er et ønske å legge til rette for merking og utvikling av stinettet, både for sommer- og vinterbruk. Folkehelseperspektivet peker i retning av behovet for nærstier og merkede runder der folk bor. Det er mange stier som allerede er på plass, men flere steder mangler merking. Stinettet i aksene Helgelandsmoen – Svendsrud – Lemostangen – Gjessvoldåsen – Sundvollen – Krokskogen – Storøya har potensial til å merkes bedre og knyttes sammen via boområder. Det er flere grøntdrag som er viktige nærturområder. Det er behov for mer merking av rundturer nær boområder og merking av mulighetene for å bruke stinettet for lengre turer gjennom bygda på tvers. Dette krever planlegging av friluftslivets ferdselsårer i samarbeide mellom frivillige krefter, grunneiere og kommune.

Det bør etterstrebtes mest mulig lik merking av stier og løyper etter Merkehandboka for å lette bruk og kommunikasjon.

Forventet tilflytning til Hole og arealplan gir økt utbygging. I utbyggingen bør areal sikres til grønne lunger med aktivitetsfremmende anlegg for idrett og friluftsliv. Stinettet bør planlegges inn i ny bebyggelse med snarveier og smett for å øke mulighetene for aktiv transport.

Ved vedtak av planer for vei og bane er det behov for nye stier og friluftstiltak som kompenserer for tapte interesser for friluftslivet.

Behov for kart

Kart er grunnlaget for orienteringsidrett, friluftsliv og fysisk aktivitet for alle. Det finnes flere kartbaser som Ringerike O-lag, UT.no, Skiforeningen, kommunens kartsider og flere. Det er ikke laget egne samlede sti og løypekart for Hole.

Ringerike O - lag

Ringerike O lag har behov for løpende revidering av kartbasen. Kart som blir berørt av planer for vei og bane må erstattes. O-laget melder særlig behov for revisjon av o-kart Vik i 2024.

Skiforeningen

Skiforeningen kjører løyper i løypenettet som binder Krokskogen og Nordmarka sammen. Skiforeningen melder behov om tilskudd til drift av løypenettet.

Løypelaget i idrettslaget Holeværingen kjører løyper nede i bygda og i Kleiva. Interessen for langrenn er i vekst. Det er mye aktivitet i ILHs klubbhus i Kleiva. Idrettslaget Holeværingen arbeider med planer for utvidelse av klubbhuset.

Innspill fra Idrettslaget Holeværingen om klubbhus for langrenn;

- Dagens klubbhus ble etablert for gjennomføring av junior NM på ski i 1995. Huset består av to brakker og var ment å rives etter NM. Klubbhuset er mye brukt. Det er behov for rehabilitering og påbygg til klubbhuset.
- Rulleskianlegg/rullestolanlegg i Nymoen/ Bymoen/ Helgelandsmoen med utgangspunkt i Svendsrud sentralidrettsanlegg. Her kan vi samle både Handicapidrett, langrenn, løp og mosjonister i felles trasé på en trygg måte og til felles glede.
- Omlegging av lysløyper på Kleiva:

Dagens løypetrasé krysser veier i området på Kleiva på flere steder. Det forslås å legge om løypene slik at de i all hovedsak kommer på nordsiden av dagens stadion/Klubbhus. Det vil kunne lages løyper som er godt tilpasset alle aldre fra 6 år og til senior. Skiløyper bør etableres med lys. Lysløypene bør samtidig knyttes sammen med lysløypeanlegget på Sollihøgda slik at det kan bli et sammenhengende lysløypenett fra Kleiva til Sollihøgda.

- Snøkanonanlegg på Kleiva.

Et snøkanonanlegg på skistadion og i en av de korte traseene på Kleiva vil sikre en tidlig start på sesongen og gode treningsmuligheter for både aktive i langrennsgruppa og mosjonister allerede i slutten av november.

- Skicross/Skileik på Kleiva.

Det er behov for et belyst lekeområde for ski og sykkel på Kleiva. Dette kan for eksempel legges til området ved hoppbakken. Naturen her er godt tilpasset formålet.

Fotball

Fotballbanen i Helgelandsmoen næringspark står i fare for å bli omregulert i statlig plan for vei og bane gjennom Hole. Idrettslaget Holeværingen har brukt denne banen som treningsbane helt siden den ble laget og området var militærleir. Hvis denne fotballbanen blir borte, blir det behov for å etablere bane et annet sted for å dekke behovet. De som bor i Sundvollen har minst tilgang til fotballbane idag. Sundvollen bør derfor vurderes som område for den neste fotballbanen i Hole. Det bør være kort vei for barn og unge til trening. Det er ikke hensiktsmessig dersom alle som skal spille fotball må skysses til sentralidrettsanlegget på Svendsrudmoen.

Boligområder med lang avstand til ballbaner har behov for anlegg for ballspill. Frivillige krefter jobber med å dekke behovet for ballbane på Gomnes. Tennisbanen på Gomnes er preget av elde og ikke i bruk. Tennisbanen søkes gjort om til ballbinge.

Svendsrud idrettsplass og baner

Området som er regulert til idrettsplass på Svendsrud er fylt ut. Hvis det skal lages nye idrettsanlegg på Svendsrud kan det bli behov for mer areal og omregulering av området. Det er også et spørsmål om flere idrettsanlegg bør samles på Svendsrud eller om nye idrettsanlegg bør plasseres nærmere

boområder. Det kan være driftsmessige fordeler ved å ha idrettsanlegg samlet. Samtidig er det mer brukervennlig for allmenheten og miljøet å ha tilgang til eksempelvis fotballbaner nær boområder.

Parkeringsplassen ved Svendsrud idrettsanlegg er utbedret for å øke trafikksikkerheten. Det er høyt trafikkpress ved Svendsrud idrettsplass. Idrettsanlegget bør ikke utvides uten at det settes av areal til mer parkeringsplasser.

Innspill fra Idrettslaget Høleværingen om Svendsrud idrettsanlegg;

Reguleringsplan

· Ved utvidelse av sentralidrettsanlegget er det behov for en ny reguleringsplan. Ved utvidelse av sentralidrettsanlegget vil det være behov for å utvide også parkeringsarealet.

Turnhall

- Behovet for fasiliteter for turn er stort i vår region. Kapasiteten i turnhallen i Hønefoss Arena er fylt opp. Det er behov for flere turnanlegg.

Flerbrukshall:

Innendørskapasitet for håndball, fotball og langrenn er fylt opp i ukedagene. Det er behov for ny flerbrukshall. En ny flerbrukshall bør også inneholde kontor og møterom for administrasjonen i klubben.

- Det er behov for tilrettelegging for e-sport i flerbrukshall eller i dagens klubbhus.
- Hinderløype:

Hinderløype er nødvendig for å erstatte hinderløype som går tapt ved ny vei og bane ved etablering av ny vei og bane gjennom Helgelandsmoen.

Storøya Golf

Tyrifjord golfklubb har behov for å fornye deler av sin 18 hulls golfbane på Storøya. Golfklubben arbeider med planer for fornyelse av flere hull for å tilpasses dagens spillestil. Planene det jobbes med vil kunne gi enda bedre spilleopplevelse uansett ferdighetsnivå. Dagens spillergruppe spiller på et bredere nivå enn det golfbanene typisk ble laget for tidligere. Tilpasning til en bredere spillergruppe vil kunne sikre klubben og banen en bærekraftig utvikling.

Vedlikeholdsutfordringer med eksisterende anlegg

Idretten melder også om økonomiske vedlikeholds utfordringer med flere eksisterende anlegg. Det er ofte lettere å samle midler til etablering av anlegg enn drift. Ved etablering av anlegg lages det, der det søkes spillemidler, en driftsplan for hele anleggets levetid. Ofte ser en likevel at rehabiliteringsbehov og driftsutfordringer blir større enn det man ser for seg ved etablering av anlegg.

Region Ringerike

Større anlegg sees i regional sammenheng når det gjelder Jevnaker, Hole og Ringerike. Dette gjelder kunstianlegget på Jevnaker, Ringeriksbadet i Hole og en flerbrukshall i Ringerike. I anlegg knyttet til

marka er det naturlig å tenke Bærum inn i et regionalt samarbeid. Interkommunale anlegg blir automatisk prioritert i spillemiddelordningen.

Mulig utvidelse av Hole ungdomsskole

Ved en utvidelse av Hole ungdomsskole er et at behovene fornying av gymsal. Gymsal bør vurderes laget som idrettshall som også blir tilgjengelig for bruk av organisert idrett. Hvis anlegget blir tilgjengelig for organisert idrett kan det søkes spillemidler til idrettshallen, gitt at målene er tilpasset idretten.

8 Handlingsplan

Legge til rette for at ungdom står lenger i organisert idrett

For kommende planperiode foreslås å bruke kommunale virkemidler til å særlig legge til rette for at ungdom blir lengre i organisert idrett. I retningslinjene for kommunens idrettsmidler skal det stilles krav til søker om ungdomsmedvirkning og planer for å jobbe med at ungdom holder på med idrett og fysisk aktivitet lengre.

Ressurser prioriteres til barn og unges aktivitet på fritiden, for å fremme idrett og fysisk aktivitet.

Friluftsliv

Det legges til rette for ny merking og utvikling av stinettet, både for sommer- og vinterbruk, som erstatning for ferdselsårer for friluftslivet som blir berørt av vei og bane. Interessegruppa for idrett og friluftsliv har i 2019 startet opp med å kartlegge dagens stier og forslag til nye sti og løypeforslag. Det lages en helhetlig plan for nye ferdselsårer for friluftslivet. Planlegging, rydding og merking av friluftslivets ferdselsårer gjøres i samarbeide mellom frivillige krefter, grunneiere og kommune. Stinettet og løyper planlegges inn i ny bebyggelse med snarveier og smett, for å øke mulighetene for aktiv transport. Det er et mål å få til muligheter for rundløyper med varierende vanskelighetsgrad i nærheten av boområder. Økonomiske rammer gis i eventuell avtale mellom FRE16 og Hole kommune om kompensasjon for tap av interesser for friluftslivet.

Til arealplanlegging spilles det inn behov for å sikre areal til grønne lunger med aktivitetsfremmende anlegg for idrett og friluftsliv. Arealplanlegging av boområder må også legge til rette for korridorer og krav om merking som fører til friluftsliv, stier og løyper.

Bruk av Merkehandboka

Merking av friluftslivets ferdselsårer skal følge Merkehandboka for å få mest mulig enhetlig merking.

Vedlikehold av eksisterende anlegg

Anleggseiere oppfordres til å holde anlegg vedlike. Ved rehabilitering av anlegg bør mulig bruk av spillemiddelordningen vurderes. Tilskuddsmottakere oppfordres til å synliggjøre vedlikeholdsbehov og å arbeide med finansieringsplaner som sonderer mulighetene for egenfinansiering, sponsorinntekter og kommunale tilskudd. Kommunen har vedlikeholdsplan over egne bygg og anlegg.

Samarbeidsavtaler

Avtaler mellom Hole kommune og idrettslaget Holeværingen og Idrettsrådet rulleres og holdes levende.

Samarbeide med frivillige

Det er et særlig mål i kommunens overordnede planverk å fremme frivillighet og deltakelse ved å mobilisere lokalsamfunnets ressurser. Det søkes aktivt samarbeide med frivillige krefter.

Sykkelbane på Vik skole

Det legges til rette for videreutvikling av sykkelbane på Vik skole

Samarbeide mellom idrett og skole

Det bør i planperioden være dialog om ulike former for samarbeide mellom idrett og skole, som kan passe inn i SFO, og aktivitet som kan falle innenfor skolens rammeplaner.

Virkemidler for anleggsutvikling

Hole kommune har ikke en egen budsjettpost for anleggsutvikling. Til enkelte anlegg har Hole kommune gjennom Formannskapetets disposisjonsfond brukt midler til anlegg og forskuttert spillemidler.

Hole kommune finansierer egne anlegg. Hole kommune kan i enkelte tilfeller være med å finansiere deler av andres anlegg eller å forskuttere spillemidler. Slike ordninger vurderes etter søknad. Søknad om støtte må beskrive; behov, plan for gjennomføring, plan for finansiering av bygg og drift, egnet dugnad, egenfinansiering/sponsorer og spillemidler. Større søknader blir en del av årlig budsjettprosess. Mindre søknader kan legges fram for Formannskapet.

Årlig handlingsprogram for anlegg og planlagt gjennomføring

Det årlige handlingsprogrammet er prioritering av spillemiddelsøknader for kommende år. Det årlige handlingsprogrammet rulleres vanligvis etter egen politisk sak i november/desember.

Hole kommune har i Levekårsutvalget 19. november vedtatt handlingsprogrammet for 2020 med søkere om spillemidler;

Ordinære anlegg;

1. Rehabilitering av golfbanen, spillemidler kr 1 623 000

Nærmiljøanlegg;

1. Ballbinge Gomnes, spillemidler kr 300 000

Langsiktig del

Uprioritert liste over anlegg det er behov for å realisere på sikt

Reetablering av gondolbane mellom Sundvollen og Kleiva

Sti og løypekart

Utvikling og sammenknytning av stier og løyper

Reguleringsplan for Svendsrud idrettsanlegg

Utvidelse av parkeringsareal på Svendsrud

Varmestue/Klubbhus for langrenn på Kleiva

Skicross/Skileik på Kleiva

Omlegging av lysløyper på Kleiva

Kunstsønanlegg på Kleiva

Turnhall

Flerbrukshall

Innendørs regionsanlegg for fotball

Tilrettelegging for e-sport

Hinderløype

Rulleski/rullestolløype

Kunstgressbane

Nytt lysanlegg på Kleiva

Sentrale begreper og definisjoner - vedlegg

Idrett

Med idrett forstås aktivitet i form av trening, eller konkurranse i den organiserte idretten.

Fysisk aktivitet

Med fysisk aktivitet forstås egenorganiserte trenings- og mosjonsaktiviteter, herunder friluftsliv og aktiviteter preget av lek.

Friluftsliv

Friluftsliv er opphold og fysisk aktivitet i friluft, med sikte på miljøforandring og naturopplevelser. Kulturdepartementet har valgt å la friluftsliv inngå i begrepet fysisk aktivitet.

Idrettsanlegg

I spillemiddelfordelingen opererer departementet med tre klassifiseringer av idrettsanlegg; nærmiljøanlegg, ordinære anlegg og nasjonalanlegg

Nærmiljøanlegg

Med nærmiljøanlegg menes anlegg eller område for egenorganisert fysisk aktivitet, hovedsakelig som liggende i tilknytning til bo- og/eller oppholdsområder. Med nærmiljøanlegg menes kun utendørsanlegg.

Anleggene eller områdene skal være fritt allment tilgjengelige for egenorganisert fysisk aktivitet, primært for barn og ungdom, men også for lokalbefolkningen forøvrig.

Ordinære anlegg

Ordinære anlegg er de tilskuddsberettigete anlegg som kommer frem av Kulturdepartementets publikasjon V-0732 *Bestemmelser om tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet*. De ordinære tilskuddsberettigete anleggstyper er i hovedsak nært knyttet til konkurranse- og treningsvirksomhet for den organiserte idretten. De tekniske krav til mål og utforming av anleggene tar utgangspunkt i konkurransereglene til det enkelte særforbund.

Nasjonalanlegg

Nasjonalanlegg er idrettsanlegg som tilfredsstillende tekniske og funksjonelle standardkrav for avvikling av relevante internasjonale mesterskap og konkurranser. Ordningen er meget begrenset, og det er Kulturdepartementet som etter uttalelsene fra Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF) gir et anlegg denne statusen.

Friluftsområder og friområder

Begrepet Friluft- og friområder blir ofte brukt som fellesbetegnelser på grønne områder som er tilgjengelige for allmennhetens frie ferdsel.

Folkehelse

Folkehelse er en betegnelse for befolkningens helse. Folkehelsearbeid er samfunnets totale innsats for å opprettholde, bedre og fremme folkehelsen. Det innebærer å svekke de forhold som medfører helserisiko og styrke det som bidrar til bedre helse. Idrett og fysisk aktivitet forebygger god folkehelse.

Planprosessen - vedlegg

Planprogrammet med føringer for innhold og disposisjon er vedtatt i Leverkårsutvalget.

Det ble opprettet en arbeidsgruppe med mandat til å utarbeide planen.

Arbeidsgruppen har bestått av;

Tyri fjord Golfklubb - Derek Crawford

IL Hole Cykleklubb – Frode Kvernhaugen

Leder av interessegruppa for idrett og friluftsliv - Gjermund Røkke

Idrettslaget Holeværingen - Claus Perlt og Eivind Jensen

Hole Idrettsråd– Evy Olsen Asekjær og Lars Winther

Prosjektleder Håvar Austgard

Arbeidsgruppen har hatt 3 møter. Idrettslag som ikke er direkte representert er også kontaktet, og det er åpnet for å komme med innspill.

Saksframlegg

Saksbehandler	Dok.dato	Arkiv	ArkivsakID
Elin Aasnæss	29.04.2020		20/722

Saksnr	Utvalg	Type	Dato
018/20	Formannskapet	PS	13.05.2020
	Kommunestyret	PS	

Revidert økonomireglement Hole kommune iht nye økonomiforskrifter

Rådmannens forslag til vedtak

Formannskapet anbefaler kommunestyret å vedta:

1. Revidert økonomireglement for Hole kommune gjeldende fra 1.1.2020.
2. Reglement for innfordring kommunale krav gjeldende fra 1.1.2020 vedtas.

Sammendrag

Saken omhandler behov for å tilpasse gjeldende økonomireglement for Hole kommune til nye økonomiforskrifter iht ny kommunelov (2018). Forskriftene gjelder fra og med budsjett- og regnskapsåret 2020.

Det fremlegges også eget reglement for innfordring av kommunale krav.

Saksopplysninger

Bakgrunn for saken

Økonomireglementet er kommunens overordnede styringsdokument for behandling av økonomisaker. Kommunestyret vedtok i møte 10.12.2018, sak 074/18 revidert økonomireglement for Hole kommune.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet har fastsatt forskrift av 7.6.2019 om økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for kommuner tilpasset nye kommunelov. Forskriften omtales videre som «økonomiforskriften». Den nye forskriften utfyller den nye kommunelovens (2018) bestemmelser på økonomiområdet.

Forskriften gjelder fra og med budsjett- og regnskapsåret 2020, mens årsregnskapet for 2019 skal avsluttes og vedtas i samsvar med tidligere regler.

Grunnstammen videreføres i ny lov og forskrifter med kommunestyrets ansvar for styring og kontroll med økonomien herunder frihet til å prioritere innenfor økonomiske rammer.

I ny lov fremheves betydningen av langsiktighet og kommunens eget ansvar for dette. Det fremgår at økonomien skal forvaltes slik at den økonomiske handleevnen blir ivaretatt over tid (§14-1) og det skal vedtas finansielle måltall for hvordan økonomien bør utvikle seg (§14-2).

Økonomiplanen skal vise hvordan de langsiktige utfordringer og strategier skal følges opp (§14-4).

Budsjettet skal dekke avsetninger for en god økonomiforvaltning og investeringene skal over tid ha en egenfinansiering som ivaretar den økonomiske handleevnen (§14-10).

Med finansielle måltall menes politiske mål for hvordan kommunens økonomi skal utvikle seg:

- Måltall for netto driftsresultat, gjeldsgrad og disposisjonsfond etc.
- Økonomiske handlingsregler – kommunens økonomiske politikk
- Politisk forankring og eierskap
- Måltallene må tilpasses den enkelte kommune, og være langsiktige

De finansielle måltallene skal fungere som rammer for budsjettarbeidet, men er ikke bindende for budsjettet. Plikten til å vedta finansielle måltall løper fra 1.1.2020.

I nye forskrifter tas inn enkelte nye regler som klargjør skillet mellom drift og investeringer. Det gis nærmere regler om føring av utbytte og uttak av kapital fra selskaper. Adgangen til å føre bruk av driftsfond direkte i investeringsregnskapet oppheves.

Avskrivningsreglene endres. Det stilles krav om at avskrivningstiden for den enkelte eiendel skal fastsettes ut fra en konkret vurdering. Dagens sjablonmessige avskrivningstider blir i stedet gjort om til maksimale avskrivningstider.

Det gis mer utfyllende regler om årsavslutningen, hvor strykingsreglene i hovedsak videreføres. I tillegg stilles det krav om å dekke inn et merforbruk i driften med tilgjengelige midler på disposisjonsfond. Et eventuelt mindreforbruk i driften eller et udisponert beløp i investering skal settes av til frie fond, før regnskapet avsluttes.

Oppstillingsplanene for regnskap og budsjett bygger i stor grad på tidligere forskrift, men med noen justeringer.

Vurderinger

Forslag til revidert økonomireglement innebærer i all hovedsak tilpasninger til ny kommunelov og nye forskrifter. Forslaget har vært fremlagt revisjonen og innspillene er hensyntatt i forslag til nytt økonomireglement.

Det fremlegges også eget reglement for innfordring av kommunale krav.

Konklusjon

Rådmannen anbefaler kommunestyret å vedta revidert økonomireglement for Hole kommune gjeldende fra 1.1.2020 og reglement for innfordring kommunale krav.

Aktuelle lover, forskrifter, avtaler m.m.:

Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) av 22.06.2018.

Forskrift om økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for kommuner og fylkeskommuner av 07.06.2019

Vedlegg:

Økonomireglement justering iht ny forskrift 2019

Vedlegg A - Styringskalender

Vedlegg B - Attestasjon og anvisning
Reglement for innfordring av kommunale krav
Ny forskrift om økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning av 2019

HOLE kommune

Økonomiavdelingen

Økonomireglement for Hole kommune

Utarbeidet iht Kommuneloven med tilhørende Forskrift om økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for kommuner

Vedtatt av kommunestyret xx.xx.2020, sak xxx/20

Innhold:

Innledning.....	3
Lovverk	3
1. Formål med økonomireglementet.....	4
grunnleggende krav til økonomiforvaltning.....	5
Grunnleggende regnskapsprinsipper – Kommunalt regnskap:	5
God kommunal regnskapsskikk.....	5
2. Det kommunale styringssystemet	6
3. Årsbudsjett og økonomiplan	8
Formål	8
Anvendelsesområde.....	8
Ansvar.....	9
Utarbeidelse	9
Oppstilling og fordeling	12
Finansielle måltall for kommunens økonomiske utvikling	13
Kommunestyrets rolle og ansvar.....	13
Budsjettendringer / driftsbudsjett	14
Kommunestyret.....	14
Formannskapet.....	15
Rådmann.....	15
Investeringsbudsjettet	16
Kommunestyret.....	16
4. Årsregnskap og årsberetning	17
Årsregnskapet	17
Grunnleggende regnskapsprinsipp.....	19
Finansielt orientert	19
Anordningsprinsippet	19

Selvkostberegninger	19
Merverdiavgiftsplikt og merverdiavgiftskompensasjon	19
Balansen	20
Avsetninger og bruk av fond	21
Krav til vedtak og rapportering vedrørende fond.....	22
Årsregnskap og årsberetning	23
ansvar og frister.....	24
5. Rapportering.....	26
Tertialrapportering.....	26
Månedrapportering og annen rapportering.....	26
Nasjonal rapportering (KOSTRA)	27
6. Investeringsprosjekter	28
Aktivitetsplan for investeringstiltak	30
7. Økonomisystemet.....	32
Artskontoplanen	32
Ansvar (resultatansvar).....	33
Funksjon	33
Prosjekter	33
8. Tilsyn og kontroll	34
Kommunestyrets ansvar.....	34
Innkjøp/anskaffelser.....	34
Tilsyn med investeringsprosjekter.....	34
Kontrollutvalgets ansvar.....	34
revisors ansvar.....	35
administrasjonens ansvar.....	35
Internkontroll økonomi	35

INNLEDNING

Formålet med kommunal virksomhet er å gi størst mulig velferd til befolkningen innenfor de fastsatte rammene og sikre et stabilt tjenestetilbud over tid.

Budsjett og økonomiplan er et verktøy for å omsette planer og ressurser til tjeneste-produksjon og velferd til innbyggerne.

Regnskapet skal fortelle noe om hvordan det finansielt står til med kommunen.

Det kommunale regnskapet er nært knyttet opp mot budsjett for at politikerne lett skal kunne kontrollere om kommunen holder seg innenfor de økonomiske rammene.

Økonomireglementet er bygget opp med budsjett- og regnskapsteori jf oversikt over lover og forskrifter knyttet til kommunal økonomistyring sammen med fremgangsmåter (rutiner) for hvordan vi løser de viktigste spørsmålene i egen økonomiforvaltning.

LOVVERK

Kommunelovens kapittel 14 Økonomiforvaltning omhandler grunnleggende krav til økonomiforvaltning, kommunestyrets plikt, behandling av økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning. Kapittel 25 omhandler krav til interkontroll.

Kommuneloven gir Kommunal- og moderniseringsdepartementet hjemmel til å gi forskrifter.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet har fastsatt følgende forskrifter på økonomiområdet:

- **Forskrift om økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for kommuner og fylkeskommuner – jf kommuneloven §14-3, §14-4, §14-6, §14-8, §14-9 og §31-4.**
- Forskrift om kommunale garantier – jf kommunelovens § 14-19
- Forskrift om finans- og gjeldsforvaltning – jf kommunelovens §14-13
- Forskrift om beregning av selvkost – jf kommunelovens §15-1

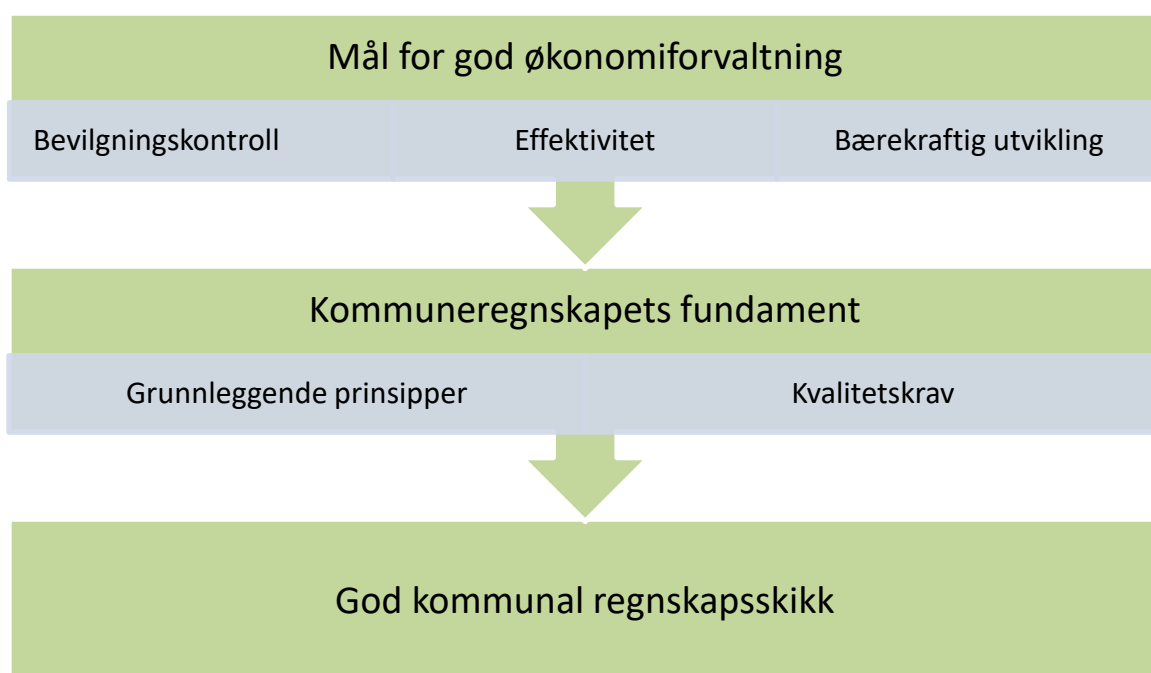
Forskriftene er rammepreget og det forventes at kommunene utarbeider egnet reglement for økonomiområdet.

Det er utarbeidet eget reglement for finans- og gjeldsområdet samt innkjøp (anskaffelsesreglement).

1. FORMÅL MED ØKONOMIREGLEMENTET

Formålet med økonomireglementet

- Beskrive kommunens økonomi- og regnskapssystem
- Bidra til en effektiv og forsvarlig økonomiforvaltning i kommunen
- Bidra til god økonomistyring
- Gi de folkevalgte et godt beslutningsgrunnlag
- Dokumentere viktige økonomirutiner

GRUNNLEGGENDE KRAV TIL ØKONOMIFORVALTNING

Kommuneloven fastsetter følgende grunnleggende krav til økonomiforvaltningen:

- Kommuner skal forvalte økonomien slik at den økonomiske handleevnen til å yte tjenester og samfunnsutvikling blir ivaretatt over tid.
- Kommuner skal utarbeide samordnede og realistiske planer for egen virksomhet og økonomi og for lokalsamfunnets utvikling.
- Kommuner skal forvalte finansielle midler og gjeld på en måte som ikke innebærer vesentlig finansiell risiko, blant annet slik at betalingsforpliktelser kan innfris til forfall.

Kommunestyret skal selv vedta:

- a. Økonomiplanen og årsbudsjettet
- b. Årsregnskapet og årsberetningen
- c. Finansielle måltall for utviklingen av kommunens økonomi
- d. Regler for økonomiforvaltningen (økonomireglement)
- e. Regler for finans- og gjeldsforvaltningen (finansreglement)

Regler for finans- og gjeldsforvaltningen fremgår av eget reglement.

GRUNNLEGGENDE REGNSKAPSPRINSIPPER – KOMMUNALT REGNSKAP:

• **Finansielt og bevilgningsorientert regnskap**

- Staten fastsetter inntektene – kommunen yter tjenestene.
- Skal vise alle økonomiske midler som er tilgjengelig i året og anvendelsen av disse.
- Anordningsprinsippet – alle kjente utgifter, utbetalinger, inntekter og innbetalinger i løpet av året skal fremgå i regnskapet enten de er betalt eller ikke.

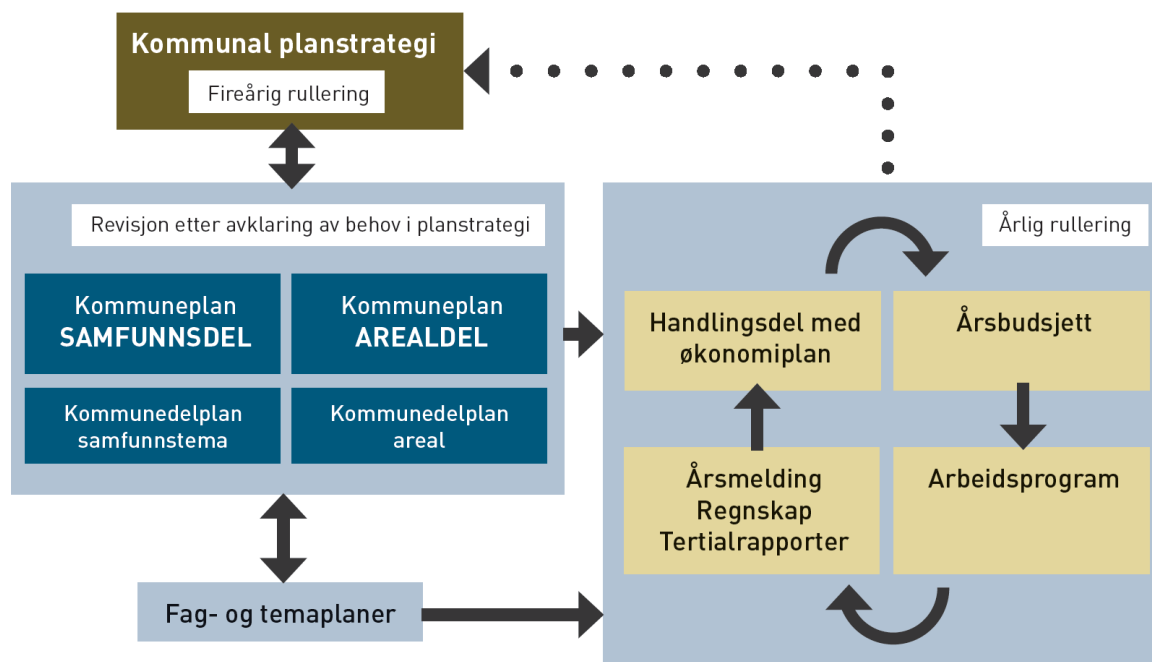
Prinsippene er i motsetning til det resultatorienterte regnskapet som gjelder for privat virksomhet som følger Regnskapsloven. Regnskapsloven er basert på mål knyttet til omsetning og overskudd - opptjent inntekt og tilhørende kostnad.

Styringen av den kommunale virksomheten skjer gjennom årlige bevilgninger. Regnskapets funksjon som kontroll av budsjett (bevilgningskontroll) er langt mer fremtredende for offentlige virksomheter enn for private.

GOD KOMMUNAL REGNSKAPSSKIKK

Foreningen for god kommunal regnskapsskikk (GKRS) - er en uavhengig, ideell forening som skal fremme og utvikle god kommunal regnskapsskikk. Hovedoppgaven for foreningen er å utarbeide og utgi standarder for god kommunal regnskapsskikk i henhold til økonomireglene i kommuneloven, samt å fortolke prinsipielle spørsmål i tilknytning til avgitte standarder. Standardene finner man på hjemmesidene til GKRS <https://www.gkrs.no>.

2. DET KOMMUNALE STYRINGSSYSTEMET

Kommuneplanens langsiktige del trekker opp målsettinger og hovedprioriteringer for kommunen. Kommuneplanen har et 12 års perspektiv og bør rulleres hvert fjerde år, dvs i hver kommunestyreperiode.

Kommuneplanens handlingsplan med økonomiplan (kommunelovens paragraf 14-3) skal beskrive kommunens økonomiske utvikling over en 4-års periode, der første året i planperioden er kommende års budsjett.

Økonomiplanen og årsbudsjettet skal vise kommunestyrets prioriteringer og bevilgninger og de målene og premissene som økonomiplanen og årsbudsjettet bygger på. De skal også vise utviklingen i kommunens økonomi og utviklingen i gjeld og andre vesentlige langsiktige forpliktelser. Vedtaket om årsbudsjett skal angi hvor mye lån som skal tas opp i budsjettåret.

Formålet med økonomiplanen er å synliggjøre økonomiske konsekvenser de etterfølgende år av tiltak i årsbudsjettet og gi uttrykk for kommunestyrets mål og strategier de nærmeste årene basert på kommuneplanens langsiktige del.

Økonomiplanen skal integrere planlegging, budsjettering og rapportering, og er kommunestyrets sentrale styringsdokument. All kommunal planlegging og tiltak med økonomiske konsekvenser skal samordnes og innordnes økonomiplanbeslutninger.

Årsbudsjettet er en bindende plan for kommunens inntekter og utgifter i budsjettåret. Årsbudsjettet utgjør første år i økonomiplanen.

Tertialrapporteringen skal gi styringsinformasjon til politikere om måloppnåelse og økonomiske forhold av vesentlig betydning for den kommunale tjenesteproduksjonen. Herunder redegjørelse av status måloppnåelse iht vedtatt budsjett, økonomiske oversikter etter kriterier i forskrift om rapportering, samt prognose for årsresultat inneværende år.

Årsregnskap føres og avsluttes etter kommunelovens §14-6 samt forskrift om årsregnskap og årsberetning, og forskrift om rapportering for kommuner og god kommunal regnskapsskikk (GKRS).

Rådmannen skal utarbeide en **årsberetning** iht kommunelovens § 14-7. Årsberetningen skal foreligge til behandling samtidig med årsregnskapet. Årsberetningen skal være utfyllende i forhold til den informasjon som gis i årsregnskapet og skal spesielt omfatte forhold som påvirker resultat og finansielle stilling.

Kommunen er pålagt å avgi løpende informasjon om ressursbruk og tjenesteproduksjon til bruk i nasjonale informasjonssystemer, jf kommuneloven § 16 og forskrift om rapportering (**KOSTRA**).

3. ÅRSBUDSJETT OG ØKONOMIPLAN

FORMÅL

Formålet med utarbeidelse av årsbudsjett og økonomiplan er å realisere målsetninger fastsatt i kommuneplanens langsiktige del.

ANVENDELSESOMRÅDE

I henhold til kommuneloven § 14-3 skal kommunestyret en gang i året vedta en rullerende økonomiplan. Økonomiplanen inneholder all virksomhet som omfattes av kommunen som juridisk person.

Økonomiplanen skal

- gjelde for fire år
- vise hvordan langsiktige utfordringer, mål og strategier i kommunale planer skal følges opp
- vise kommunestyrets prioriteringer og bevilgninger og de målene og premissene som økonomiplanen og årsbudsjettet bygger på
- vise utviklingen i kommunens økonomi og utvikling i gjeld og andre vesentlige langsiktige forpliktelser
- danne grunnlaget for årsbudsjettene

Årsbudsjettet skal

- utgjøre år 1 i økonomiplanen og gjelde for ett år
- bygge på prioriteringer i økonomiplanen
- vise hvordan langsiktige utfordringer, mål og strategier i kommunale planer skal følges opp
- vise kommunestyrets prioriteringer og bevilgninger og de målene og premissene som årsbudsjettet bygger på
- vise utviklingen i kommunens økonomi og utvikling i gjeld og andre vesentlige langsiktige forpliktelser
- vedtaket om årsbudsjettet skal angi hvor mye lån som skal tas opp i budsjettåret
- være bevilgningsdokument, dvs. at vedtatt budsjett angir hvilke netto rammer kommunestyret har bevilget til kommunens virksomhet det kommende året. Rammene er bindende for tjenesteområdene.

ANSVAR

Rådmannens ansvar:

Ansvaret for å utarbeide en helhetlig økonomiplan og årsbudsjett ligger hos rådmann.

Formannskapetets ansvar:

Formannskapet har ansvaret for å utarbeide innstilling til kommunestyret i økonomiplan- og årsbudsjettsakene. Innstillingen **til økonomiplanen og årsbudsjettet, med alle forslag til vedtak som foreligger, skal offentliggjøres minst 14 dager før kommunestyret behandler den.**

Kommunestyrets ansvar:

Kommunestyret skal fatte vedtak innen 31.12.

Økonomiplan og årsbudsjettet skal sendes til departementet ved fylkesmannen snarest mulig og senest 30 dager etter at økonomiplanen og årsbudsjettet er vedtatt.

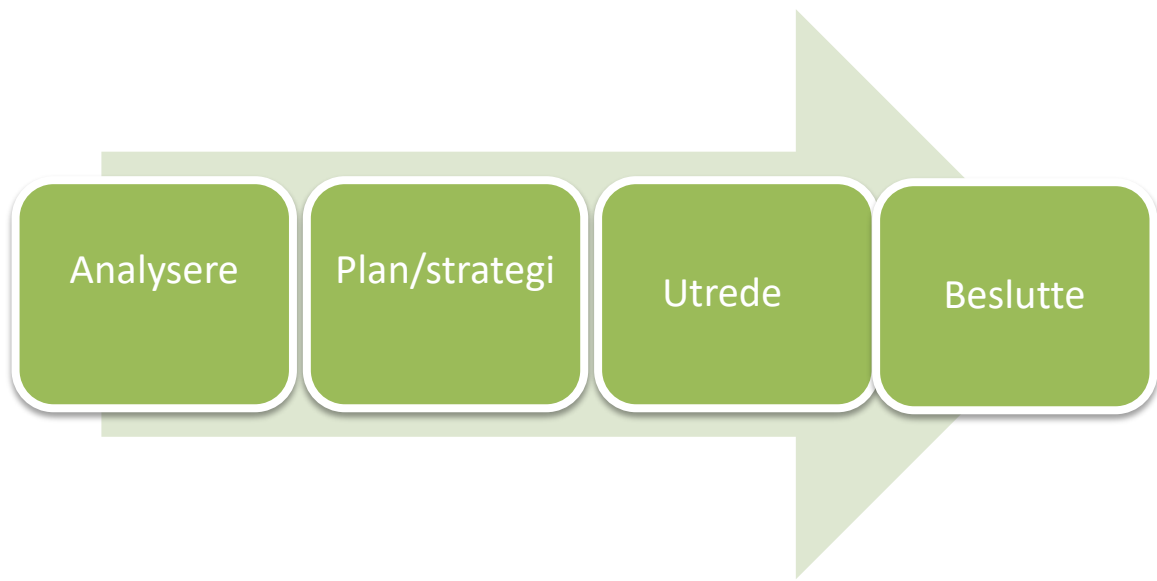
UTARBEIDELSE

Kommuneplanens langsiktige del benyttes som grunnlag for utarbeidelse av økonomiplan og årsbudsjett. I tillegg benyttes følgende:

- Fag/sectorplaner
- Konsekvensjustert budsjett – kostnaden ved å videreføre dagens drift
- Årsregnskap, prognoser
- Årsmelding/kommuneplanmelding - evaluering av drift og vedtatte mål
- Langsiktig drifts- og investeringsplan
- Statsbudsjettet – bevilgningene til kommunesektoren fastsettes i stor grad gjennom statsbudsjettet

Med utgangspunkt i inneværende års budsjett vises konsekvensene av å opprettholde dagens driftsaktiviteter gjennom hele perioden. I tillegg er sektorplaner og de investeringer som kommunestyret har vedtatt ved forrige rullering av økonomiplanen, lagt inn.

Tidsplanen for arbeidet fremstilles slik:

Når	Hva	Hvem
Mai	Kommuneøkonomiproposisjon fremlegges	Regjeringen
Juni	Plan- og perspektivmøte	Kommunestyret
August – oktober	Administrativ behandling i tjenesteområdene – grunnlagsdokument	Rådmannens ledergruppe Tjenesteledere
Oktober	Regjeringens forslag til statsbudsjett fremlegges	Regjeringen
Møterunden i oktober	Rådmannens forslag presenteres for formannskapet	Formannskapet Tillitsvalgte
Møterunden i november	Formannskapets foreløpige innstilling	Levekårsutvalget Plan- og miljøstyret Formannskapet
Minimum 14 dager	Høringsperiode	Innbyggere Bruker-representanter Tillitsvalgte Politiske partier
Møterunden i desember	Formannskapets endelige innstilling	Formannskapet
Senest 31.12	Kommunestyrets vedtak	Kommunestyret
Desember	Stortingets behandling av statsbudsjettet	Stortinget
Senest 30 dager etter vedtak	Oversendelse av vedtak til departementet ved fylkesmannen	Rådmannen

OPPSTILLING OG FORDELING

I henhold til kommuneloven § 14 skal økonomiplanen og årsbudsjettet omfatte hele kommunens virksomhet, **settes opp i balanse**, være realistisk, **fullstendig** og settes opp på en oversiktlig måte. Kommunestyret bestemmer selv hvordan økonomiplanen skal fremstilles. Økonomiplanen skal vedtas på netto rammeområde på lik linje med budsjettet.

Rammene fordeles i form av **netto utgiftsramme**. Med det menes forventede driftsutgifter fratrukket de inntekter og overføringer som tilhører det aktuelle tjenesteområdet f.eks. brukerbetalinger.

Det er krav til **årlig balanse** mellom inntekter og utgifter:

- Statens behov for overordnet styring av økonomien
 - Staten fastsetter inntektsrammer for kommunesektoren
 - Balansekravet skal bidra til at utgiftene ikke overstiger inntektene
- Generasjonsprinsippet – de som drar nytte av et tilbud bærer skal bære kostnaden ved tilbudet.
- Mål om bærekraftig økonomi:
 - Avsette reserver for bruk i senere år
 - Strategisk planlegging med sikte på å strukturere tjenestetilbudet best mulig i forhold til innbyggernes behov.

Økonomiplanen og årsbudsjettet skal utarbeides etter en fastsatt mal. De skal bygge på tjenesteområdenes sist avlagte regnskap og budsjett det foregående året som korrigeres for:

- Målsettinger for økonomiplan og årsbudsjettet herunder
- Utfordringer som påvirker driften
 - Sentrale føringer/reformer
 - Strukturelle endringer/nye lovpålagte oppgaver
 - Politiske føringer som forplikter budsjettet
 - Befolkningsøkninger/nye brukere

FINANSIELLE MÅLTALL FOR KOMMUNENS ØKONOMISKE UTVIKLING

Kommunestyret skal ved behandlingen av økonomiplanen fastsette finansielle mål for den langsiktige styringen av kommunens økonomi, jf kommuneloven §14-2. De finansielle måltallene skal tydeliggjøre kommunestyrets mål for økonomisk utvikling i kommunen, og være retningsgivende for budsjettarbeidet.

Anbefalte mål for bærekraftig økonomi er:

- Positive driftsresultat, minimum 1,75% av driftsinntektene for økonomiplanperioden sett under ett.
- Disposisjonsfond som utgjør minimum 10% av driftsinntektene.
- Bærekraftig gjeldsutvikling, innenfor 75% av driftsinntektene for den ikke avgiftsfinansierte del av gjelden.

KOMMUNESTYRETS ROLLE OG ANSVAR

Kommunestyret skal selv vedta et budsjett satt opp iht obligatoriske oppstillinger og opplysninger samt fastsette måltall for kommunens økonomiske utvikling.

Det er netto utgiftsramme som er bindende ovenfor kommunestyret. Bruttotall for tjenesteområdene skal likevel vises både ved budsjettering og rapportering.

Kommunestyret skal i tilknytning til den økonomiske rammen for tjenestområdene gi mål og premisser for tildelingen.

Årsbudsjettet skal omfatte vedtak for finansiell virksomhet:

- Sum frie disponible inntekter (skatter, rammetilskudd, evt eiendomsskatt)
- Finansutgifter netto (renter og avdrag på lån, renteinntekter, utbytte m.v.)
- Disponeringer eller dekning av netto driftsresultat (netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond, netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond, dekning av tidligere års merforbruk, overføring til investeringer)

Kommunestyret skal selv foreta budsjettjusteringer dersom bevilgningen til et rammeområde er overskredet eller det må foretas justeringer i sentrale inntekter, utgifter eller avsetninger.

Kommunestyrets prioriteringer gjenspeiles gjennom fordeling av ramme til bevilgning drift på de ulike ramme-/tjenesteområdene.

Hole kommune opererer med følgende ramme-/tjenesteområder:

- Administrasjon og fellesfunksjoner (inkl folkevalgte og kontrollorganer)
- Skole
- Barnehage
- Helse inkl KPPT
- NAV Hole
- Pleie, rehabilitering og omsorg
- Tiltak for funksjonshemmede
- Teknisk/eiendom
- Areal, byggesak og miljø
- Kultur og fritid (inkl tilskudd til kirken)

Innenfor hvert ramme/tjenesteområde sorterer flere enheter/ansvar fastsatt i den interne kontoplanen.

I tilfeller hvor kommunestyret vedtar en **innsparing** for et område, skal denne så langt som mulig spesifiseres.

BUDSJETTENDRINGER / DRIFTSBUDSJETT

Driftsbudsjettet gjenspeiler all aktivitet knyttet til tjenesteproduksjonen, inkludert dens inntektsside, herunder skatter og rammetilskudd.

Årsbudsjettets bindende virkning, og vilkårene for budsjettkorrigeringer, fremgår av kommunelovens § 14-5. Det er et hovedprinsipp at bevilgninger ikke skal overskrides. **Ved risiko for overskridelser skal det vurderes å endre mål for tjenesteproduksjonen, omprioriteringer og innsparinger for å redusere risiko for overskridelse.** Det er et overordnet prinsipp at intensjonene i vedtatt budsjett skal gjennomføres, og endringer i dette skal vedtas på samme nivå som budsjettet er fastsatt.

KOMMUNESTYRET

Kommunestyret må selv foreta:

- Budsjettendringer knyttet til skatter og rammeoverføringer fra Staten
- Endringer i disponeringer eller dekning av netto driftsresultat
- Endringer i prioriteringer og nivåer på ressursbruken knyttet til tjenesteproduksjonen.
- Endringer i overførslar til og fra frie fond
- Endringer i kommunale avgifter og gebyrer

FORMANNSKAPET

Formannskapet kan:

- Kan disponere midlene på formannskapets tilleggsbevilgningskonto for å styrke eksisterende utgiftskonti
- ~~Kan disponere inntil kr 200.000 av eventuelle midler avsatt på utviklingsfond.~~
- Kan treffe vedtak i kommunestyrets sted i hastesaker (jfr kommunelovens § 11-8 Hastesaker), også i saker av økonomisk art (både drift og investeringer). Hastevedtak skal refereres i førstkommende kommunestyremøte.

RÅDMANN

- Rådmannen gis myndighet til å foreta endringer i driftsbudsjettet i alle saker som ikke er av prinsipiell betydning og som er innenfor myndighet delegert gjennom delegasjonsreglementet. Myndigheten er imidlertid begrenset til kr. 300.000 per endring, og formannskapet skal holdes løpende informert om de foretatte endringer.
- Fordele avsetning lønnsoppgjør og pensjon i tråd med kommunestyrets rammer til tjenesteområdene når resultatet av oppgjørene er klare.
- ~~Disponere inntil kr 20.000 til enkeltsaker jf retningslinjer for Utviklingsfond~~
- Opprettelse/nedleggelse av tiltak og betydelige standard- eller volumendringer skal framlegges til politisk behandling.
- ~~Rådmannen bemyndiges til å selge tomter i kommunale tomtefelt, med grunnlag i tildelingsregler og salgsforutsetninger fastsatt av kommunestyret.~~

De samme fullmakter gitt til rådmann, kan delegeres til andre ledere i tråd med administrativ organisering. Ved delegert myndighet skal vektlegges at myndighetsutøvelsen skjer i kommunestyrets og rådmannens ånd.

INVESTERINGSBUDSJETTET

Investeringene skal over tid skal ha en egenfinansiering som ivaretar kommunens økonomiske handlevne. Mål for dette skal fastsettes gjennom vedtak av økonomiplanen og gjenspeiles i årsbudsjettet.

KOMMUNESTYRET

Investeringsbudsjettet skal i sin helhet fastsettes av kommunestyret. Det samme gjelder endringer i investeringsbudsjettet. Skille mellom drift og investeringer er omtalt i kommunelovens § 14-9, kapittel 2 i Økonomiforskriften og god kommunal regnskapsstandard, jfr [KRS nr 4](#).

Kommunal- og moderniseringsdepartementet har i brev av 7. april 2010 gitt uttrykk for tolkning av regelverket knyttet til investeringer:

- Investeringsbudsjettet er ettårig selv om ett enkelt investeringstiltak kan gå over flere år.
- Årsbudsjettet er bindende for underordnet organ, og årlige bevilgninger er nødvendig for å kunne pådra kommunen utgifter i budsjettåret. Dette innebærer blant annet at budsjetterte prosjekter som ikke er iverksatt eller fullført innenfor planlagt budsjettår må tas med i årsbudsjettet for kommende år. Kommunestyret må fatte vedtak om dette, enten i det ordinære budsjettvedtaket eller ved vedtak om budsjettjustering med overføring til neste budsjettår.

I kapittel 6 Investeringsprosjekter fremgår aktivitetsplan knyttet til investeringsprosjekter.

4. ÅRSREGNSKAP OG ÅRSBERETNING

ÅRSREGNSKAPET

Kommunene er pålagt å ha årsregnskap for sin virksomhet jf kommuneloven § 14-6 og forskrift om økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning.

Årsregnskapet skal bestå av et driftsregnskap og investeringsregnskap. Årsregnskapet skal også bestå av et balanseregnskap og noteopplysninger.

Det er utarbeidet minimumskrav (obligatoriske) i form av regnskapsskjemaer og økonomiske oversikter for drift, investeringer og balansen samt noteopplysninger.

Regnskapssjef har ansvar for årsregnskapet.

Bevilgningsregnskapet			
DRIFTSREGNSKAPET		INVESTERINGSREGNSKAPET	
Driftsutgifter	Driftsinntekter	Investeringer	
Avskrivninger		Tilskudd til andres investeringer	Bruk av lån
Brutto driftsresultat		Utlån	Inntekter, salg anleggsmidler
Renteutgifter	Renteinntekter	Finansieringsbehov	Tilskudd til investeringer
Avdrag på lån	Avskrivninger (motpost)		Mottatte avdrag utlån
Netto driftsresultat			Sum ekstern finansiering
Overføring til investeringer			Overføring fra drift
Netto avsetninger			Netto avsetninger
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat			Sum finansiering
Ved eventuelt merforbruk – beløp fremført til inndekning i senere år			Ved eventuelt udekket – beløp fremført til inndekning neste år

GRUNNLEGGENDE REGNSKAPSPRINSIPP

FINANSIELT ORIENTERT

Kommuneregnskapet er finansielt orientert, og skal vise all tilgang på og bruk av midler i det året som følger av anordningsprinsippet.

ANORDNINGSPRINSIPPET

Anordningsprinsippet innebærer at alle kjente utgifter og inntekter skal henføres og bokføres på riktig år, uavhengig av om inn eller utbetaling er foretatt. Sentralt i periodiseringen av utgifter er om varer/tjenester er mottatt av kommunen og for inntekter om varer/tjenester er levert fra kommunen til kundene. For vurdering av om varen/tjenesten er levert/mottatt er det av betydning om det har funnet sted en overgang av risiko og kontroll til mottager (kommunen eller kunden).

SELVKOSTBEREGNINGER

Selvkost er hjemlet direkte i ny kommunelov kap 15 og ny forskrift om selvkost.

Hole kommune har følgende tjenester innenfor selvkostregimet: vann, avløp, slam og byggesak.

I egen note til årsregnskapet fremgår selvkostregnskapet for de ulike selvkostområder.

MERVERDIAVGIFTSPLIKT OG MERVERDIAVGIFTSKOMPENSASJON

Kommunen følger reglene i merverdiavgiftsloven for de tjenesteområdene som er omfattet av loven gjelder bl.a. selvkostområdene vann og avløp. For kommunens øvrige virksomhet gjelder ordningen for merverdiavgiftskompensasjon fra staten.

Formålet med loven med momskompensasjon er å motvirke konkurransevridninger som følge av merverdiavgiftssystemet. Forutsetning og intensjonen med reglene er at beslutningstakere i kommuner og fylkeskommuner skal se bort fra merverdiavgift som en utgift ved valg av leverandør av varer og tjenester i forhold til å produsere tjenestene ved egne ansatte. Kommunene ble trukket i rammetilskuddet ved innføring av ordningen.

Frem til 2014 har merverdiavgiftskompensasjon blitt ført som en driftsinntekt jf ovenfor at ordningen opprinnelig ble finansiert gjennom trekk i rammetilskuddet til kommunene. Etter en overgangsordning er momskompensasjonstilskudd vedr investeringer å regne som en inntekt i investeringsregnskapet i sin helhet fra regnskapsåret 2014.

BALANSEN

Balansen skal vise status for kommunens eiendeler, gjeld og egenkapital ved utgangen av regnskapsåret.

Eiendeler	Egenkapital og gjeld
<ul style="list-style-type: none">• Anleggsmidler• Omløpsmidler	<ul style="list-style-type: none">• Egenkapital• Langsiktig gjeld• Kortsiktig gjeld

I årsregnskapet er det nærmere gjort rede for regnskapsprinsipper og vurderingsregler knyttet til balansen.

Balansen har en eiendelsside som viser hvilke eiendeler kommunen rår over, og en egenkapital – og gjeldsside som viser hvordan disse eiendelene er finansiert.

Anlegg består av varige driftsmidler (faste eiendommer og anlegg, utstyr, maskiner og transportmidler) og finansielle anleggsmidler (utlån, aksjer og andeler). Hovedregelen er at alle anskaffelser i investeringsregnskapet skal aktiviseres til anskaffelseskost. Deretter skal disse driftsmidlene avskrives over driftsmidlets levetid.

Omløpsmidler utgjør likvide beholdninger, kortsiktige plasseringer og kortsiktige fordringer. Kortsiktige fordringer er i hovedsak konsekvens av "anordningsprinsippet", dvs fordringen uttrykker tidsforskjellen mellom når en inntekt er "kjent" og når den blir innbetalt.

Egenkapitalen består av "reelle" egenkapitalkonti, så som regnskapsmessig overskudd og underskudd samt fond.

Langsiktig gjeld omfatter de lån kommunen har tatt opp, og saldoen viser differansen mellom låneopptakene og betalte avdrag. Se også omtale under vedr memoriakonti.

Kortsiktig gjeld oppstår, i likhet med kortsiktige fordringer, først og fremst som tidsforskjellen mellom når anskaffelse av varer og tjenester er kjent og mottatt (utgiftsført), og når den blir betalt. Foruten leverandørgjeld vil posten også bestå av gjeld til det offentlige og til de ansatte, f.eks. påløpte feriepenge.

Memoriakonti: Ettersom kommunalt regnskap er finansielt orientert, er bruk av lån en inntekt. Kan ikke inntektsføre mer enn budsjettert, og/eller det investeringsregnskapet har bruk for. Ubrukte lånemidler settes da på memoriakonto.

Kapitalkonto: viser hvor mye av anleggsmidlene kommunen har finansiert selv.

AVSETNINGER OG BRUK AV FOND

I henhold til regnskapsforskriften har kommunen to typer fond, ubundne og bundne fond. I tillegg klassifiseres fond for henholdsvis fond fra driftsregnskapet og fra investeringsregnskapet.

Disposisjonsfond:

Denne type fond kan kommunen benytte fritt til enten drifts- eller investeringsformål. Avsetninger til disposisjonsfond skjer alltid fra driftsregnskapet. **Eventuell disponering til investeringsformål må vedtas som overføring til investering.**

Avsetning til og bruk av disposisjonsfond skal prinsippielt vedtas av kommunestyret selv og må budsjetteres med et beløp, evt beløpsmessig avgrenset. **I ny kommunelov er det imidlertid krav om bruk av disposisjonsfond ved merforbruk i drift selv om det ikke er budsjettert når årsregnskapet avlegges. Videre skal eventuelt mindreforbruk (overskudd) i drift avsettes til disposisjonsfond før årsregnskapet avlegges.**

Bundne driftsfond:

Denne type fond kan kommunen benytte til bestemte driftsformål. Eks er ikke-disponerte øremerkede tilskudd fra staten og gaver samt overskudd på selvkosttjenestene vann, avløp, rens og byggesak, da bruken av disse er regulert i lov og/eller forskrifter.

Avsetning til og bruk av bundne driftsfond i forbindelse med regnskapsavslutningen ligger til rådmannen.

Ubundne investeringsfond:

Denne type fond kan kommunen fritt disponere til investeringsformål. Avsetningen er bygget opp gjennom inntekter i investeringsregnskapet som kommunestyret fritt kan disponere. F.eks ikke disponerte midler ved salg av fast eiendom eller anleggsmidler.

Avsetning til og bruk av ubundne investeringsfond vedtas av kommunestyret selv og må budsjetteres med et beløp, evt beløpsmessig avgrenset. **I ny kommunelov er det imidlertid krav om bruk av ubundet investeringsfond ved merforbruk i investeringsregnskapet selv om det ikke er budsjettert når årsregnskapet avlegges.**

Tilsvarende vil eventuelt mindreforbruk i investeringsregnskapet bli avsatt på ubundet investeringsfond før investeringsregnskapet avlegges.

Bundne investeringsfond:

Denne type fond kan kommunen kun benytte til bestemte investeringsformål. Eks ikke disponerte øremerkede inntekter til investeringsformål (bygg/anlegg).

Avsetning til og bruk av bundne investeringsfond i forbindelse med regnskapsavslutningen ligger til rådmannen.

KRAV TIL VEDTAK OG RAPPORTERING VEDRØRENDE FOND

Avsetning til og bruk av disposisjonsfond og ubundne investeringsfond må vedtas av kommunestyret selv. **Unntak er årsoppgjøret hvor det er fastsatt nye regler knyttet til avsetninger og disponeringer av frie fond før regnskapet avsluttes.**

Avsetning til og bruk av bundne drifts- og investeringsfond i forbindelse med regnskapsavslutningen ligger til rådmannen.

Omdisponering av midler avsatt til ubunde fond vedtas av kommunestyret selv.

Alle vedtak vedrørende avsetning og bruk av fondsmidler skal beløpsfestes og saldo etter vedtak fremkomme

Det rapporteres løpende til formannskapet og kommunestyret om resultat og fremskriving av fondene.

Årsregnskapet avsluttes iht gjeldende lover, forskrifter og kommunale regnskapsstandarder (GKRS).
Frist for avleggelse av regnskapet er 22. februar i året etter regnskapsåret.

Rådmannen utarbeider innen 31. mars pliktig årsberetning og avleverer denne til revisjonen.

Årsberetningen skal gjøre rede for:

- forhold som er viktige for å bedømme den økonomiske utviklingen og stillingen, og om den økonomiske utviklingen og stillingen ivaretar den økonomiske handleevnen over tid
- vesentlige beløpsmessige avvik mellom årsbudsjettet og årsregnskapet, og vesentlige avvik fra kommunestyrets premisser for bruken av bevilgningene
- virksomhetens måloppnåelse og andre ikke-økonomiske forhold som er av vesentlig betydning for kommunen eller innbyggerne
- tiltak som er iverksatt og tiltak som planlegges iverksatt for å sikre en høy etisk standard
- den faktiske tilstanden når det gjelder kjønnslikestilling
- likestillingstiltak som er iverksatt, og tiltak som planlegges iverksatt for å fremme likestillings- og diskrimineringslovens formål om likestilling uavhengig av kjønn, etnisitet, religion, livssyn, funksjonsnedsettelse, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk.

I årsberetningen bør det synliggjøres hva kommunen har oppnådd av resultater knyttet til vedtatte innsparingstiltak ved å sammenligne med aktivitetsnivå og kostnadene på de ulike sektorene i forhold til året før. Dette vil vise hvor mye av det positive resultatet som skyldes høyere skatteinntekter og hva som skyldes reduserte kostnader.

Årsregnskapet og årsberetningen danner grunnlag for revisjonens uttalelse til regnskapet.

Årsregnskapet og årsberetningen skal oversendes kontrollutvalget for uttalelse.

Årsregnskapet og årsberetningen skal behandles samtidig av kommunestyret.

ANSVAR OG FRISTER

Regnskapssjef leverer ferdig avlagt årsregnskap til revisjonen **innen 22. februar** i året etter regnskapsåret. Fra samme tidspunkt er regnskapet offentlig. Regnskapet underskrives av rådmann og regnskapssjef.

Rådmannen har ansvaret for å utarbeide årsberetningen innen 31. mars.

Revisor skal avgi revisjonsberetning til kommunestyret, og sende kopi av denne til formannskap og kontrollutvalg. Revisjonen har frist 15. april til å utarbeide revisjonsberetningen.

Kontrollutvalget skal behandle regnskapet og årsberetningen og avgi uttalelse til kommunestyret. Kopi av kontrollutvalgets uttalelse skal sendes formannskapet slik at dette er kjent ved deres behandling av regnskapet og årsberetningen.

Formannskapet skal innstille til kommunestyret i regnskapssaken. Innstillingen skal inneholde forslag ~~om å anvende overskudd eller dekke inn~~ til inndekning ved eventuelt underskudd. Formannskapet skal vurdere konsekvensene av avvik mellom budsjett og regnskap for kommunens virksomhet. Formannskapet kan ikke fremme forslag om endringer i det fremlagte regnskapet.

Kommunestyret vedtar selv årsregnskapet. Det innebærer også vedtak om ~~anvendelse av overskudd eller~~ hvordan et eventuelt merforbruk i driftsregnskapet skal dekkes inn. Et regnskapsmessig merforbruk må dekkes inn i budsjettet enten i samme år som regnskapet blir fremlagt eller senest i neste budsjettår. Kommunestyret har krav til å behandle årsregnskapet senest innen 1. juli. Vedtaket skal oversendes **fylkesmannen** snarest **og senest 30 dager** etter vedtak.

Tidsplanen for arbeidet med årsregnskapet og årsberetningen fremstilles slik:

Type oppgave	Frist
Frist for avleggelse av regnskapet	22. februar
Frist for utarbeidelse av årsberetning	31. mars
Frist for revisjonsberetning	15. april
Kontrollutvalgets behandling	Minst ti dager før formannskapetets behandling
Formannskapetets innstilling	Møterunden i mai, senest i juni
Kommunestyrets vedtak	Møterunden i mai, senest i juni. Senest 1. juli.
Oversendelse av regnskapssaken til fylkesmannen	Snarest og senest 30 dager etter vedtak

5. RAPPORTERING

TERTIALRAPPORTERING

Iht kommuneloven skal kommunedirektøren/rådmannen minst to ganger i året rapportere til kommunestyret om utviklingen i inntekter og utgifter, sammenhold med årsbudsjettet. Hvis utviklingen tilsier vesentlige avvik, skal kommunedirektøren foreslå endringer i årsbudsjettet.

I løpet av året skal kommunestyret behandle følgende økonomirapporter (minimumskrav):

1. Terialrapport pr. 30. april
2. Terialrapport pr. 31. august
3. Årsregnskapet behandles innen 1. juli.

Terialrapporteringen skal gi styringsinformasjon til politikerne om måloppnåelse og økonomiske forhold av vesentlig betydning for den kommunale tjenesteproduksjonen. Herunder redegjørelse av status måloppnåelse iht vedtatt budsjett, økonomiske oversikter etter kriterier i forskrift om rapportering, samt prognose for årsresultat inneværende år.

Rapportene skal bygges opp på samme måte som budsjettvedtaket. I tillegg skal bruttotall vises for alle tjenesteområdene både ved budsjettering og rapportering.

Det rapporteres løpende til formannskapet og kommunestyret om resultat og fremskriving av fondene. Kravet til analyse av resultatene blir lavere ved samtidig rapportering.

Ved rapportering avvik skal det så langt det er mulig foreslås korrigerende tiltak.

MÅNEDSRAPPORTERING OG ANNEN RAPPORTERING

Finansielle og driftsmessige utfordringer rapporteres månedlig gjennom rådmannen til formannskapet og kommunestyret. Rapporteringens innhold og prosedyrer fastsettes av kommunestyret.

Iht kommunelovens paragraf 47.2. skal rådmannen gi melding til kommunestyret dersom det skjer vesentlige endringer for de utgifter og inntekter årsbudsjettet er basert på. Slik melding til kommunestyret skal gis ved første anledning, og eventuelt uavhengig av meldingsrutiner iht styringskalenderen.

NASJONAL RAPPORTERING (KOSTRA)

Kommunen skal gi statlige myndigheter løpende informasjon om ressursbruk og tjenesteyting, jfr. Kommune-lovens § 16-1 og forskrift om rapportering fra kommuner og fylkeskommuner (KOSTRA-forskriften). KOSTRA-rapporteringen skal tjene til å bedre grunnlaget for analyse, planlegging og styring både sentralt og lokalt, herunder gi grunnlag for å vurdere om nasjonale mål oppnås.

KOSTRA baseres på elektronisk innrapportering fra kommunene til SSB, samt på data fra en rekke andre kilder i og utenfor SSB. KOSTRA-tallene koples med data fra ulike kilder, som f.eks. regnskapsdata, tjeneste- og personelldata og befolkningsdata. I løpet av årene er mange gamle statistikkområder endret, og nye områder er kommet til.

Opplysninger om ressursbruk og tjenester skal rapporteres senest 15. februar, mens frist for rapportering av regnskapene er senest 22. februar. Foreløpige KOSTRA-tall publiseres av SSB 15. mars og endelige KOSTRA-tall publiseres av SSB 15. juni.

Rådmannen skal innarbeide sentrale KOSTRA nøkkeltall i årsrapporten/kommuneplanmeldingen. Kommunestyret har vedtatt at KOSTRA-tall skal rapporteres på detaljnivå en gang i året.

6. INVESTERINGSPROSJEKTER

Investeringer gjelder anskaffelse av varige driftsmidler som koster over 100.000 kroner og hvor investeringsobjektet har en forventet levetid på minst 3 år. Vanligvis vil investeringene ligge innenfor kategoriene:

- Bygg
- Inventar og utstyr inkl. EDB -investeringer, maskiner og kjøretøyer
- Anlegg - herunder også park- og idrettsanlegg

Alle investeringer budsjetteres og regnskapføres i investeringsbudsjettet/regnskapet.

Investeringstiltak påvirker driften gjennom renter og avdrag på lån og øvrige driftskonsekvenser. Det er derfor viktig å ha en streng vurdering av alle investeringstiltak i forhold til måloppnåelse og tilfredsstillelse av kommunens behov.

Tilskudd til andres investeringer skal utgiftsføres i kommunens driftsregnskap. Tilskudd til andres investeringer som kan lånefinansieres etter kommuneloven §14-16 første ledd eller andre ledd eller kirkeloven §15 sjette ledd, kan likevel føres i økonomiplanens investeringsdel, investeringsbudsjettet og investeringsregnskapet hvis tilskuddet finansieres av inntekter her.

Investeringer fremmes gjennom rådmannen i forbindelse med den årlige rullering av økonomiplan/ årsbudsjett. Aktivitetsplan for investeringsprosjekter er omtalt i eget kapittel.

Kommunestyret skal vedta et investeringsbudsjett med finansiering for kommende kalenderår. For investeringer som går over flere år med en total prosjektkostnad, anses de totale prosjektkostnadene å være styrende. Kravet til realistisk budsjettering gjelder for hvert budsjettår.

Erfaringsmessig kan det være utfordrende å forutse fremdrift på større investeringstiltak, for å imøtekomme kravene om realistisk budsjettering for hvert budsjettår legges det opp til en egen sak vedrørende overføring av ubrukte investeringsmidler til neste budsjettår. Enten som egen sak eller i forbindelse med budsjettbehandlingen for det aktuelle år.

Kommunestyret kan vedta igangsetting av investeringer der omfang og kostnad innebærer stor grad av usikkerhet. For slike investeringer skal formannskapet løpende få seg forelagt oppdaterte kostnadsoverslag. Bevilgningssak skal forelegges kommunestyret snarest mulig og senest innen årets utgang.

Kommunestyret skal vedta investeringsbudsjettets inntektsside herunder vedtak for opptak av lån og fordele rammen på de enkelte prosjekt, jfr budsjettskjema 4.

Investeringsregnskapet skal omfatte:

- Bruk av lånemidler
- Inntekter/innbetalinger knyttet til investeringsprosjekter
- Øvrige inntekter som ikke anses som løpende.
- Inntekter som nevnt ovenfor avsatt i tidligere regnskapsår
- Finanstransaksjoner knyttet til kjøp av aksjer, utlån og forskutteringer

I utgangspunktet er alle midlene i investeringsregnskapet frie midler til felles finansiering av investeringsregnskapet med unntak av øremerkede midler.

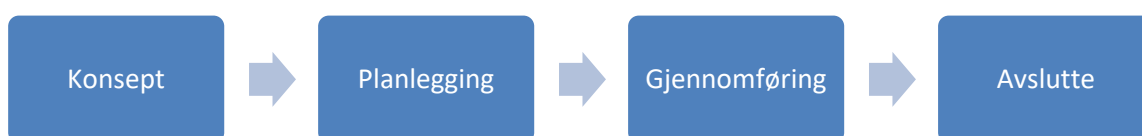
Hole kommune har følgende valg mellom finansieringskilder i prioritert rekkefølge:

1. Årets investeringsinntekter (tilskudd, salg av anleggsmidler, utbytte m.v.)
2. Bruk av bundet investeringsfond
3. Bruk av lånemidler
4. Bruk av ubundet investeringsfond
5. ~~Bruk av disposisjonsfond direkte i investeringsregnskapet~~
6. Overføring fra drift til investeringer

Kommunestyret selv skal foreta endringer i investeringsbudsjettet på samme nivå som dette ble vedtatt dersom inntekts- eller utgiftsposter på et prosjekt må økes.

AKTIVITETSPLAN FOR INVESTERINGSTILTAK

- Arbeidet med forprosjekt og detaljprosjektering skal følge utviklingen i økonomiplan/årsbudsjett.
- Bevilgning til forprosjekt skal være inntatt i årsbudsjett før planlegging igangsettes.
- Endelig investeringsramme inntas i årsbudsjettet når forprosjektet er avsluttet og klart for anbudsinnhenting.
- Anskaffelse eller bygging igangsettes i budsjettåret.
- Bare i rene unntakstilfelle skal investeringsprosjekter kunne fremmes utenom denne rutinen.

1. **Konseptfasen** – utrede alternativer og identifisere det prosjektet som i størst utstrekning gir måloppnåelse og tilfredsstillende kommunens behov.
 - a. Beslutte utredning av idè
 - b. Beslutte prosjektorganisering – beslutte om prosjektforlaget representerer en ønskelig investering som bør detaljeres videre i en planleggingsfase
2. **Planleggingsfasen** – sikre at virksomheten har en god forståelse for arbeidet som kreves for å gjennomføre prosjektet, før en forplikter seg til en investering.
 - a. Utarbeid plandokumenter, herunder:
 - i. Mandat
 - ii. Prosjektbeskrivelse
 - iii. Organisering og styring
 - iv. Aktivitetsplan
 - v. Budsjett
 - b. Beslutte prosjektgjennomføring gjennom politisk vedtak
3. **Gjennomføringsfasen** – levere produkter i henhold til utarbeidet plan og rapportere status
 - a. Følge oppsatte plan, evaluere og justere (PDCA)
 - b. Rapportere status som del av kommunens økonomirapportering/tertialrapportering og årsberetning.
 - c. Beslutte avslutning av prosjektet
4. **Avslutningsfasen** – sikre en strukturert og formell avslutning av prosjektet og en god overlevering til linjen (driftsorganisasjonen)

- a. Avslutning av kontrakter, dokumentasjon
- b. Prosjektregnskap avlegges. For prosjekter over 1 mill kr skal det utarbeides egen sak til kommunestyret.
- c. Evaluere
- d. Avvikle prosjektorganisasjonen

7. ØKONOMISYSTEMET

Kommunen skal i tillegg til de krav forskriftene fastsetter (KOSTRA) etablere en intern kontoplan som skal benyttes ved all registrering av økonomiske data.

De ulike dimensjonene kan i spørring og rapportering kobles sammen på ulike måter for å presentere ønsket økonomisk informasjon.

Kontoplanen for regnskapet må kunne oppfylle flere krav, i denne sammenheng:

- Gi grunnlag for å stille opp regnskapsopplysninger i tråd med kravene til årsregnskapet (regnskapsforskriften for kommuner og fylkeskommuner).
- Gi grunnlag for å stille opp regnskapsopplysninger i tråd med kravene til regnskapsrapporteringen i KOSTRA.
- Dekke kommunens og fylkeskommunens egne behov for regnskapsinformasjon (internkontoplanen).

	Art	Ansvar	Funksjon	Prosjekt drift
KOSTRA*	1+120		201	
Hole	112000	2900	201	4242
Tekst	Andre driftsutgifter	SOS skole	Grunnskole	Lærende nettverk

* KOSTRA (**K**ommune**S**Tat**R**apportering) er obligatorisk regnskapsforskrift for kommuner og fylkeskommuner.

ARTSKONTOPLANEN

Det første siffer i artskontoplanen brukes til å skille mellom driftsregnskapet (1), investeringer (0) og balanse (2).

Artskontoplanen gir en oversikt av hva slags typer inntekter og utgifter kommuneregnskapet skal sorteres etter. Hole kommunes artskontoplan er basert på KOSTRA hovedveileder som består av 4 obligatoriske siffer (inkl kontoklasse), i tillegg har Hole to interne siffer for internt behov. Hovedtyper inntekter og utgifter klassifiseres som:

Inntekter:

- 6 Salgs- og leieinntekter
- 7 Refusjonsinntekter
- 8 Overføringsinntekter
- 9 Finansinntekter og finansieringstransaksjoner

Utgifter skal gjenspeile hvilke produksjonsfaktorer kommunen benytter i sin virksomhet. I hovedoversikter skal det skilles mellom:

0	Lønn inkl sosiale utgifter
1-2	Innkjøp i egen tjenesteproduksjon (kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunens tjenesteproduksjon)
3	Kjøp av tjenester fra andre (som erstatning for egen tjenesteproduksjon)
4	Overføringsutgifter til andre (tilskudd og overføringer som ikke er knyttet til kjøp av tjenester eller avtale om tjenesteproduksjon)
5	Finansutgifter og finanstransaksjoner

Resultatbegreper

Brutto driftsresultat = Driftsinntekter – driftsutgifter (inkl avskrivninger)

Netto driftsresultat = Brutto driftsresultat + netto finansutgifter – motpost avskrivninger

Fremført til inndekning i senere år (merforbruk) = Netto driftsresultat – overføring til investering–netto avsetninger-dekning av tidligere års merforbruk

ANSVAR (RESULTATANSVAR)

Ansvar angir administrativt (budsjett)ansvar (hvem som disponerer bevilgningen). Ansvar er laget i et hierarki som gir mulighet til å hente rapporter på tjenestested som består av flere ansvar / avdelinger.

Til ansvarsdimensjonene er det knyttet fullmakter gjennom rammestyring av myndighet og ansvar delegert fra rådmannen. Det enkelte tjenesteområdet styres av rammer gitt gjennom budsjettvedtakets intensjoner og vedtak.

Rådmannen har fullmakt til å fordele budsjettstrukturen for det enkelte tjenesteområde videre til underliggende enheter f.eks. den enkelte skole eller barnehage.

Styringsnivået er netto ramme, samt tilhørende måldokumenter. Fullmakter rundt budsjettet er som for rådmannen. Det rapporteres på brutto tall for å synliggjøre utgifter og inntekter..

FUNKSJON

KOSTRA-funksjon sier noe om hva som gjøres: hvilke aktiviteter/tjenester som produseres for å ivareta bestemte behov hos innbyggerne. Funksjon ivaretar kravene som stilles til offentlig styringsinformasjon som innhentes i alle landets kommuner.

PROSJEKTER

Prosjekter er obligatorisk i investeringsregnskapet. I drift brukes prosjektdimensjonen for a) synliggjøring av utgifter/inntekter for internt behov b) øremerkede tilskudd fra andre med krav om prosjektmerking og c) for teknisk drift er det etablert egen prosjektserie for bygg.

8. TILSYN OG KONTROLL

Intern økonomikontroll omfatter i videste forstand den organisasjonsplan og alle de metoder som en kommune har satt i verk for å beskytte sine eiendeler, kontrollere nøyaktigheten og påliteligheten av regnskapsmessige data, øke effektiviteten og sørge for at de retningslinjer som er fastlagt, blir fulgt.

KOMMUNESTYRETS ANSVAR

Kommunelovens §22 omtaler kommunestyrets kontrollansvar.

Kommunestyret har det øverste ansvar for å kontrollere kommunens virksomhet. Kommunestyret kan kreve at enhver sak skal legges fram til orientering eller avgjørelse. Kommunestyret kan omgjøre vedtak som er truffet av andre folkevalgte organer eller av administrasjonen, hvis disse selv kunne ha omgjort vedtaket.

Kommunestyret skal påse at de kommunale regnskaper revideres på betryggende måte.

Kommunestyret velger selv et kontrollutvalg som skal føre løpende kontroll på deres vegne.

INNkjøP/ANSKAFFELSER

Alle innkjøp som foretas skal følge lov og forskrift om offentlige anskaffelser og kommunens egne reglementer og rutiner for anskaffelser.

Reglement for anskaffelser og endringer i dette vedtas av kommunestyret, etter innstilling fra formannskapet.

TILSYN MED INVESTERINGSPROSJEKTER

Kommunestyret skal føre tilsyn med bygge- og anleggsvirksomheten. For prosjekter med kostnader over 1 mill kr skal byggeregnskap med tilhørende rapport forelegges kommunestyret som egne saker, etter innstilling fra formannskapet.

KONTROLLUTVALGETS ANSVAR

Kontrollutvalget fører det løpende tilsynet med forvaltningen på vegne av kommunestyret.

Kontrollutvalgets oppgaver er nærmere definert i kommunelovens §23 og forskrift om kontrollutvalg og revisjon.

REVISORS ANSVAR

Revisjonen skal utøves etter kommunelovens §24 og forskrift om kontrollutvalg og revisjon.

Revisjonsarbeidet omfatter regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon, eierskapskontroll og annen kontroll som er bestemt i lov eller forskrift.

Revisor kan hos kommunen, uten hinder av taushetsplikt, kreve enhver opplysning, redegjørelse eller ethvert dokument og foreta de undersøkelser som revisor finner nødvendig for å gjennomføre oppgavene.

ADMINISTRASJONENS ANSVAR

Det vises til kommunelovens § 13 om administrasjonens ansvar og oppgaver.

Kommunedirektøren/rådmannen skal gi regler for innkjøp, attestasjon og anvisning i tråd med gjeldende lover og forskrifter som sikrer økonomisk fordelaktige anskaffelser og ensartede og trygge oppgjør rutiner ved innkjøp.

Rådmannen tillegges anvisningsansvaret for alle utbetalinger, og har ansvaret for utarbeidelse og oppfølging av nødvendige rutiner. Rådmannen kan i nødvendig utstrekning viderelegere anvisningsfullmakt. Kontrollutvalg/revisjon skal til enhver tid ha oversikt over attestasjonsfullmakt og delegert anvisningsfullmakt, og skal være forelagt til uttalelse regelverk for intern kontroll.

INTERNKONTROLL ØKONOMI

Rådmannen skal påse at det utøves tilstrekkelig internkontroll jf kommuneloven §25-1 og at økonomiforvaltningen har en forsvarlig intern styring og kontroll.

Internkontrollen skal sikre at kommunen når de mål som er satt, både på overordnet nivå og for de ulike tjenestene. En effektiv kontroll sikres gjennom en kontinuerlig oppfølging/dialog med enhetene.

Interkontroll defineres som "en prosess iverksatt av kommunens ledelse som er utformet slik at man oppnår tilfredsstillende sikkerhet for:

- Effektiv, tilstrekkelig og hensiktsmessig drift
- Pålitelig økonomisk rapportering
- Etterlevelse av lover, forskrifter og andre gitte bestemmelser.

Aktiviteter som er vesentlige i forbindelse med økonomisk kontroll, er blant annet:

- budsjettering og regnskapsføring
- inn- og utbetalinger
- kunde- og leverandørreskontro, herunder fakturerings- og betalingsrutiner
- bestilling og rekvirering av varer og tjenester, samt attestasjon og anvisning.
- håndtering av utstyr, inventaroversikt, rutiner ved salg og avhending,
- oppbevaring og makulering av regnskapsmateriale
- etablere en tilfredsstillende arbeidsdeling

Rutiner skal dokumenteres og være gjenstand for løpende oppfølging. Anvisende myndighet har ansvar for å etablere en tilfredsstillende intern kontroll.

Rådmannen skal sørge for at det i alle ledd i organisasjonen har tilstrekkelig kunnskap om regelverk og rammebetingelser for internkontroll, at det er kompetanse til å utføre kontroll, og at kvaliteten i utførelsen gir sikkerhet for at det ikke gis rom for irregulære handlinger og uregelmessigheter.

Vedlegg A til Økonomireglementet

STYRINGSKALENDER

Utarbeidelse og behandling av styringsdokumenter (jfr reglementets punkt 2) skal innpasses følgende styringskalender:

Aktivitet	Hvem	Tidspunkt
Økonomiplan for 4 år / med årsbudsjett for «neste år» (reglementets punkter 2.1 og 2.2).		
Forberedelser til arbeid med ny økonomiplan/budsjett	Rådmann / administrasjon	1.halvår
Plan og perspektivmøte	Rådmannens ledergruppe Ev. flere etter rådmannens nærmere vurdering	Midten av juni måned
Utkast til ny økonomiplan og budsjett .	Rådmann / administrasjon v/ økonomileder	Fram til midten av august
Planjusteringer, inklusive tilpasninger til forslag i statsbudsjett (statsbudsjett framlegges primo oktober)	Rådmann / administrasjon v/ økonomileder. Med redegjørelser i formannskapet	Fram til midten av oktober
Behandling av endelig plan- og budsjettforslag	Utvalg Formannskap og Kommunestyre	Henholdsvis i november og desember
Budsjettkorrigeringer (reglementets punkt 6.5)		
Behov for korrigeringer vurderes/behandles samlet 2 ganger pr år	Forberedes av rådmann / administrasjon v/økonomisjef	Fram til 1.mai og 1.oktober
Politisk behandling	Formannskap og kommune-Styre	Tertialrapporter
Årsregnskap og årsberetning (reglementets punkt 2.3)		
Utarbeidelse av årsregnskap	Regnskapssjef	Innen 22.februar
Årsberetning	Rådmann / administrasjon v/ økonomifaglig ansvarlig. Avleveres til revisjonen.	Innen 31 mars

HOLE kommune

Økonomiavdelingen

Aktivitet	Hvem	Tidspunkt
Administrativ regnskap-behandling	Kommunens kontrollutvalg behandler regnskapet og årsberetningen. Utvalget avgir innstilling overfor kommunestyret	Fram til kommunestyre-behandling
Politisk regnskapsbehandling	Kommunestyret	Innen 1.7 jf KL
Oversendelse til fylkesmannen	Rådmann/administrasjon	Innen 1.7 jf KL
Kommuneplanmelding /årsrapport (reglementets punkt 2.4)		
Utarbeides og framlegges ifm årsavslutningen.	Rådmann / administrasjon / kategoriansvarlige	Mai
Orientering til politikerne	Rådmann	Samtidig med årsregnskap og årsberetning.
Tertialrapport (reglementets punkt 2.5)		
Utarbeidelse av tertialrapport	Rådmann / administrasjon	Juni, september
Politisk behandling	Formannskap og kommune-styre	Kommunestyrets Juni og oktobermøte
Månedrapporing (reglementets punkt 2.6)		
Rapporing økonomi og virksomhet	Utarbeides av rådmann økonomifaglig ansvarlig i tråd med kommunestyrets vedtak	Snarest etter hvert månedsskifte

HOLE kommune

Økonomiavdelingen

Vedlegg B til Økonomireglementet:

BESTEMMELSER FOR

ATTESTASJON OG ANVISNING

INN-/UTBETALINGER

Innhold:

1. Almennelige bestemmelser.....	3
2. Attestasjonsmyndighet	3
2.1 Attestasjon	3
2.3 Lønnsbilag.....	4
2.4 Oversikt over attestanter og anvisere.....	4
3. Anvisning.....	4
3.1 Generelt.....	4
3.2 Anvisningsmyndighet	4
3.3 Annet	4
3.4 Fullmakt og signaturprøve.....	5
4. Stedfortreder.....	5
5. Inn/utbetalinger	5
5.1 Innbetalinger	5
Utbetaling av lønn	5
5.2 Utbetalinger	6
6. Gyldighet	6

1. ALMINNELIGE BESTEMMELSER

Et hvert krav på kommunen som skal dekkes over kommunens budsjett skal være attestert og anvist av rette vedkommende etter fullmakt. Alle attestasjoner og anvisninger signeres med fullt navn i tråd med fullmakt og signaturprøve. Inngående fakturaer behandles i tråd med rutiner for elektronisk fakturabehandling. Oversikt over personer med attestasjons- /anvisningsfullmakt skal ligge i Økonomiavdelingen.

Bilag som ikke er korrekt anvist, eller på annen måte feilaktig utfyllt, skal avvises og sendes tilbake til anvisningsmyndigheten for korrigerings.

Regnskapsførende enhet plikter å kontrollere at bilag er anvist iht. gitte fullmakter og skal informere om de til enhver tid gjeldende rutiner for bilagsføring og remittering

Anvisende myndighet skal uten ugrunnet opphold behandle fakturaer slik at disse betales innen avtalt betalingsfrist. Ved bestilling av varer og tjenester skal bestiller avtale 30 dagers betalingsfrist. Morarente belastes anvisende myndighet.

Anvisende myndighet plikter å holde oversikt over forbruk og budsjettmessig situasjon.

2. ATTESTASJONSMYNDIGHET

2.1 ATTESTASJON

Gjennom attestasjonen bekrefter bemyndiget person at de faktiske og juridiske forhold ved transaksjonen er i orden. Med attestasjonen dokumenteres også at utgiften som påføres er i samsvar med den strategi enheten har valgt.

Den som attesterer skal forsikre seg om at det leverte er i tråd med bestilling og i tråd med eventuelle avtaler om pris, kvalitet og levering. Attestasjonsansvarlig skal også påse at betalingsdokumentet er påført nødvendige opplysninger for riktig betaling, postering og kontroll (bilagskontering). Dette medfører at vedkommende må sette seg tilstrekkelig inn i kommunens kontoplan.

Før et bilag attesteres, skal attestasjonsbemyndiget tjenestemann forsikre seg om at han har det nødvendige grunnlag for å kontrollere bilaget og at varen/tjenesten det gjelder er bestilt av person med bestillingsmyndighet. Vedkommende skal også forsikre seg om at alle fullmakter er i orden før underskrift. Når bilaget kommer til person med anvisningsmyndighet skal det være kontrollert og funnet i orden.

Den attestasjonsberettigede kan ikke attestere på godtgørelser/utbetalinger til seg selv eller sin familie, eller andre parter der det kan reises spørsmål om den attestasjonsberettigedes habilitet.

Attestasjonsbemyndiget bekrefter med sin underskrift at han/hun har satt seg inn i og forstått omfanget av de oppgaver og ansvar som tilligger tildelingen av attestasjonsmyndigheten. Vedkommende forplikter seg til ikke å foreta attestasjoner etter at myndigheten er inndratt.

Varig materiell og lett omsettelig varer føres i eget materiellregnskap/inventaroversikt. Ansvar for dette er anvisende myndighet/budsjettansvarlig.

Det foreligger egen rutine for øremerkede tilskudd og gaver.

Bilag kan ikke attesteres og anvises av samme person. Bestilling og kontroll ved mottak av varen bør ikke utføres av samme person.

2.3 LØNNSBILAG

Personer som attesterer på lønnsbilag plikter å påse at bilaget er riktig utregnet (timer og/eller beløp) iht. avtaler. Videre må det kontrolleres nøye at timelister blir ført under riktig lønnsartkode.

2.4 OVERSIKT OVER ATTESTANTER OG ANVISERE

Det føres egen oversikt over alle med attestasjonsmyndighet. Alle som har anvisningsmyndighet har samtidig attestasjonsmyndighet, men kan ikke attestere og anvise på samme bilag.

3. ANVISNING

3.1 GENERELT

Rådmannen har anvisningsmyndighet jfr. Kommunelovens og Økonomireglement for Hole kommune pkt. 3.3. Rådmannen kan delegere sin anvisningsmyndighet til en eller flere av sine tjenestemenn.

Økonomiavdelingen skal til en hver tid ha skriftlig oversikt over de som har begrenset anvisningsmyndighet.

3.2 ANVISNINGSMYNDIGHET

Anvisningsmyndighet er myndighet til å gi utbetalingsordre. Den som anviser skal påse at det er hjemmel for disposisjonen i vedtak, tildelingsbrev, bevilgning e.l. Den skal videre påse at det er budsjettmessig dekning for utbetalingen og at disposisjonen er økonomisk forsvarlig. Med anvisningen dokumenteres også at utbetalingen som følger er i samsvar med den strategi enheten har valgt.

Før et bilag anvises, skal berettiget tjenestemann forsikre seg om at han/hun har det nødvendige grunnlag for å kontrollere at det finnes hjemmel for utbetalingen og at det er budsjettmessig dekning for utgiftene.

Den anvisningsberettigede kan ikke anvise godtgjørelser/utbetalinger til seg selv eller sin familie, eller andre parter der det kan reises spørsmål om den anvisningsberettigedes habilitet.

Anvisningsberettiget person bekrefter med sin underskrift at han/hun har satt seg inn i og forstått omfanget av de oppgaver og ansvar som tilligger tildelingen av anvisningsmyndigheten. Vedkommende forplikter seg til ikke å foreta anvisninger etter at myndigheten er inndratt.

3.3 ANNET

Faste lønninger, renter og avdrag på lån utbetales etter stående anvisning.

3.4 FULLMAKT OG SIGNATURPRØVE

Anvisnings- og attestasjonsmyndighet gis skriftlig og trer i kraft fra den dato økonomisjef har mottatt skriftlig melding eller den dato som fremgår av fullmakten.

4. STEDFORTREDER

Ved fravær skal det være opprettet stedfortreder for attestant/anviser. Fullmakt og signaturprøve skal foreligge før stedfortreder kan attestere/anvise. Stedfortreder skal på samme måte som hovedattestant/anviser utføre attestasjon/anvisning etter reglene i dette reglement.

5. INN/UTBETALINGER

5.1 INNBETALINGER

Alle innbetalinger til kommunen skal skje til bankkonto og i minst mulig grad til kontantkasse. Innbetalingene skjer i hovedsak på betalingsdokument utstedt av kommunen. Elektroniske innbetalinger må kunne identifiseres, dvs KID felt må benyttes.

Bilag vedrørende innbetalinger over bank til kommunen skal ikke anvises, men godkjennes av regnskapsførende enhet.

Det foreligger instruks for kontantkasser. Alle som mottar kontant betaling har ansvar for at betalingen behandles etter gjeldende instruks. Kontant inn/utbetalinger føres i kassedagbok og inngår i dagsoppgjør.

Utbetalingsanvisninger til kommunen skal ikke kunne utbetales kontant, men godskrives bankkonto.

Økonomisjef skal som hovedregel ikke ha tilgang til kontantkasse.

UTBETALING AV LØNN

Utbetaling av lønn og reiseregninger skjer én gang pr. måned. Frist for levering av timelister, reiseregninger og endringsmeldinger er 25. for utlønning/utbetaling påfølgende måned.

Ved avslutning av regnskapsåret gjelder egen frist.

Utbetaling av forskudd på lønn skal skje unntaksvis.

Utlegg som ikke går over lønningssystemet, refunderes over bank på grunnlag av anvist bilag.

5.2 UTBETALINGER

Regnskapsførende enhet er ansvarlig for alle utbetalinger fra kommunens bankkonto.

6. GYLDIGHET

Dette reviderte reglement gjelder fra 01.01.2020, og kan kun endres av rådmannen.

HOLE kommune
Økonomiavdelingen

Reglement for innføring kommunale krav

Vedtatt av kommunestyret xx.xx.2020, sak xxx/20

Saksgang og ansvarfordeling i innfordringsarbeidet

Innledning

De kommunale krav kan deles i to hovedgrupper:

1. *De offentligrettslige krav* hvor grunnlaget for å ta betaling er hjemlet i lov. Eksempler på offentligrettslige krav er eiendomsavgifter som vann- og kloakkavgifter, renovasjonsgebyr, feiegebyr og eiendomsskatt.
2. *De privatrettslige krav* som bygger på et avtalerettslig grunnlag. Eksempler på privatrettslig krav er husleier, oppholdsavgift i barnehager, egenbetaling for hjemmesykepleie og utlån.

Saksgang ved innføring av kommunale krav

Rådmannens delegasjonsmyndighet forutsetter at innfordringen er utført i henhold til retningslinjer i dette reglement.

Rådmannen legger opp til at saksgangen ved innfordringen av kommunale krav skal følge retningslinjer og bestemmelser i Inkassoforskriften av 01.07.19. Innfordringen vil variere noe avhengig av type krav og tvangsgrunnlag.

For de offentligrettslige krav har kommunen selv hjemmel som særnamsmann (i forbindelse med at skatteoppkreverfunksjonen overføres til skatteetaten etter planen fra 1.1.2020), til å igangsette tvangstiltak som utleggstrekk, motregning og utlegg. Økonomiavdelingen vil innfordre kommunens øvrige krav som egeninkasso.

Ansvars- og arbeidsdeling i innfordringsarbeidet

Økonomiavdelingen skal på vegne av rådmannen koordinere og kvalitetssikre alt innfordringsarbeid i kommunen og rapportere om status. De skal i tillegg til å være kommunens kompetanse- og kontrollinstans i innfordringen og forestå egeninkasso. Se også pkt om fakturering og purrerutiner i kommunen

Det legges opp til følgende administrative ansvarsdeling:

Tjenesteområdene/fagområdene har ansvar for:

- Korrekt fakturagrunnlag til Økonomiavdelingen innen fastsatte frister

Økonomiavdelingen har ansvaret for:

- Fakturautsendelse
- En effektiv innfordring av alle misligholdte krav
- Å endre betalingsbetingelser når innfordring er iverksatt
- Å foreta tapsavsetninger og avskrivninger av konstaterte tap.
- Inngå avtaler om delvis sletting av gjeld etter avtale med fakturerende enhet

Retningslinjer for tapsavsetning, avskrivning av konstaterede tap og sletting

Retningslinjer for tapsavsetninger

Tapsavsetning skal foretas når et krav er grovt misligholdt og skal gjenspeile den del av kravet som er tapsutsatt. Størrelsen på tapsavsetningen vil således avhenge av antatt verdi av kravets sikkerhet, etter nærmere retningslinjer. Når det gjelder utlån, skal også antatt verdi av debitor sin tilbakebetalingsevne tas med i vurderingen.

I tillegg skal det budsjetteres med en skjønnsmessig tapsavsetning til dekning av fremtidige tap på krav på den del av fordringsmassen som ennå ikke er identifisert som tapsutsatt. Avsetningens størrelse baseres på erfaringstall for de ulike type krav, antatt verdi av sikkerhet og evt. tilbakebetalingsevne.

Retningslinjer for avskrivning av konstaterede tap

Forutsatt at inkasso er forsøkt, skal krav konstateres som tapt og avskrives når:

- Konkurs-/dødsbobehandling er avsluttet
- Akkord er stadfestet
- Foreldelse er inntrådt
- Utlegsforretning ikke har ført fram
- Ved tapt rettsavgjørelse/dom er rettskraftig
- Geld ettergis (utenomrettslig gjeldsordning eller gjeldsordning etter gjeldsordningsloven)
- Adresse er ukjent/utvandret (utskrift fra folkeregisteret evt. returpost)
- Eventuelle sikkerheter er realisert og debitor ikke har økonomisk evne til å betjene restkravet

For krav som ikke behandles som inkassosak, men hvor det etter gitte kriterier er overveinde sannsynlig at inkasso vil gi negativt resultat, kan beløp inntil kr. 10.000,- pr. krav avskrives som konstatert tap.

Avskrivning av konstaterede tap innebærer ikke nødvendigvis at videre innfordring av kravet avsluttes.

Avskrivning innebærer at man i regnskapet anser kravet som tapt, ved at tapet utgiftsføres i resultatregnskapet og at balanseposten kortsiktige fordringer reduseres tilsvarende. Som hovedregel skal tapet føres på det formål inntekten tidligere er ført. Eventuelle senere innbetalinger på konstaterede tap føres som inntekt i resultatregnskapet på det formål tapet tidligere er ført.

Den videre innfordring av kravet avhenger av tvangsgrunnlaget og hvorvidt det er kostnadseffektivt å fortsette innfordringen.

Krav som er konstatert tapt, men hvor kommunen fremdeles har tvangsgrunnlag overfor debitor, overføres til langtidsovervåking etter nærmere retningslinjer. Dette med henblik på at debtors økonomiske situasjon kan endres over tid.

Konstaterte tap der kommunens krav overfor debitor er bortfalt, skal og må slettes. Sletting innebærer at videre innfordring av kravet avsluttes. Debitor gjøres kjent med dette.

Retningslinjer for endring av låne- og betalingsbetingelser og sletting av deler av krav.

Som hovedregel skal normal inkassoprosedyre iverksettes. Når debitor har kortvarige eller mer omfattende økonomiske problemer, kan det inngås avtale om endring av låne- og betalingsbetingelser. Forutsetningen er at avtalen ikke skal være bedre for debitor enn det som vurderes som nødvendig for å inndrive kravet.

Hvis avtale om endring av låne- eller betalingsbetingelser ikke overholdes eller kontakt med debitor ikke oppnås, skal inkassoprosedyre iverksettes dersom ikke særskilte grunner taler imot.

Det forutsettes skriftlig søknad og svar. Søkeren skal som hovedregel, levere dokumentasjon på inntekter, utgifter, formue, gjeld og utskrift av ligning.

Det kan inngås følgende avtaler om endring av betalings- og lånebetingelser og delvis sletting av krav:

For fordringer eksklusive utlån:

1. Øke tilbakebetalingstiden med inntil 1 år for krav uten tvangsgrunnlag, og tilsvarende tvangsgrunnlagets varighet for krav med tvangsgrunnlag.
2. For krav oversendt inkasso, kan det inngås akkordløsning eller avtale om delvis sletting av krav, maksimalt 25% av beløpet begrenset oppad til kr. 15.000, forutsatt at dette forventes å gi en bedre dekning av kravet enn man ellers kunne oppnå.

For boliglån og sosiallån

1. Øke tilbakebetalingstiden med inntil 1 år.
2. Endre låneform (eksempelvis fra serielån til annuitetslån).
3. Betalingsutsettelse for en termin i inntil 1 år.
4. Redusere renten med inntil 2% i forhold til den til enhver tid gjeldende rentesats for den angjeldende lånetype.
5. Innvilge avdragsfrihet i inntil 5 år. Dersom dette også vil innebære forlengelse av tilbakebetalingstiden, gjelder punkt 1 over.
6. Slette forfalt restanse inntil kr. 10.000,- og restgjeld begrenset oppad til kr. 50.000,- pr. lån.

For mange av de som innvilges startlån/boliglån betinger det at de aksepterer fastrente. For disse beregnes ikke over/underkurs ved endringer eller innfrielse av fastrentelånet.

Delegasjon

Fordringer eksklusive utlån

Rådmannen gis myndighet til å:

- I. Avskrive konstaterte tap på krav når:
 - a. inkasso er forsøkt uten resultat
 - b. akkord er stadfestet
 - c. kravet er foreldet
 - d. utleggsforretning ikke har ført fram
 - e. debitor har fått en gjeldsordning utenfor eller innenfor gjeldsordningsloven
 - f. debitor er konkurs, død eller utvandret
 - g. debitors adresse er ukjent i mer enn 2 år
 - h. inkasso ikke er forsøkt, men det etter gitte kriterier er overveiende sannsynlig at inkasso vil gi negativt resultat, begrenset til kr. 10.000,- pr. krav.
- II. Øke tilbakebetalingstiden med inntil 1 år for krav uten tvangsgrunnlag, og tilsvarende tvangsgrunnlagets varighet for krav med tvangsgrunnlag.
- III. For krav som behandles som inkassosak, inngå akkordløsning eller avtale om delvis sletting av krav, maksimalt 25% av beløpet begrenset oppad til kr. 20.000,-.

Utlån

Rådmann gis myndighet til å:

- Øke tilbakebetalingstida med inntil 1 år.
- Endre låneform (eksempelvis frå serielån til annuitetslån).
- Gi betalingsutsettele for en termin i inntil 1 år .
- Redusere renta med inntil 2% i forhold til den til enhver tid gjeldande rentesats for lånetypen.
- Innvilge avdragsfritak i inntil 5 år. Dersom dette også vil innebære forlenging av tilbakebetalingstida, gjelder punkt I over.
- Slette inntil 50% av forfallen restanse og restgjeld avgrensa oppover til kr. 50.000,- pr lån.

Avskrivning av konstaterte tap på krav, endring av låne- og betalingsvilkår og sletting utover det som er nemnt over, blir avgjort av formannskapet.

Klientutvalget får delegert formannskapet sin myndighet når det gjelder lån etter sosialloven.

NORSK LOVTIDEND

Avd. I Lover og sentrale forskrifter mv.

Utgitt i henhold til lov 19. juni 1969 nr. 53.

Kunngjort 12. juni 2019 kl. 15.40

PDF-versjon 19. juni 2019

07.06.2019 nr. 714

Forskrift om økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for kommuner og fylkeskommuner mv.

Hjemmel: Fastsatt av Kommunal- og moderniseringsdepartementet 7. juni 2019 med hjemmel i lov 22. juni 2018 nr. 83 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) § 14-3, § 14-4, § 14-6, § 14-8, § 14-9 og § 31-4.

Kapittel 1. Virkeområde

§ 1-1. Saklig virkeområde

Forskriften gjelder for

- a) økonomiplanen, årsbudsjettet, årsregnskapene og årsberetningen til kommuner og fylkeskommuner
- b) årsbudsjettet, årsregnskapet og årsberetningen til kommunale og fylkeskommunale foretak etter kommuneloven kapittel 9
- c) årsbudsjettet, årsregnskapet og årsberetningen til interkommunale politiske råd etter kommuneloven kapittel 18 og kommunale oppgavefelleskap etter kommuneloven kapittel 19
- d) årsbudsjettet og årsregnskapet til lånefond etter kommuneloven § 14-14 tredje ledd
- e) interkommunale styrever etter § 27 i kommuneloven av 1992 som i medhold av kommuneloven av 2018 § 31-2 første ledd ikke er omdannet til interkommunalt politisk råd eller kommunalt oppgavefelleskap.

Kapittel 2. Skillet mellom drift og investering

§ 2-1. Inntekter og utgifter mv. i økonomiplanens driftsdel, driftsbudsjettet og driftsregnskapet

Økonomiplanens driftsdel, driftsbudsjettet og driftsregnskapet skal omfatte

- a) løpende inntekter
- b) utgifter til drift
- c) overføring til investering
- d) bruk av og avsetninger til driftsfond
- e) dekning av tidligere års merforbruk.

Økonomiplanens driftsdel, driftsbudsjettet og driftsregnskapet skal også omfatte

- a) utlån og mottatte avdrag på utlån når det følger av § 2-7
- b) inntekter fra salg av aksjer når det følger av § 2-9.

§ 2-2. *Inntekter og utgifter mv. i økonomiplanens investeringsdel, investeringsbudsjettet og investeringsregnskapet*

Økonomiplanens investeringsdel, investeringsbudsjettet og investeringsregnskapet skal omfatte

- a) utgifter til investeringer i anleggsmidler og inntekter knyttet til anskaffelser av anleggsmidler
- b) inntekter fra salg av anleggsmidler og utgifter knyttet til salg av anleggsmidler
- c) bruk av lån
- d) utlån og mottatte avdrag på utlån
- e) overføring fra drift
- f) bruk av og avsetninger til investeringsfond
- g) dekning av tidligere års udekket beløp.

Økonomiplanens investeringsdel, investeringsbudsjettet og investeringsregnskapet skal også omfatte

- a) tilskudd til andres investeringer når det følger av § 2-4
- b) avdrag på lån når det følger av § 2-5
- c) utbytte og uttak av kapital fra selskaper når det følger av § 2-8.

§ 2-3. *Vedlikehold og påkostninger på varige driftsmidler*

Utgifter til vedlikehold av varige driftsmidler regnes som utgifter til drift. Utgifter til vesentlige og varige påkostninger regnes som utgifter til investeringer i anleggsmidler.

§ 2-4. *Tilskudd til andres investeringer*

Tilskudd til andres investeringer regnes som utgifter til drift. Tilskudd til andres investeringer som kan lånefinansieres etter kommuneloven § 14-16 første eller andre ledd eller kirkeloven § 15 sjette ledd, skal likevel føres i økonomiplanens investeringsdel, investeringsbudsjettet og investeringsregnskapet hvis tilskuddet finansieres av inntekter her.

§ 2-5. *Avdrag på lån*

Avdrag på lån som er tatt opp etter kommuneloven § 14-15 første eller andre ledd eller § 14-16 eller med hjemmel i annen lov, regnes som utgifter til drift. I økonomiplanens driftsdel, driftsbudsjettet og driftsregnskapet skal det føres avdrag på slike lån som samlet minst tilsvarer minimumsavdraget beregnet etter kommuneloven § 14-18. Avdrag på slike lån som overstiger minimumsavdraget, skal bare føres i økonomiplanens investeringsdel, investeringsbudsjettet og investeringsregnskapet, hvis avdraget finansieres av inntekter her.

Avdrag på lån som er tatt opp etter kommuneloven § 14-17 første ledd, føres i økonomiplanens investeringsdel, investeringsbudsjettet og investeringsregnskapet.

§ 2-6. *Bruk av lån*

Den delen av et lån som er brukt til å finansiere utgifter i regnskapsåret, føres i investeringsregnskapet. Den delen av et lån som ikke er brukt, registreres på memoriakonto for ubrukte lånemidler.

Bruk av lån i investeringsregnskapet kan ikke være høyere enn det som er fastsatt i investeringsbudsjettet.

Bruk av lån kan ikke være høyere enn utgiftene i investeringsregnskapet som med hjemmel i lov kan finansieres med lån.

Bruk av lån kan likevel være høyere enn det som følger av tredje ledd hvis bruken finansierer dekning av et tidligere års udekket beløp i investeringsregnskapet, og hvis det udekkete beløpet knytter seg til utgifter som med hjemmel i lov kan finansieres med lån.

§ 2-7. Sosiale utlån og næringsutlån

Sosiale utlån regnes som utgifter til drift. Næringsutlån regnes som utgifter til drift hvis utlånet finansieres av løpende inntekter.

Mottatte avdrag på utlån som er ført i drift etter første ledd regnes som løpende inntekter.

§ 2-8. Utbytte og uttak av kapital fra selskaper

Utdeling av resultater som er opptjent i selskapet i løpet av kommunens eller fylkeskommunens eiertid, regnes som løpende inntekter.

Utdeling av innskutt kapital eller verdier som kommunen eller fylkeskommunen har betalt vederlag for, føres i økonomiplanens investeringsdel, investeringsbudsjettet og investeringsregnskapet.

§ 2-9. Salg av aksjer klassifisert som finansielle anleggsmidler

En andel av inntektene fra salg av aksjer som er klassifisert som finansielle anleggsmidler, regnes som løpende inntekter.

Andelen som utgjør løpende inntekter etter første ledd, er den delen av salgsinntekten som gjenspeiler resultatene som er opptjent i selskapet i løpet av kommunens eller fylkeskommunens eiertid, og som ved en videreføring av eierskapet til aksjene kunne blitt utdelt og inntektsført i driften etter § 2-8 første ledd.

Beløpet etter andre ledd skal reduseres med utbyttet som eventuelt utbetales til kommunen eller fylkeskommunen, hvis utbyttet inngår i beregningen etter andre ledd og inntektsføres i driften etter § 2-8 første ledd.

Kapittel 3. Klassifisering og måling av eiendeler og gjeld, regnskapsføring av pensjon, virkninger av endring i regnskapsprinsipp og bokføring

§ 3-1. Klassifisering av eiendeler og gjeld

Eiendeler som er vesentlige og til varig eie, klassifiseres i balanseregnskapet som anleggsmidler. Andre eiendeler klassifiseres som omløpsmidler.

Lån som er tatt opp etter kommuneloven § 14-15 første eller andre ledd, § 14-16, § 14-17 første ledd eller kirkeloven § 15 sjette ledd, klassifiseres i balanseregnskapet som langsiktig gjeld. Annen gjeld klassifiseres som kortsiktig gjeld.

§ 3-2. Måling av anleggsmidler og langsiktig gjeld

Anleggsmidler måles til anskaffelseskost. Anleggsmidler som har begrenset utnyttbar levetid, avskrives etter § 3-4. Anleggsmidler nedskrives til virkelig verdi ved et vesentlig og varig verdifall. Nedskrivningen reverseres i den grad grunnlaget for nedskrivningen faller bort.

Langsiktig gjeld måles til opptakskost. Langsiktig gjeld oppskrives ved en varig økning i forpliktelsen. Langsiktig gjeld oppskrives likevel ikke ved rentendringer på lån. Oppskrivningen reverseres i den grad grunnlaget for oppskrivningen faller bort.

§ 3-3. Måling av omløpsmidler og kortsiktig gjeld

Omløpsmidler måles til det laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Markedsbaserte finansielle omløpsmidler måles til virkelig verdi.

Kortsiktig gjeld måles til det høyeste av opptakskost og virkelig verdi.

Ved sikring skal gevinst eller tap på et sikringsinstrument sammenstilles med tap eller gevinst på sikringsobjektet.

§ 3-4. Avskrivninger av anleggsmidler

Anleggsmidler som har begrenset utnyttbar levetid, avskrives over den utnyttbare levetiden til anleggsmidlet. Avskrivningsperioden kan likevel ikke være lengre enn

- a) 5 år for IKT-utstyr og programvare, kontormaskiner, og lignende
- b) 10 år for inventar og innredning, større utstyr, verktøy og maskiner, kjøretøy, og lignende
- c) 20 år for brannbiler og andre større nyttekjøretøy, større anleggsmaskiner, båter og ferger, og lignende
- d) 40 år for barnehagelokaler, skolelokaler, idrettshaller og idrettsanlegg, boliger og lokaler til bofellesskap, vegger og parkeringsplasser, terminalbygninger, kaier og kaianlegg, forbrenningsanlegg, renseanlegg, pumpestasjoner, høydebasseng og ledningsnett, og lignende
- e) 50 år for administrasjonslokaler, institusjonslokaler, kulturbygg, lagerbygg, brannstasjoner, og lignende.

Avskrivningene skal være lineære, hvis ikke noe annet følger av god kommunal regnskapsskikk.

Avskrivningene skal starte senest året etter at anleggsmidlet er anskaffet.

Større varige driftsmidler som består av deler med ulik levetid, kan dekomponeres slik at delene av driftsmidlet avskrives hver for seg. Ved dekomponering skal gjennomsnittlig avskrivningstid for de ulike delene ikke være lengre enn det som følger av første ledd.

§ 3-5. Pensjonspremier, premieavvik, pensjonsmidler og pensjonsforpliktelser

Årets pensjonspremie skal utgiftsføres i tråd med kommuneloven § 14-6 tredje ledd bokstav c.

Årets premieavvik er differansen mellom årets pensjonspremie og årets beregnede netto pensjonskostnad. Årets premieavvik inntektsføres og balanseføres hvis pensjonspremien er større enn netto pensjonskostnad. Årets premieavvik utgiftsføres og balanseføres hvis pensjonspremien er mindre enn netto pensjonskostnad.

Premieavviket som er balanseført etter andre ledd, skal fra og med påfølgende år tilbakeføres over syv år med like årlige beløp. Premieavvik som oppsto i regnskapsårene 2011 til og med 2013 skal tilbakeføres over ti år. Premieavvik som oppsto i regnskapsårene til og med 2010 skal tilbakeføres over femten år.

Et premieavvik som er balanseført etter andre ledd kan i stedet for tilbakeføring etter tredje ledd tilbakeføres fullt ut i året etter at premieavviket oppsto.

Pensjonsmidlene klassifiseres som anleggsmidler i balanseregnskapet. Egenkapital i egen pensjonskasse eller gjensidig livsforsikringsselskap skal ikke innregnes i pensjonsmidlene. Pensjonsmidlene måles til virkelig verdi. Obligasjoner som holdes til forfall måles likevel til anskaffelseskost.

Pensjonsforpliktelsen klassifiseres som langsiktig gjeld i balanseregnskapet. Pensjonsforpliktelsene måles til nåverdien av opptjente fremtidige pensjonsytelser.

Estimatavvik for pensjonsmidlene og pensjonsforpliktelsene, og virkningen av planendringer på pensjonsforpliktelsene, regnskapsføres kun i balansen.

§ 3-6. Forutsetningene for beregning av netto pensjonskostnad, pensjonsmidlene og pensjonsforpliktelsene

Beregningene av netto pensjonskostnad, pensjonsmidlene og pensjonsforpliktelsene etter § 3-5 skal gjøres på grunnlag av de økonomiske forutsetningene som departementet fastsetter og på grunnlag av anerkjente aktuarmessige forutsetninger. De aktuarmessige forutsetningene kan inneholde sikkerhetsmarginer. Departementet kan fastsette nærmere aktuarmessige forutsetninger.

Departementet fastsetter tidspunktet for implementering av endringer i aktuarmessige forutsetninger hvis endringene har vesentlig betydning for måling av netto pensjonskostnad, pensjonsmidlene eller pensjonsforpliktelsene. Departementet fastsetter også tidspunktet for implementering av planendringer i beregningene av netto pensjonskostnad, pensjonsmidlene og pensjonsforpliktelsene.

§ 3-7. Virkninger av endring av regnskapsprinsipp

Virkninger av endring av regnskapsprinsipp føres direkte mot egenkapitalen. Virkninger som påvirker arbeidskapitalen, føres mot konto for prinsippendringer. Virkninger som påvirker anleggsmidler eller langsiktig gjeld, føres mot kapitalkonto.

§ 3-8. Bokføring

For virksomhet som er bokføringspliktig etter kommuneloven § 14-6 femte ledd, skal pliktig regnskapsrapportering etter bokføringsloven § 3 omfatte regnskapsrapportering etter kommuneloven § 14-6, § 14-8 og § 16-1.

Hvis kontantsalg i en avgrenset virksomhet er mindre enn tre ganger folketrygdens grunnbeløp i løpet av et regnskapsår, kan kravene i bokføringsforskriften § 5-3-2 fravikes for denne virksomheten. Hvis bokføringsforskriften § 5-3-2 fravikes, skal kontantsalget dokumenteres etter reglene i bokføringsforskriften delkapittel § 5-4 så langt de passer. Første og andre punktum gjelder ikke for virksomhet som er bokføringspliktig etter bokføringsloven § 2 andre ledd.

Kapittel 4. Avslutning av årsregnskapet

§ 4-1. Regnskapsføring av budsjettdisposisjoner

Ved avslutningen av regnskapet skal bruk av og avsetning til disposisjonsfond og ubundet investeringsfond, overføring fra drift til investering og dekning av tidligere års merforbruk og udekket beløp regnskapsføres i samsvar med budsjettet. I tillegg regnskapsføres bruk av og avsetning til disposisjonsfond og ubundet investeringsfond og overføring fra drift til investering som er vedtatt av underordnet organ.

Overføring fra drift til investering skal likevel reduseres hvis det er nødvendig for å unngå avsetning av løpende inntekter på investeringsfond.

Bruk av lån skal reduseres i forhold til budsjettert beløp så langt det følger av § 2-6.

§ 4-2. Strykninger av budsjettdisposisjoner og bruk av disposisjonsfond ved merforbruk i driftsregnskapet

Hvis driftsregnskapet viser et merforbruk etter at disposisjonene i § 4-1 er gjennomført, skal merforbruket reduseres så mye som mulig ved å

- a) stryke overføring til investering
- b) stryke avsetning til disposisjonsfond
- c) stryke inndekning av tidligere års merforbruk.

Overføring av midler som etter lov eller avtale er reservert for særskilte formål, kan likevel ikke strykes etter bokstav a. Strykninger etter bokstav a og b gjennomføres så mye som mulig før det foretas strykninger etter bokstav c.

Hvis regnskapet fortsatt viser et merforbruk etter strykningene, skal merforbruket reduseres ytterligere ved bruk av disposisjonsfond, så lenge det er tilgjengelige midler på fondet. Den delen av disposisjonsfondet som i det opprinnelige budsjettvedtaket for året etter regnskapsåret brukes til å finansiere driftsbudsjettet, kan likevel ikke brukes til å redusere merforbruket. Et merforbruk som ikke kan reduseres etter første punktum, fremføres til inndekning etter kommuneloven § 14-11 eller § 14-12.

§ 4-3. Strykninger av budsjettdisposisjoner og avsetning til disposisjonsfond ved mindreforbruk i driftsregnskapet

Hvis driftsregnskapet viser et mindreforbruk etter at disposisjonene i § 4-1 er gjennomført, skal mindreforbruket reduseres så mye som mulig ved å stryke bruk av disposisjonsfond.

Hvis regnskapet fortsatt viser et mindreforbruk etter strykningene, skal mindreforbruket dekke inn eventuelle tidligere års merforbruk. Et mindreforbruk som ikke dekker inn et merforbruk skal avsettes til disposisjonsfond.

§ 4-4. Bruk av disposisjonsfond ved tidligere års merforbruk

Hvis balanseregnskapet viser et merforbruk fra tidligere år etter at disposisjonene i § 4-2 eller § 4-3 er gjennomført, skal merforbruket dekkes inn ved bruk av midler på disposisjonsfond, så lenge det er tilgjengelige midler på fondet som ikke er skjermet etter § 4-2 andre ledd andre punktum.

§ 4-5. Strykninger av budsjettdisposisjoner ved udekket beløp i investeringsregnskapet

Hvis investeringsregnskapet viser et udekket beløp etter at disposisjonene i § 4-1 er gjennomført, skal det udekkete beløpet reduseres så mye som mulig ved å stryke avsetninger til ubundet investeringsfond.

Hvis regnskapet fortsatt viser et udekket beløp etter strykningene, skal det udekkete beløpet føres opp til dekning på investeringsbudsjettet i det året som regnskapet legges fram.

§ 4-6. Strykninger av budsjettdisposisjoner og avsetning til ubundet investeringsfond ved udisponert beløp i investeringsregnskapet

Hvis investeringsregnskapet viser et udisponert beløp etter at disposisjonene i § 4-1 er gjennomført, skal det udisponerte beløpet reduseres så mye som mulig ved å

- a) stryke overføring fra drift
- b) stryke bruk av lån
- c) stryke bruk av ubundet investeringsfond.

Hvis regnskapet fortsatt viser et udisponert beløp etter strykningene, skal det udisponerte beløpet avsettes til ubundet investeringsfond.

Kapittel 5. Obligatoriske oppstillinger og opplysninger i økonomiplanen, årsbudsjettet og årsregnskapet. Frister for oversendelse til departementet

§ 5-1. Oppstillinger i økonomiplanen og årsbudsjettet

Økonomiplanen og årsbudsjettet skal inneholde oppstillingene som nevnt i § 5-4 til § 5-7. Oppstillingene etter § 5-4 til § 5-6 skal også vise beløp for det forrige budsjettåret og det sist vedtatte årsregnskapet.

Første ledd gjelder tilsvarende for innstillingene til vedtak om økonomiplan og årsbudsjett. Oppstillingen etter § 5-6 kan likevel utarbeides etter at økonomiplanen eller årsbudsjettet er vedtatt.

§ 5-2. Oppstillinger og noteopplysninger i årsregnskapet

Årsregnskapet skal inneholde oppstillingene som nevnt i § 5-4 til § 5-6 og § 5-8 til § 5-9. Oppstillingene etter § 5-4 og § 5-6 skal også vise beløp for det opprinnelige vedtatte årsbudsjettet, det regulerte årsbudsjettet og det forrige årsregnskapet. Oppstillingen etter § 5-8 skal også vise beløpene for det forrige årsregnskapet.

Årsregnskapet skal inneholde noteopplysningene som nevnt i § 5-10 til § 5-15.

Første og andre ledd gjelder tilsvarende for avleggelsen av årsregnskapet og innstillingen til vedtak om årsregnskap.

§ 5-3. Spesifisering av poster

I oppstillingene etter § 5-4 til § 5-6 og § 5-8 til § 5-9 kan det foretas en oppdeling av poster eller tilføyelse av poster som ikke framgår av oppstillingsplanene. Det skal foretas en oppdeling av poster eller tilføyelse av poster når vesentlige forhold tilsier det.

§ 5-4. Bevilgningsoversikter – drift

Inntektene som ikke knytter seg til bestemte formål i økonomiplanens driftsdel, driftsbudsjettet og driftsregnskapet, og disponeringen av disse inntektene, skal stilles opp slik:

1. Rammetilskudd
 2. Inntekts- og formuesskatt
 3. Eiendomsskatt
 4. Andre generelle driftsinntekter
 5. Sum generelle driftsinntekter
 6. Sum bevilgninger drift, netto
 7. Avskrivninger
 8. Sum netto driftsutgifter
 9. Brutto driftsresultat
 10. Renteinntekter
 11. Utbytter
 12. Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler
 13. Renteutgifter
 14. Avdrag på lån
 15. Netto finansutgifter
 16. Motpost avskrivninger
 17. Netto driftsresultat
- Disponering eller dekning av netto driftsresultat:
18. Overføring til investering
 19. Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond
 20. Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond
 21. Dekning av tidligere års merforbruk
 22. Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat

23. Fremført til inndekning i senere år (merforbruk).

Første punktum er ikke til hinder for at renter og avdrag i stedet kan inngå i bevilgningene etter andre ledd. I økonomiplanen og årsbudsjettet kan postene 7 til 9 og 16 utelates.

Bevilgningene til de enkelte budsjettområdene i økonomiplanens driftsdel og driftsbudsjettet skal stilles opp i samsvar med det som er bestemt av det organet som har budsjettmyndigheten. Nettosummen av bevilgningene skal tilsvare beløpet på post 6 i oppstillingen etter første ledd.

Årsregnskapet skal inneholde en tilsvarende oppstilling som nevnt i andre ledd.

§ 5-5. Bevilgningsoversikter – investering

Utgiftene, inntektene, avsetningene og bruken av avsetninger i økonomiplanens investeringsdel, investeringsbudsjettet og investeringsregnskapet, skal stilles opp slik:

1. Investeringer i varige driftsmidler
2. Tilskudd til andres investeringer
3. Investeringer i aksjer og andeler i selskaper
4. Utlån av egne midler
5. Avdrag på lån
6. Sum investeringsutgifter
7. Kompensasjon for merverdiavgift
8. Tilskudd fra andre
9. Salg av varige driftsmidler
10. Salg av finansielle anleggsmidler
11. Utdeling fra selskaper
12. Mottatte avdrag på utlån av egne midler
13. Bruk av lån
14. Sum investeringsinntekter
15. Videreutlån
16. Bruk av lån til videreutlån
17. Avdrag på lån til videreutlån
18. Mottatte avdrag på videreutlån
19. Netto utgifter videreutlån
20. Overføring fra drift
21. Netto avsetninger til eller bruk av bundne investeringsfond
22. Netto avsetninger til eller bruk av ubundet investeringsfond
23. Dekning av tidligere års udekket beløp
24. Sum overføring fra drift og netto avsetninger
25. Fremført til inndekning i senere år (udekket beløp)

Bevilgningene til investeringer i varige driftsmidler, tilskudd til andres investeringer, investeringer i aksjer og andeler, og utlån av egne midler, skal stilles opp i samsvar med det som er bestemt av det organet som har budsjettmyndigheten. Oppstillingen av bevilgningene skal inneholde bruttobeløp. Bruttobeløpene til henholdsvis investeringer i varige driftsmidler, tilskudd til andres investeringer, investeringer i aksjer og andeler, og utlån av egne midler, skal tilsvare beløpene på postene 1 til 4 i oppstillingen etter første ledd.

Årsregnskapet skal inneholde en tilsvarende oppstilling som nevnt i andre ledd.

§ 5-6. Økonomisk oversikt etter art – drift

Inntektene, utgiftene, avsetningene og bruken av avsetninger i økonomiplanens driftsdel, driftsbudsjettet og driftsregnskapet, skal stilles opp etter art slik:

1. Rammetilskudd
 2. Inntekts- og formuesskatt
 3. Eiendomsskatt
 4. Andre skatteinntekter
 5. Andre overføringer og tilskudd fra staten
 6. Overføringer og tilskudd fra andre
 7. Brukerbetalinger
 8. Salgs- og leieinntekter
 9. Sum driftsinntekter
 10. Lønnsutgifter
 11. Sosiale utgifter
 12. Kjøp av varer og tjenester
 13. Overføringer og tilskudd til andre
 14. Avskrivninger
 15. Sum driftsutgifter
 16. Brutto driftsresultat
 17. Renteinntekter
 18. Utbytter
 19. Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler
 20. Renteutgifter
 21. Avdrag på lån
 22. Netto finansutgifter
 23. Motpost avskrivninger
 24. Netto driftsresultat
- Disponering eller dekning av netto driftsresultat:
25. Overføring til investering
 26. Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond
 27. Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond
 28. Dekning av tidligere års merforbruk
 29. Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat
 30. Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)

§ 5-7. Oversikt over gjeld og andre vesentlige langsiktige forpliktelser i økonomiplanen og årsbudsjettet

Økonomiplanen og årsbudsjettet skal inneholde en oversikt over den årlige utviklingen i gjeld og andre vesentlige langsiktige forpliktelser i planperioden.

§ 5-8. *Balanseregnskapet*

Eiendeler, egenkapital og gjeld skal stilles opp slik:

Eiendeler

A. Anleggsmidler

I. Varige driftsmidler

1. Faste eiendommer og anlegg
2. Utstyr, maskiner og transportmidler

II. Finansielle anleggsmidler

1. Aksjer og andeler
2. Obligasjoner
3. Utlån

III. Immaterielle eiendeler

IV. Pensjonsmidler

B. Omløpsmidler

I. Bankinnskudd og kontanter

II. Finansielle omløpsmidler

1. Aksjer og andeler
2. Obligasjoner
3. Sertifikater
4. Derivater

III. Kortsiktige fordringer

1. Kundefordringer
2. Andre kortsiktige fordringer
3. Premieavvik

Sum eiendeler

Egenkapital og gjeld

C. Egenkapital

I. Egenkapital drift

1. Disposisjonsfond
2. Bundne driftsfond
3. Merforbruk i driftsregnskapet

II. Egenkapital investering

1. Ubundet investeringsfond
2. Bundne investeringsfond
3. Udekket beløp i investeringsregnskapet

III. Annen egenkapital

1. Kapitalkonto
2. Prinsippendringer som påvirker arbeidskapitalen drift
3. Prinsippendringer som påvirker arbeidskapitalen investering

D. Langsiktig gjeld

I. Lån

1. Gjeld til kredittinstitusjoner
2. Obligasjonslån
3. Sertifikatlån

II. Pensjonsforpliktelse

E. Kortsiktig gjeld

I. Kortsiktig gjeld

1. Leverandørgjeld
2. Likviditetslån
3. Derivater
4. Annen kortsiktig gjeld
5. Premieavvik

Sum egenkapital og gjeld

F. Memoriakonti

- I. Ubrukte lånemidler
- II. Andre memoriakonti
- III. Motkonto for memoriakontiene

§ 5-9. *Oversikt over samlet budsjettavvik og årsavslutningsdisposisjoner*

Disposisjonene som er foretatt i samsvar med § 4-1 til § 4-4 skal for driftsregnskapet stilles opp slik:

1. Netto driftsresultat
2. Sum budsjettdisposisjoner
3. Årets budsjettavvik (mer- eller mindreforbruk før strykninger)
4. Strykning av overføring til investering
5. Strykning av avsetninger til disposisjonsfond
6. Strykning av dekning av tidligere års merforbruk
7. Strykning av bruk av disposisjonsfond
8. Mer- eller mindreforbruk etter strykninger
9. Bruk av disposisjonsfond for reduksjon av årets merforbruk etter strykninger
10. Bruk av disposisjonsfond for inndekning av tidligere års merforbruk
11. Bruk av mindreforbruk etter strykninger for dekning av tidligere års merforbruk
12. Avsetning av mindreforbruk etter strykninger til disposisjonsfond
13. Fremført til inndekning i senere år (merforbruk).

De av postene 4 til 7 og 9 til 12 som ikke er aktuelle, utelates.

Disposisjonene som er foretatt i samsvar med § 4-1, § 4-5 og § 4-6, skal for investeringsregnskapet stilles opp slik:

1. Sum investeringsutgifter, investeringsinntekter og netto utgifter videreutlån
2. Sum budsjettdisposisjoner
3. Årets budsjettavvik (udekket eller udisponert beløp før strykninger)
4. Strykning av avsetninger til ubundet investeringsfond
5. Strykning av overføring fra drift

6. Strykning av bruk av lån
 7. Strykning av bruk av ubundet investeringsfond
 8. Udisponert beløp etter strykninger
 9. Avsetning av udisponert beløp etter strykninger til ubundet investeringsfond
 10. Fremført til inndekning i senere år (udekket beløp).
- De av postene 4 til 9 som ikke er aktuelle, utelates.

§ 5-10. Faste noteopplysninger om arbeidskapitalen, kapitalkonto og endringer i regnskapsprinsipp

I noter til årsregnskapet skal det alltid gis følgende opplysninger, så langt opplysningene er aktuelle:

- a) Det skal opplyses om hva arbeidskapitalen er ved inngangen av året, årets endring i arbeidskapitalen, og hva arbeidskapitalen er ved utgangen av året. Årets endring i arbeidskapitalen skal spesifiseres med netto driftsresultat, netto utgifter i investeringsregnskapet, endring i ubrukte lånemidler og virkningen av endring i regnskapsprinsipp.
- b) Årets endring i kapitalkonto skal spesifiseres med årets endring i bokført verdi av anleggsmidlene og langsiktig gjeld, endring i ubrukte lånemidler og virkningen av endring i regnskapsprinsipp.
- c) Det skal opplyses om vesentlige endringer i regnskapsprinsipp. Det skal også opplyses om vesentlige endringer i regnskapsestimater og om vesentlige korrigeringer av tidligere års feil.

§ 5-11. Faste noteopplysninger om eiendeler

I noter til årsregnskapet skal det alltid gis følgende opplysninger, så langt opplysningene er aktuelle:

- a) For hver gruppe av varige driftsmidler skal det opplyses om avskrivningsperioder. For hver gruppe av varige driftsmidler skal det også opplyses om balanseført verdi ved inngangen av året, årets tilgang, avgang, avskrivninger, nedskrivninger og eventuelle reverseringer av nedskrivninger, og balanseført verdi ved utgangen av året. Leide varige driftsmidler som er balanseført, skal spesifiseres hvis leieavtalen er vesentlig. Det skal i tillegg opplyses om årsaken til vesentlige nedskrivninger og eventuelle reverseringer av slike.
- b) For aksjer og andeler under finansielle anleggsmidler skal det for hvert selskap opplyses om eierandelen og balanseført verdi ved utgangen av regnskapsåret. Det skal også opplyses om vesentlige endringer i eierandeler. Det skal i tillegg opplyses om vesentlige nedskrivninger, og eventuelle reverseringer av slike, og årsaken til dette.
- c) For utlån under finansielle anleggsmidler skal det for hvert utlån opplyses om lånets størrelse, hvem som er låntaker, og om utlånet er finansiert med egne midler eller med lån etter kommuneloven § 14-17 første ledd. Utlån til samme låntaker kan angis samlet. Utlån til privatpersoner kan også angis samlet. Det skal i tillegg opplyses om vesentlige tap på utlån.
- d) For markedsbaserte finansielle omløpsmidler skal det opplyses om sum anskaffelseskost, balanseført verdi ved inngangen av året, årets resultatførte verdiendring og balanseført verdi ved utgangen av året. Første punktum gjelder tilsvarende for derivater som ikke regnskapsføres etter reglene om sikring i § 3-3 tredje ledd.
- e) Det skal opplyses om hvilke finansielle eiendeler og finansielle forpliktelser som regnskapsføres etter reglene om sikring, hva som er tilhørende sikringsobjekter, formålet med sikringen og sikringens varighet.

§ 5-12. Faste noteopplysninger om lån, avdrag, pensjon og andre forpliktelser

I noter til årsregnskapet skal det alltid gis følgende opplysninger, så langt opplysningene er aktuelle:

- a) For lån skal det opplyses om hvor mye som gjelder lån til henholdsvis egne investeringer, andres investeringer, innfrielse av kausjoner og videreutlån. Leieforpliktelser som er balanseført skal spesifiseres hvis forpliktelsen er vesentlig. Det skal også opplyses om gjennomsnittlig løpetid og rente. Det skal i tillegg opplyses om verdien på lån som forfaller og må refinansieres i det året regnskapet legges fram.

- b) Det skal opplyses om størrelsen på minimumsavdraget beregnet etter kommuneloven § 14-18 første ledd. Det skal også opplyses om sum avskrivninger, verdien på lånegjelden og verdien på de varige driftsmidlene som ligger til grunn for beregningen. Hvis mottatte avdrag på videreutlån er brukt til å betale avdrag på lån til formål som nevnt i § 14-15 første og andre ledd og § 14-16, skal det opplyses om beløpet og hvordan minimumsavdraget er korrigert for dette.
- c) Det skal opplyses om årets pensjonspremier, netto pensjonskostnad og premieavvik, og om årets amortiseringskostnader og samlet pensjonskostnad. Det skal også opplyses om hvilke amortiseringsperioder som benyttes for amortisering av premieavvik. Det skal i tillegg opplyses om størrelsen på bruk av premiefond i året og midler på premiefond ved utgangen av året. Årets netto pensjonskostnad og årets endring i pensjonsmidler og brutto pensjonsforpliktelse skal spesifiseres. Det skal opplyses om hvilke beregningsforutsetninger som er brukt.
- d) For hver garanti skal det opplyses om hvem garantien er stilt for, type garanti, godkjent garantiramme, opprinnelig garantiansvar og gjenstående garantiansvar ved utgangen av regnskapsåret, og når garantiansvaret utløper. Garantier som gjelder privatpersoner kan summeres og opplyses samlet. Hvis en garanti er innfridd eller det er sannsynlig at en garanti må innfris, skal det opplyses om hvilken garanti det gjelder og innfrielsesbeløpet.

§ 5-13. Faste noteopplysninger om andre forhold

I noter til årsregnskapet skal det alltid gis følgende opplysninger, så langt opplysningene er aktuelle:

- a) For bundne fond som er vesentlige, skal det opplyses om hvilket formål fondet er bundet til. Det skal også opplyses om årets avsetning til eller bruk av fondet og størrelsen på fondet ved utgangen av året. Hvis det ikke har vært brukt av fondet i regnskapsåret, skal det i tillegg opplyses om årsaken til dette.
- b) For gebyrer som etter lov eller forskrift ikke skal være større enn selvkost, skal det for hvert gebyrområde opplyses om gebyrinntekter, beregnet selvkost, selvkostresultat, avsetning til eller bruk av selvkostfondet, eventuelt dekning av fremført underskudd fra tidligere år eller fremføring av årets underskudd til dekning i senere år. Det skal også opplyses om størrelsen på selvkostfondet, eventuelt akkumulert underskudd, ved utgangen av året.
- c) For inntekter fra salg av aksjer som er klassifisert som finansielle anleggsmidler, skal det opplyses om beløpet som er ført i henholdsvis investeringsregnskapet og driftsregnskapet.
- d) Det skal opplyses om ytelser til ledende personer i virksomheten.
- e) Det skal opplyses om godtgjørelser til revisor, fordelt på regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon, eierskapskontroll og rådgivning.

§ 5-14. Separat resultatoppstilling for maritime og offshorerelaterte sikkerhetskurs

Hvis fylkeskommunen har skoler som tilbyr maritime og offshorerelaterte sikkerhetskurs i markedet, skal det i note til fylkeskommunens årsregnskap gis resultatoppstillinger for slike kurs og for skolens ordinære opplæringsvirksomhet.

Det skal også opplyses om prinsippene for fordelingen av inntekter og kostnader mellom virksomhetene, og om begrunnelsen for prinsippene som er valgt. Prinsippene skal være konsekvente og objektive, og gjenspeile skolens økonomiske og organisatoriske struktur. Prinsippene skal også være slik at kursvirksomheten dekker alle kostnadene knyttet til sin virksomhet, herunder alle variable kostnader og en forholdsmessig andel av skolens faste kostnader.

§ 5-15. Andre noteopplysninger i årsregnskapet og krav om nummerering av notene

Det skal også gis noteopplysninger om andre forhold hvis opplysningene ikke framgår av årsregnskapet for øvrig og er vesentlige for vurderingen av den økonomiske utviklingen og stillingen. Det skal også gis noteopplysninger om andre forhold når det følger av annen lov eller forskrift.

Notene skal nummereres. I oppstillingene i årsregnskapet skal det så langt som mulig gis henvisninger fra regnskapsposter til tilhørende note.

§ 5-16. Frister for oversendelse av økonomiplanen, årsbudsjettet, årsregnskapet og årsberetningen til departementet

Økonomiplanen og årsbudsjettet skal sammen med saksdokumentene fra det innstillende organet sendes til departementet snarest mulig og senest 30 dager etter at økonomiplanen eller årsbudsjettet er vedtatt. Oppstillingen etter § 5-6 skal sendes til departementet snarest mulig, og senest 1. mars i det året som budsjettet gjelder for.

Årsregnskapet og årsberetningen skal sammen med saksdokumentene fra det innstillende organet, revisjonsberetningen og kontrollutvalgets uttalelse til årsregnskapet og årsberetningen sendes til departementet snarest mulig og senest 30 dager etter at årsregnskapet og årsberetningen er vedtatt.

Kapittel 6. Særlige regler for kommunale og fylkeskommunale foretak

§ 6-1. Unntak fra kravene til oppstillinger i årsbudsjettet og årsregnskapet i kapittel 5

Kommunale og fylkeskommunale foretak kan i oppstillingene etter § 5-4 til § 5-6 og § 5-8 slå sammen uvesentlige poster med andre poster, og utelate poster som ikke er aktuelle.

§ 6-2. Særlige noteopplysninger i årsregnskapet

I tillegg til noteopplysningene som nevnt i § 5-10 til § 5-15 skal årsregnskapet til kommunale og fylkeskommunale foretak inneholde noter med følgende opplysninger:

- a) Hvor stor andel av foretakets inntekter som kommer fra egen kommune eller fylkeskommune, og hvor stor andel av foretakets inntekter som kommer fra andre.
- b) Overføringer fra kommunekassen eller fylkeskommunekassen som er foretatt for å dekke inn et merforbruk i foretaket.

Kapittel 7. Særlige regler for kommunale og fylkeskommunale foretak som driver næringsvirksomhet

§ 7-1. Årsregnskap etter regnskapsloven

Et kommunalt eller fylkeskommunalt foretak kan utarbeide årsregnskapet etter regnskapsloven hvis foretaket driver næringsvirksomhet og hvis det i vedtektene til foretaket er gitt adgang til å følge regnskapsloven. Kommunale og fylkeskommunale foretak skal utarbeide årsregnskapet etter regnskapsloven når det følger av annen lov eller forskrift.

Hvis foretaket utarbeider årsregnskapet etter regnskapsloven, gjelder bestemmelsene i § 7-2 til § 7-5. Hvis det følger av annen lov eller forskrift at foretaket skal utarbeide årsberetningen etter regnskapsloven, gjelder likevel ikke § 7-4. Bestemmelsene i § 2-1 til § 5-15 og § 6-1 til § 6-2 i forskriften her og kommuneloven § 14-6 andre til fjerde ledd gjelder ikke.

§ 7-2. Årsbudsjettets innhold

Årsbudsjettet kan tilpasses den virksomheten som drives. Årsbudsjettet skal inneholde en resultatoppstilling som nevnt i regnskapsloven § 6-1 eller § 6-1a og en oppstilling av investeringsutgiftene og finansieringen av disse. Oppstillingene skal vise beløp for budsjettåret, det forrige budsjettåret og det sist vedtatte årsregnskapet.

Årsbudsjettet skal også inneholde en oversikt over foretakets utvikling i gjeld og andre vesentlige langsiktige forpliktelser, og angi hvor mye lån som skal tas opp i budsjettåret samt størrelsen på foretakets avdrag på lån.

§ 7-3. Årsregnskapets innhold

Årsregnskapet skal utarbeides etter regnskapsloven kapittel 3 til 7. Årsregnskapet skal i tillegg inneholde en oppstilling av investeringsutgiftene og finansieringen av disse. Årsregnskapet skal også inneholde noteopplysninger som nevnt i § 5-12 første ledd bokstav b og § 6-2 første ledd bokstav a og b. I note skal det også opplyses om størrelsen på foretakets avdrag på lån.

Oppstillingen av resultatregnskapet etter regnskapsloven § 6-1 eller § 6-1a og oppstillingen av investeringsutgiftene og finansieringen skal vise beløp for regnskapsåret, det opprinnelige vedtatte årsbudsjettet, det regulerte årsbudsjettet og det forrige årsregnskapet.

§ 7-4. Årsberetningens innhold

Årsberetningen skal utarbeides etter kommuneloven § 14-7.

§ 7-5. Inndekning av merforbruk

Tidligere års merforbruk skal dekkes inn etter kommuneloven § 14-12 første og andre ledd. Som merforbruk regnes negativ egenkapital i foretaket målt etter regnskapslovens regler.

Kapittel 8. Særlige regler for interkommunale politiske råd og kommunale oppgavefellesskap

§ 8-1. Unntak fra kravene til oppstillinger i årsbudsjettet og årsregnskapet i kapittel 5

Interkommunale politiske råd og kommunale oppgavefellesskap kan i oppstillingene etter § 5-4 til § 5-6 og § 5-8 slå sammen uvesentlige poster med andre poster, og utelate poster som ikke er aktuelle.

§ 8-2. Særlige noteopplysninger i årsregnskapet

I tillegg til noteopplysningene som nevnt i § 5-10 til § 5-15 skal årsregnskapet til interkommunale politiske råd og kommunale oppgavefellesskap inneholde noter med følgende opplysninger:

- a) Hvor stor andel av samarbeidets inntekter som kommer fra deltakerkommunene, og hvor stor andel av samarbeidets inntekter som kommer fra andre.
- b) Overføringer fra deltakerkommunene som er foretatt for å dekke inn et merforbruk i samarbeidet.

§ 8-3. Unntak fra kravet om eget årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning

Interkommunale politiske råd og kommunale oppgavefellesskap som ikke er et eget rettssubjekt, og som har forventete brutto driftsinntekter på mindre enn 5 millioner kroner i budsjettåret, kan unnlate å utarbeide eget årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning etter kommuneloven § 14-8 første ledd første og andre punktum. Første punktum gjelder bare hvis det er fastsatt i samarbeidsavtalen at samarbeidet kan unnlate å utarbeide eget årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning. Hvis samarbeidet ikke utarbeider eget årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning, gjelder § 8-4, men ikke kommuneloven § 14-8 første ledd tredje punktum, § 14-8 andre ledd, § 14-12 og § 24-1 fjerde ledd.

§ 8-4. Særlige regler når det ikke utarbeides eget årsbudsjett og årsregnskap

Inntektene til det interkommunale politiske rådet eller det kommunale oppgavefellesskapet, og disponeringen av inntektene, skal inngå i årsbudsjettet og årsregnskapet til kontorkommunen.

Den økonomiske rammen for samarbeidets virksomhet skal i årsbudsjettet til kontorkommunen føres opp som en egen bevilgning i bevilgningsoversiktene etter § 5-4 andre ledd og § 5-5 andre ledd. Representantskapet i samarbeidet fastsetter den nærmere fordelingen av bevilgningen i et detaljbudsjett.

Samarbeidets inntekter og utgifter skal i årsregnskapet til kontorkommunen føres opp i bevilgningsoversiktene etter § 5-4 andre ledd og § 5-5 andre ledd med samme detaljeringsnivå som bevilgningen i kontorkommunens årsbudsjett. Den nærmere fordelingen av inntekter og utgifter skal forelegges representantskapet i et detaljregnskap på samme detaljeringsnivå som detaljbudsjettet.

§ 8-5. Unntak fra plikten til å oversende årsbudsjettet, årsregnskapet og årsberetningen til departementet

Plikten til å oversende årsbudsjettet, årsregnskapet og årsberetningen i kommuneloven § 14-3 femte ledd, jf. § 5-16 i forskriften her, gjelder ikke for interkommunale politiske råd og kommunale oppgavefellesskap.

Kapittel 9. Særlige regler for lånefond

§ 9-1. Lånefondets årsbudsjett og årsregnskap

Årsbudsjettet og årsregnskapet til kommunens eller fylkeskommunens lånefond opprettet etter kommuneloven § 14-14 tredje ledd skal bare omfatte transaksjoner som er knyttet til lån som tas opp til lånefondet og til utlån som gis fra lånefondet til virksomheter som er en del av kommunen eller fylkeskommunen som rettssubjekt.

§ 9-2. Mottatte avdrag på lån i lånefondets årsbudsjett og årsregnskap

Lånefondet skal føre mottatte avdrag på utlån i drift. Første punktum gjelder ikke hvis lånefondets låntaker har ført avdraget i investering.

§ 9-3. Unntak fra kravene til oppstillinger i årsbudsjettet og årsregnskapet i kapittel 5

Lånefondet kan i oppstillingene etter § 5-5, § 5-6 og § 5-8 slå sammen uvesentlige poster med andre poster, og utelate poster som ikke er aktuelle.

Oppstillingskravene i § 5-4 og § 5-7 gjelder ikke for lånefondet.

§ 9-4. Særlige noteopplysninger i lånefondets årsregnskap

I tillegg til noteopplysningene som nevnt i § 5-10 til § 5-15 skal det i note til lånefondets årsregnskap opplyses om overføringer fra kommunekassen eller fylkeskommunekassen som er foretatt for å dekke inn et merforbruk i lånefondet.

§ 9-5. Inndekning av merforbruk i driftsregnskapet og udekket beløp i investeringsregnskapet

Et merforbruk i driftsregnskapet til lånefondet skal dekkes inn året etter at merforbruket oppsto.

Hvis et merforbruk i driftsregnskapet til lånefondet ikke er fullt ut dekket inn i regnskapet i året etter at merforbruket oppsto, gjelder kommuneloven § 14-12 andre ledd tilsvarende for kommunekassen eller fylkeskommunekassen.

Et udekket beløp i investeringsregnskapet til lånefondet skal føres opp til dekning på lånefondets investeringsbudsjett året etter at det oppsto.

Kapittel 10. Konsolidert årsregnskap for kommuner og fylkeskommuner

§ 10-1. Konsolidering

Det konsoliderte årsregnskapet etter kommuneloven § 14-6 første ledd bokstav d skal vise kommunen eller fylkeskommunen som én økonomisk enhet.

Det konsoliderte årsregnskapet utarbeides ved å slå sammen årsregnskapene til de enhetene som skal inngå i konsolideringen. Transaksjonene og mellomværendene mellom enhetene skal ikke tas med. Årsregnskapet til kommunale og fylkeskommunale foretak som fører regnskap etter regnskapsloven, skal omarbeides før konsolideringen så langt det er nødvendig etter god kommunal regnskapsskikk.

Reglene om årsavslutning i kapittel 4 gjelder ikke for det konsoliderte årsregnskapet.

§ 10-2. Unntak fra kravene til oppstillinger i årsregnskapet i kapittel 5

Oppstillingene av det konsoliderte årsregnskapet etter § 5-5 første ledd, § 5-6 og § 5-8 skal vise beløp for årets regnskap og det forrige årsregnskapet.

Oppstillingskravene i § 5-4, § 5-5 andre ledd og § 5-9 gjelder ikke for det konsoliderte årsregnskapet.

§ 10-3. Unntak fra kravet om konsolidering

Interkommunalt politisk råd og kommunalt oppgavefelleskap som ikke er et eget rettssubjekt og som fører eget regnskap, kan utelates fra konsolideringen hvis dette ikke har betydning for vurderingen av kommunens eller fylkeskommunens økonomiske utvikling og stilling. Hvis det er flere enheter som hver for seg kan utelates etter første punktum, skal enhetene likevel tas med i konsolideringen så langt det er nødvendig for vurderingen av kommunens eller fylkeskommunens økonomiske utvikling og stilling.

§ 10-4. Særlige noteopplysninger i det konsoliderte årsregnskapet

I tillegg til noteopplysningene som nevnt i § 5-10 til § 5-15, skal det konsoliderte årsregnskapet inneholde noter med følgende opplysninger:

- a) Hvilke enheter som inngår i det konsoliderte regnskapet.
- b) Hvilke enheter som eventuelt er utelatt etter § 10-3.
- c) Hvilke enheter som har kommet til eller som har gått ut av det konsoliderte regnskapet siden forrige regnskapsår.
- d) Regnskapsopplysninger om enheter som nevnt i bokstav b og c, hvis dette har vesentlig betydning for vurderingen av kommunens eller fylkeskommunens økonomiske utvikling og stilling.
- e) Andelen av inntekter, utgifter, eiendeler, gjeld eller egenkapital som er knyttet til de øvrige deltakerkommunene i interkommunalt politisk råd eller kommunalt oppgavefelleskap som ikke er eget rettssubjekt, hvis dette har vesentlig betydning for vurderingen av kommunens eller fylkeskommunens økonomiske utvikling og stilling.

I det konsoliderte årsregnskapet kan noteopplysninger som nevnt i § 5-10 til § 5-14 utelates så langt det er i samsvar med god kommunal regnskapsskikk.

Kapittel 11. Ikrafttredelse og overgangsbestemmelser

§ 11-1. Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft 1. januar 2020.

Fra samme tidspunkt oppheves følgende forskrifter:

- a) Forskrift 15. desember 2000 nr. 1423 om årsbudsjett (for kommuner og fylkeskommuner).
- b) Forskrift 15. desember 2000 nr. 1424 om årsregnskap og årsberetning (for kommuner og fylkeskommuner).
- c) Forskrift 24. august 2006 nr. 1033 om særbudsjett, særregnskap og årsberetning for kommunale og fylkeskommunale foretak.

§ 11-2. Overgangsregler

Økonomiplanen for perioden 2020 til 2023 og årsbudsjettet for 2020 skal utarbeides og vedtas innen utgangen av 2019 i samsvar med reglene i denne forskriften.

Årsregnskapet for 2019 skal avlegges og vedtas i 2020 i samsvar med reglene i forskrift 15. desember 2000 nr. 1424 om årsregnskap og årsberetning (for kommuner og fylkeskommuner) og forskrift 24. august 2006 nr. 1033 om særbudsjett, særregnskap og årsberetning for kommunale og fylkeskommunale foretak.

Kommuneloven § 14-8 og forskriften kapittel 2 til 5, 8 og 10 gjelder tilsvarende for interkommunale styrever etter § 27 i kommuneloven av 1992 som i medhold av kommuneloven av 2018 § 31-2 første ledd ikke er omdannet til interkommunalt politisk råd eller kommunalt oppgavefellesskap.

Saksframlegg

Saksbehandler	Dok.dato	Arkiv	ArkivsakID
Elin Aasnæss	03.04.2020	FE - 210, TI - &14	20/640

Saksnr	Utvalg	Type	Dato
019/20	Formannskapet	PS	13.05.2020
	Kommunestyret	PS	

Årsrapport 2019 - Finans- og gjeldsforvaltningen

Rådmannens forslag til vedtak

Formannskapet anbefaler kommunestyret å ta årsrapport for finans- og gjeldsforvaltningen til etterretning.

Sammendrag

Saken omhandler behandling av årsrapport 2019 for finans- og gjeldsforvaltningen. Kommunestyret skal gjennom rapporteringen føre tilsyn med at rammer og retningslinjer blir fulgt.

Saksopplysninger

Bakgrunn for saken

I tråd med finans – og gjeldsforskrift og finans- og gjeldsreglement for Hole kommune skal kommunestyret få fremlagt en separat årsrapport for finans- og gjeldsforvaltningen.

Målsettingen for forvaltningen er å sikre forutsigbarhet i kommunens finansielle stilling og forvalte kommunens finansportefølje som en helhet hvor en søker å sikre en rimelig avkastning samt stabile lave netto finansutgifter innenfor de fastsatte rammer. Reglementet skiller mellom plassering og forvaltning av ledig likviditet, langsiktige plasseringer og forvaltning av gjeldsporteføljen.

Vurderinger

Vedtatt budsjett for netto finansutgifter var 21,6 mill kr. Resultatet ble 3,6 mill kr bedre enn budsjett og bedre enn prognose pr 2. tertial 2019. Resultatet viser en økning i netto finansutgifter i forhold til året før på 2,5 mill kr (10%).

Finansinntektene ble 1,3 mill kr høyere og finansutgiftene 2,2 mill kr lavere enn budsjettet. Dette skyldes en bedre likviditetsutvikling og høyere rente på overskuddslikviditeten og at renteøkningen kom noe senere og ble noe lavere enn budsjettet.

Det har vært en svak renteøkning i 2019, men økningen ble noe lavere enn Norges Banks signaler pga svakere vekst internasjonalt.

Kommunens likviditet har vært god gjennom hele 2019, men tidsvis svakere enn året før. Likviditeten vurderes som tilfredsstillende.

Kommunens lånegjeld er økt fra 360 til 384 mill kr. Det er tatt opp et lån på 10 mill kr til videreutlån (startlån) og 32,5 mill kr til finansiering av investeringer. Det er utgiftsført 17,8 mill kr i avdrag, dette er 4,2 mill kr mer enn beregnet minimumskrav iht kommunelovens § 50 nr 7.

Iht gjeldende reglement er det fastsatt mål for rentesikring hvor minimum 1/3 av netto rentebærende gjeld bør være sikret ved fastrente. Andelen fastrentelån av netto rentebærende er 21% og er lavere enn målsettingen. Dette fremgår også av tertialrapportene i 2019, da rentesikringen søkes gjennomført i forbindelse med nye låneopptak.

Utover mål for rentesikring vurderes finans- og gjeldsforvaltningen gjennomført i tråd med gjeldende rammer og retningslinjer.

Konklusjon

Rådmannen anbefaler at årsrapporten for gjelds- og finansforvaltningen tas til etterretning.

Aktuelle lover, forskrifter, avtaler m.m.:

Forskrift om gjelds- og finansforvaltning

Reglement for gjelds- og finansforvaltning i Hole kommune

Vedlegg:

Årsrapport 2019 - finans- og gjeldsforvaltningen

HOLE kommune

ÅRSRAPPORT 2019

FINANS- OG GJELDSFORVALTNINGEN

Utarbeidet i henhold til Finansreglement for Hole kommune
(5. reviderte utgave, gjeldende fra 1. januar 2017)

1 Innledning

Kommunestyret er ansvarlig for kommunens finans- og gjeldsforvaltning og skal motta rapport hvert tertial. Kommunestyret skal gjennom tertialrapporten føre tilsyn med at rammer og retningslinjer blir fulgt.

Iht reglementet skal rådmannen utarbeide en separat årsrapport for finans- og gjeldsforvaltningen adskilt fra den ordinære årsberetningen.

Formålet med rapporteringen er å informere om finans- og gjeldsforvaltningens faktiske resultater, samt forvaltningens eksponering i forhold til de rammer og retningslinjer som er fastsatt i strategien.

I finans- og gjeldsreglementet skilles det mellom plassering og forvaltning av ledig likviditet, langsiktige plasseringer adskilt fra kommunens midler beregnet for driftsformål og forvaltning av gjeldsporteføljen.

Finans- og gjeldsrapporten er basert på rammer og retningslinjer i revidert finans- og gjeldsreglement vedtatt av kommunestyret 11.12.2017, sak 071/17.

2 Resultat for finans- og gjeldsforvaltningen

Målsettingen med finans- og gjeldsforvaltningen er å forvalte midlene slik at tilfredsstillende avkastning kan oppnås, uten at det innebærer vesentlig finansiell risiko, og under hensyn til at kommunen skal ha midler til å dekke sine betalingsforpliktelser ved forfall.

Hovedoversikt – netto finansutgifter

I 000 kr	Årsresultat			Årsbudsjett opprinnelig 2019	Regnskap 2018
	Regnskap	Budsjett	Avvik		
Renteinntekter	2 417	1 350	1 067	1 350	1 961
Renteinntekter låneavtale RIK	280	280	0	280	280
Renteinntekter startlån	358	200	158	200	135
Utbytte fra Ringerikskraft AS	4 200	4 200	0	3 000	3 360
Finansinntekter	7 255	6 030	1 225	4 830	5 736
Renteutgifter lån	7 108	8 881	1 773	9 081	6 443
Renter finansiell leasing	14	8	-6	8	6
Renteutgifter startlån	393	357	-36	357	304
Avdrag på lån	17 489	18 021	532	18 621	17 489
Avdrag finansiell leasing	268	340	72	340	522
Finansutgifter	25 272	27 607	2 335	28 407	24 764
Netto finansutgifter	18 017	21 577	3 560	23 577	19 028

Regnskapsresultatet ble 21,6 mill kr i netto finansutgifter. Det er en økning på 13% i forhold til 2018. I forhold til budsjetttrammen er det et positivt avvik (mindreforbruk) på 3,6 mill kr.

Mindreforbruket knyttes til 1,3 mill kr i høyere finansinntekter og nær 1,8 mill kr i lavere renteutgifter på lån.

I forbindelse med 1. tertialrapport ble budsjettet nedjustert med 2 mill kr, hvorav 1,2 mill kr i forhold til høyere utbytte fra Ringerikskraft AS og 0,8 mill kr knyttet til forventede lavere finansutgifter (lavere låneopptak).

Prognosen pr 2. tertial var et mindreforbruk på 1 mill kr knyttet renter på lån, det var da tatt høyde for noe økning i lånerenten ut året. På grunn av prognose fra tjenesteområdene knyttet til økte driftskostnader og et skatteinntektene pr 2. tertial var i tråd med budsjett, ble det tatt høyde for en svakere likviditet og ikke lagt inn forventninger om høyere finansinntekter enn budsjettet.

Renteutviklingen

Endringen i Norges Banks styringsrente vil normalt ha sterkt gjennomslag i bankenes innskudds- og utlånsrenter.

Norges bank holdt lenge styringsrenten lav for å løfte aktiviteten og bidra til å få flere i jobb. De siste årene har det godt bra i norsk økonomi og arbeidsledigheten har falt. Prisveksten er nær inflasjonsmålet på 2 prosent. Høsten 2018 varslet Norges Bank å heve styringsrenten gradvis fra 0,5 prosent. Ved inngangen til 2019 var styringsrenten på 0,75 og ble økt to ganger i 2019 til 1,0% fra mars og til 1,5% fra september 2019.

Veksten i styringsrenten ble svakere enn forventet pga svakere vekstutsikter internasjonalt. Det gjenspeiles også i utviklingen i lånerenten på kommunens lån, det har vært en trinnvis økning gjennom året, men økningen har kommet senere og vært noe svakere enn forventet.

Lån med statlige tilskudd

Det var budsjettet med 1,697 mill kr i rentekompensasjonstilskudd fra Staten knyttet til bygging av omsorgsboliger/sykehjem (gammel ordning), kompensasjonstilskudd reform 97 og skole-lån. Rentekompensasjonstilskudd føres ikke som en finansinntekt, men som del av kommunens driftsinntekter (sentral inntekt). Regnskapsført rentekompensasjonstilskudd i 2019 var 1,67 mill kr.

Resterende lånebeløp knyttet til kompensasjonsordningene er pr 31.12.2019 på 34 mill kr hvorav 21 mill kr skolelån og 13 mill kr omsorgsboliger og sykehjem.

Startlån

Hole kommune hadde ved inngangen til 2019 ca. 7,5 mill kr i ubrukte lånemidler (lån kommunen har tatt opp, men ikke lånt ut videre) knyttet til Startlån fra Husbanken, som kommunen videreformidler etter et fastsatt regelverk.

I 2019 er det utbetalt 3,9 mill kr i nye utlån og det ble i 2019 tatt opp 10 mill kr fra Husbanken til videre utlån basert på prognoser for lånebehov. Saldo pr 31.12.2019 er 11,6 mill kr i ubrukte lånemidler startlån.

Kommunen står ansvarlig for å betjene gjelden, men den enkelte lånemottaker skal betale renter til Hole kommune.

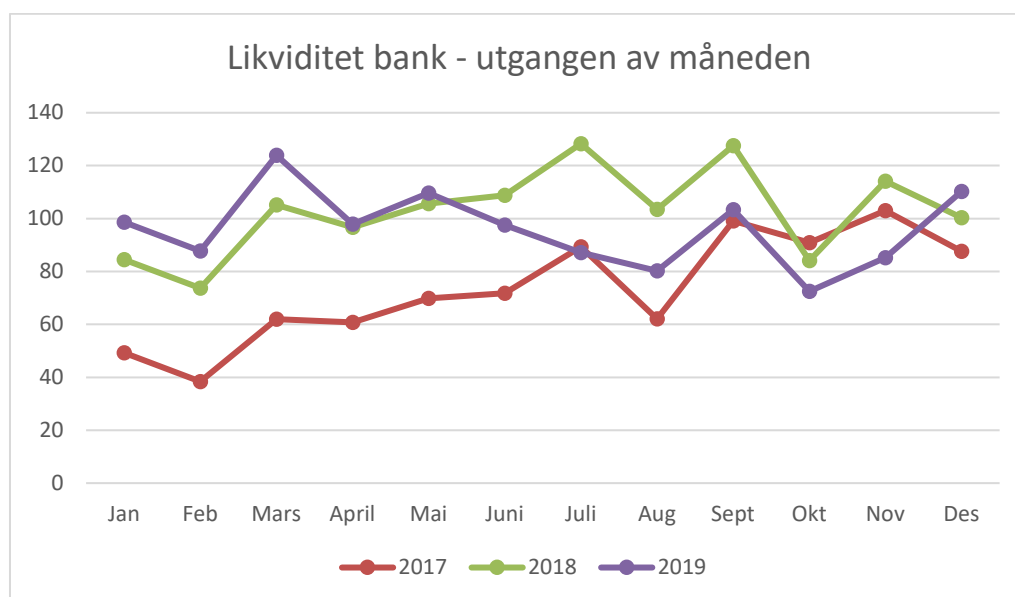
3 Plassering og forvaltning av ledig likviditet og andre midler beregnet til driftsformål.

Etter kommunelovens § 52 nr. 3 skal kommunen ha midler til å dekke sine betalingsforpliktelser til forfall. Med likvider menes kontanter, bankinnskudd og verdipapirer med en gjenstående løpetid på 3 måneder.

Ved plassering av ledig likviditet og andre midler beregnet for driftsformål skal det legges vekt på lav finansiell risiko og høy likviditet. Driftslikviditeten skal minimum dekke gjennomsnittlig likviditetsbehov per måned.

Likviditetsutvikling og prognose

Kommunen har en trekkrettighet på 30 mill kr som skal sikre at man til enhver tid kan innfri sine forpliktelser. Kommunens likviditet er betydelig forbedret de to siste årene og trekkrettigheten har ikke vært benyttet i 2019.

Som det fremgår av likviditetsoversikten var det en betydelig styrking av likviditeten gjennom 2017 og noe styrking også i 2018. Likviditeten vurderes som tilfredsstillende i forhold til å sikre at kommunen har midler til å dekke sine forpliktelser fremover. Likviditeten ble betydelig styrket mot slutten av året i forbindelse med nytt låneopptak på 34 mill kr.

Av total likviditet i bank på 110 mill kr ved utgangen av året utgjør ubrukte lånemidler til videreutlån startlån og investeringslån 20 mill kr, bundne fond (øremerkede midler og selvkostfond) 12 mill kr og midler på disposisjonsfond og investeringsfond nær 57 mill kr.

Avkastningen av likviditeten i hovedbankavtalen vurderes å være tilfredsstillende i forhold til de rammer og referanseindeks som fremgår av gjeldende reglement.

Det er ikke foretatt plasseringer av likviditet utover bankinnskudd.

4 Plassering av finansielle omløpsmidler

Kommunen har p.t. ikke finansielle omløpsmidler plassert utenfor hovedbankavtalen.

5 Forvaltning av gjeldsporteføljen og øvrige finansieringsavtaler

I note 6 til regnskapet Langsiktig gjeld fremgår at kommunenes lånegjeld pr 31.12.2019 var på 383,7 mill kr, herav 63 mill kr knyttet til selvkostområdene (anslag) og 29,4 mill kr startlån til videreutlån.

Det er tatt opp nytt lån på 10 mill kr i 2019 som gjelder startlån fra Husbanken til videreformidling og 32,5 mill kr til finansiering av investeringer iht budsjettvedtak.

Låneporteføljen pr kreditor

Kommunens lånegjeld er fordelt på 3 lånekreditorer. Tabellen nedenfor viser gjeld (hele 1000) pr 31.12.2019 og 31.12.2018 pr lånekreditor og andel av lånegjelden:

		Lånegjeld 31.12.2018	Andel	Lånegjeld 31.12.2018	Andel
Samlet lånegjeld		383 705		360 106	
Fordelt på følgende kreditorer					
	<i>KLP Kommunekreditt</i>	161 114	42,0 %	163 933	45,5 %
	<i>Kommunalbanken</i>	187 690	48,9 %	168 684	46,8 %
	<i>Husbanken</i>	5 432	1,4 %	6 620	1,8 %
	<i>Husbanken - startlån</i>	29 375	7,7 %	20 508	5,7 %
	<i>Finansiell leasing</i>	94	0,0 %	361	0,1 %
Fordelt på fast og flytende rente					
	<i>Fast rente</i>	54 821	14,3 %	22 470	6,2 %
	<i>Flytende rente</i>	328 884	85,7 %	337 636	93,8 %

Gjeldsporteføljens sammensetning

I tråd med reglementet består gjeldsporteføljen av flere lån hvor ett enkelt lån ikke skal utgjøre mer enn 30% av den samlede porteføljen. Lånene skal også spres på flere långivere. Hole kommune har tre långivere: KLP Kommunekreditt (42%), Kommunalbanken (48,9%) og Husbanken (9,1%).

Lån med forfall innen 12 måneder frem i tid

I gjeldende reglement skal andelen lån med forfall 12 måneder frem i tid fremgå. Ingen av lånene har forfall innen 12 måneder frem i tid.

Andelen fastrente

Andelen fastrentelån av totalgjelden er 14,3% pr 31.12.2019.

I revidert reglement gjeldende fra 1.1.2017 er det fastsatt nye rammer for rentesikring av netto rentebærende gjeld, hvor det fremgår at minimum 1/3 av låneporteføljen skal ha fast rente, fordelt med ulik rentebindingstid fremover. Lån til investeringsformål fratrukket lån knyttet til selvkostområdene gi andel med fast rente av netto rentebærende gjeld på 21%.

Det er lagt til grunn at rentesikringen skulle innarbeides gradvis i forbindelse med nye låneopptak. På den bakgrunn er kommunen ikke i mål iht strategien i gjeldende reglement. Dette fremgår også av tertialrapportene.

Investeringslån på långiver og rentesats pr 31.12.2019

Investeringslån	Gjeld pr 31.12.2019	% av totalgjeld	Rentesats	Gjelder til
Kommunalbanken - fast rente	4 800	1 %	1,99 %	21.12.2022
Kommunalbanken - fast rente	17 533	5 %	1,75 %	01.07.2021
Kommunalbanken - fast rente	32 488	9 %	2,56 %	10.12.2029
Kommunalbanken AS	132 869	38 %	2,40 %	
KLP Kommunekreditt	161 114	45 %	2,40 %	
Husbanken	5 432	2 %	1,89 %	
Sum	354 236	100 %	2,13 %	

Låneporteføljen har som det fremgår ovenfor tre fastrentelån, hvorav det siste på 32,488 mill kr er knyttet til nytt låneopptak i 2019.

Kommunalbanken har justert p.t. renten opp tre ganger i løpet av 2019 fra 1,85% til 1,95 fra 20. februar 2019, videre opp til 2,15 fra 23.april og til 2,4% fra 9. oktober 2019. KLP kommunekreditt økte renten fra 2,0 til 2,15% fra 31. mai og videre til 2,4% fra 5. november 2019.

Husbanken justerer p.t. renten pr kvartal og har hatt en økning fra 1,56 ved inngangen til året til 1,9% ved utgangen av året.

Snittrenten for p.t. lån var på 1,97% gjennom året og snittrenten pr 31.12.2019 inklusiv fastrentelån 2,13%.

Saksframlegg

Saksbehandler	Dok.dato	Arkiv	ArkivsakID
Elin Aasnæss	16.04.2020	FE - 210	20/662

Saksnr	Utvalg	Type	Dato
	Kontrollutvalget	PS	
020/20	Formannskapet	PS	13.05.2020
	Kommunestyret	PS	

Årsregnskap og årsrapport 2019 - Hole kommune

Rådmannens forslag til vedtak

1. Hole kommunes driftsregnskap for 2019 godkjennes og regnskapsmessig mindreforbruk (overskudd) på kr. 1.013.811,59 avsettes til disposisjonsfond. Saldo etter avsetning er kr.49.594.957,55.
2. Hole kommunes investeringsregnskap for 2019 som er avlagt i balanse godkjennes.
3. Kommuneplanmelding – årsrapport 2019 for Hole kommune tas til etterretning.

Sammendrag

Saken omhandler den formelle politiske behandling og godkjenning av regnskapet og årsberetningen 2019 for Hole kommune iht forskriftskrav, herunder vedtak om disponering av regnskapsmessig mindreforbruk på 1 mill kr.

Saksopplysninger

Bakgrunn for saken

Etter kommuneloven skal det avlegges årsregnskap og årsberetning i tråd med egen forskrift. Administrasjonen utarbeider en samlet årsrapport: Kommuneplanmelding – årsrapport 2019. I innledningen til rapporten fremgår hvilke kapitler som omfattes av forskriftskravet i forhold til årsberetningen.

Regnskapet og årsberetningen har vært til gjennomgang hos revisor og revisjonsberetningen følger vedlagt. Revisjonen konkluderer med at årsregnskapet er avgitt i samsvar med lov og forskrift og gir et dekkende bilde av den finansielle stillingen til Hole kommune pr 31.12.2019.

Regnskapssaken skal fremlegges for kontrollutvalget til behandling før behandling i formannskapet og kommunestyret. Årsregnskapet og årsberetningen skal vedtas av kommunestyret selv og deretter oversendes fylkesmannen.

Årsregnskapet for 2019, som følger vedlagt, består av driftsregnskap, investeringsregnskap, balanseregnskap, økonomiske oversikter og noter. I kapitlet om regnskapsprinsipper og vurderinger er det gjort nærmere rede for de bestemmelser og prinsipper som er lagt til grunn i regnskapet. I note 14 til regnskapet er det gjort rede for vesentlige poster og transaksjoner i regnskapet.

Rådmannens årsrapport er en redegjørelse for virksomheten og skal ta for seg viktige hendelser. Årsrapporten skal også gi en vurdering av kommunens økonomiske stilling og måloppnåelse i forhold til de fastsatte mål og økonomiske rammer kommunestyret har vedtatt. Årsrapporten skal være utfyllende i forhold til den informasjonen som gis i årsregnskapet.

Vurderinger

Årets resultat

Netto driftsresultat blir sett på som en viktig indikator for kommunens finansielle stilling og økonomisk handlingsrom. Regnskapet for 2019 viser et netto driftsresultat på 2,2 mill kr, og tilsvarer 0,4% av driftsinntektene. Anbefalt minimumsnivå for bærekraftig økonomi er 1,75%. Resultatet er i tråd med budsjett, men svakere enn målsettingen og svakere enn resultatene de siste årene.

Det er iht budsjett avsatt 13,8 mill kr til disposisjonsfond i 2019, hvorav 8,7 mill kr er disponering av regnskapsmessig mindreforbruk i 2018 og 5 mill kr avsatt i tråd med budsjettvedtaket for 2019. Saldo på disposisjonsfondet er 48,6 mill kr.

Etter netto bruk av bundne avsetninger er regnskapsmessig mindreforbruk (overskudd) på vel 1 mill kr. Kommunestyret skal ved behandling av regnskapet beslutte disponering av overskuddet, administrasjonen anbefaler at midlene avsettes til disposisjonsfond.

Resultatet fremkommer ved at merforbruk drift på nær 12 mill kr kompenseres av høyere skatteinntekter m.v. med nær 13 mill kr.

Skatteinntektene ble 13,9 mill kr høyere enn budsjettet etter at kommunen ble tilført 14 mill kr knyttet til skatteoppgjøret for 2018 i november. Etter trekk i rammetilskuddet utgjør økingen i frie inntekter vel 9 mill kr over budsjett. Lavere netto finansutgifter på 3,6 mill kr bidrar til at sentrale inntekter og utgifter ble nær 13 mill kr bedre enn budsjettet.

Det fremgår av årsrapporten et betydelig merforbruk på drift med nær 12 mill kr. Dette skyldes i hovedsak økt tjenestebehov innen flere tjenesteområder, herav kjøp av eksterne tjenester for å kunne dekke nye og særskilte behov. Endringer i statsbudsjettet høsten 2019 knyttet til innstramming i tilskudd ressurskrevende tjenester har også påvirket resultatet i negativ retning.

Veksten i kommunens kostnader er utfordrende i forhold til målsettingene for bærekraftig økonomi, men er lavere enn snittet for kommuner vi sammenligner oss med.

Det har vært en positiv utvikling i sykefraværet samlet for kommunen de senere årene. Samlet sykefravær i Hole kommune i 2019 var på 6,8%, en nedgang på 0,1 prosentpoeng fra året før.

I årsrapporten er det gjort nærmere rede for tjenesteområdenes resultater i forhold til mål og satsingsområder, målekort, økonomi, kontroll og tilsyn. Tilbakerapportering i forhold til kommunestyrets verbalvedtak fremkommer i eget kapittel.

Mål for finansiell styring

For å vurdere kommunens økonomiske og finansielle situasjon er det viktig å foreta en regnskapsanalyse av sentrale økonomiske forholdstall og se på situasjonen over tid.

I budsjettvedtaket for 2019 har kommunestyret fastsatt følgende finansielle mål for årsbudsjettet og økonomiplanen:

- Det er et mål å avsette 2% av budsjetterte brutto driftsinntekter til disposisjonsfond årlig
- Det er et mål å ha et disposisjonsfond på 10% av brutto driftsinntekter
- Det er mål å betale avdrag fullt ut i henhold til nedbetalingsplan for det enkelte lån, dvs ikke tilpasse låneavdragene til minimumskravene i Kommuneloven §50 nr 7

- Det er et mål å ha langsiktig gjeld på forsvarlig nivå i forhold til driftsinntektene.

Mål om netto driftsresultat på 2% for avsetning til disposisjonsfond ble ikke realisert i kommunestyrets budsjettvedtak, med de rammer som ble vedtatt innebar det et netto driftsresultat på 0,3% og forventet avsetning ble beløpsfestet til 5 mill kr. Resultatet ble om lag som budsjettert.

Disposisjonsfondet er på 48,6 mill kr og utgjør 8,9% av driftsinntektene i 2019. Det har vært en positiv utvikling de siste årene, men kommunen ligger fortsatt under målsettingen, og under landsgjennomsnittet og snittet for kommunegruppe 8.

Lånegjelden og avdragsbelastningen er pr i dag forsvarlig i forhold til kommunens driftsinntekter. Utviklingen i langsiktig gjeld bestemmes av forholdet mellom nye låneopptak og avdrag på lån. Renter og avdrag på gjeld betjenes av kommunens ordinære driftsinntekter. Det er derfor viktig at langsiktig gjeld holdes på et forsvarlig nivå og sees i forhold til hva som behøves til løpende drift av tjenestene.

Investeringsregnskapet

Investeringsregnskapet er avlagt i balanse. Årets investeringsutgifter utgjør 27,5 mill kr mot budsjettert 36,1 mill kr. Det er fremmet egen sak til kommunestyret om overføring av ubrukte investeringsmidler til 2020. I note 12 i regnskapsheftet fremkommer oversikt over investeringstiltakene. Det er gjort nærmere rede for det enkelte prosjekt i Kommuneplanmeldingen/årsrapporten.

Konklusjon

Rådmannen anbefaler kommunestyret å godkjenne årsregnskapet og årsberetningen samt vedta disponering av driftsoverskuddet på kr. 1.013.81,59 med avsetning til disposisjonsfond.

Aktuelle lover, forskrifter, avtaler m.m.:

Kommuneloven (økonomibestemmelse kap 8 og 9)
Budsjett- og regnskapsforskriften
Økonomireglement for Hole kommune

Vedlegg:

Årsregnskap 2019 - Hole kommune
Kommuneplanmelding 2019 - årsrapport
Revisjonsberetning 2019 Hole kommune

HOLE kommune

ÅRSREGNSKAP 2019
17.2.2020

INNHALDSFORTEGNELSE

Regnskapsskjema 1A - drift
Regnskapsskjema 1B - drift
Regnskapsskjema 2A - investering
Regnskapsskjema 2B - investering
Oversikt - balanse
Økonomisk oversikt - drift
Økonomisk oversikt - investering

Regnskapsprinsipper og vurderingsregler
Organisering av kommunens virksomhet

Note 1: Arbeidskapital
Note 2: Antall årsverk og ytelser til ledende personer og revisor
Note 3: Pensjoner
Note 4: Anleggsmidler
Note 5: Aksjer og andeler i varig eie
Note 6: Langsiktig gjeld
Note 7: Avdrag på lån
Note 8: Garantiansvar
Note 9: Andre vesentlige forpliktelser
Note 10: Avsetning og bruk av fond
Note 11: Kapitalkonto
Note 12: Investeringer i anleggsmidler
Note 13: Anskaffelseskost og opptakskost for balanseposter
Note 14: Vesentlige poster og transaksjoner i regnskapet
Note 15: Selvkostområder

Regnskapsskjema 1A - drift

	Regnskap 2019	Regulert budsjett 2019	Opprinnelig budsjett 2019	Regnskap 2018
Skatt på inntekt og formue	-257 242 833,12	-243 341 000,00	-243 341 000,00	-231 733 918,52
Ordinært rammetilskudd	-148 924 437,00	-153 360 000,00	-153 360 000,00	-148 758 965,00
Skatt på eiendom				-14 664 185,39
Andre direkte eller indirekte skatter				
Andre generelle statstilskudd	-1 663 994,00	-1 697 000,00	-1 697 000,00	-2 146 086,00
Sum frie disponible inntekter	-407 831 264,12	-398 398 000,00	-398 398 000,00	-397 303 154,91
Renteinntekter og utbytte	-7 255 049,29	-6 030 000,00	-4 830 000,00	-5 736 451,09
Renteutg.,provisjoner og andre fin.utg.	7 515 450,42	9 245 662,00	9 445 662,00	6 754 706,20
Avdrag på lån	17 756 850,44	18 361 000,00	18 961 000,00	18 010 805,53
Netto finansutgifter	18 017 251,57	21 576 662,00	23 576 662,00	19 029 060,64
Til dekning av tidligere regnsk.m. merforbruk				
Til ubundne avsetninger	13 782 843,02	13 782 843,02	5 000 000,00	32 159 722,19
Til bundne avsetninger				
Bruk av tidligere regnsk.m. mindreforbruk	-9 973 843,02	-9 973 843,02	-	-22 334 544,19
Bruk av ubundne avsetninger				
Bruk av bundne avsetninger				
Netto avsetninger	3 809 000,00	3 809 000,00	5 000 000,00	9 825 178,00
Overført til investeringsregnskapet	-	-	150 000,00	392 000,00
Til fordeling drift	-386 005 012,55	-373 012 338,00	-369 671 338,00	-368 056 916,27
Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	384 991 200,96	373 012 338,00	369 671 338,00	358 083 073,25
Regnskapsmessig mindreforbruk	-1 013 811,59	-	-	-9 973 843,02

Regnskapsskjema 1B - drift

	Regnskap 2019	Regulert budsjett 2019	Opprinnelig budsjett 2019	Regnskap 2018
Administrasjon og fellesoppgaver	23 980 997,91	25 634 050,00	30 703 540,00	25 417 196,32
Barnehage	55 268 421,45	56 334 851,00	54 834 575,00	55 033 062,02
Areal og byggesak	8 984 319,90	8 856 520,00	8 523 901,00	8 222 299,05
Tiltak funksjonshemmede	40 456 657,97	35 304 808,00	34 266 644,00	35 128 825,49
Helse inkl KPPT	12 872 177,45	13 409 311,00	13 029 627,00	11 161 766,59
Kultur og fritid, kirken	13 074 008,51	12 904 307,00	12 704 190,00	13 161 793,05
NAV Hole	26 616 509,44	23 844 400,00	23 483 131,00	25 915 453,46
Pleie, rehabilitering og omsorg	84 015 603,30	82 188 098,00	80 556 243,00	76 576 530,46
Skole og SFO	91 366 654,22	86 959 310,00	84 680 163,00	81 794 955,92
Teknisk drift/eiendom	28 355 850,81	27 576 683,00	26 889 324,00	25 671 190,89
Fordelt til drift	384 991 200,96	373 012 338,00	369 671 338,00	358 083 073,25

Regnskapsskjema 2A - investering

	REGNSKAP 2019	REGULERT BUDSJETT 2019	OPPRINNELIG BUDSJETT 2019	REGNSKAP 2018
INVESTERINGER I ANLEGGSMIDLER	27 495 788,77	36 143 230,00	23 000 000,00	6 735 756,39
UTLÅN OG FORSKUTTERINGER	5 885 000,00	10 000 000,00	10 000 000,00	7 373 000,00
KJØP AV AKSJER OG ANDELER	1 201 623,00	1 202 000,00	1 350 000,00	1 300 333,00
AVDRAG PÅ LÅN	1 133 119,00	654 000,00	654 000,00	931 173,00
AVSETNINGER	180 000,00	180 000,00	-	1 551 653,72
ÅRETS FINANSIERINGSBEHOV	35 895 530,77	48 179 230,00	35 004 000,00	17 891 916,11
FINANSIERT SLIK:				
BRUK AV LÅNEMIDLER	-30 057 301,46	-42 487 693,00	-30 429 000,00	-12 316 679,00
INNTEKTER FRA SALG AV ANLEGGSMIDLER	-142 950,00			-312 500,00
TILSKUDD TIL INVESTERINGER				
KOMPENSASJON FOR MERVERDIAVGIFT	-2 680 537,31	-3 357 537,00	-2 421 000,00	-987 577,39
MOTTATTE AVDRAG PÅ UTLÅN OG REFUSJONER	-1 228 421,36	-834 000,00	-654 000,00	-2 582 826,72
ANDRE INNTEKTER				
SUM EKSTERN FINANSIERING	-34 109 210,13	-46 679 230,00	-33 504 000,00	-16 199 583,11
OVERFØRT FRA DRIFTSREGNSKAPET			-150 000,00	-392 000,00
BRUK AV AVSETNINGER	-1 786 320,64	-1 500 000,00	-1 350 000,00	-1 300 333,00
SUM FINANSIERING	-35 895 530,77	-48 179 230,00	-35 004 000,00	-17 891 916,11
UDEKKET/ UDISPONERT	-	-	-	-

Regnskapsskjema 2B - investering

	REGNSKAP 2019	REGULERT BUDSJETT 2019	OPPRINNELIG BUDSJETT 2019	REGNSKAP 2018
Investeringer i anleggsmidler:				
Administrasjon og fellesoppgaver	2 208 027,32	2 840 000,00	2 980 000,00	1 127 352,42
Barnehager				
Tiltak funksjonshemmede	265 000,00	200 000,00	200 000,00	202 480,00
Helse				
Kultur og fritid	5 300 000,00	5 300 000,00	5 150 000,00	500 000,00
NAV Hole kommune				
Pleie, rehab og omsorg	-	-	-	103 281,24
Skole og SFO	3 580 462,00	3 645 000,00	2 400 000,00	622 087,50
Teknisk drift/eiendom	16 142 299,45	24 158 230,00	12 270 000,00	4 180 555,23
Sum investeringer i anleggsmidler	27 495 788,77	36 143 230,00	23 000 000,00	6 735 756,39

Økonomiske oversikter

1 Hole kommune - 2019

13.02.2020

Oversikt - balanse

EIENDELER

Anleggsmidler

Herav:

Faste eiendommer og anlegg

Utstyr, maskiner og transportmidler

Utlån

Konserninterne langsiktige fordringer

Aksjer og andeler

Pensjonsmidler

Regnskap 2019

Regnskap 2018

1.179.471.676,01	1.139.976.059,87
549.034.919,78	552.226.096,34
16.649.298,84	13.165.577,51
20.764.393,39	16.004.438,02
0,00	0,00
41.682.239,00	40.480.616,00
551.340.825,00	518.099.332,00

Omløpsmidler

Herav:

Kortsiktige fordringer

Konserninterne kortsiktige fordringer

Premieavvik

Aksjer og andeler

Sertifikater

Obligasjoner

Derivater

Kasse, postgiro, bankinnskudd

175.455.450,62	156.963.514,37
24.869.061,13	24.827.345,99
0,00	0,00
27.321.761,83	20.269.796,82
0,00	0,00
0,00	0,00
0,00	0,00
0,00	0,00
123.264.627,66	111.866.371,56

SUM EIENDELER

1.354.927.126,63 **1.296.939.574,24**

EGENKAPITAL OG GJELD

Egenkapital

Herav:

Disposisjonsfond

Bundne driftsfond

Ubundne investeringsfond

Bundne investeringsfond

Regnskapsmessig mindreforbruk

Regnskapsmessig merforbruk

Udisponert i inv.regnskap

Udekket i inv.regnskap

Kapitalkonto

Endring i regnskapsprinsipp som påvirker AK Drift

Endring i regnskapsprinsipp som påvirker AK Invest

253.108.803,13	259.752.256,28
48.581.145,96	34.798.302,94
12.138.347,15	15.138.404,54
7.590.872,24	8.762.495,24
2.579.459,76	2.664.157,40
1.013.811,59	9.973.843,02
0,00	0,00
0,00	0,00
0,00	0,00
180.031.589,71	187.241.476,42
1.173.576,72	1.173.576,72
0,00	0,00

Langsiktig gjeld

Herav:

Pensjonsforpliktelser

Ihendehaverobligasjonslån

Sertifikatlån

Andre lån

Konsernintern langsiktig gjeld

1.019.418.419,53	960.282.218,14
635.713.565,85	600.175.395,02
0,00	0,00
0,00	0,00
383.704.853,68	360.106.823,12
0,00	0,00

Kortsiktig gjeld

Herav:

Kassekredittlån

Annen kortsiktig gjeld

Derivater

Konsernintern kortsiktig gjeld

Premieavvik

82.399.903,97	76.905.099,82
0,00	0,00
82.399.903,97	76.352.026,15
0,00	0,00
0,00	0,00
0,00	553.073,67

SUM EGENKAPITAL OG GJELD

1.354.927.126,63 **1.296.939.574,24**

MEMORIAKONTI

Memoriakonto

Herav:

Ubrukte lånemidler

Ubrukte konserninterne lånemidler

Andre memoriakonti

Motkonto for memoriakontiene

19.929.957,50	7.499.258,96
19.929.957,50	7.499.258,96
0,00	0,00
0,00	0,00
-19.929.957,50	-7.499.258,96

Økonomiske oversikter

1 Hole kommune - 2019

13.02.2020

Økonomisk oversikt - drift

	Regnskap	Reg. budsjett	Oppr.budsjett	Regnskap i fjor
Driftsinntekter				
Brukerbetalinger	26.005.545,07	24.832.816,00	24.832.816,00	24.124.103,35
Andre salgs- og leieinntekter	33.453.831,00	34.167.342,00	34.000.857,00	33.203.091,79
Overføringer med krav til motytelse	63.245.597,98	50.751.911,00	50.379.187,00	62.511.460,78
Rammetilskudd	148.924.437,00	153.360.000,00	153.360.000,00	148.758.965,00
Andre statlige overføringer	7.283.285,00	6.417.000,00	6.417.000,00	9.079.001,00
Andre overføringer	624.498,45	0,00	0,00	95.516,00
Skatt på inntekt og formue	257.242.833,12	243.341.000,00	243.341.000,00	231.733.918,52
Eiendomsskatt	0,00	0,00	0,00	14.664.185,39
Andre direkte og indirekte skatter	0,00	0,00	0,00	0,00
Sum driftsinntekter	536.780.027,62	512.870.069,00	512.330.860,00	524.170.241,83
Driftsutgifter				
Lønnsutgifter	295.787.323,83	282.354.074,00	279.195.569,00	277.960.803,89
Sosiale utgifter	76.006.627,26	73.041.983,00	73.472.889,00	72.323.030,05
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	62.001.785,05	59.132.280,00	57.732.982,00	57.347.228,64
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	57.343.449,71	50.082.656,00	50.096.736,00	48.453.748,06
Overføringer	27.361.171,38	30.652.370,00	28.062.324,00	32.198.386,97
Avskrivninger	21.903.244,00	22.222.726,00	23.803.271,00	22.584.623,00
Fordelte utgifter	-2.013.712,72	-1.178.397,00	-1.178.397,00	-1.428.170,81
Sum driftsutgifter	538.389.888,51	516.307.692,00	511.185.374,00	509.439.649,80
Brutto driftsresultat	-1.609.860,89	-3.437.623,00	1.145.486,00	14.730.592,03
Finansinntekter				
Renteinntekter og utbytte	7.255.049,29	6.030.000,00	4.830.000,00	5.736.451,09
Gevinst på finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0,00	0,00	0,00	0,00
Mottatte avdrag på utlån	67.100,00	75.000,00	75.000,00	52.178,16
Sum eksterne finansinntekter	7.322.149,29	6.105.000,00	4.905.000,00	5.788.629,25
Finansutgifter				
Renteutgifter og låneomkostninger	7.515.450,42	9.245.662,00	9.445.662,00	6.754.706,20
Tap på finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0,00	0,00	0,00	0,00
Avdrag på lån	17.756.850,44	18.361.000,00	18.961.000,00	18.010.805,53
Utlån	170.477,34	50.000,00	50.000,00	119.100,00
Sum eksterne finansutgifter	25.442.778,20	27.656.662,00	28.456.662,00	24.884.611,73
Resultat eksterne finanstransaksjoner	-18.120.628,91	-21.551.662,00	-23.551.662,00	-19.095.982,48
Motpost avskrivninger	21.903.244,00	22.222.726,00	23.803.271,00	22.584.623,00
Netto driftsresultat	2.172.754,20	-2.766.559,00	1.397.095,00	18.219.232,55
Interne finanstransaksjoner				
Bruk av tidligere års regnsk.m. mindreforbruk	9.973.843,02	9.973.843,02	0,00	22.334.544,19
Bruk av disposisjonsfond	0,00	0,00	0,00	0,00
Bruk av bundne fond	8.668.132,85	6.820.559,00	4.112.972,00	10.280.116,84
Sum bruk av avsetninger	18.641.975,87	16.794.402,02	4.112.972,00	32.614.661,03
Overført til investeringsregnskapet	0,00	0,00	150.000,00	392.000,00
Dekning av tidligere års regnsk.m. merforbruk	0,00	0,00	0,00	0,00
Avsatt til disposisjonsfond	13.782.843,02	13.782.843,02	5.000.000,00	32.159.722,19
Avsatt til bundne fond	6.018.075,46	245.000,00	360.067,00	8.308.328,37
Sum avsetninger	19.800.918,48	14.027.843,02	5.510.067,00	40.860.050,56
Regnskapsmessig mindreforbruk	1.013.811,59	0,00	0,00	9.973.843,02

Økonomiske oversikter

1 Hole kommune - 2019

13.02.2020

Økonomisk oversikt - investering

	Regnskap	Reg. budsjett	Oppr.budsjett	Regnskap i fjor
Inntekter				
Salg av driftsmidler og fast eiendom	142.950,00	0,00	0,00	312.500,00
Andre salgsinntekter	0,00	0,00	0,00	0,00
Overføringer med krav til motytelse	0,00	0,00	0,00	100.000,00
Kompensasjon for merverdiavgift	2.680.537,31	3.357.537,00	2.421.000,00	987.577,39
Statlige overføringer	0,00	0,00	0,00	0,00
Andre overføringer	0,00	0,00	0,00	0,00
Renteinntekter og utbytte	0,00	0,00	0,00	0,00
Sum inntekter	2.823.487,31	3.357.537,00	2.421.000,00	1.400.077,39
Utgifter				
Lønnsutgifter	443.221,52	0,00	0,00	0,00
Sosiale utgifter	129.546,62	0,00	0,00	0,00
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	18.942.483,32	27.077.693,00	15.365.000,00	5.036.285,00
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	0,00	0,00	0,00	0,00
Overføringer	7.980.537,31	9.065.537,00	7.635.000,00	1.699.471,39
Renteutgifter og omkostninger	0,00	0,00	0,00	0,00
Fordeelte utgifter	0,00	0,00	0,00	0,00
Sum utgifter	27.495.788,77	36.143.230,00	23.000.000,00	6.735.756,39
Finansransaksjoner				
Avdrag på lån	1.133.119,00	654.000,00	654.000,00	931.173,00
Utlån	5.885.000,00	10.000.000,00	10.000.000,00	7.373.000,00
Kjøp av aksjer og andeler	1.201.623,00	1.202.000,00	1.350.000,00	1.300.333,00
Dekning av tidligere års udekket	0,00	0,00	0,00	0,00
Avsatt til ubundne investeringsfond	180.000,00	180.000,00	0,00	180.000,00
Avsatt til bundne investeringsfond	0,00	0,00	0,00	1.371.653,72
Sum finansieringstransaksjoner	8.399.742,00	12.036.000,00	12.004.000,00	11.156.159,72
Finansieringsbehov	33.072.043,46	44.821.693,00	32.583.000,00	16.491.838,72
Dekket slik:				
Bruk av lån	30.057.301,46	42.487.693,00	30.429.000,00	12.316.679,00
Salg av aksjer og andeler	0,00	0,00	0,00	0,00
Mottatte avdrag på utlån	1.228.421,36	834.000,00	654.000,00	2.482.826,72
Overført fra driftsregnskapet	0,00	0,00	150.000,00	392.000,00
Bruk av tidligere års udisponert	0,00	0,00	0,00	0,00
Bruk av disposisjonsfond	0,00	0,00	0,00	0,00
Bruk av bundne driftsfond	350.000,00	0,00	0,00	0,00
Bruk av ubundne investeringsfond	1.351.623,00	1.500.000,00	1.350.000,00	1.300.333,00
Bruk av bundne investeringsfond	84.697,64	0,00	0,00	0,00
Sum finansiering	33.072.043,46	44.821.693,00	32.583.000,00	16.491.838,72
Udekket/udisponert	0,00	0,00	0,00	0,00

Regnskapsprinsipper og vurderingsregler

Kommuneregnskapet er finansielt orientert, og skal vise alle økonomiske midler som er tilgjengelige i året, og anvendelsen av disse. Inntekter og utgifter skal tidsmessig plasseres i det året som følger av anordningsprinsippet. Anordningsprinsippet betyr at alle kjente utgifter, utbetalinger, inntekter og innbetalinger i løpet av året som vedrører kommunens virksomhet skal fremgå av drifts- eller investeringsregnskapet i året enten de er betalt eller ikke.

Regnskapet er avlagt i henhold til god kommunal regnskapsskikk, herunder kommunale regnskapsstandarder (KRS) utgitt av Foreningen for god kommunal regnskapsskikk (GKRS).

For lån er kun den delen av lånet som faktisk er brukt i løpet av året ført i investeringsregnskapet. Den delen som ikke er brukt, er registrert som memoriapost. I den grad enkelte utgifter, utbetalinger, inntekter eller innbetalinger ikke kan fastsettes eksakt ved tidspunktet for regnskapsavleggelsen, registreres et anslått beløp i årsregnskapet.

Klassifisering av anleggsmidler og omløpsmidler

Eiendeler som er bestemt til varig eie eller bruk er i balanseregnskapet klassifisert som anleggsmidler. Andre eiendeler er klassifisert som omløpsmidler.

Fordringer klassifiseres som omløpsmidler dersom de forfaller til betaling innen ett år etter anskaffelsestidspunktet. Videre er fordringer knyttet til egen vare- og tjenesteproduksjon samt markedsbaserte verdipapirer klassifisert som omløpsmidler, med mindre kommunen har foretatt investeringen ut fra næringspolitiske eller samfunnsmessige hensyn. I slike tilfeller er verdipapirene klassifisert som anleggsmidler.

Kommunen følger KRS nr 4 *Avgrensningen mellom driftsregnskapet og investeringsregnskapet*. Standarden har særlig betydning for skille mellom vedlikehold og påkostninger i forhold til anleggsmidler. Utgifter som påløper for å opprettholde anleggsmiddelets kvalitetsnivå utgiftføres i driftsregnskapet. Utgifter som representerer en standardheving av anleggsmiddelets utover standarden ved anskaffelsen utgiftføres i investeringsregnskapet og aktiveres på anleggsmiddelet i balansen.

Anleggsmidlene i balansen er delt opp i hht regnskapsforskriftens §8, dvs utfra økonomisk levetid/avskrivningsplan over 5, 10, 20, 40 og 50 år. I avskrivningsgruppe 1 inngår AM med både 3 og 5 års levetid.

Klassifisering av gjeld

Langsiktig gjeld er knyttet til formålene i kommunelovens § 50 med unntak av likviditetstrekkrettighet/likviditetslån jfr kl § 50 nr 5. All annen gjeld er kortsiktig gjeld. Neste års avdrag på utlån inngår i anleggsmidler og neste års avdrag på lån inngår i langsiktig gjeld.

Vurderingsregler

Omløpsmidler er vurdert til laveste verdi av anskaffelseskost og virkelig verdi. Markedsbaserte finansielle omløpsmidler er vurdert til virkelig verdi.

Utestående fordringer er vurdert til pålydende med fradrag for forventet tap.

Anleggsmidler er vurdert til anskaffelseskost. Anleggsmidler med begrenset økonomisk levetid avskrives med like store årlige beløp over levetiden til anleggsmiddelet. Avskrivningene starter året etter anleggsmiddelet er anskaffet / tatt i bruk av virksomheten. Avskrivningsperiodene er i tråd med § 8 i forskrift om årsregnskap og årsberetning.

Anleggsmidler som har hatt verdifall som forventes ikke å være forbigående er nedskrevet til virkelig verdi i balansen.

Vurderingene for eiendeler gjelder tilsvarende for kortsiktig og langsiktig gjeld. Opptakskost utgjør gjeldspostens pålydende i norske kroner på det tidspunkt som gjelden oppstår. Låneomkostninger (gebyrer, provisjoner m.v.) samt over- og underkurs er finansutgifter og -inntekter. Over- og underkurs periodiseres over lånets løpetid som kortsiktig fordring/gjeld etter samme prinsipp som gjelder for obligasjoner som holdes til forfall.

Selvkostberegninger

Innenfor de rammer der selvkost er satt som den rettslige rammen for hva kommunen kan kreve av brukerbetaling beregner kommunen selvkost etter retningslinjer gitt av Kommunal- og regionaldepartementet i dokument H-3/14 februar 2014.

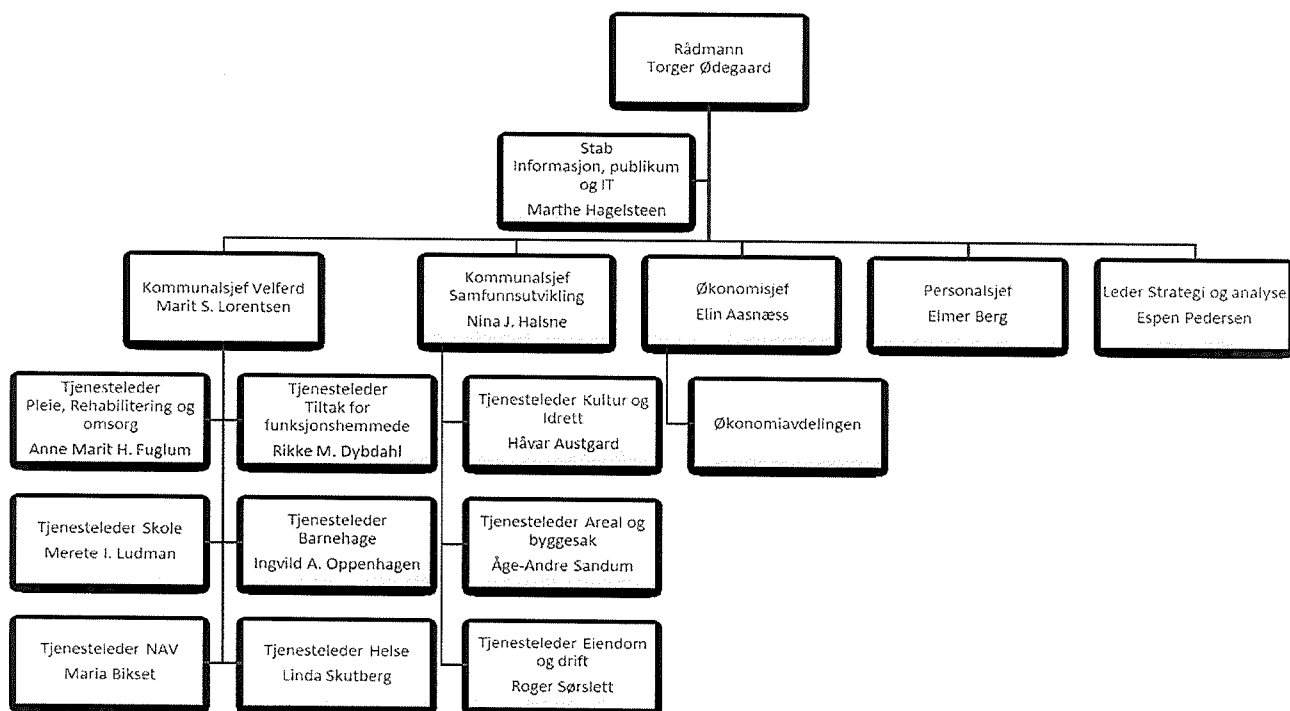
Merverdiavgiftsplikt og merverdiavgiftskompensasjon

Kommunen følger reglene i merverdiavgiftsloven for de tjenesteområdene som er omfattet av loven. For kommunens øvrige virksomhet krever kommunen merverdiavgiftskompensasjon. Mottatt kompensasjon for betalt merverdiavgift er finansiert av kommunen gjennom redusert statstilskudd i inntektssystemet for kommunesektoren.

Organisering av kommunens virksomhet

1. Kommunens organisering

Den administrative organisasjonsmodell gir den enkelte skole, barnehage, sykehjem osv. stor frihet til å finne løsninger innenfor gitte rammer. Hvert tjenesteområde har selvstendig personal- og økonomiansvar.

2. Tjenester som løses i egne selskaper/foretak

- a. Oppgaver lagt til kommunale foretak
 - i. Ingen.
- b. Oppgaver lagt til interkommunalt samarbeid
 - i. Skatteoppkreverfunksjonen – Ringerike kommune
 - ii. Brann og redning – Ringerike kommune
 - iii. Landbrukskontor – Ringerike kommune
- c. Oppgaver lagt til interkommunale selskaper
 - i. Renovasjon – Hadeland og Ringerike Avfallsselskap AS
 - ii. Arkiv - Interkommunalt arkiv for Buskerud, Vestfold og Telemark IKS

3. Tjenester løst av andre

- a. Ingen

Note 1 Endring i arbeidskapital

Balanseregnskapet :	Saldo 01.01	Saldo 31.12	Endring
Omløpsmidler	156 963 514	175 455 451	18 491 936
Kortsiktig gjeld	76 905 100	82 399 904	5 494 804
SUM ENDRING I BALANSEN			12 997 132
Endring mem.konti ubrukte lånemidler			(12 430 699)
Endring i balansen			566 434

Drifts- og investeringsregnskapet :	Fra drift	Fra investering	
Sum inntekter	536 780 028	2 823 487	
Sum utgifter	538 389 889	27 495 789	
Avskrivninger	21 903 244		
Eksterne finansieringsinnt.	7 322 149	31 285 723	
Eksterne finansieringsutg.	25 442 778	8 219 742	
Endring i drifts-og investeringsregnskap	2 172 754	(1 606 321)	566 434

Differanse (0)

Note 2 Antall årsverk og ytelser til ledende personer og revisor

Årsverk og likestilling

	2019	2018	2017
Antall årsverk	524,0	496,0	490,0
Antall ansatte	637	617	621
Antall kvinner	502	482	492
% andel kvinner	78,8 %	78,1 %	79,2 %
Antall menn	135	135	129
% andel menn	21,2 %	21,9 %	20,8 %
Antall kvinner høyere stillinger	10	10	9
% andel kvinner i høyere stillinger	62,5 %	62,5 %	75,0 %
Antall menn i høyere stillinger	6	6	3
% andel menn i høyere stillinger	37,5 %	37,5 %	25,0 %

Antall endret i forhold til note fra 2017 og 2018; Antall ansatte er her unike ansatte - dvs. en ansatt telles kun en gang, selv om den er ansatt i flere stillinger.

Med høyere stilling menes rådmann, kommunalsjef, tjenesteleder eller stabstilling med rådmannen som nærmeste overordnede.

Fordeling heltid/deltid

	2019	2018	2017
Antall deltidsstillinger, årsverk	211,0	226,0	233,0
Antall ansatte i deltidsstillinger	325	348	366
Antall kvinner i deltidsstillinger, årsverk	260,0	283,0	302,0
% andel kvinner i deltidsstillinger	80,0 %	81,3 %	82,5 %
Antall menn i deltidsstillinger, årsverk	65,0	65,0	64,0
% andel menn i deltidsstillinger	20,0 %	28,8 %	27,5 %

Godtgjørelse til rådmann og ordfører

	2019	2018	2017
Årslønn og annen godtgjørelse til rådmann inkl pensjonsavtale	1 264 500	1 228 800	1 200 000
Årslønn og annen godtgjørelse til ordfører inkl pensjonsavtale*	889 197	780 393	759 138

*Tall for 2019 gjelder godtgjørelse til nåværende ordfører

Revisjonshonorarer

	2019	2018	2017
Regnskapsrevisjon	170 000	213 500	210 000
Annen bistand	252 950	191 000	300 000
Sum	422 950	404 500	510 000

Note 3 Pensjoner

Hovedstørrelser fra aktuarberegning for 2019		KLP	SPK	SUM 2019	SUM 2018
1	Nåverdi av årets pensjonsopptjening (årets opptjening)	25 628 971	4 763 925	30 392 896	29 794 854
2	Rentekostnad av påløpt pensjonsforpliktelse	21 116 471	3 087 400	24 203 871	22 781 619
3	Forventet avkastning på pensjonsmidlene	20 406 712	2 509 454	22 916 166	21 670 507
4	Administrasjonskostnader	1 562 288	180 601	1 742 889	1 991 041
5	Premieinnbetaling inkl adm.kostnader (forfalt premie)	37 506 336	6 203 030	43 709 366	39 072 889
6	Utbetalte pensjoner (utbetalinger)	17 554 889		17 554 889	14 798 479
5a	Arb.avgift av arbeidsgivers andel av nr 5	4 696 902	731 123	5 428 025	4 822 931
7	Påløpt pensjonsforpliktelse 01.01. (faktisk forpliktelse)	511 060 254	77 185 004	588 245 258	552 254 785
8	Estimert påløpt pensjonsforpliktelse 31.12.	503 044 394	86 988 385	590 032 779	577 688 584
9	Estimert verdi av pensjonsmidler 31.12. (forventet)	457 228 391	60 870 941	518 099 332	480 247 406
10	Verdi av pensjonsmidler 01.01. (faktiske pensjonsmidler)	444 287 928	59 725 143	504 013 071	474 145 455
11	Netto pensjonsforpliktelse 01.01. (re-estimert/virkelig)	8 015 860	-9 803 381	-1 787 521	-25 433 799
12	Estimert netto pensjonsforpliktelse 31.12.	12 940 463	1 145 798	14 086 261	6 101 951

Årets netto pensjonskostnad

1	Nåverdi av årets pensjonsopptjening	25 628 971	4 763 925	30 392 896	29 794 854
2	Rentekostnad av påløpt pensjonsforpliktelse	21 116 471	3 087 400	24 203 871	22 781 619
3	Forventet avkastning på pensjonsmidlene	-20 406 712	-2 509 454	-22 916 166	-21 670 507
13	Netto pensjonskostnad eks adm.	26 338 730	5 341 871	31 680 601	30 905 966

Beregnet premieavvik

5-4	Premieinnbetaling ekskl. administrasjonskostnader	35 944 048	6 022 429	41 966 477	37 081 848
	Avregning for tidligere år				-
13	Årets netto pensjonskostnad	-26 338 730	-5 341 871	-31 680 601	-30 905 966
14	Premieavvik 2019 (+)positivt / (-)negativt	9 605 318	680 558	10 285 876	6 175 882
	Sats for arbeidsgiveravgift	14,1 %	14,1 %		
14a	Arbeidsgiveravgift av premieavviket	1 354 350	95 959	1 450 309	870 799

Akkumulert og amortisert premieavvik

Antall år premieavvik skal dekkes inn på (1 eller 7)

Akkumulert premieavvik 31.12.2018

		7	7		
15	Premieavvik tidligere år	17 764 940	-484 727	17 280 213	13 842 699
15a	Arbeidsgiveravgift	3 680 549	-59 913	3 620 636	2 738 368
16	Akkumulert premieavvik 31.12.2019	518 957	-8 448	510 510	386 110
16a	Akkumulert arbeidsgiveravgift av 16	23 689 709	255 743	23 945 452	17 280 213
		3 340 249	36 060	3 376 309	2 436 510

Årets estimatavvik

17	Estimatavvik forpliktelse	-8 015 860	9 803 381	1 787 521	25 433 799
18	Estimatavvik pensjonsmidler	-12 940 463	-1 145 798	-14 086 261	-6 101 951
19	Brutto estimatavvik	-20 956 323	8 657 583	-12 298 740	19 331 848

Spesifisert pensjonsforpliktelse

20	Påløpt pensjonsforpliktelse 01.01.	-503 044 394	-86 988 385	-590 032 779	-577 688 584
1	Nåverdi av årets pensjonsopptjening	-25 628 971	-4 763 925	-30 392 896	-29 794 854
2	Rentekostnad av påløpt pensjonsforpliktelse	-21 116 471	-3 087 400	-24 203 871	-22 781 619
6	Utbetalte pensjoner	17 554 889	-	17 554 889	14 798 479
21	Amortisert estimatavvik - forpliktelse	-8 015 860	9 803 381	1 787 521	25 433 799
22	Estimert påløpt pensjonsforpliktelse 31.12. = UB	-540 250 807	-85 036 329	-625 287 136	-590 032 779

Spesifiserte pensjonsmidler

23	Verdi av pensjonsmidler 01.01.	457 228 391	60 870 941	518 099 332	480 247 406
3	Forventet avkastning på pensjonsmidlene	20 406 712	2 509 454	22 916 166	21 670 507
5-4	Premieinnbetaling ekskl. adm.kostnader	35 944 048	6 022 429	41 966 477	37 081 849
6	Utbetalte pensjoner	-17 554 889	-	-17 554 889	-14 798 479
24	Amortisert estimatavvik - midler	-12 940 463	-1 145 798	-14 086 261	-6 101 951
25	Estimert pensjonsmidler 31.12. = UB	483 083 799	68 257 026	551 340 825	518 099 332

26	Netto balanseført pensjonsforpliktelse (før avgift)	-57 167 008	-16 779 303	-73 946 311	-71 933 447
26a	Arbeidsgiveravgift av nto pensjonsforpliktelse	-8 060 548	-2 365 882	-10 426 430	-10 142 616

Økonomiske forutsetninger:

Diskonteringsrente	4,00 %	4,00 %
Forventet lønnsvekst	2,97 %	2,97 %
Forventet G-regulering	2,97 %	2,97 %
Forventet pensjonsregulering	2,20 %	
Forventet avkastning	4,50 %	4,00 %

Premieavviket tilbakeføres igjen med 1/7 per år for premieavvik oppstått i 2014 eller senere og med 1/10 per år for premieavvik oppstått i 2013. Premieavvikene oppstått fra 2002 til 2012 har blitt tilbakeført igjen året etter at

Kommunestyret vedtok i møte 16.12.2013, sak 074/13 å endre prinsipp for amortisering av premieavvik pensjon for 2012 og senere fra 1 til 10 år.

Note 4 Anleggsmidler

	EDB-utstyr, kontor- maskiner	Anleggs- maskiner mv.	Brannbiler, tekniske anlegg	Boliger, skoler, veier	Adm.bygg, sykehjem mv.	Tomte- områder	SUM
Bokført verdi 01.01.2019	6 797 893	6 367 685	29 255 096	300 008 854	158 641 532	64 320 613	565 391 674
Tilgang i året	5 009 589	2 557 767	3 958 273	10 128 667	541 493		22 195 789
Avgang i året							-
Delsalg i året							-
Årets ordinære avskrivninger	-2 482 586	-1 601 049	-2 606 637	-10 763 596	-4 449 376		-21 903 244
Årets nedskrivninger							-
Årets reverserte nedskrivninger							-
Bokført verdi pr. 31.12.2019	9 324 896	7 324 403	30 606 732	299 373 925	154 733 649	64 320 613	565 684 219
Herav finansielle leieavtaler med 3 års avskrivning	93 642	-	-	-	-	-	93 642
Økonomisk levetid	5 år	10 år	20 år	40 år	50 år		
Avskrivningsplan	Lineær	Lineær	Lineær	Lineær	Lineær	Ingen avskr.	

Note 5 Aksjer og andeler i varig eie

Selskapets navn	Henvisning balansen	Balanseført verdi 31.12.2019	Balanseført verdi 31.12.2018
Ringerikskraft AS	2211521000	kr 18 000 000	kr 18 000 000
Biblioteksentralen AL	2211521002	kr 900	kr 900
Hadeland og Ringerike avfallsselskap AS	2211521003	kr 308 960	kr 308 960
Ringeriksbadet AS	2211521004	kr 4 000 000	kr 4 000 000
Regionalt kulturhus - Ringerike AS	2211521008	kr 2 348 735	kr 2 348 735
Menova AS	2211521009	kr 300 000	kr 300 000
Ringerike utvikling AS	2211521010	kr 60 000	kr 60 000
Flerbrukshallen AS	2212001001	kr 3 000 000	kr 3 000 000
Ringerike kornsilo	2212001002	kr 50 000	kr 50 000
Eiendomsselskapet Veien kulturminnepark AS	2212001006	kr 200 000	kr 200 000
Egenkapitalinnskudd KLP	2215501000	kr 13 265 144	kr 12 063 521
Ringeriksbadet IKS - andel	2216501001	kr 100 000	kr 100 000
Vestviken 110 IKS - andel	2216501002	kr 48 500	kr 48 500
Sum		kr 41 682 239	kr 40 480 616

Note 6 Langsiktig gjeld

Fordeling av langsiktig gjeld:	31.12.2019	31.12.2018
Lån til investeringer	291 086 092	279 399 746
Lån til selvkostformål	63 149 908	59 837 978
Startlån (lån til videreutlån)	29 375 212	20 508 331
Finansielle leieavtaler	93 642	360 768
Sum bokført langsiktig gjeld	383 704 854	360 106 823

Fordeling av langsiktig gjeld etter rentebetingelser	Langs.gjeld 31.12.2019	Gj.sn. rente
Langsiktig gjeld med fast rente:	4 800 080	1,99 %
Langsiktig gjeld med fast rente:	17 532 520	1,75 %
Langsiktig gjeld med fast rente:	32 488 000	2,56 %
Langsiktig gjeld med flytende rente:	328 884 254	1,96 %
Sum bokført langsiktig gjeld	383 704 854	

Langsiktig gjeld med fast rente

Lån nr.	Beløp	Siste forfall	Rente-binding til	Betaler	Finans- reglementet	
1	kr 4 800 080	21.12.2037	21.12.2022	2,00	pkt 3.3	*
2	kr 17 532 520	01.07.2046	01.07.2021	1,76	pkt 3.3	*
3	kr 32 488 000	10.12.2049	10.12.2029	2,57	pkt 3.3	*

Andelen lån med fast rente er 21 % av netto rentebærende gjeld. I henhold til kommunens finansreglement skal minimum 1/3 (33 %) av netto rentebærende gjeld ha fast rente.

* Gjeldende finansreglement for Hole kommune ble vedtatt av Kommunestyret 11.12.2017 i sak 071/17.

Note 7 Avdrag på lån

Avdrag på lån til investeringer i varige driftsmidler

Kommunen beregner minste tillatte avdrag jf. kommuneloven (koml) § 50 nr. 7, ved å :

beregne minste tillatte avdrag på lån etter en forenklet formel. Avskrivningene beregnes som sum langsiktig gjeld dividert på sum anleggsmidler (jf. koml § 50 nr. 1 og 2) multiplisert med årets avskrivninger i driftsregnskapet.

Denne forenklete formelen gir et minstekrav til avdrag som tilsvarer avskrivninger (kapitalslitet) på lånefinansierte anleggsmidler.

Forholdet mellom betalte avdrag om minimumsavdrag	2019	2018
Utgiftsførte avdrag i driftsregnskapet	17 756 850	18 010 806
Beregnet minimumsavdrag	13 603 440	13 342 844
Avvik	4 153 410	4 667 962

Det er i 2019 betalt kr 4.153.410 mer enn lovens krav til minste avdrag.

Avdrag på lån til videre utlån og forskotteringer

Mottatte avdrag på videreutlån og forskotteringer skal uavkortet benyttes til nedbetaling av kommunens innlån. Eventuelle mottatte avdrag som ikke er benyttet til nedbetaling av gjeld avsettes til avdragsfond (bundet investeringsfond).

	2019	2018
Mottatte avdrag på startlån	1 048 421	2 302 827
Utgiftsførte avdrag i investeringsregnskapet	1 133 119	931 173
Avsetning til (+) / bruk av (-) avdragsfond	-84 698	1 371 654
Saldo avdragsfond 31.12.	2 579 460	2 664 157

Note 8 Garantiansvar

Kommunen kan gi garantier med hjemmel i KL § 51 og forskrift om kommunale og fylkeskommunale garantier KRD 2. februar 2001. Kommunen gir garantier som simpel kausjon.

Garantier gitt av kommunen – nedkvittert per 31.12.2019

Garanti gitt til:	Org. nr	Garantibeløp	Garantien utløper
Garanti i forbindelse med husleieavtale		21 000	08.02.2020
Garanti i forbindelse med husleieavtale		14 000	28.02.2020
Garanti i forbindelse med husleieavtale		26 100	15.08.2022
Garanti i forbindelse med husleieavtale		19 500	23.11.2020
Garanti i forbindelse med husleieavtale		6 900	01.08.2020
Garanti i forbindelse med husleieavtale		25 000	Ikke tidsbegrenset
Garanti i forbindelse med husleieavtale		8 500	31.12.2020
Garanti i forbindelse med husleieavtale		21 600	31.01.2023
Garanti i forbindelse med husleieavtale		17 180	01.02.2021
Garanti i forbindelse med husleieavtale		10 000	01.02.2021
Garanti i forbindelse med husleieavtale		13 060	02.03.2020
Ringeriksbadet IKS - garanti for kassakreditt	993 822 108	500 000	Ikke tidsbegrenset
IKA (interkommunalt arkiv) Kongsberg - Kommunens andel av totalgjeld nytt arkivbygg	971 309 040	2 110 154	20.11.2054
Totalt garantibeløp alle garantier		2 792 994	

Kommunen har i løpet av regnskapsåret ikke måttet innfri noen garantier.

Hole kommune kausjonerer med inntil kr 500 000 for likviditetslån/kassekreditt tatt opp av Ringeriksbadet IKS. Jfr Kommunestyrets vedtak i sak 065/18.

Note 9 Andre vesentlige forpliktelser

	Årlig driftutgift	Avtalen utløper
Finansiell leasing, bærbare pc'er til elevene på HUS	93 642	30.06.2020
Leasing-bil hjemmetjenestene JV 28564	20 179	10.05.2022
Leasing-bil hjemmetjenestene JV 28565	20 984	10.05.2022
Leasing-bil hjemmetjenestene JV 28534	20 180	03.05.2022
Leasing-bil hjemmetjenestene JV 28243	20 180	03.05.2022
Leasing-bil hjemmetjenestene JV 25859	40 767	17.03.2020
Leasing-bil hjemmetjenestene JV 25860	55 895	17.03.2020
Leasing-bil hjemmetjenestene JV 29144	23 655	26.09.2022
Leasing-bil hjemmetjenestene JV 29141	24 592	31.08.2022
Leasing-bil Sundjordet JV 27546 ink mva (ikke mva-refusjon)	76 209	08.12.2020
Leasing-bil NAV KJ 32281 Brobekkveien	67 525	03.11.2020
Leasing-bil Arbeidssenteret JV 26186	121 103	01.04.2021
Leasing-bil Tiltak funksjonshemmede JV 23668	22 248	01.02.2020
Leasing-bil Avlastningen JV 28628	61 935	01.05.2021
Leasing-bil Vannverk JV 26280	57 396	01.07.2020
Leasing-bil Avløp JV 26281	57 396	01.07.2020
Leasing-bil Avløp JV 26283	57 396	01.07.2020
Leiekontrakt:		
Kjelleberg-senteret	863 244	01.03.2027
Vikstunet - omsorgsboliger, bibliotek og barnehage	1 295 916	01.08.2025 (deler av avtalen kan sies opp før)
Helgelandsmoen barnehage inkl fellesutgifter	288 184	31.12.2027
Leie av Svendsrud (festeavgift)	191 338	31.12.2084
Villa Utsikten Avlastning	195 777	01.02.2021
Hunstadtunet utleieboliger til vanskeligstilte	88 000	31.12.2028

Note 10 Avsetning og bruk av fond

	Beholdning 01.01.	Avsetninger	Bruk av fond i driftsregnskapet	Bruk av fond i inv.regnskapet	Beholdning 31.12.
Disposisjonsfond	34 798 302,94	13 782 843,02	-	-	48 581 145,96
Bundne driftsfond	15 138 404,54	6 018 075,46	-8 668 132,85	-350 000,00	12 138 347,15
Ubundne investeringsfond	8 762 495,24	180 000,00		-1 351 623,00	7 590 872,24
Bundne investeringsfond	2 664 157,40	-		-84 697,64	2 579 459,76
Samlede avsetninger og bruk av avsetninger	61 363 360,12	19 980 918,48	-8 668 132,85	-1 786 320,64	70 889 825,11

Bruk av og avsetning til fond i driftsregnskapet	Beholdning 01.01.	Endring tjenesteområder	Avsetninger	Bruk av fond	Beholdning 31.12.
Disposisjonsfond					
Regnskapsskjema 1A					
Disposisjonsfond	34 798 302,94		13 782 843,02	-	48 581 145,96
Opprinnelig budsjett			5 000 000,00	-	
Justert budsjett			13 782 843,02		
Sum disposisjonsfond	34 798 302,94		13 782 843,02	-	48 581 145,96
Bundne driftsfond					
Regnskapsskjema 1B					
Administrasjon og fellesutgifter	803 624,12		462 046,93	-289 315,43	976 355,62
Barnehager	7 500,00		66 514,67	-7 500,00	66 514,67
Areal og byggesak		467 070,33	80 960,08	-467 070,33	80 960,08
Tiltak funksjonshemmede	110 804,39		27 006,40	-110 804,39	27 006,40
Helse inkl KPPT	2 510 885,26		965 961,53	-2 510 885,26	965 961,53
Kultur og fritid, kirken	206 909,42		343 091,47	-206 909,42	343 091,47
NAV Hole kommune	805 341,40		830 000,00	-447 394,40	1 187 947,00
Pleie, rehabilitering og omsorg	3 289 382,52		2 136 270,04	-3 289 382,52	2 136 270,04
Samfunnsutvikling	6 967 507,33	-6 967 507,33			-
Skole og SFO	436 450,10		733 110,34	-436 450,10	733 110,34
Teknisk drift/eiendom		6 500 437,00	373 114,00	-902 421,00	5 971 130,00
Sum bundne driftsfond regnskapsskjema 1B	15 138 404,54	-	6 018 075,46	-8 668 132,85	12 488 347,15
Regnskapsskjema 2B					
NAV Hole kommune				-350 000,00	-350 000,00
Sum bundne driftsfond regnskapsskjema 2B	-	-	-	-350 000,00	-350 000,00
Sum bundne driftsfond	15 138 404,54	-	6 018 075,46	-9 018 132,85	12 138 347,15
Overføring til investeringsregnskapet					
Regnskapsskjema 1A					
Overføring til investeringsregnskapet				-	-
Opprinnelig budsjett				-	-
Justert budsjett				-	-

Bundne fond	Beholdning 01.01.		Avsetninger	Bruk av fond	Beholdning 31.12.
Bundne driftsfond					
Selvkostfond	6 485 395,00		373 114,00	-902 421,00	5 956 088,00
Ubrukte øremerkede tilskudd	5 584 013,37		3 581 064,85	-5 499 136,01	3 665 942,21
Gavemidler	2 322 819,64		1 627 936,53	-2 243 388,31	1 707 367,86
Øvrige bundne driftsfond	746 176,53		435 960,08	-373 187,53	808 949,08
Sum	15 138 404,54		6 018 075,46	-9 018 132,85	12 138 347,15
Bundne investeringsfond					
Startlån	2 664 157,40			-84 697,64	2 579 459,76
Sum	2 664 157,40		-	-84 697,64	2 579 459,76

Note 11 Kapitalkonto

Saldo 01.01.	187 241 476,42
Økning av kapitalkonto (kreditposter)	
Aktivisering av fast eiendom og anlegg	14 628 432,44
Reversert nedskrivning av fast eiendom og anlegg	
Aktivisering av utstyr, maskiner og transportmidler	7 567 356,33
Kjøp av aksjer og andeler	
Reversert nedskrivning av aksjer og andeler	
Utlån	6 055 477,34
Aktivert egenkapitalinnskudd KLP	1 201 623,00
Avdrag på eksterne lån	18 889 969,44
Økning pensjonsmidler	33 241 493,00
Reduksjon pensjonsforpliktelser	3 268 733,88
Reduksjon av kapitalkonto (debetposter)	
Avgang fast eiendom og anlegg	
Av- og nedskrivning av fast eiendom og anlegg	17 819 609,00
Avgang utstyr, maskiner og transportmidler	
Av- og nedskrivning av utstyr, maskiner og transportmidler	4 083 635,00
Avgang aksjer og andeler	
Nedskrivning av aksjer og andeler	
Avdrag på utlån	1 295 521,36
Avskrivning utlån	0,61
Reduksjon egenkapitalinnskudd pensjonskasse	
Bruk av midler fra eksterne lån	30 057 301,46
Reduksjon pensjonsmidler	
Økning pensjonsforpliktelser	38 806 904,71
Urealisert kurstap utenlandslån	
Saldo 31.12.	180 031 589,71

Hole kommune, 14. februar 2020

Torger Ødegaard
Rådmann

Bente Skaane
Regnskapssjef

Note 12 Investeringer i anleggsmidler

Prosjekt		Regnskap 2019	Årets budsjett	Gjenstår av kostnadsramme
0009	Kjøp av Veslinghaugen	-	53 000,00	53 000,00
0014	Pc'er til ansatte i skolen	1 244 470,00	1 245 000,00	530,00
0019	Utvidelse HUS	3 557 940,23	4 857 000,00	1 299 059,77
0030	Hovedplan avløp	1 583 800,81	2 500 000,00	916 199,19
0034	Sanering Loreåsen	3 995 817,80	4 790 550,00	794 732,20
0035	Hole renseanlegg - Helgelandsmoen	457 834,08	2 500 000,00	2 042 165,92
0122	Sikker arbeidsportal med 2-faktor	100 735,08	420 000,00	319 264,92
0123	Trådløst nett	404 330,50	400 000,00	-
0125	Ny server og lagringsløsning	1 567 395,00	1 765 000,00	197 605,00
0126	IPAD folkevalgte	128 518,75	105 000,00	-
0128	Digitalt utstyr	359 800,00	400 000,00	40 200,00
0129	Elev-pc'er Vik skole	500 000,00	500 000,00	-
0130	Expençe/reiseregning	-	150 000,00	150 000,00
0180	Div prosjekter grunneiererstatning mv	76 614,25	164 872,00	88 257,75
0200	Justeringsrett - Gnr 190 Bnr 171 Strandveien	7 047,99	-	-
0221	Bil Arbeidssenteret	265 000,00	200 000,00	-
0291	Pulter og stoler - HUS	510 414,00	225 000,00	-
0292	Pulter og stoler - Røyse	261 438,00	275 000,00	13 562,00
0317	Traktor	333 012,00	120 000,00	-
0319	Oppgradering kommunale veier	1 262 221,90	1 250 000,00	-
0320	Tiltak i hht Trafikksikkerhetsplanen	152 684,76	200 000,00	47 315,24
0322	ENØK	-	200 000,00	200 000,00
0323	Tiltak i fbm forbud mot bruk av fyringsolje	338 986,63	500 000,00	161 013,37
0324	Gressklipper - Vik skole	380 410,00	380 000,00	-
0325	Biler til driftsteknikerne	470 500,00	500 000,00	29 500,00
0326	Lekeplassutstyr - Vik skole	584 736,25	585 000,00	263,75
0327	Sundvollen scene - takoverbygg	-	250 000,00	250 000,00
0328	Herredshuset - ombygging plankontor	541 492,50	1 100 000,00	558 507,50
0330	Gatelys armaturer	379 042,00	400 000,00	20 958,00
0360	Oppgradering kommunale bygg	909 761,14	400 000,00	-
0361	Oppgradering Blybergsvei 5	747 089,40	1 300 000,00	552 910,60
0573	Kirkegårdsutvidelse - trinn 3 og 4	4 500 000,00	4 500 000,00	-
0575	Brannsikring Bønsnes kirke	800 000,00	800 000,00	-
0600	HUS elev-pc'er	704 340,00	1 000 000,00	295 660,00
0702	Gangvei Tyriheim - SOS	10 875,00	107 808,00	96 933,00
0750	Hovedplan vann	359 480,70	2 000 000,00	1 640 519,30
		27 495 788,77	36 143 230,00	9 768 157,51

Note 13 Anskaffelseskost og opptakskost for balanseposter

Hole kommune har i 2019 ikke motatt vesentlige overføringer til finansiering av investeringer.

Note 14 - Vesentlige poster og transaksjoner i regnskapet

Driftsregnskapet

Regnskapet viser et netto driftsresultat på 2,2 mill kr, og tilsvarer 0,4 % av driftsinntektene. Dette er langt under målkravet på 1,75 % og betydelig svakere enn resultatet for 2018 på 3%.

Det er i hht budsjett avsatt 13,8 mill kr til disposisjonsfond i 2019. Etter disponering av regnskapsmessig mindreforbruk fra 2018 med 10,0 mill kr og netto bruk av bundne fondsmidler med 2,6 mill kr er regnskapsmessig mindreforbruk (overskudd) på 1 mill kr.

Kommunestyret skal ved behandlingen av regnskapet vedta bruken av overskuddet.

Skatteinntektene i 2019 endte på 257,2 mill kr og er en økning i forhold til 2018 på hele 11%. Dette tilsvarer 117,7% av landsgjennomsnittet før skatteutjevning og 105,9% etter skatteutjevningen.

Driftsregnskapet og budsjett

Skatteinntektene ble 13,9 mill kr høyere enn budsjettert etter at kommunen i november ble tilført 14 mill kr knyttet til skatteoppgjøret for 2018.

Tjenesteområdene inklusiv sentral avsetning til lønnsoppgjør og pensjon viser et samlet merforbruk på 12,0 mill kr.

Tjenesteområde		
Tiltak funksjonshemmede	-5,2 mill	Merforbruk
Skole og SFO	-4,4 mill	Merforbruk
NAV Hole	-2,8 mill	Merforbruk
Pleie, rehabilitering og omsorg	-1,8 mill	Merforbruk
Teknisk drift og eiendom	-0,8 mill	Merforbruk
Kultur og fritid, kirken	-0,2 mill	Merforbruk
Areal og byggesak	-0,1 mill	Merforbruk
Helse inkl KPPT	0,5 mill	Mindreforbruk
Barnehage	1,1 mill	Mindreforbruk
Administrasjon og fellesutgifter	1,7 mill	Mindreforbruk
Sum tjenesteområdene og fellesutgifter	-12,0 mill	Merforbruk
Sentrale inntekter og utgifter	13,0 mill	Mindreforbruk
Regnskapsmessig mindreforbruk (overskudd)	1,0 mill	

For flere av tjenesteområdene har det vært nødvendig å kjøpe eksterne tjenester i 2019 for å kunne dekke nye og særskilte behov. Endringer i statsbudsjettet knyttet til tilskudd ressurskrevende tjenester har påvirket avviket innen Tiltak funksjonshemmede i negativ retning.

Det vil bli gjort nærmere rede for resultatene i forhold til mål og økonomi for tjenesteområdene i årsberetningen som følger regnskapsaken.

Investeringsregnskapet og budsjett

Investeringsregnskapet er avlagt i balanse. Årets investeringsutgifter utgjør 27,5 mill kr mot budsjettet 36,1 mill kr. Det vil bli fremmet egen sak til kommunestyret om overføring av ubrukte investeringsmidler til 2020.

Note 12 viser oversikt over alle prosjekter i investeringsregnskapet. Det vil også bli gjort nærmere rede for det enkelte prosjekt i rådmannens årsberetning.

Likviditet

Likviditeten har vært god gjennom hele 2019.

Utlån

Hole kommune ga i 2011 et avdragsfritt lån på 4 mill kr til Ringeriks-Kraft Nett AS. Lånebeløpet forfaller i sin helhet 31.12.2020.

I 2005 ble det gitt et rente- og avdragsfritt lån til Holeværingen IL på 2,7 mill kr. Deler av dette lånet avskrives årlig. Rest-utlån pr 31.12.2019 er 0,4 mill kr.

I 2018 ble det innvilget søknad om forskuttering av spillemidler til Holeværingen IL med kr. 392 000. Utlånet skal betales tilbake når Holeværingen IL får spillemidlene utbetalt.

Egenkapital

Ubundet investeringsfond er pr 31.12.2019 på 7,6 mill kr. Disse midlene kan benyttes i investeringsregnskapet, men kun etter politisk vedtak.

Disposisjonsfondet er styrket med 13,8 mill kr i 2019 som følge av disponering av regnskapsmessig mindreforbruk fra 2018 med 8,7 mill kr og budsjettvedtak for 2019 med avsetning på 5,0 mill kr. Saldo på disposisjonsfondet er etter dette 48,6 mill kr, noe som tilsvarer 9% av driftsinntektene. Målet er et disposisjonsfond på 10 % av driftsinntektene (53,7 mill i 2019). Midler på disposisjonsfond kan brukes i både drift- og investeringsregnskapet, men kun etter politisk vedtak.

Gjeld

Kommunens lånegjeld pr 31.12.2019 er på 383,7 mill kr. Det er tatt opp nytt lån på 32,5 mill kr til investeringsformål og 10,0 mill kr som gjelder startlån fra Husbanken til videreformidling.

Ubrukte lånemidler investeringsformål er 8,3 mill kr pr 31.12.2019 og ubrukte lånemidler startlån er på 11,6 mill kr.

Note 15 Selvkostområder

Etterkalkyle selvkost	Vann	Avløp	Slam- tømming	Byggesak	Renovasjon*
Gebyrinntekter	8 872 971	10 057 942	329 910	1 635 726	7 913 716
Øvrige driftsinntekter	9 833	108 728	-	9 250	1 111 939
Driftsinntekter	8 882 804	10 166 670	329 910	1 644 976	9 025 655
Direkte driftsutgifter	5 925 134	8 427 945	355 666	2 352 882	7 970 625
Avskrivningskostnad	1 908 684	1 650 813	-	15 617	
Kalkulatorisk rente (2,3 %)	635 851	772 481	-	302	94 761
Indirekte netto driftsutgifter	175 725	183 302	1 068	416 981	
Indirekte avskrivningskostnad	5 567	7 255	244	4 881	672 378
Indirekte kalkulatorisk rente	179	220	6	394	
Driftskostnader	8 651 140	11 042 016	356 984	2 791 057	8 737 764
Tilskudd/subsidiering				1 146 081	
Resultat	231 664	-875 346	-27 074	-	287 891
Kostnadsdekning i %	100,0 %	92,1 %	92,4 %	58,9 %	
Selvkostfond/fremførbart underskudd 01.01	1 978 603	4 154 892	351 900	-	729 970
-/+ Bruk av/avsetning til selvkostfond	231 664	-875 346	-27 074	-	287 891
+/- Kalkulert renteinntekt/-kostnad selvkostfond	48 172	85 496	7 782	-	20 084
Selvkostfond/fremførbart underskudd 31.12	2 258 439	3 365 042	332 608	-	1 037 945

Kommunestyret fattet 15.12.2014, sak 078/14, vedtak om at byggesaksbehandling skal føres etter selvkost med virkning fra 01.01.2015. Pr 31.12.2019 er selvkostfondet for byggesak negativt. Negative selvkostfond skal i henhold til H-3/14 (Retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester) ikke medføre negative selvkostfond i kommunens årsregnskap (kun i selvkostkalkylen).

*Renovasjon utføres av HRA. Tallstørrelser i noten er beregnet av HRA.

Hvert selvkostområde skal ha sitt eget selvkostfond, slik at gebyrene for den enkelte selvkosttjeneste lett kan kontrolleres. Både positive og "negative" fond skal i henhold til retningslinjee vurderes over en avgrenset periode, der overskudd og underskudd tilbakeføres i løpet av en femårsperiode. Brukerne skal kun betale for tjenester de selv har nytte av, og dagens brukere skal ikke subsidiere bruken til senere generasjoner gjennom fond som er bygget opp av gebyrinntekter.

Vann - Fondsmidler eldre enn:	Selvkostresultat	Rest UB 2018	Rest UB 2019	Rest UB 2020	Tidsfrist for tilbakeføring
6 år (2013)	1 011 306	-	-	-	2018
5 år (2014)	-493 452	-	-	-	2019
4 år (2015)	1 594 658	1 247 466	1 247 466	663 005	2020
3 år (2016)	465 467	465 467	465 467	465 467	2021
2 år (2017)	-865 046	-	-	-	2022
1 år (2018)	265 670	265 670	265 670	265 670	2023

Verdier i blå skrift er eldre enn fem år.

Avløp - Fondsmidler eldre enn:	Selvkostresultat	Rest UB 2018	Rest UB 2019	Rest UB 2020	Tidsfrist for tilbakeføring
6 år (2013)	1 313 506	135 236	-	-	2018
5 år (2014)	1 238 186	1 238 186	583 571	-	2019
4 år (2015)	1 879 762	1 879 762	1 879 762	1 145 780	2020
3 år (2016)	901 708	901 708	901 708	901 708	2021
2 år (2017)	-5 065	-	-	-	2022
1 år (2018)	-1 173 206	-	-	-	2023

Verdier i blå skrift er eldre enn fem år.

Slamtømming - Fondsmidler eldre enn:	Selvkostresultat	Rest UB 2018	Rest UB 2019	Rest UB 2020	Tidsfrist for tilbakeføring
6 år (2013)	-	-	-	-	2018
5 år (2014)	218 489	-	-	-	2019
4 år (2015)	-532 861	-	-	-	2020
3 år (2016)	669 589	343 618	324 326	324 326	2021
2 år (2017)	8 281	8 281	8 281	8 281	2022
1 år (2018)	-11 598	-	-	-	2023

Skolefritidsordningen (SFO)

I henhold til gjeldende lover og forskrifter kan kommunen kreve inntil selvkost i foreldrebetaling for SFO. Det skal kunne dokumenteres at foreldrebetalingen ikke overstiger kommunens kostnader tilknyttet produksjonen av tjenesten.

Regnskapet for 2019 viser at Hole kommune handler i tråd med regelverket. Kommunens utgift etter fradrag av foreldrebetalingen utgjør kr 1.517.635. Det er da ikke innarbeidet SFO-virksomhetens andel av felleskostnader skole eller indirekte driftskostnader som selvkostveilederen legger til grunn.

HOLE kommune

KOMMUNEPLANMELDING -

ÅRSRAPPORT 2019

Innhold:

INNHold:	2
INNLEDNING	3
OPPSUMMERING	3
KOMMUNENS STYRINGSVERKTØY	7
BEFOLKNINGSUTVIKLING	10
ØKONOMI - DRIFTSRESULTAT	11
INVESTERINGSREGNSKAPET	20
ØKONOMISK ANALYSE	25
MEDARBEIDERE	30
INTERNKONTROLL OG ETIKK	32
VERBALE VEDTAK 2019	33
ADMINISTRASJON	34
SKOLE	37
BARNEHAGE	42
HELSE	46
NAV	52
PLEIE, REHABILITERING OG OMSORG	57
TILTAK FOR FUNKSJONSHEMMEDE	62
AREAL, BYGGESAK OG MILJØ	66
TEKNISK DRIFT / EIENDOM	69
KULTUR OG FRITID	72

Innledning

Rådmannen legger her fram Hole kommunes Årsrapport - Kommuneplanmelding for 2019. Rapporten har som formål å rapportere status i forhold til kommunestyrets vedtatte mål for økonomi og virksomhet samt kommunens finansielle stilling.

I egen forskrift om årsregnskap og årsberetning fremgår at årsberetningen er rådmannens redegjørelse for kommunens virksomhet gjennom året. Årsberetningen skal bedømme kommunens økonomiske stilling og resultater av virksomheten som ikke fremgår av årsregnskapet. Videre skal årsberetningen inneholde redegjørelse for tiltak for å sikre betryggende kontroll og høy etisk standard i virksomheten samt redegjøre for likestilling. Årsberetningen skal foreligge til behandling i kommunestyre samtidig med at årsregnskapet skal behandles.

Kapitlene Økonomi-driftsresultat, Investeringsregnskapet, Økonomisk analyse, Likestilling/heltid og deltid/bemanning, Styring og kontroll og Verbal vedtak (sidene 11-42) utgjør årsberetningen iht forskriftskrav.

Oppsummering

Kommunen fikk i 2019 et netto driftsresultat på 2,2 mill. kr. Det tilsvarer 0,4 % av driftsinntektene. Resultatet er om lag som budsjettert, men under målkravet for bærekraftig økonomi på 1,75% og betydelig svakere enn resultatene de siste to årene. Regnskapet viser et udisponert overskudd på 1 mill kr. Kommunestyret skal beslutte disponering av overskuddet ved behandling av årsregnskapet.

Det er totalt avsatt 13,8 mill kr til disposisjonsfond i 2019 i tråd med vedtak, av dette utgjør 8,7 mill kr disponering av overskudd for 2018. Saldo på disposisjonsfond er etter dette 48,6 mill kr og utgjør 8,9% av driftsinntektene. Kommunen har som mål at disposisjonsfondet skal være på 10% av driftsinntektene (rundt 50 mill kr) for å skape et godt økonomisk handlingsrom til å opprettholde og videreutvikle tjenestetilbudet samt egenkapital til investeringer.

Veksten i kommunes kostnader er utfordrende i forhold til målsettingene for bærekraftig økonomi, men er lavere enn snittet for kommuner vi sammenligner oss med.

Det har vært en positiv utvikling i sykefraværet samlet for kommunen de senere årene. Samlet sykefravær i Hole kommune i 2019 var på 6,8%, en nedgang på 0,1 prosentpoeng fra året før.

Stort investeringsbehov – må rigge oss for fremtiden

Kommunens planer for 2019 og fremover er innrettet på å møte investeringsbehov knyttet til kapasitet og mer effektive driftsformer samt FRE16 (fellesprosjektet for Ringeriksbanen og ny E16).

Det nasjonale utfordringsbildet med økning i andelen eldre, mindre vekst i oljefondet, klimautfordringer og økte forventninger til velferdstjenestene innebærer forventninger til omstillinger og effektivisering lokalt.

Det er behov for betydelige investeringer fremover innen skoler, omsorgsboliger, mer driftseffektive bygg, oppgradering av kommunale bygg samt utvikling av velferdsteknologiske løsninger. Dette er investeringer som i stor grad må lånefinansieres og belaste driftsbudsjettene i mange år fremover.

Det er på den bakgrunn utarbeidet en Langsiktig drifts- og investeringsanalyse for å se investeringsbehov i et lengre tidsperspektiv, hvor investeringsbehov, vedlikeholdsetterslep, befolkningsprognoser som følge av utbyggingsplaner og økonomisk bærekraft blir satt i sammenheng. Analysen viser at det vil bli svært krevende for Hole kommune å gjennomføre de investeringsbehov som er kartlagt.

Modernisering av tjenestene og økt tverrfaglig samarbeid

Omstilling handler om å modernisere og effektivisere tjenestene i forhold til endrede krav og rammebetingelser. I løpet av 2019 har det blitt etablert ytterligere nye måter å organisere og utforme tjenestene på. Dette har skjedd både gjennom spesielle prosjekter, men også gjennom nye prosedyrer og systemer på det enkelte tjenestested. Den grunnleggende tenkningen er at kontinuerlig forbedring skjer gjennom kartlegging både av beste praksis og avvik. Dette jobbes det mer systematisk med en tidligere.

Det samme gjelder tverrfaglig samarbeid. Gjennom året er det etablert nye arenaer for samhandling på tvers i organisasjonen. Endret praksis og økt tverrfaglig samarbeid omtales under de enkelte tjenestene.

Brukere og kvalitet på tjenestene

Tjenesteområdene presenterer i årsrapporten flere resultater som underbygger kommunens gode utvikling av tjenestene.

Medarbeidere

Friske og tilstedeværende medarbeidere er viktig for å yte gode og forutsigbare tjenester. Det har vært en positiv utvikling i sykefraværet samlet for kommunen de senere årene. Samlet sykefravær i Hole kommune i 2019 var på 6,8%, en nedgang på 0,1 prosentpoeng fra året før. Lavt sykefravær betyr mye for at kommunen skal kunne klare å levere gode tjenester hver dag til alle de som trenger oss, og lavt fravær gir en bedre arbeidsdag for alle som er på jobb.

FRE16

Den statlige planprosess vedrørende Ringeriksbanen og E-16 – Fellesprosjektet var på offentlig ettersyn i 2018.

Vi gjennomførte en oppdragsanalyse og forankret følgende 4 nøkkelpunkter som avgjørende for Hole:

- *Motorveikryss på Helgelandsmoen som vil bidra til å opprettholde og øke verdiskapningen i og utenfor næringsparken.*
- *Stasjon på Sundvollen med tilhørende utvikling som vil være samfunnsøkonomisk lønnsom og bærekraftig for kommende generasjoner.*
- *Ta vare på kommunens innbyggere, herunder sårbare grupper som vil bli særskilt utsatt i en krevende anleggsfase.*
- *Erstatte tapet av viktige friluft- og rekreasjonsområder/vern av jordarealer med nye tilbud.*

Det har vært dialog med fellesprosjektet og administrativt er det brukt ressurser innenfor flere tjenesteområder for å følge opp dette viktige arbeidet også i 2019. Særlig gjelder dette knyttet til FRE16 virkning for sårbare grupper.

Planstrategi

Kommunal planstrategi er et hjelpemiddel som skal avklare hvilke planoppgaver kommunen skal prioritere i kommende fireårsperiode for å imøtekomme kommunens behov, herunder om kommuneplanen helt eller delvis skal revideres. Planstrategien bør drøfte strategiske valg knyttet til samfunnsutvikling, herunder langsiktig arealbruk, miljø og klimautfordringer og sektorenes virksomhet.

Kommunal planstrategi skal utarbeides og vedtas senest ett år etter at kommunestyret er konstituert.

Grunnlaget for planstrategien tar blant annet utgangspunkt i oversiktsdokumentet for folkehelse. Dette kunnskapsgrunnlaget ble laget ved hjelp av innspill fra alle tjenesteområdene i slutten av 2019.

Næringsutvikling

Rådet for Ringeriksregionen utarbeidet i 2018 rapporten "Næringspolitisk strategi for Ringeriksregionen som ble vedtatt av kommunestyret i april 2019. Planen er et viktig grunnlagsdokument for status og prioriteringer for tilrettelegging for næringslivet i regionen.

Ringerike kommune vedtok i august å trekke seg ut avtalen med Ringerike Utvikling, og avtalen ble terminert for alle kommunene i desember. Som følge av dette ble det vedtatt ny organisering av regional næringsutvikling, hvor kommunene samarbeider og koordinerer arbeidet med lokal handlingsplan. En partnerskapsavtale med USN ble også vedtatt i desember for å styrke kommunenes kompetanse innen området.

I 2020 har vi jobbet videre med en handlingsdel til den regionale strategien. Målet er å konkretisere hvilke tiltak vi skal gjennomføre i kommunen som best legger til rette for og bygger opp under næringslivet.

Beredskap

Kommunene har en sentral rolle i arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap. Målsetningen i 2019 var å implementere det arbeidet som var gjort i 2018 i kommunen med oppdatering av helhetlig ROS og beredskapsplan. Helhetlig ROS er nå distribuert og gjennomgått i tjenesteområdene. Beredskapsplanen blir nå oppdatert flere ganger i løpet av året.

I 2019 ble det gjennomført en intern øvelse med opprettelse av evakuering og pårørende senter (EPS) som involverte politi og brann på et lokalt hotell. Den øvelsen ble vellykket og gav oss viktige punkt å arbeide videre med.

Torger Ødegaard

Rådmann

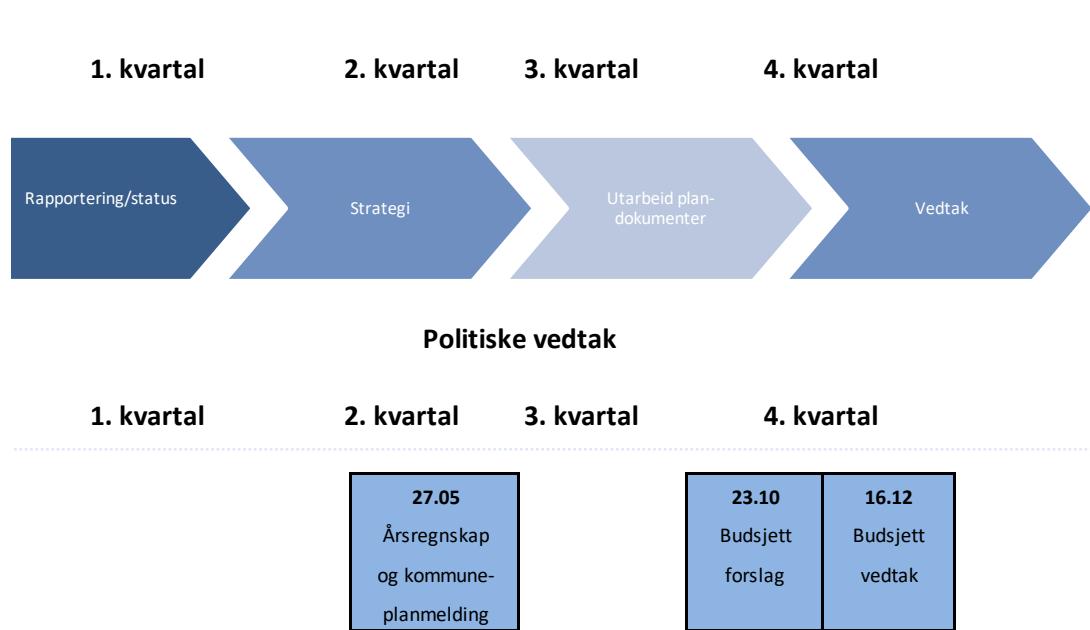
Elin Aasnæss

Økonomisjef

Årshjul

Årshjulet viser i grove trekk hva det skal legges vekt på gjennom året og samhandlingen mellom politikk og administrasjon på ulike nivåer.

Figuren viser årshjulet for 2019.

Holdningsarbeid

Hole kommune har innført lederplakaten, som gir et godt bilde av hvilke forventninger som stilles til ledere og medarbeidere i kommunen.

LEDERPLAKATEN

VI - KULTUR

VERDIER

RESPEKT

- Vise respekt i møte med hverandre og innbyggerne
- Vise forståelse for hverandres roller og ansvar

ÅPENHET

- Åpenhet og forutsigbarhet i all saksbehandling
- Åpen for endringer
- Åpen og inkluderende i møte med hverandre og innbyggerne

LOJALITET

- Lojal til politiske vedtak
- Lojal til leders beslutning
- Lojalitet til hverandre
- Lojalitet til faget
- Lojalitet til brukerne

FLEKSIBILITET

- Vilje til å yte "det lille ekstra" når det trengs
- Opptatt av å gjøre andre gode
- Være raus
- Evne å se helhet

RELASJONSLEDELSE

Medarbeidere som vet at de er verdifulle yter sitt beste

RELASJONSLEDELSE		
Gruppe	Individ	
Vi-kultur	Leder-setninger	Leder- atferd

LEDERSETNINGENE

SOM LEDER I HOLE KOMMUNE SKAL JEG...

- ...bygge intern stolthet og kultur
- ...være en tydelig og tilgjengelig leder
- ...tenke helhetlige løsninger og benytte tverrfaglig kompetanse
- ...fremme arbeids- glede og bidra til et godt arbeidsmiljø
- ...være service- innstilt og bidra til gode løsninger for brukerne

Eventyrlig fortid – eventyrlig fremtid

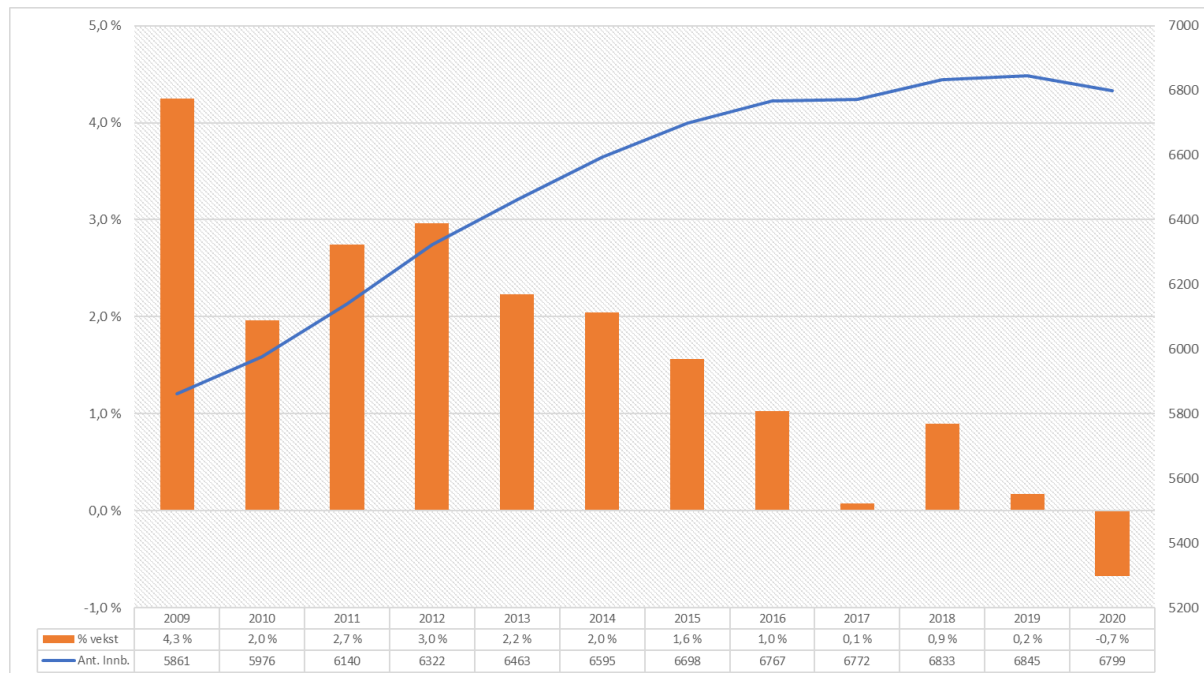
**HOLE
KOMMUNE**

Befolkningsutvikling

Kommunen har et mål i gjeldende kommuneplanen om gjennomsnittlig årlig befolkningsvekst på inntil 2%. I årene 2009 til 2014 var veksten 2% eller over, men veksten har de siste årene flatet ut. Gjennomsnittlig årlig vekst for perioden 2008 til 2019 er på 1,8%. Veksten i 2018 var på 13 personer som utgjør en vekst på 0,2%. Veksten fordeler seg med et fødselsoverskudd på 10 (63 fødte og 53 døde) og netto innflytting til kommunen på 3 personer (457 flyttet inn og 454 flyttet ut).

Befolkningsutvikling 2009 – 2020, tall pr. 1. januar.

Ved inngangen til 2020 var folketallet i Hole kommune på 6799.

Aldersfordelt befolkningsutvikling 2009-2020 pr. 1. januar.

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Endring i 2019
Barnehage 0-5 år	448	434	459	463	494	514	520	539	520	511	484	451	-6,8 %
Grunnskole 6-15 år	765	789	803	808	809	818	838	839	852	856	908	927	2,1 %
Videregående 20-66 år	313	298	300	309	292	329	309	306	316	292	304	301	-1,0 %
Voksne 20-66 år	3606	3702	3809	3934	4023	4051	4119	4146	4098	4151	4097	4043	-1,3 %
Eldre 67 år eller eldre	729	753	769	808	845	883	912	937	986	1023	1052	1077	2,4 %

Den aldersfordelte utviklingen har konsekvenser for kommunens tjenesteproduksjon. Som det fremgår av tabellen ovenfor har det vært en økning i folketallet på 1 223 fra 2008 til 2019, det gir en prosentvis vekst på 21,8%.

De senere år er det økningen i antall eldre og barn i grunnskolealder som gir utfordringer for tjenesteproduksjonen. Fra 2016 til 2020 har det vært nedgang i aldersgruppen 0-5 år.

Planer om store statlige investeringer i veg/bane forventes å gi betydelig vekst fremover.

Økonomi - driftsresultat

Driftsregnskap – hovedoversikt skjema 1a og 1B - rammeområder

Driftsregnskapet er stilt opp på samme detaljeringsnivå som kommunestyrets budsjettvedtak for 2019. Driftsrammen er fordelt på rammeområder hvor tjenestesteder som yter tjenester mot samme målgruppe, for eksempel skoler er samlet.

(Tall i 1000 kr)	Budsjett 2019	Regnskap 2019	Avvik	Forbruksprosent	Opprinnelig budsjett 2019	Regnskap 2018	Regnskap 2017	Regnskap 2016	Regnskap 2015
Skatt på inntekt og formue	-243 341	-257 243	13 902	106 %	-243 341	-231 734	-234 181	-217 126	-149 684
Rammetilskudd	-153 360	-148 924	-4 436	97 %	-153 360	-148 759	-137 864	-139 922	-164 640
Netto skatt og ramme	-396 701	-406 167	9 466	102 %	-396 701	-380 493	-372 045	-357 048	-314 324
Eiendomsskatt	0	0	0			-14 664	-13 947	-13 187	0
Rentekompensasjon tilskudd	-1 697	-1 664	-33	98 %	-1 697	-2 146	-2 367	-2 323	-2 575
Sum frie inntekter	-398 398	-407 831	9 433	102 %	-398 398	-397 303	-388 359	-372 558	-316 899
Renteinntekter og utbytte	-6 030	-7 255	1 225	120 %	-4 830	-5 736	-4 622	-3 980	-3 609
Renteutgifter	9 246	7 515	1 731	81 %	9 447	6 755	6 962	7 140	8 625
Netto renteutgifter	3 216	260	2 956	8 %	4 617	1 019	2 340	3 160	5 016
Avdrag på lån	18 361	17 757	604	97 %	18 961	18 011	14 594	13 575	13 500
Netto avdragsutgifter	18 361	17 757	604	97 %	18 961	18 011	14 594	13 575	13 500
Netto finansutgifter	21 577	18 017	3 560	84 %	23 578	19 030	16 934	16 735	18 516
TIL FORDELING DRIFT	-376 821	-389 814	12 993	103 %	-374 820	-378 273	-371 425	-355 823	-298 383
Administrasjon og fellesfunksjoner	25 634	23 981	1 653	94 %	30 703	25 417	22 235	20 765	24 529
Pleie, rehabilitering og omsorg	82 188	84 016	-1 828	102 %	80 556	76 577	73 123	74 793	73 083
Tiltak for funksjonshemmede	35 305	40 456	-5 151	115 %	34 266	35 129	29 082	26 272	25 906
Helse inkl KPPT	13 409	12 872	537	96 %	13 030	11 162	11 268	10 191	11 413
NAV Hole	23 844	26 617	-2 773	112 %	23 483	25 915	21 507	20 096	20 526
Skole	86 959	91 367	-4 408	105 %	84 680	81 795	78 134	76 734	76 416
Barnehage	56 335	55 268	1 067	98 %	54 835	55 033	54 082	49 878	48 238
Samfunnsutvikling (før 2018)							32 855	32 490	31 380
Teknisk drift - eiendom	27 577	28 356	-779	103 %	26 889	27 517			
Areal, byggesak og miljø	8 857	8 984	-127	101 %	8 524	8 222			
Kultur og fritid	12 904	13 074	-170	101 %	12 704	13 162	13 757	10 838	10 767
FORDELT TIL DRIFT	373 012	384 991	-11 979	103 %	369 670	358 083	336 043	322 057	322 258
Dekning merforbruk tidl år			0				30 177	14 000	0
Bruk av tidligere års mindreforbruk	-9 974	-9 974	0	100 %		-22 335	-19 767		
Avsetning til disposisjonsfond	13 783	13 783	0	100 %	5 000	32 160	2 639		
Bruk av disposisjonsfond			0						-18 647
Overføring investeringsbudsjett			0		150	392	0	0	0
Årsoppgjørdisposisjoner	3 809	3 809	0	100 %	5 150	10 217	13 049	14 000	-18 647
REGNSKAPSMESSIG RESULTAT	0	-1 014	1 014		0	-9 973	-22 333	-19 766	5 228

Driftsregnskapet for 2019 viser et resultat på 1 mill kr bedre enn budsjettet. Det er et betydelig merforbruk på tjenesteområdene på nær 12 mill kr som oppveies av tilsvarende høyere frie inntekter og lavere netto finansutgifter.

Skatteinntektene ble 13,9 mill kr høyere enn budsjettet. Fratrasket lavere rammetilskudd pga inntektsutjevning ble frie inntekter 9,5 mill kr høyere enn budsjettet. Kommunestyret vedtok for 2019 å avvike eiendomsskatten, som i 2018 utgjorde 14,7 mill kr.

Netto finansutgifter bidrar positivt med 3,6 mill kr pga høyere renteinntekter på innskudd kapital og lavere renteutgifter lån. Finansområdet er nærmere omtalt i egen årsrapport for gjelds- og finansforvaltningen.

Drift av tjenesteområdene inklusiv sentral avsetning til lønnsoppgjør og pensjon viser et samlet merforbruk på nær 12 mill kr (3%). Det betydelige avviket spesielt innen Tiltak funksjonshemmede (15%) er knyttet til økt tjenestebehov og har vært varslet gjennom hele året.

Oversikten viser at det i tråd med vedtak er avsatt 13,8 mill kr til disposisjonsfond, hvorav 9,9 mill kr er disponering av overskudd fra 2018.

Kommunestyret skal ved behandling av regnskapet for 2019 ta stilling til det udisponerte overskuddet på 1 mill kr.

I eget kapittel Økonomisk analyse gjennomgås sentrale indikatorer som beskriver utviklingen i kommunens økonomi knyttet til mål for bærekraftig økonomi herunder driftsresultat, lånegjeld og evne til å takle svingninger.

Nærmere om økonomireultat for ramme-/tjenesteområdene

(Tall i 1000 kr)	Budsjett 2019	Regnskap 2019	Avvik 2019
Administrasjon og fellesfunksjoner	25 634	23 981	1 653
Pleie, rehabilitering og omsorg	82 188	84 016	-1 828
Tiltak for funksjonshemmede	35 305	40 456	-5 151
Helse inkl KPPT	13 409	12 872	537
NAV Hole	23 844	26 617	-2 773
Skole	86 959	91 367	-4 408
Barnehage	56 335	55 268	1 067
Teknisk drift - eiendom	27 577	28 356	-779
Areal, byggesak og miljø	8 857	8 984	-127
Kultur og fritid	12 904	13 074	-170
FORDELT TIL DRIFT	373 012	384 991	-11 979

Tjenesteområdene samlet har et merforbruk i forhold til budsjett på nær 12 mill kr (3%).

Administrasjon og fellesfunksjoner

Området har et mindreforbruk på 1,6 mill kr knyttet til pensjonsområdet (sentral avsetning) og mindreforbruk knyttet til avsetning til planlegging FRE16/helseinstitusjoner og kommunens eget behov for omsorgsboliger.

Pleie- og rehabilitering og omsorg

Merforbruk i forhold til budsjett på 1,8 mill kr knyttes til økt tjenestebehov herav kjøp av eksterne plasser. Høyere driftsinntekter enn forventet bidro til et bedre resultat enn prognosen høsten 2019 tilsa.

Tiltak funksjonshemmede

Tjenesteområdet rapporterte tidlig på året om nye utfordringer knyttet til økt brukerbehov. Kjøp av eksterne tjenester og økt behov for avlastning ga et netto merforbruk på hele 5 mill kr i forhold til budsjett. Innstramminger i tilskudd ressurskrevende tjenester har økt kommunens utgiftsandel og er årsaken til at resultatet ble et høyere avvik enn prognose høsten 2019.

Helse inkl KPPT

Helse har mindretgifter på 0,5 mill kr. Området mottar betydelige tilskudd fra staten, bl.a. fra Helsedirektoratet for styrking av grunnbemanning i skolehelsetjenesten samt til arbeid med Holemodellen. Det positive avviket omhandler i hovedsak vakanser knyttet til utfordringer med å rekruttere nødvendig kompetanse.

NAV Hole

Tjenesteområdet har et negativt avvik på 2,8 mill kr som i hovedsak knyttes til økt tjenestebehov innen barnevern og psykiatri.

Avviket er søkt redusert gjennom innsparinger på andre områder. Området har lavt sykefravær, som i tillegg til helsegevinst gir en økonomisk gevinst.

Skole

Tjenesteområdet har et merforbruk på 4,4 mill kr i forhold til budsjett. Årsak til avviket er i hovedsak ekstra bemanningsutgifter knyttet til elever med spesielle behov.

Barnehagene

Tjenesteområdet har mindretgifter på 1 mill kr som i hovedsak skyldes redusert behov for plasser og tilpasninger med reduksjon i årsverk, i tillegg til høyere sykerefusjoner enn budsjettert.

Det positive avviket er noe større enn rapportert, da det er vanskelig å forutsi og gi en presis prognose for sykefraværet og Hole-barn med plass i andre kommuner.

Teknisk drift/eiendom

Tjenesteområdet har netto merutgift på 0,8 mill kr. Dette skyldes lavere inntekter (bruk av bundne selvkostfond og husleieinntekter) på 1,7 mill kr, dette kompenseres delvis gjennom innsparinger knyttet til innkjøp og lønn.

Areal, byggesak og miljø

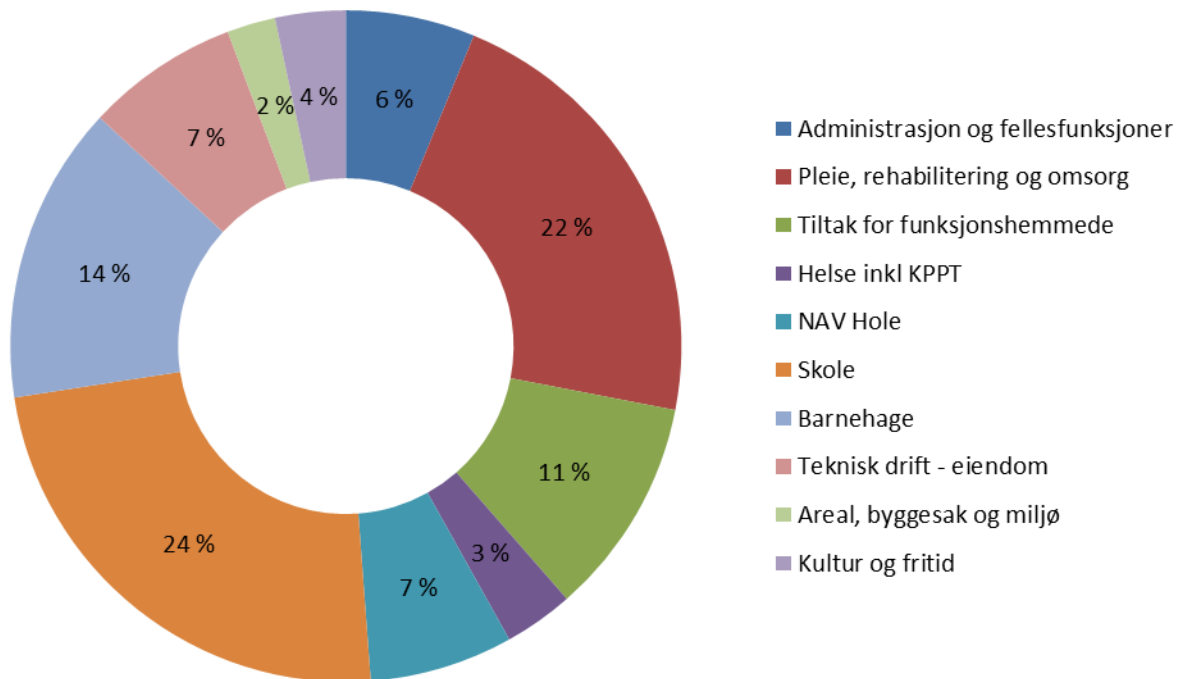
Regnskapsresultatet er om lag i tråd med budsjett. Salgsinntektene ble betydelig lavere enn budsjettert, men kompenseres i stor grad gjennom vakante stillinger og refusjoner.

Kultur og fritid

Tjenesteområdet har resultat om lag i tråd med budsjett. Verdien av kommunens samlede tjenester til kirken etter tjenesteytingsavtale er utgiftsført i Kultur og fritid uten å være budsjettert og utgjør 0,19 mill kr. Flere kommunale områder har dette som motposter slik at kommunens samlede resultat ikke blir påvirket.

Netto utgift - fordeling tjenesteområdene

Pleie-, rehabilitering og omsorg og Tiltak for funksjonshemmede utgjør 34% og skole 24% av utgiften.

Økonomisk oversikt drift – brutto driftsutgifter – og brutto driftsinntekter

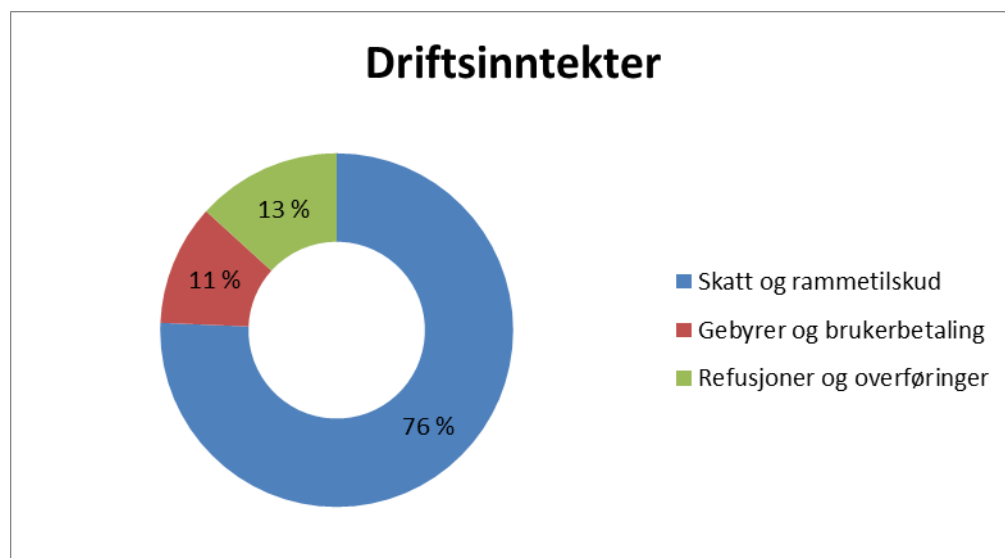
Driftskostnader ekskl avskrivninger	Budsjett 2019	Regnskap 2019	Avvik 2019	Regnskap 2018	Regnskap 2017
Lønn og sosiale kostnader	355 396	371 794	-16 398	350 284	340 512
Kjøp av varer og tjenester i kommunal egenproduksjon	59 132	62 002	-2 870	57 347	53 199
Kjøp av tjenester som erstatter kommunal tj.produksjon	50 083	57 343	-7 260	48 454	45 272
Overføringsutgifter	30 652	27 361	3 291	32 198	23 917
Avskrivninger	22 223	21 903	320	22 585	22 283
Fordeelte utgifter	-1 178	-2 014	836	-1 428	-1 582
Sum driftsutgifter	516 308	538 389	-22 081	509 440	483 601
Skatteinntekter	-243 341	-257 243	13 902	-231 734	-234 181
Rammetilskudd	-153 360	-148 924	-4 436	-148 759	-137 865
Eiendomsskatt	0	0	0	-14 664	-13 947
Brukerbetalinger, salgs- og leieinntekter	-59 000	-59 460	460	-57 327	-55 370
Refusjoner og overføringer	-57 169	-71 153	13 984	-71 686	-73 683
Sum driftsinntekter	-512 870	-536 780	23 910	-524 170	-515 046
Brutto driftsresultat	3 438	1 609	1 829	-14 730	-31 445
Finansutgifter og transaksjoner	41 684	45 244	-3 560	65 745	62 494
Finansinntekter og finanstransaksjoner	-22 899	-25 964	3 065	-38 404	-31 100
Motpost avskrivninger	-22 223	-21 903	-320	-22 585	-22 283
Finansresultat etter eksterne transaksjoner	-3 438	-2 623	-815	4 756	9 111
Totalt resultat	0	-1 014	1 014	-9 974	-22 334

Regnskapsmessig mindreforbruk (overskudd) på 1 mill kr i 2019 vises her i form av typer utgifter og inntekter på tvers av tjeneste/rammeområder. Avvikene omtales nærmere nedenfor.

Regnskapstall for 2018 og 2017 fremgår også av tabellen som sammenligningsgrunnlag.

Driftsinntekter

Kommunens samlede driftsinntekter økte med 2,2% til 537 mill kr i 2019. Kostnadsveksten (kommunal deflator) er anslått til 3% og det innebærer en real nedgang i inntektene på 0,8 prosentpoeng.

Skatt og rammetilskudd utgjør 406 mill kr (76% av driftsinntektene). Skatt og rammetilskudd er 9,3 mill kr høyere enn budsjettet. Hole kommune ble i november-inngangen tilført 15 mill kr i skatteinntekter knyttet til endring i fordelingstall mellom stat, fylkeskommunen og kommunen for skatteåret 2018.

Sammenlignet med 2018 var økningen i skatteinntektene på nær 11%.

Skattenivået i forhold til landsgjennomsnittet etter utjevning mellom kommunene var på 105,9% i 2019 mot 110% i 2018.

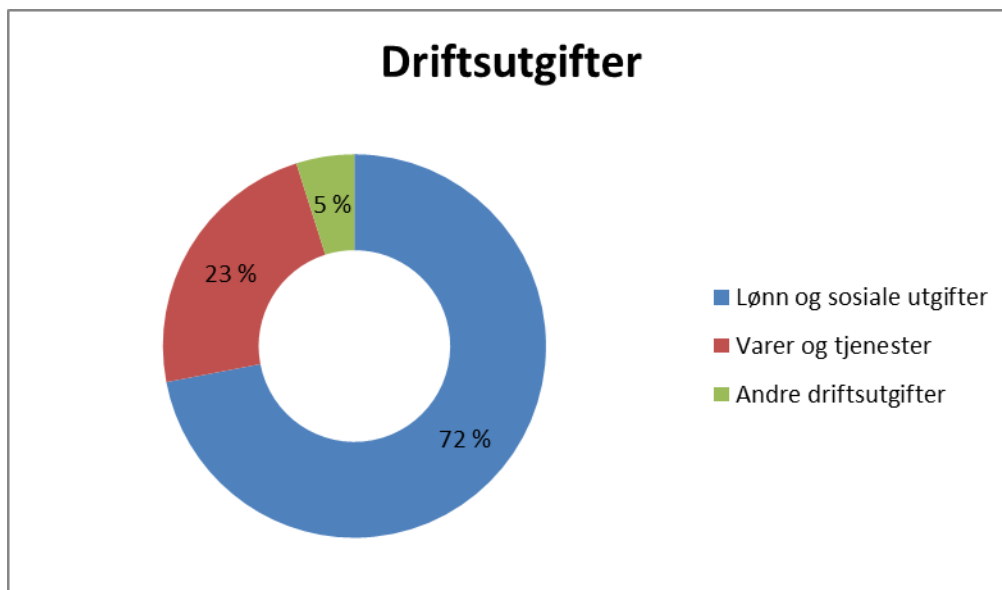
Eiendomsskatten utgjorde 14,7 mill kr i 2018. Eiendomsskatten er avviklet fra 2019 og gir isolert en reduksjon i kommunens inntekter på 3% fra 2018 til 2019 og redusert kommunens handlingsrom tilsvarende.

Inntekter fra brukerbetaling, salgs- og leieinntekter økte med 3,7% til nær 60 mill kr i 2019. Merinntekten må ses i sammenheng med økte kostnader til tjenesteproduksjon, lønnsutgifter og andre driftsutgifter.

Andre inntekter (refusjoner og overføringsinntekter) ble redusert med -0,7% til 71,2 mill kr. Det er et vesentlig avvik i forhold til budsjettet (13,9 mill kr). Årsaken til dette er at enhetene i liten grad budsjetterer med sykelønnsrefusjoner. Negativt avvik på lønn kompenseres i stor grad av høyere refusjonsinntekter.

Driftsutgifter

Kommunens samlede driftsutgifter (ekskl avskrivninger) økte med 6,1% til 516 mill kr. Korrigert for anslått lønns- og prisvekst på 3% (kommunal deflator) utgjør kostnadsveksten utover normal lønns- og prisvekst ca 16 mill kr.

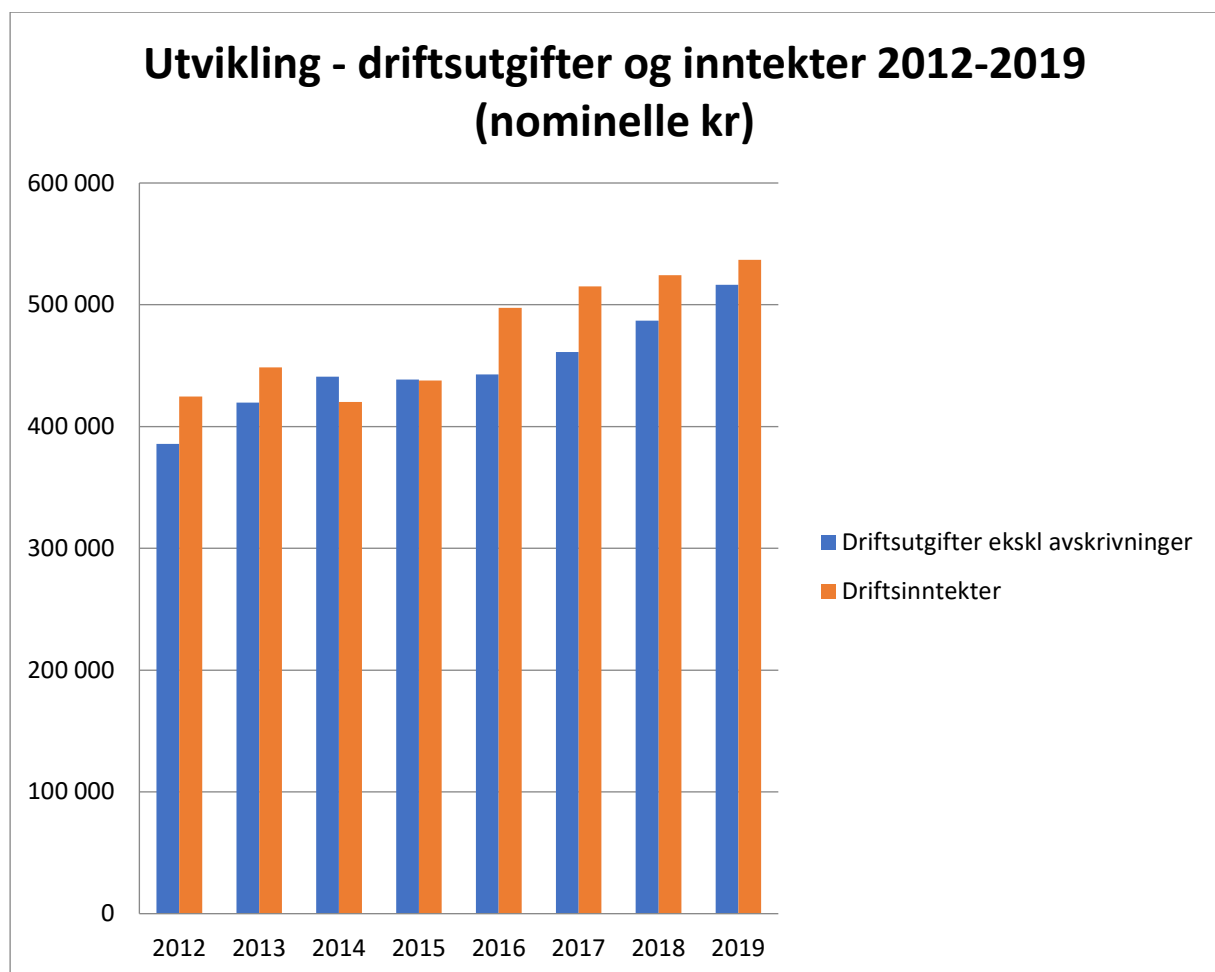

Lønnsutgiftene økte med 6% til 372 mill kr i 2019 (utgjør 72% av driftsutgiftene). Dette er 16,4 mill kr høyere enn budsjettet. Størstedelen av dette kompenseres av høyere refusjonsinntekter på nær 14 mill kr. Økte lønnsutgifter utover den generelle lønnsveksten knyttes særskilt til skoleområdet på grunn av elevtallsvekst og lærernorm og økt tjenestebehov innen Tiltak for funksjonshemmede.

Gjennomsnittlig årslønnsvekst fra 2018 til 2019 i KS forhandlingsområde er beregnet til 3,5%.

Utgifter til kjøp av tjenester fra andre (andre kommuner, private m.v.) har økt betydelig de senere årene. Økningen i 2019 var på hele 9 mill kr (19%) og knyttes til kjøp av plasser/tjenester innen områdene Pleie- og omsorg og Tjenester til funksjonshemmede.

Figuren viser utvikling i driftsutgifter og –inntekter i nominelle kroner, dvs ikke justert for lønns og prisvekst.

Hole kommune hadde betydelig driftsunderskudd i 2014 og 2015 noe som synliggjøres i figuren. Inntektene har igjen etter 2015 vært økende, men driftsbalansen er betydelig svakere i 2019 enn de tre foregående årene. Inntektene er redusert gjennom avvikling av eiendomsskatt samtidig som flere områder har hatt vesentlig økning i utgiftene knyttet til brukere med særskilte behov.

Regnskapsanalyse – bidrag til endring i driftsresultat

Iht revidert økonomireglement skal det i regnskapet eller årsrapporten innarbeides en oversikt som viser tydeligere hvor innsparingene har skjedd og hvor mye av det positive driftsresultatet fra 2015 som skyldes høyere skatteinntekter og reduserte kostnader.

Regnskapstallene i oversikten nedenfor er nominelle tall, dvs de er ikke korrigert for lønns- og prisvekst. Kommunal deflator (vektet lønns- og prisvekst) som benyttes i statsbudsjettet har i perioden ligget på rundt 2,5-3% pr år.

Tallene er heller ikke korrigert for endring i tjenestebehov og det er derfor krevende å tydeliggjøre innsparingene ved kun å presentere regnskapstall.

I oversikten ser vi på endring i brutto driftsresultat fra året før og bidrag fra hhv frie inntekter, dvs skatteinntekter, rammetilskudd og eiendomsskatt (fra 2016 til 2019) og endring i netto kostnader tjenesteproduksjon (sum driftsutgifter ekskl avskrivning fratrukket brukerbetaling, salgs- og leieinntekter og refusjonsinntekter).

Driftskostnader ekskl avskrivninger	2019	2018	2017	2016	2015
Lønn og sosiale kostnader	371 794	350 284	340 512	329 330	332 128
Innkjøp til tjenesteproduksjon	62 002	57 347	53 199	51 487	51 047
Kjøp av tjenester fra andre	57 343	48 454	45 272	42 341	36 741
Overføringer til andre	27 361	32 198	23 917	20 952	19 778
Fordelte utgifter	-2 014	-1 428	-1 582	-1433	-990
Sum	516 486	486 855	461 318	442 677	438 704
Skatteinntekter	-257 243	-231 734	-234 181	-217 126	-149 684
Rammetilskudd	-148 924	-148 759	-137 864	-139 922	-164 640
Eiendomsskatt	0	-14 664	-13 947	-13 187	
Brukerbetalinger, salgs- og leieinnt	-59 460	-57 327	-55 370	-55 527	-59 558
Refusjoner og overføringer	-71 153	-71 686	-73 683	-71 653	-63 960
Sum	-536 780	-524 170	-515 045	-497 415	-437 842
Brutto driftsresultat	-20 294	-37 315	-53 727	-54 738	862
Endring fra året før	17 021	16 412	1 011	-55 600	-19 880

Fra 2014 til 2015 var det en forbedring i driftsresultatet på nær 20 mill kr, hvorav 11,3 mill kr knyttes til økte frie inntekter og 8,6 mill kr reduserte netto utgifter tj.produksjon. En normal økning i netto driftsutgiftene som følge av lønns- og prisvekst uten aktivitetsøkning ville gitt en forvent økt nettoutgift på rundt 10 mill kr. Korrigert for anslag lønns- og prisvekst på 10 mill kr innebærer det en betydelig realnedgang.

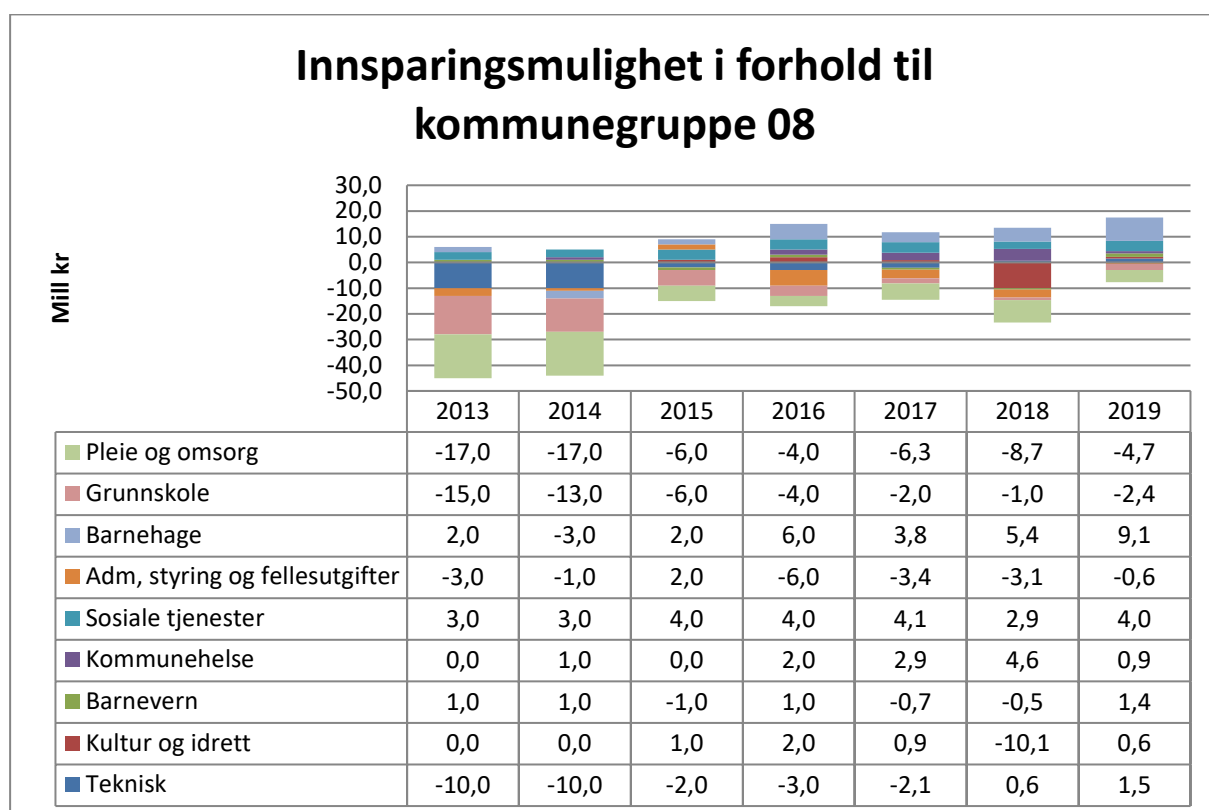
Fra 2015 til 2016 var endring i driftsresultat hele 55,6 mill kr i hovedsak pga økning i frie inntekter. Økningen i frie inntekter ble på 55,9 mill kr, hvorav eiendomsskatten utgjør 13 mill kr. Skatteinntektene økte med hele 68 mill kr i forhold til året før. Skatteinntektene i 2014 og 2015 var svært lave pga varige reduksjon og store etterbetalinger for ligningsoppgjøret året før. Netto driftsutgift er tilnærmet uendret fra året før (+0,3 mill kr). Korrigert for anslag lønns- og prisvekst på 10 mill kr innebærer det en betydelig realnedgang.

Fra 2016 til 2017 og videre til 2018 er det en reduksjon av brutto driftsresultat, økningen i netto kostnader til tjenesteproduksjon er noe høyere enn økningen i frie inntekter. Økningen i netto kostnader tjenesteproduksjon er høyere enn det som forventes utfra kun forventet lønns- og prisvekst og knyttes til økt behov i tillegg til at en del av driften finansieres ved bruk av fondsmidler (øremerkede tilskudd og selvkostfond). I 2018 preges driftskostnadene også av tilleggsregning knyttet til Ringeriksbadet IKS på 6,2 mill kr.

I 2019 er brutto driftsresultat ytterligere svekket med 17 mill kr i forhold til 2018. Det gjenspeiler en presset driftssituasjon hvor kommunens evne til bærekraftig økonomi og handlingsrom for investeringer er svekket. Driftsinntektene er isolert redusert med 14,7 mill kr fra 2018 til 2019 knyttet til avvikling av eiendomsskatt og inntektsveksten samlet er lavere enn den generelle lønns- og prisveksten samtidig som flere tjenestoområder har hatt økte kostnader knyttet til kostnadskrevende tiltak..

Innsparingsresultater sammenlignet med aktivitetsnivå og kostnader på de ulike sektorene

I KOSTRA-analysene som er presentert i budsjettprosessene gjennom beregninger av Agenda Kaupang og Framsikt analyse fremgår at kostnadsnivået i Hole er redusert kraftig siden 2013, sammenlignet med gjennomsnittet i kommunegruppe 8. I 2013 var kostnadene i Hole 39 millioner kroner høyere enn gjennomsnittet i kommunegruppe 8, ifølge beregninger gjort av Agenda Kaupang. I 2019 er utgiftene i Hole 9,9 millioner kroner lavere, ifølge Framsikt-analysen (foreløpige tall). Metodene i de to analysene er tilnærmet lik. Figuren under viser hvor mye utgiftene i Hole ville øke med kostnadsnivået i KOSTRA gruppe 8 i årene 2013-2018. I 2019 ligger vi samlet under KOSTRA-gruppe 8.

Figuren over viser at kostnadsnivået har sunket innenfor mange områder. Utgiftene har sunket mest innenfor pleie- og omsorg fra 2014 til 2019. Pleie- og rehabilitering og omsorg hadde vesentlig reduksjon fra 2014 til 2015, men økte noe de siste to årene knyttet til økt tjenestebehov. Områdene barnehage og sosiale tjenester driftes betydelig rimeligere enn snittet for gruppe 8.

Investeringsregnskapet

Investeringsregnskapet skal omfatte:

- Tiltak av investeringsmessig karakter (verdi over kr 100.000 og minimum 3 års levetid)
- Inntekter og innbetalinger som ikke er løpende
- Bruk av lånemidler
- Inntekter i driftsregnskapet anvendt for investeringer i årets investeringsregnskap
- Utlån og forskutteringer

Investeringer og finansiering - hovedoversikt

<i>(alle tall i tusen kroner)</i>	Revidert budsjett	Regnskap	Gjenstående av kostnadsramme	Opprinnelig budsjett
Investeringer i anleggsmidler	36 144	27 496	8 648	23 000
Egenkapitaltilskudd KLP	1 202	1 202	0	1 350
Startlån utlån	10 000	5 885	4 115	10 000
Startlån avdrag	654	1 133	-479	654
Avsetninger ubundet inv.fond (Holehallen)	180	180	0	
FINANSIERINGSBEHOV	48 180	35 896	12 284	35 004
Bruk av lånemidler investeringer	-32 488	-24 172	-8 316	-20 429
Startlån bruk av lånemidler	-10 000	-5 885	-4 115	-10 000
Momskompensasjon investeringer	-3 358	-2 681	-677	-2 421
Salg av anleggsmidler	0	-143	143	
Startlån - mottatte avdrag utlån	-654	-418	-236	-654
Startlån - ekstraordinære avdrag	0	-630	630	
Avskrivning av utlån - Holehallen	-180	-180	0	
Sum ekstern finansiering	-46 680	-34 109	-12 571	-33 504
Overført fra driftsbudsjettet (IL Holværingen)	0		0	-150
Bruk av bundet fond	0	-350	350	
Bruk av bundet fond		-85	85	
Bruk av ubundet inv.fond - Bønses kirke	-150	-150	0	
Bruk av ubundet inv.fond - egenkap KLP	-1 350	-1 202	-148	-1 350
Sum overføring fra drift	-1 500	-1 787	287	-1 500
SUM FINANSIERING	-48 180	-35 896	-12 284	-35 004
Udekket / udisponert	0	0	0	0

Investeringsregnskapet er avlagt i balanse. Årets investeringsutgifter utgjør 27,5 mill kr mot budsjettet 36,1 mill kr. Det er mindretgift knyttet til investeringer med 8,7 mill kr og bruk av lånemidler er av samme årsak lavere enn budsjettet.

Kommunestyret vedtok i sak 078/18 å overføre nær 12 mill kr til 2019 knyttet til investeringstiltak som var vedtatt for 2018, men som av ulike årsaker ikke er gjennomført etter planen.

Det totale finansieringsbehovet i forhold til investeringer og utlån var på 35,9 mill kr. Av dette utgjør investeringer i eiendommer og anlegg 27,5 mill kr. 67% av investeringene er finansiert ved lån (ekstern finansiering), øvrig ved salgsinntekter, tilskudd og refusjoner.

Det er tatt opp nytt lån i 2019 på 32,488 mill kr i tråd med kommunestyrets vedtak, ubrukte lånemidler på vel 8,3 mill kr vil bli benyttet til finansiering av investeringer i 2020. Det er fremmet politisk sak om overføring av ubrukte investeringsmidler fra 2019 til 2020 med 8 mill kr.

Kjøp av aksjer

Kommunene må årlig betale inn et egenkapitaltilskudd til Kommunal Landspensjonskasse (KLP), utgjør 1,2 mill kr i 2019. Tiltaket kan ikke lånefinansieres og er i tråd med vedtak finansiert ved bruk av ubundet investeringsfond.

I note 5 til regnskapet foreligger oversikt over kommunens aksjer og andeler til varig eie.

Avsetning og bruk av fond

Det er regnskapsmessig avsatt 0,180 mill kr til ubundet investeringsfond vedrørende Holehallen – se nærmere omtale under Utlån og refusjoner. Videre er det i tråd med vedtak anvendt 1,352 mill kr av ubundet investeringsfond knyttet til vedtak vedrørende finansiering av egenkapitaltilskudd KLP og tilleggsbevilgning til kirken vedr sikring av Bønsnes kirke.

Utlån og refusjoner:

Hole kommune ga i 2011 et avdragsfritt lån på 4 mill kr til Ringerikskraft Nett AS. Lånebeløpet forfaller i sin helhet 31.12.2020. Fremgår ikke av det årlige investeringsregnskapet, men av balanseregnskapet.

I 2005 ble det gitt et rente- og avdragsfritt lån til Holeværingen IL på 2,7 mill kr vedr Holehallen. Deler av dette lånet avskrives årlig med 0,180 mill kr og avsettes ubundet investeringsfond. Rest-utlån pr 31.12.2019 er 0,36 mill kr.

I 2018 ble det innvilget søknad om forskuttering av spillemidler til Holeværingen IL med kr. 392.000. Utlånet skal betales tilbake når Holeværingen får spillemidlene utbetalt. Forskutteringen er finansiert gjennom overføring fra drift knyttet til Formannskapetets disposisjonskonto i tråd med vedtak. Dette fremgår av balanseregnskapet.

Justeringsrett: Hole kommune har inngått avtale med Block Watne om rett til å justere inngående merverdiavgift knyttet til kapitalvarer (vann- og avløpsanlegg samt gatelys) beskrevet i utbyggingsavtale Strandveien. Transaksjonene påvirker ikke resultatet, men må synliggjøres i regnskapet.

Ubundet investeringsfond

Ubundet investeringsfond er pr 31.12.2019 på 7,6 mill kr. Disse midlene kan benyttes i investeringsregnskapet, men kun etter politiske vedtak.

Investerings tiltak- status og kommentarer

De største tiltakene i 2019 er:

- Utvidelse Hole ungdomsskole - planlegging
- Digitalt utstyr, nytt inventar grunnskole
- Tilskudd til kirken – kikregårdutvidelse trinn 3 og 4, brannsikring Bønsnes kirke
- Avløp sanering Loreåsen

Investeringene deles inn i to kategorier: ikke rentable og rentable investeringer. Investeringer innenfor selvkostområdene vann, avløp samt byggesak er rentable, idet de finansieres gjennom avgifter og gebyrer. Øvrige investeringer regnes som ikke rentable.

Ikke-rentable investeringer – oversikt:

Årsberetning – Kommuneplanmelding 2019

Nr	Prosjekt	Vedtatt	Fase	Opprinnelig budsje	Rev budsjett	Regnskap	Avvik	Kommentar
Adm og fellesutgifter								
0122	IT - Sikker arbeidsplass med 2-faktor løsning	K 075/17, K-078/18	Igang satt		420	101	319	Tiltaket er igangsatt, ubrukte midler foreslås overført til 2020 for ferdigstillelse.
0123	IT - Trådløst nett	KS 075/17, K-079/18	Igang satt	400	400	403	-3	Tiltaket er gjennomført iht budsjett
0125	IT-ny server og lagringsløsning	K-079/18	Planlegging	1 475	1 765	1 567	198	Tiltaket er igangsatt, ubrukte midler foreslås overført til 2020 for ferdigstillelse.
0126	IT-IPAD til folkevalgte	K-079/18	Planlegging	105	105	128	-23	IPAD til nye politikere etter valget til høsten.
0127	IT-Visma ehandelsløsning	K-078/18	Planlegging		0		0	Pga kapasitetsutfordringer utsettes prosjektet.
0130	IT-Visma expence/reiseregning	K-078/18	Planlegging		150	0	150	IT-verktøyet er anskaffet og tatt i bruk. Ble rimeligere enn forventet og ført over drift.
0999	Justeringsrett gnr 190 bnr 171				0	7	-7	
		Sum adm og fellesutgifter		1 980	2 840	2 206	634	
Skole								
0014	IKT skoler - bærbare pc-er ansatte Hole skolen	K-079/18	Bestilt	1 000	1 245	1 245	0	PC'er er anskaffet iht budsjett.
0600	HUS elev-pc'er	Årlig	Bestilt	1 000	1 000	704	296	Er anskaffet til skolestart
0128	Digitalt utstyr (HUS)	K-079/18	Anskaffet	400	400	360	40	Digitale tavler og prosjektorer er anskaffet.
0129	Bærbare pc-er barneskoleelever (Vik)	K-079/18	Planlegging	500	500	500	0	Er anskaffet til skolestart
0291	Pulter og stoler - HUS	K-079/18	Planlegging	225	225	510	-285	Er anskaffet til skolestart i forhold til budsjett. Faktura for 2020 er dessverre fakturert i 2019. Mindre forbruk på elevpc og digital tavler bidrar til noe mindre overforbruk. Mindreforbruk i 2020 på 0,2 mill kr i forhold til budsjett.
0292	Pulter og stoler - Røyse	K-079/18	Planlegging	275	275	261	14	Klasseromsinventar bekrefte kjøpt inn.
		Sum skole		3 400	3 645	3 580	65	
Tiltak funksjonshemmede								
0221	Bil kjøring av ved og catering	K-079/18	Anskaffet	200	200	265	-65	Bil er anskaffet.
		Sum tiltak funksjonshemmede		200	200	265	-65	
Teknisk drift/eiendom								
0009	Kjøp Veslinghaugen	KS 036/16 (og tidligere), KS 78/18	I sluttfasen			53		Tiltaket er ikke sluttført og ubrukte midler overføres til 2020.
0019	Utvidelse Hule ungdomsskole (HUS)	K-062/18, K-078/18,	Planlegging		4 857	3 558	1 299	Se kommentarer under. Ubrukte midler foreslås overført.
0180	Kontraktforpliktelser og grunnerverv	K-109/16,K-78/18, K-79/18	I sluttfasen	200	165	77	88	Grunnerstatninger for gang/sykkelveg gjennomført. Kan fortsatt påløpe utgifter til grensejusteringer og gebyrer. Midler foreslås overført.
0317	Traktor (2018) - ny feiekost til traktor	K-79/18	Anskaffet	120	120	333	-213	Anskaffet. Salgsinntekt 180' brukt utstyr dekker merkostnaden.
0319	Oppgradering kommunale vegger	Årlig, K-78/18	Planlegging	1 000	1 250	1 262	-12	Arbeidene er utført iht budsjett.
0320	Tiltak iht trafikksikkerhetsplanen	Årlig, K-78/18	Planlegging		200	153	47	Planens tiltaksliste gjennomgås på nytt. Ny rammeavtale for anleggsarbeider vil gjøre det mulig å raskt iverksette tiltak, når planstatus og prosess er avklart.
0322	ENØK tiltak	K-79/18	Planlegging	200	200	0	200	Tiltak ble ikke gjennomført i 2019, budsjettmidler søkes overført i forhold til oversikt over aktuelle ENØK tiltak i tråd også med verbalvedtak for 2020.
0323	Forbruk mot bruk av fyringsolje - tiltak	K-79/18	Planlegging	500	500	339	161	Benyttet ekstern bistand til planlegging av tiltak. Se egen omtale nedenfor.
0324	To gressklippere - Vik skole og Svensrudmoen	K-79/18	Ikke igangsatt	700	380	380	0	Gressklipperer er anskaffet. Gressklipper til Svensrud må imidlertid føres som drift (tilskudd). Kr 320.000 omdisponert.
0325	Biler til driftsteknikerne	K-79/18	Anskaffet	500	500	471	29	Brukte tjenestebiler er anskaffet.
0326	Lekeplassutstyr - Vik skole	K-79/18	Planlegging	500	585	585	0	I 2019 er midlene planlagt til Vik skole, hvor alle husker, svevebane og sklie er stengt pga tilstand. Ble noe dyrere enn budsjettert, avklart med tilleggsbevilgning. T tatt i bruk.
0327	Sundvollen scene - takoverbygg	K-79/18	Planlegging	250	250		250	Venter på prosjektering. Mulig at midlene er for lave, men vi må få prosjektert og kalkulert samt innhentes tilbud. Midlene må overføres.
0328	Ombygging Herredshuset -	K-79/18	Planlegging	1 700	1 100	542	558	Prosjektet ble mindre enn planlagt pga for høye priser fra en anbyder. Det mindre prosjektet med to møterom er i stor grad avsluttet, men de siste fakturaene kommer i 2020. Ubrukte midler overføres til å dekke fakturaene.
0330	Gatelys armaturere - ny krav	K-79/18	Planlegging	400	400	379	21	Prosjektering er utført og utskifting i 2019 iht plan. Prosjektet pågår videre i 2020.
0360	Oppgradering kommunale bygg	Årlig, K-78/18	Planlegging	1 000	400	910	-510	Del av budsjetten forutsettes brukt til Blybergsvei 5 - se prosjekt 0361. 0360 og 0361 må sees i sammenheng.
0361	Oppgradering Blybergsvei nr 5		Planlegging		1 300	747	553	0360 og 0361 sees i sammenheng. Se også av fondsmidler, tilskudd til utbedring. Blybergsvei 5 fullføres vinteren 2020, ubrukte midler overføres.
0411	Omsorgsboliger Vik syd	K-075/10, K-047/11 K-079/12, K-071/13, K 075/15; K-109/16, K 078/18	Utsettes		0		0	Prosjektet er fortsatt i en konseptfase i påvente av reguleringsplan FRE16 og avklaringer rundt sykehjem, omsorgsboliger mv.
0702	Gangvei Tyrheim - SOS	KS 036/16, K-78/18	I sluttfasen		108	11	97	Er i avslutningsfasen, trolig ikke flere kostnader, men foreslår at budsjetten blir stående ut året i tilfelle uforutsatte kostnader.
		Sum Teknisk drift/eiendom		7 070	12 368	9 747	2 621	
Kultur og fritid inkl kirken								
0573	Kirkegårsutvidelse trinn 3 og 4	K 075/17, K-079/18	Overf kirken	4 500	4 500	4 500	0	Midlene er utbetalt til kirken.
0575	Kirken - brannsikring Bønskes kirke	K-079/18	Overf kirken	650	800	800	0	Har fått innvilget tilleggsbevilgning på kr. 150.000. Midlene er overført til kirken.
		Sum kultur og kirken		5 150	5 300	5 300	0	
		Sum ikke rentable		17 800	24 353	21 098	3 255	

Kommunestyret har gjort en vesentlige budsjettkorrigeringer knyttet til investeringsbudsjettet for 2019, sak K-078/18 omfattet overføring av ubrukte investeringsmidler fra 2018 til 2019 med 11,5 mill kr.

Rentable investeringer

Nr	Prosjekt	Vedtak	Fase	Oppr budsjett	Rev budsjett	Regnskap	Avvik	Kommentar
0030	Investeringer avløp	Årlig, K-078/18	Planlegging	1 500	2 500	1 584	916	Prosjekter er utsatt og planlegges gjennomført i 2020. Midler overføres.
0034	Avløp - sanering Loreåsen	K-109/16, K-78/18	Sluttfasen		4 791	3 996	795	Er i sluttfasen, noe mindre arbeid gjenstår i 2020. Utgjør ca 200'.
0035	Hole renseanlegg Helgelandsmoen	K-79/18		2 500	2 500	458	2 042	Prosjekter er igangsatt. Ombygging og ferdigstillelse første del av 2020. Prosjektet er iht budsjett. Midler overføres.
0390	Sollihøgda - renseanlegg	K 075/17, K-78/18	Planlegging		0		0	Fremtidig løsning i samarbeid med Bærum utredes.
0750	Investeringer vann	Årlig, K-078/18	Planlegging	1 200	2 000	360	1 640	Prosjekter er utsatt og planlegges gjennomført i 2020. Midler overføres.
	Sum rentable			5 200	11 791	6 398	5 393	
	Sum totalt			23 000	36 144	27 496	8 648	

Det gjenstår nær 5,4 mill kr i budsjettmidler knyttet til rentable investeringer (selvkostområdene vann og avløp). Midlene vil i hovedsak bli søkt overført til 2020 i egen politisk sak.

Nærmere om det enkelte tiltak (større tiltak):

Utvidelse Hole ungdomsskole (HUS)

Kommunestyret har satt av midler til planlegging av prosjektet som startet opp høsten 2018. Det ble utarbeidet en foreløpig prosjektrapport i juni 2019 og planleggingsarbeidet fortsatte utover høsten, hvor det også ble utredet alternativ knyttet til midlertidig løsning. Saken ble fremmet for politisk behandling i februar 2020, hvor det ble besluttet ytterligere utredning av tiltaket. Behovet for midler til planlegging i 2020 er usikkert, men ubrukte budsjettmidler foreslås overført i egen sak.

Tiltak i forbindelse med forbud mot bruk av fyringsolje

Kommunen har benyttet Rambøll til å bistå med prosessen så langt. Forbrukte budsjettmidler er i hovedsak benyttet til Rambølls bistand. Alle Hole kommunes oljefyrer er nå faset ut eller bygget om til å kunne fyre med biofyringsolje.

Gjenstående budsjettmidler søkes overført til 2020. Kommunestyret vedtok i sak 006/20 å sette av midler til å etablere varmepumpeløsninger på tre bygninger til erstatning for bioolje. Gjenstående budsjettmidler fra 2019 forutsettes benyttet i det videre arbeidet med ny løsning.

Økonomisk analyse

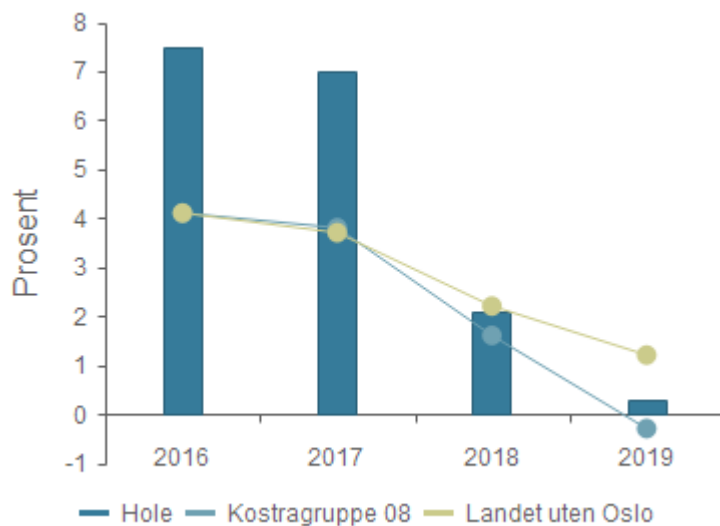
For å vurdere kommunens økonomiske og finansielle situasjon er det viktig å foreta en regnskapsanalyse av sentrale økonomiske forholdstall og se på situasjonen over tid.

I budsjettvedtaket for 2019 har kommunestyret fastsatt følgende finansielle mål for årsbudsjettet og økonomiplanen:

- Det er et mål å avsette 2% av budsjetterte brutto driftsinntekter til disposisjonsfond årlig
- Det er et mål å ha et disposisjonsfond på 10% av brutto driftsinntekter
- Det er mål å betale avdrag fullt ut i henhold til nedbetalingsplan for det enkelte lån, dvs ikke tilpasse låneavdragene til minimumskravene i Kommuneloven §50 nr 7
- Det er et mål å ha langsiktig gjeld på forsvarlig nivå i forhold til driftsinntektene.

Mål om netto driftsresultat på 2% for avsetning til disposisjonsfond ble ikke realisert i kommunestyrets budsjettvedtak. Med de rammer som ble vedtatt innebar det et netto driftsresultat på 0,3% (korrigert for bruk av selvkostfond var resultatgraden 1%) og forventet avsetning til disposisjonsfond ble beløpsfestet til 5 mill kr.

Netto driftsresultat

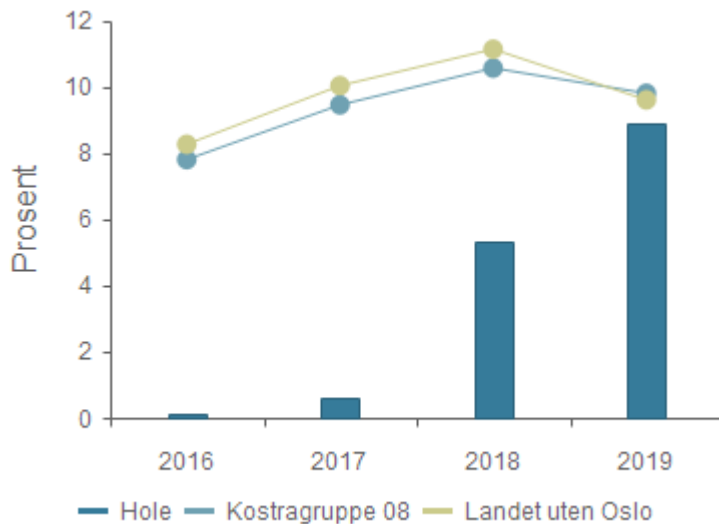

Netto driftsresultat er hovedindikator for mål på økonomisk balanse og viser hvor mye som kan disponeres til avsetninger og investeringer etter at driftsutgifter, renter og avdrag er betalt. For å sikre en bærekraftig økonomi er det anbefalt at netto driftsresultat bør utgjøre minimum 1,75% av driftsinntektene.

Kommunestyrets mål på 2% er ikke oppnådd i 2019, selv om resultatet for Hole på 0,3% er om lag som budsjettert. Resultatet er betydelig svakere enn de tre foregående årene. Foreløpig KOSTRA-tall tyder på at dette også er tendensen for landet (1,2%) og sammenlignbare kommuner, snittet for kostra-gruppe 8 er -0,3%.

Disposisjonsfond

Mål i forhold til bærekraftig økonomi er et disposisjonsfond som utgjør minimum 10% av driftsinntektene. Hole er i 2019 på 8,9% og har hatt en positiv utvikling de siste tre årene. Hole ligger fortsatt under landsgjennomsnittet og snittet for kommunegruppe 8.

Disposisjonsfond er oppsparte midler som er vesentlig for å kunne takle uforutsatte forhold både på inntekts- og utgiftssiden, samt egenfinansiering av investeringer.

På grunn av underskuddssituasjonen ble fondet i sin helhet benyttet til å dekke inn deler av driftsunderskuddet. Arbeidet med å gjenoppbygge fondet startet i 2017. I 2018 ble fondet styrket med hele 32,1 mill kr. I 2019 er fondet ytterligere styrket med 13,8 mill kr, hvorav 8,7 er disponering av overskudd fra 2018 og resterende 5 mill kr i forhold til budsjettvedtaket for 2019. Saldo pr 31.12.2019 er 48,6 mill kr. I note 10 i årsregnskapet fremgår avsetninger og bruk av fond i 2019.

I Langsiktig drifts- og investeringsplan for 2020-2040 fremgår av Hole kommune har store investeringsbehov de nærmeste årene, bl.a. for å møte behovet for en større ungdomsskole og som følge av FRE16 (Fellesprosjektet for Ringeriksbanen og ny E16) med planlagt byggestart 2021/22. FRE16 påvirker hele kommunen og alle tjenestoområdene. Disse utfordringene gir økt behov for å bygge opp egenkapital til finansiering av investeringene.

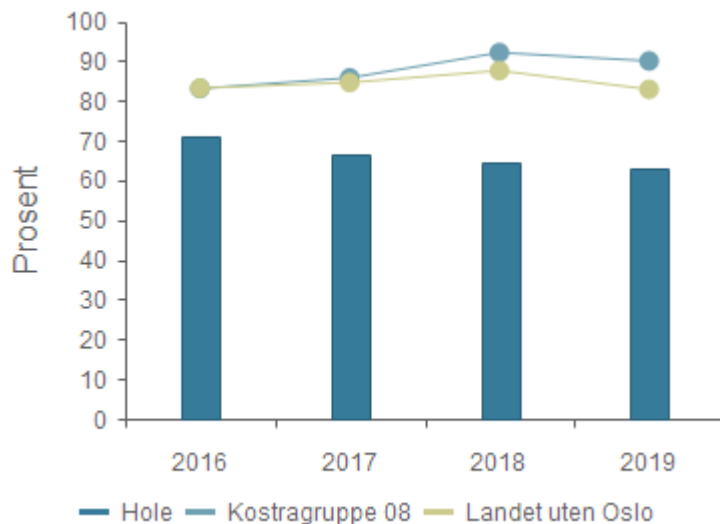
Lånegjeld

Utviklingen i langsiktig gjeld bestemmes av forholdet mellom nye låneopptak og avdrag på lån. Renter og avdrag på gjeld betjenes av kommunens ordinære driftsinntekter. Det er derfor viktig at langsiktig gjeld holdes på et forsvarlig nivå og sees i forhold til hva som behøves til løpende drift av tjenestene.

Lånegjelden utgjør 383 mill kr pr 31.12.2019, av dette utgjør lån til investeringer 354 mill kr. Det er betalt 17,8 mill kr i avdrag på lån, 4,2 mill kr mer enn lovens minste avdrag (se note 6 og 7 i årsregnskapet). I årene 2015-2017 har kommunen prioritert raskere nedbetaling av akkumulert underskudd og reduserte avdragene ned til lovens minimumskrav.

Som hovedregel bør ikke langsiktig lånegjeld utgjøre over 75% av driftsinntektene.

Lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter

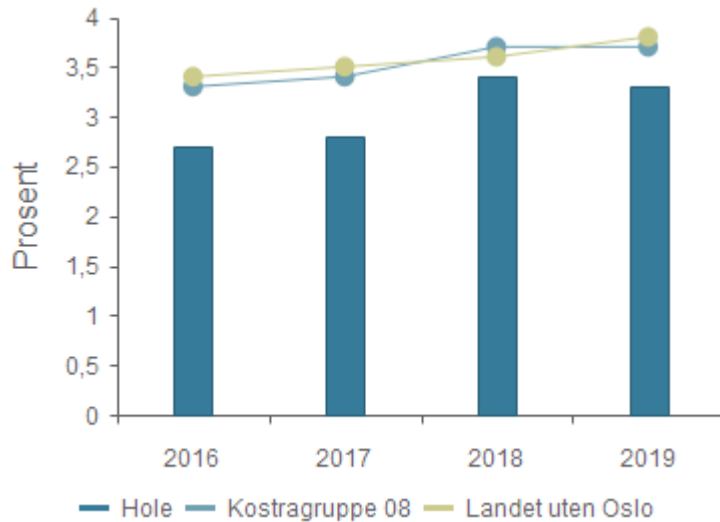

KOSTRA-tallene viser at Hole kommune ligger under 75% av driftsinntektene, det har sammenheng med at investeringsnivået har vært lavt pga underskuddssituasjonen. Hole kommune ble registrert ut av ROBEK i 2018 etter at regnskapet for 2017 ble godkjent. Kommunen har store investeringsbehov fremover og økte investeringer som lånefinansieres må avveies mot hva som behøves til løpende drift av tjenestene.

Avdrag (netto) Andel av brutto driftsinntekter (prosent)

Som hovedregel bør ikke avdragene utgjøre mer enn 4% av brutto driftsinntekter.

I årene 2015-2017 har Hole kommune utsatt avdrag på lån ned til minimumskravet for å prioritere nedbetaling av akkumulert driftsunderskudd. Nøkkeltall for 2018 og 2019 viser at Hole ligger på rundt 3,3-3,4%, det er en økning i forhold til tidligere år, men under lands- og gruppegjennomsnittet.

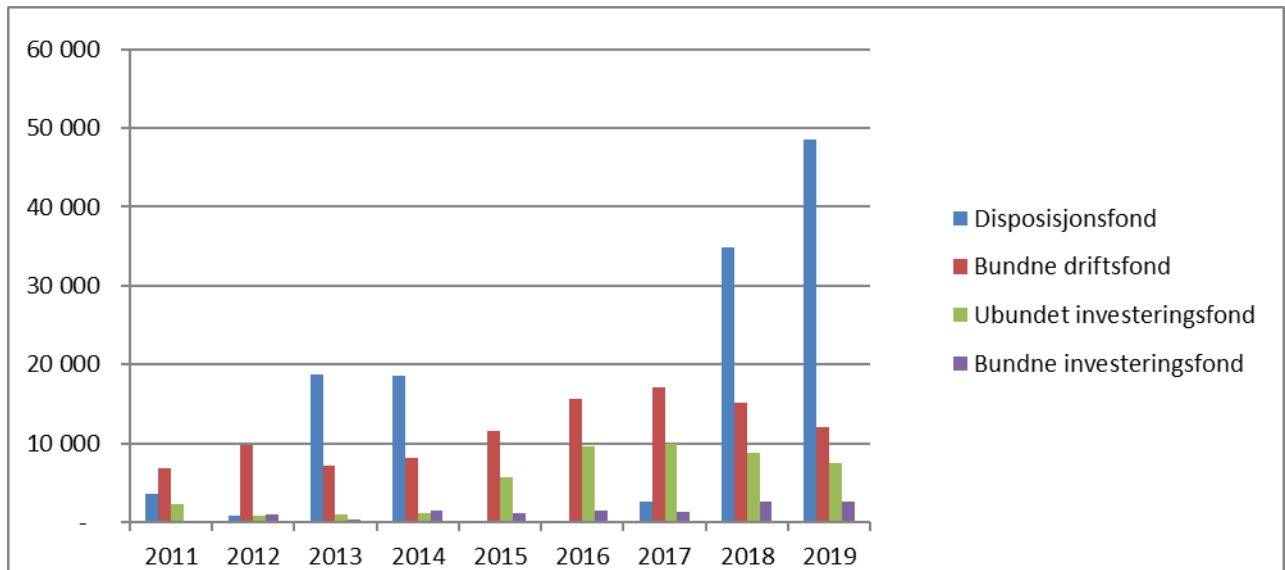

Fondsmidler

Kommunens fondsmidler består av bundne og frie fondsmidler. Disposisjonsfond er oppsparte midler som fritt kan benyttes til finansiering både i drifts- og investeringsregnskapet. Disposisjonsfond er vesentlig for å kunne takle utforsatte forhold både på inntekts- og utgiftssiden.

I note 10 til regnskapet er det redegjort for avsetninger og bruk av fond i regnskapsåret.

Figuren viser utviklingen av fondsbeholdningen i perioden 2011-2019:

Hole kommune startet i 2017 gjenoppbygging av disposisjonsfondet etter at akkumulert underskudd er nedbetalt. Disposisjonsfondet er betydelig styrket de siste årene, noe som er muliggjort gjennom gode regnskapsresultater i 2017 og 2018. Avsetningen i 2019 knyttet til årsresultatet er svakere enn målsettingen for bærekraftig økonomi.

Av bundne driftsfond på 12,1 mill kr pr 31.12.2019 utgjør selvkostfond (vann og avløp) 6 mill kr. Resten er ubrukte øremerkede tilskudd og gavemidler.

Ubundet investeringsfond utgjør 7,6 mill kr. Disse midlene kan etter politiske vedtak brukes til finansiering av fremtidige investeringer. Ubundet investeringsfond ble styrket i 2016 ved salg av tomt på Sundvollen.

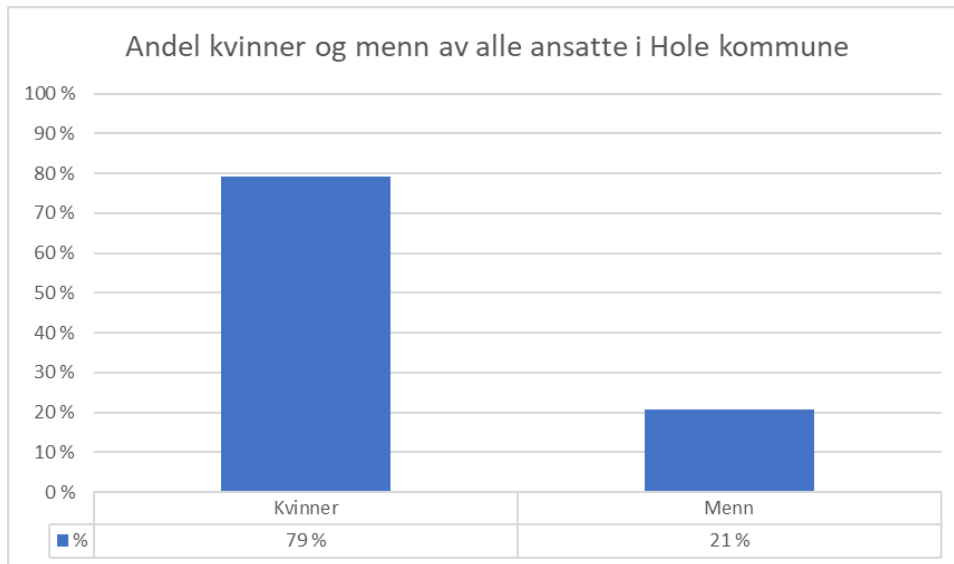
Bundne investeringsfond utgjør 2,6 mill kr er knyttet til formidlings- og startlån fra Husbanken. Netto mottatte avdrag på slike videre-utlån skal i tråd med regelverket avsettes til bundet investeringsfond. Disse fondsmidlene skal brukes enten til nye utlån eller til å betale ekstraordinære avdrag tilbake til Husbanken.

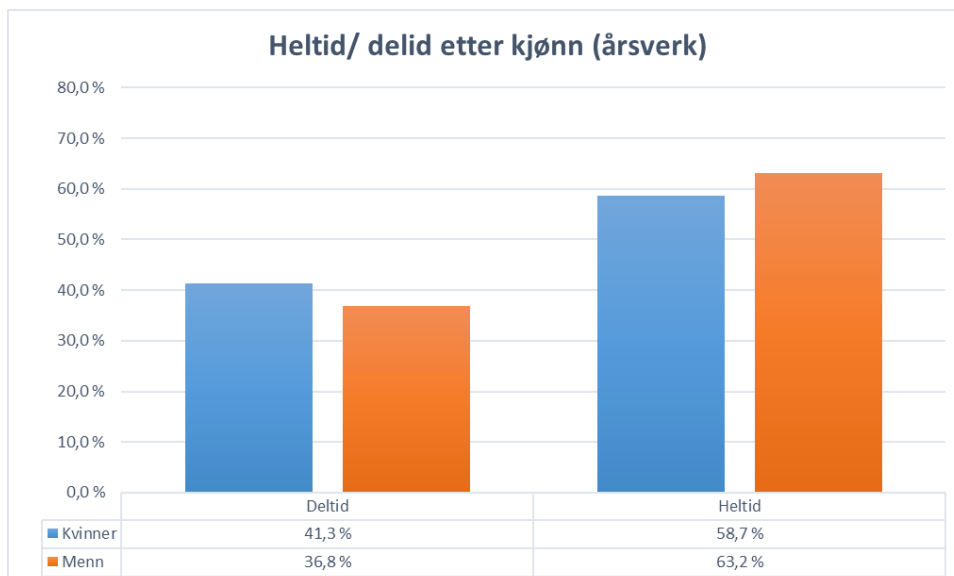
Medarbeidere

Likestilling, heltid, deltid, sykefravær og kompetanse

I Hole kommune er fordelingen mellom kvinner og menn om lag på samme nivå som i tidligere. I 2019 var det følgende fordeling mellom kvinner og menn: 79 % av de ansatte er kvinner og 21% er menn.

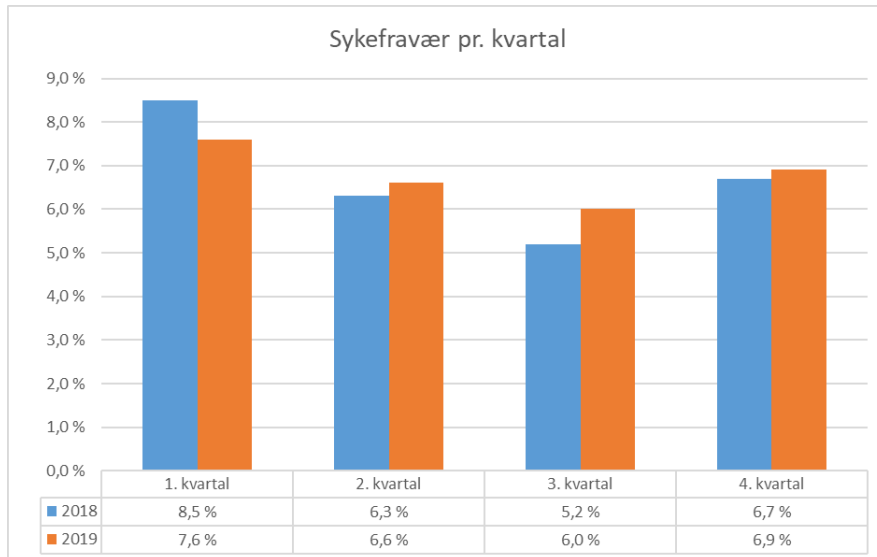
Heltid/deltid etter antall årsverk:

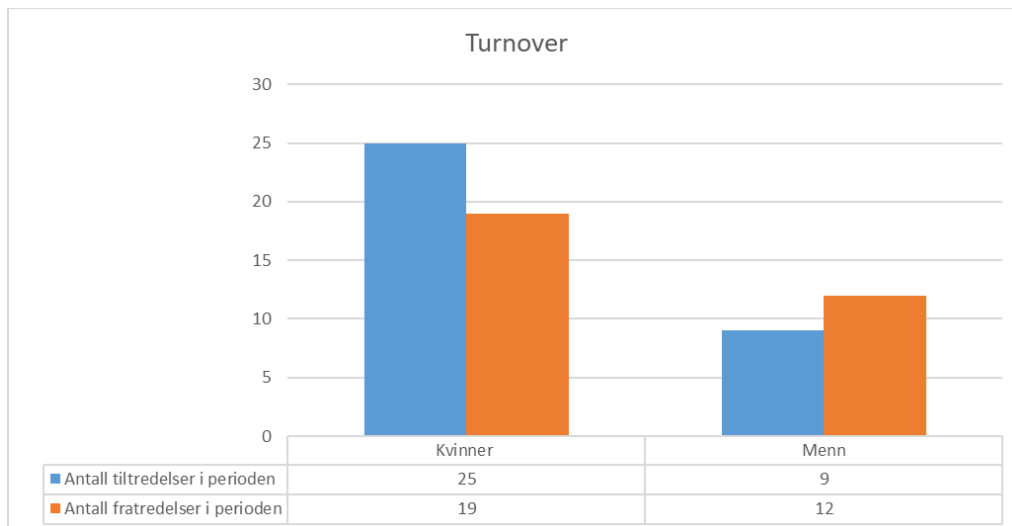
Sykefravær i 2019:

Samlet sykefravær i Hole kommune i 2019 var på 6,8%, en nedgang på 0,1 prosentpoeng fra året før. Sykefraværet fordeler seg kvartalsvis slik:

Turnover:

Figuren viser antall tiltredelser og fratredelser i faste stillinger for alle tjenester i hele 2019.

Kompetanse:

Ivaretagelse av behovet for tilstrekkelig og rett kompetanse skjer ved rekruttering, trening og utvikling av eksisterende medarbeidere og bedre utnyttelse av eksisterende medarbeidere sin kompetanse. Pleie og omsorg har i samarbeid med Ringerike og Jevnaker utarbeidet en strategisk kompetanseplan. Hole kommune opplever rekrutteringsutfordringer innenfor enkelte områder spesielt sykepleiere i pleie og omsorg.

Internkontroll og etikk

Internkontrollen skal gi oversikt og innsikt i hvilke tiltak som er, og planlegges iverksatt for å sikre betryggende kontroll og en høy etisk standard i virksomheten.

På sikt er målet at evne til egenkontroll og evaluering av egen virksomhet øker, og kan erstatte deler av den eksterne tilsynsvirksomheten. Egentilsyn er et eksempel på dette.

Internkontrollen skal understøtte en kultur for kvalitet, læring og forbedring.

Compilo – er et digitalt kvalitetssystem. Hole kommune har valgt å satse på avvik og forbedring i innføringsfasen. Alle tjenestene i Hole arbeider med implementering av Compilo.

Det er gjennom året jobbet mye for å sikre at alle ansatte har tilgang til verktøyet og kjenner prosedyrene knyttet til avviksregistrering.

Tjenestestedene har ulik kultur og utgangspunkt for å jobbe med avvik som grunnlag for prioriteringer, tiltak og forbedringer. Dette gjør at framdriften ikke er lik i alle tjenestene.

Pleie- og omsorg (PRO) har, sammen med tjenesten for funksjonshemmede (TFF) opprettet et eget Kvalitetsråd. Her blir registrerte avvik for den valgte perioden gjennomgått, målrettede tiltak evaluert og nye blir iverksatt. Dette er god praksis for forbedring og læring.

Hole kommune har vedtatte etiske retningslinjer som skal gjennomsyre handlinger og holdninger i virksomheten.

Refleksjon og systematisk jobbing er nødvendig for at alle i organisasjonen skal klare å omsette etiske retningslinjer til hverdagens handlinger.

Beste praksis på dette området skjer når ledere setter etiske temaer og dilemmaer på agendaen i eksisterende møter som f.eks ledermøter eller personalmøter. Når alle deltagere møter forberedt ift et vedtatt refleksjonstema blir resultatet deling, undring og økt bevissthet .

Etikkarbeid i 2019 har også handlet om

- Holemodellen – implementering av leveregler
- Fortsatt jobbing med Hole kommunes vedtatte verdier RÅLF – som er tema i oppfølging og tilsetting av medarbeidere
- Eget tiltak for nytilsatte medarbeidere

Verbale vedtak 2019

Det gjennomføres et prosjekt med frivillige lag og foreninger for å tilrettelegge for friluft gjennom kulturlandskap, skog og i strandsonen. Det legges spesielt vekt på å vise frem kulturminner i Hole. Prosjektet inneholder skilting, tilgjengeliggjøring og andre tiltak for å gjøre innbyggere og besøkende oppmerksomme på og velkomne til Holes rike kulturarv og flotte natur. Kulturminner som blant andre bør prioriteres er helleristningene ved Sundvollen, Bønsnes kirke, gravfeltet ved Frøyshov, Halvdanshaugen, Helgelandsmoen leir og Gyra ved Krokskøgen.

Status:

- Hole kommune har et samarbeide med Interessegruppen for idrett og friluftsliv om forslag til nye tiltak for friluftslivet. Interessegruppen for friluftsliv har vært involvert bredt i dette arbeidet. Arbeidet inneholder stiforslag for rydding og merking. Realisering av forslagene vil kreve samarbeid med grunneiere og økonomi.
- FRE16 har opprettet et fond for kompensasjon for tapte interesser for friluftslivet som ikke avbøtes. Hole kommune og Ringerike kommune har deltatt i en arbeidsgruppe for avtale om fordeling av fondet. Med forbehold om politisk vedtak av avtalen vil noe ressurser stilles til disposisjon for friluftslivstiltak. FRE16 har ikke forelagt Hole kommune endelig forslag til avtale om fordeling av fond.
- Hole kommune har i 2019 rigget seg organisatorisk for å jobbe med friluftstiltak i tråd med satsning på friluftsliv i kommuneplanens samfunnsdel og arbeidet som vil følge behovet for kompensasjon ved vedtak av statlig reg.plan for vei og bane.
- Hole kommune har hatt dialog med Venneforeningen Kleiva om mulig om delfinansiering av skilting i kleiva for formidling av kulturhistorie om Den Bergenske kongevei. Venneforeningen Kleiva søker Kulturminnevern - Aktivitet – Friluftsliv (KAF) midler der Gjensidigestiftelsen bidrar med 50% av kostnadene dersom kommunen og fylkeskommunen bidrar med 25% hver. KAF midlene er rettet mot formidling og aktiviteter i kulturmiljøer som er en del av Kulturminnekompaset; Regional plan for kulturminnevern i Buskerud. Den Bergenske kongevei er det eneste kulturmiljøet i Hole som er en del av denne planen.

Administrasjon

Administrasjon og fellesfunksjoner leverer tjenester til alle tjenesteområdene, folkevalgte og innbyggere.

Området omfatter administrativ ledelse, fellesutgifter og støttefunksjoner (informasjon, IT, personal og økonomi). Godtgjøring til folkevalgte og kontrollorganer. Fellesutgifter som KS-kontingent, personellforsikringer, bedriftshelsetjeneste, lærlingeordning, lisenser og vedlikeholdsavtaler knyttet til fellessystemer.

Mål og resultater

Gode omstillings- og effektiviseringsprosesser

Administrasjonen har stort fokus på en ansvarlig økonomi for å sikre velferden og valgfriheten for nåværende og fremtidige generasjoner. Kommunen opplever en presset driftssituasjon og det jobbes kontinuerlig med prosesser knyttet til omstillinger og effektivisering av driften. Inntektsøkninger, reduserte kostnader og nye løsninger har høyt fokus både i ledelsen og i tjenesteområdene.

Innen Informasjon/IT har hovedfokusområdene vært utskifting av vesentlig IKT-infrastruktur i forhold til sikkerhet og mer effektiv drift. Oppfølging av nye regler knyttet til personvern har også hatt høyt fokus.

Innen økonomiområdet har fokuset vært å få flere enheter over på løsninger hvor den ansatte selv registrerer timer, fravær m.v. i tillegg er det anskaffet løsning for elektronisk reiseregning og mer automatiserte prosesser knyttet til fakturadistribusjon.

Innen personalområdet har det vært spesielt fokus på lærlinger, Hole kommune har en høy andel lærlinger og verdiskapning av lærlinger. Verdiskapningen for lærlinger er god, men har vært noe synkende i 2019. Samarbeidet med videregående skole er bra.

Ressurser til tillitsvalgte og vernetjenesten er i samsvar med gjeldende lov og avtaleverk og fungerer godt. Det er et godt samarbeid mellom kommunen som arbeidsgiver og tillitsvalgapparatet.

Følge opp reguleringsplanen FRE16 i forhold til fokusområder

Hole kommune leverte uttalelse til reguleringsplanen i januar 2019. Fokusområdene er realisering av motorvegkryss på Helgelandsmoen, kompensasjon for idretts- og friluftsliv og maksimal utfylling av Sundvollenbukta. FRE16 og konsekvenser for kommunens helseinstitusjoner har vært fulgt opp tett gjennom hele året.

Planlegge og gjennomføre kommunevalg og folkevalgtopplæring

Kommunevalget ble gjennomført i tråd med gjeldende lovverk. Folkevalgtopplæringen besto i en felles opplæringsdag rett etter valget i egen regi og to-dagers opplegg i regi av KS i januar 2020. Opplæringen var basert på evaluering av tidligere opplegg.

Videreføre styrking av innkjøpsområdet herunder e-handels løsning

Arbeidet med å styrke innkjøpsområdet i forhold til analyse og strategi er videreført i 2019. Regionreformen har imidlertid gitt utfordringer da innkjøpssamarbeidet i regi av Buskerud fylkeskommune foreløpig ikke er videreført i den nye Viken fylkeskommune. Dette har utfordret innkjøpsområdet som har knappe ressurser. Arbeidet med e-handelsløsning er av samme årsak utsatt, trolig også til 2021.

Målekort

Perspektiver	Mål	Måleindikator	Målemetode	2016	2017	2018	2019	Mål
Økonomi	Holde vedtatt budsjett	Avvik i forhold til	Regnskap	55%	36%	23%	6%	0%
Medarbeidere	Friske og produktive medarbeidere som er på jobb	Sykefravær	intern statistikk	3,1	4,3	3,9	1,7	<4,0%
		Mestringstro	Medarbeiderundersøkelse	4,3	Ikke målt	4,5		4,5
	Tilfredse, indre motiverte medarbeidere som mestrer jobben og skaper gode	Mestringsorientert ledelse	Medarbeiderundersøkelse	4,1	Ikke målt	4,2		4,5
		Selvstendighet/autonomi	Medarbeiderundersøkelse	4,4	Ikke målt	4,6		4,5
God service til politikere	Godt beslutningsgrunnlag	Undersøkelse	Ikke målt	Ikke målt	Ikke målt			
	Saker oversendt	Rapport		87%	91%			95%

Medarbeidere

Sykefraværet er lavere enn målsettingen og utgjorde 1,7 % i 2019.

Økonomi

1000 kr	2019				Regnskap tidligere år	
	Budsjett	Regnskap	Avvik	Forbruk i %	Regnskap 2018	Regnskap 2017
Lønn og sosiale utgifter	11 301	12 091	- 790	107	12 093	15 584
Innkjøp til tjenesteproduksjon	8 423	8 471	- 48	101	7 820	7 285
Kjøp av tjenester som erstatter kommunal tjenesteproduksjon	2 801	2 806	- 6	100	2 449	2 643
Overføringsutgifter inkl avsetninger	8 024	5 464	2 560	68	9 372	1 875
Finansutgifter	18 914	18 812	102	99	19 431	18 918
Salgsinntekter	- 257	- 366	110	143	- 528	- 502
Refusjoner	- 4 623	- 4 624	1	100	- 6 087	- 4 406
Overføringsinntekter	-	- 55	55	0	-	-
Finansinntekter mv	- 18 950	- 18 618	- 331	98	- 19 132	- 19 161
Utgifter	49 464	47 645	1 819	96	51 165	46 304
Inntekter	- 23 829	- 23 664	- 166	99	- 25 748	- 24 069
Totalt	25 634	23 981	1 653	94	25 417	22 235

Regnskapsresultat viser et mindreforbruk på 1,6 mill kr i forhold til budsjett

- Negativt avvik på lønn skyldes at lønnsoppgjøret samlet for hele organisasjonen (lokalt og sentralt oppgjør) ble noe dyrere enn avsatt.
- Mindreforbruk knyttet til overføringsutgifter inkl. avsetninger skyldes at pensjonsoppgjøret knyttet til premieavvik m.v. ble lavere enn avsatt samtidig som bruk av avsatte midler til planlegging FRE16 /helseinstitusjoner ble mindre enn avsatt pga forsinkelse i avklaringer rundt reguleringsplanen. Utgiften her er betydelig lavere enn for 2018 knyttet til Ringeriksbadet IKS. Utgiftene til regionalt samarbeid ble også noe lavere enn budsjett knyttet til lavere aktivitet.
- Resultatet ble bedre enn prognose og knyttet mot pensjonsområdet.

Kontroll og tilsyn

Avdelingene innenfor området arbeider kontinuerlig med evaluering og oppdatering av rutiner og prosedyrer. I 2019 har arbeidet med kvalitetssystem hatt høyt fokus på avvikrapportering som grunnlag for forbedring.

Kontrollutvalget besluttet i 2019 å gjennomføre en forvaltningsrevisjon knyttet til internkontroll. Revisjonens anbefalinger knyttet til rapporten går på formalisering av risikovurderinger, bruk av og tilganger til kvalitetssystemet Compilo og vil bli fulgt opp i 2020.

Skole

Holeskolen er et innarbeidet begrep, og forteller oss at det arbeides for felles mål og en felles strategi. Arbeidet har pågått i flere år, og Holeskolen begynner å ta form. Holeskolen har til sammen 873 elever (pr. 30.10.2019). Elevene er fordelt på tre barneskoler, Røyse med 171 elever, Sundvollen oppvekstsenter med 164 elever, Vik skole med 282 elever og Hole ungdomsskole med 247 elever. De tre barneskolene har hver sin Skolefritidsordning. I tillegg består tjenesteområdet skole av Tjenesteleder, som blant annet leder arbeidet med utvikling av Holeskolen og har ansvar for voksne minoritetsspråklige og innvandrere med tilbud på Kunnskapscenteret for voksne i Bærum.

Mål og resultater

Holeskolen har høye ambisjoner på vegne av alle elevenes læring. Dannede/gangs mennesker som gjennomfører videregående skole og mestrer livet.

Lov om grunnskolen og den videregående opplæringa § 1-1 Formålet med opplæringa

Kunnskapsløftet 2006 – kompetansebaserte lærerplaner i alle fag m.m.

Overordna sektorplan for oppvekst Barn og unge i barnehage og skole skal oppleve lek, læring, trivsel og mestring. Dette vil bidra til å øke gjennomføring av skolegang for elever i skole og sikre høy deltagelse i arbeidslivet. Helhetlig oppvekst skal fremme helse og en meningsfull fritid for enkeltindividet.

Plan for Holeskolen med sine målformuleringer.

Satsningsområder - status

I 2019 skal vi:

- Redusere spesialundervisning og styrke tilpasset opplæring
- Etablere og implementere en egen enhet for styrket opplæring
- Bedre elevenes skolemiljø
- Implementering av fagfornyelse
- Holemodellen

Målekort

Perspektiver	Mål	Måleindikator	Målemetode	2016	2017	2018	2019	Mål
Økonomi	Holde vedtatt budsjett	Avvik i forhold til budsjett	Regnskap	0%	-2%	-2%	-5%	0%
Medarbeidere	Friske og produktive medarbeidere som er på jobb	Sykefravær	Intern statistikk	4,6	5,1	3,9	5,1	Under 5%
	Tilfredse, indre motiverte medarbeidere som mestrer jobben og skaper gode resultater	Medarbeidertilfredshet Mestringsstro	Medarbeiderundersøkelse	4,4	Ikke målt	4,3	ikke målt	Ikke målt
		Medarbeidertilfredshet Mestringsorientert ledelse	Medarbeiderundersøkelse	4,3	Ikke målt	4,2	ikke målt	Ikke målt
		Medarbeidertilfredshet Selvstendighet/autonomi	Medarbeiderundersøkelse	4,1	Ikke målt	4,4	ikke målt	Ikke målt
Brukere	Elevene opplever et trygt og inkluderende miljø på skolen	• Skåre over 4 på elevundersøkelsen på trivsel • Skåre på 1 eller lavere på mobbing på elevundersøkelsen • Flere elever som svarer positivt på mobbing - svarer at de opplever at de får hjelp • Elevenes skåre på opplevd fysisk miljø over 4	• Elevundersøkelsen • Klasse-trivsel.no/ Spekter	* 4,3 b.sk og 4,4 u.sk * 1,5 på b.sk og 1,3 på u.sk, jobbes mye med, for høyt * når skolen vet om det, opplever 85% å få hjelp * Fysisk miljø - skåre på 2,9 om noe blir reparert med en gang, 3,7 om at det er rent og ryddig	*4,4 * usikre tall * 1,3	*4,5 - 10. trinn og 4,1 - 7. trinn 1,0 (10 trinn) = 0% 1,3 (7. trinn) *90% *Fysisk miljø - kun HUS som kommer fram i undersøkelsen temperatur 2,8 toaletter 2,9 renhold 3,9	*4,2 på trivsel 5,8% svarer at de blir mobbet på en eller annen måte - nedgang fra tidligere, men ikke samme måling Her er flere svar prikket ut, dvs. vi får ikke fullgodt svar. Har elever som svarer at de fikk hjelp og elever som svarer at de ikke fikk hjelp. Ikke målt denne gangen	* Skåre på over 4 * < 1 og bedre enn nasjonalt nivå) Se forøvrig 16-tallene, da ny elevundersøkelse tas i slutten av 2017
	Elevene opplever ut fra sine egne forutsetninger at læring er meningsfylt og viktig og gir mestring og god psykisk helse	• Skåre over 4 på elevundersøkelsen, på elever som opplever å mestre • Andel elever med spesialundervisning går ned til samme nivå som Buskerud • Skåre over 4 på elevundersøkelsen, på elever som opplever å være motivert for læring • Fravær hos elevene • Resultat på Psykisk helse – ungdomdata 2017 – bedre enn landssnittet • Over 80 % deltar på Ungdataundersøkelsen	• Elevundersøkelsen • Ungdataundersøkelse 2017 • Antall elever med bekymringsfullt fravær	*4,0 b.sk og 4,1 u.sk * 10,5 -> 10,6 * 4,1 b.sk og 3,9 u.sk (bedre enn nasjonalt) * Ikke talt * Svært god skåre, bedre enn landssnittet	*4 *11,9 mål ikke nådd * 3,8 mål ikke nådd *83,8 % av elevene har mindre enn 10 dager fravær - mål ikke nådd *11% er depressive - 13% på landsbasis - mål oppnådd	*4,2 - 10. trinn og 4,3 - 7. trinn * 11% i 2018 - nedgang på 7% siste 5 år på 8. - 10. trinn, 12% på 1. - 4. og 5. - 7. trinn (Opp 3% på 1. - 4. trinn og samme på 5. - 7. trinn) * Fravær - over 20% har 10 dager eller mer i fravær, mål ikke nådd * Ung data - ikke nye resultater	* elevundersøkelsen 7. trinn mestring 4,3 mot 4,1 nasjonalt - 10. trinn 4,2 mot 3,9 nasjonalt - mål nådd * Spesialundervisning 12,3 mot 7,7 på landsbasis (gått opp siste året med 2%) * Fravær - over 20% har 10 dager eller mer i fravær, mål ikke nådd * Ung data - ikke nye resultater	* > 4 - bedre enn nasjonalt * mål om å få andel elever med spes.ped likt med nivået i Buskerud * > 4 - bedre enn nasjonalt * 95% av elevene har mindre enn 10 dager fravær skoleåret 2018/2019 * bedre skåre enn landssnittet Hole har høy svarprosent, og vi har svært gode resultater på ungdomdataundersøkelsen. På et område er vi lavere enn landssnittet, men her har vi som en av svært få kommuner god framgang i tallene, slik at dette likevel blir positivt.
	Nivå på leseferdighet på eller over landssnittet på nasjonale prøver og 80% av elevene over kritisk grense på nasjonale kartleggingsprøver	• Gjennomsnittskåre på nasjonale prøver på 5., 8. og 9. trinn på nasjonalt nivå eller høyere • 80% av elevene bedre enn kritisk grense på nasjonale kartleggingsprøver på 1., 2. og 3. trinn (anbefalt %-tall fra nasjonalt hold - hadde 90% for 2017).	• Nasjonale prøver • Nasjonale kartleggingsprøver	* 5. trinn bedre enn nasjonalt nivå 8. trinn likt med nasjonalt nivå 9. trinn likt med nasjonalt nivå, men flere midt på. * 1. trinn mål ikke nådd, flere under kritisk grense 2. trinn mål ikke nådd, flere under kritisk grense 3. trinn mål ikke nådd, flere under kritisk grense	* 5. lesing i snitt bedre enn nasjonalt selv om det er svært ulikt mellom skolene, regning alle skoler mye bedre enn nasjonalt, engelsk snittet dårligere enn nasjonalt, men ulikt mellom skolene 8. bedre enn nasjonalt 9. trinn bedre enn nasjonalt nivå mål nådd på nasjonale prøver i snitt * 1. i snitt over 90% over kritisk grense - mål nådd, 2. snitt på mellom 80-85% over kritisk grense - mål på over 90% ikke nådd og 3. snitt 79% over kritisk grense - mål på 90% ikke nådd	5., 8. og 9. trinn Nasjonale prøver i snitt bedre enn både Buskerud og nasjonalt nivå - en barneskole 3. best i landet! * 1. trinn er i snitt mellom 80 - 95% på ulike resultater over kritisk grense 2. trinn - Snitt mellom 80 og 90% er bedre enn kritisk grense * 3. trinn - snitt mellom 80 og 90% over kritisk grense Skolene varierer noe i resultat	5. trinn vesentlig bedre enn nasjonalt nivå, 55 i snitt i lesing mot 50 nasjonalt. 8. trinn - litt over nasjonalt nivå i lesing. 52 mot 50 i lesing - 9. trinn likt med nasjonalt i lesing (54) * 1. trinn er i snitt mellom 80 - 90% på ulike resultater over kritisk grense - mål nådd (men en skole er under snittet på det meste), 2. trinn - Rundt 80 - 90% er bedre enn kritisk grense - mål nådd (men en skole er under snittet på det meste), * 3. trinn - alle godt over 80% - mål oppnådd	* 5., 8. og 9. trinn bedre enn nasjonalt nivå * 80% av elevene på 1., 2. og 3. trinn er bedre enn kritisk grense
Nivå grunnskolepoeng og eksamensresultat - på eller over landssnitt og snittet i Buskerud.	Snitt på grunnskolepoeng og eksamensresultat - oppgis hver høst for 10. trinn som har gått ut.	Grunnskolepoeng Eksamensresultat	* ikke offentlig-gjort enda	* HUS: 44 Buskerud: 41,6 Nasjonalt: 41,4 Mål oppnådd	HUS 42,7/Buskerud 41,9	* HUS 44,4 - nasjonalt 41,9 - mål nådd	* bedre enn landssnitt og snitt i Buskerud	
Andel foresatte som er tilfreds med • Tilbakemeldinger/samarbeid med skolen • Elevenes læring • Innholdet på foreldremøtene	Foreldreundersøkelsen - andel på over 80% som er tilfreds inkl spørsmål om tilfredshet på foreldremøte	Foreldreundersøkelsen	* rundt 35% svar, av disse ligger snittet på godt over 4, dvs over 80% fornøyd og 4,2 er skåren på innhold i foreldremøter	* 4,3 - 4,7 på ulike spørsmål om tilbakemeldinger/samarbeid med skolen * 4 - 4,6 på ulike spørsmål om elevenes læring * 4 på innholdet i foreldremøtene Mål oppnådd	Ikke målt	* mellom 4,1 og 4,8 på ulike spørsmål om samarbeid og innhold i møtene med skolene * Elevenes læring 4,6	* 80% er tilfreds	

Kommentarer til målekort

Medarbeidere

Sykefraværet i Holeskolen har økt noe siden forrige år, det er kjente årsaker. Egenmeldte sykdommer er svært lavt. Holeskolen opplever å ha godt omdømme, og ansatte er stolte av skolene sine. De ansatte er løsningsorienterte og svært fleksible, noe som bidrar til å sterkt til god kvalitet.

Brukere

Skolene har jobbet systematisk med skolemiljø og holder aktivitetsplikten iht. §9A elevenes skolemiljø svært høyt. Tallene på mobbing har gått ned, det jobbes med mange saker på skolene. Elevenes skolemiljø §9A omhandler ikke bare mobbing, men trygt og godt skolemiljø på alle måter. Elevene oppgir i Elevundersøkelsen at de trives godt på skolen, og foreldrene oppgir at de er fornøyde med skolen.

Vi gleder oss over lavere tall på mobbing og høye tall på trivsel, men forsetter arbeidet med ytterligere forbedring. Dette gjør vi blant annet gjennom "Mitt valg" programmet og elevenes trivselsledere som arrangerer leker i friminuttene fire dager i uken.

Vi bruker elevundersøkelsen, klassetrivsel og utviklings- og elevsamtalene til å avdekke mobbing eller krenkelser og vi fokuserer på å ha relasjoner til elevene slik at de har trygghet til å melde ifra om uønskede opplevelser.

Barneskolene har vært med på en pilotering på TORD, tidlig oppdagelse av risiko for dysleksi. Med dette opplegget blir vi i stand til å sette inn tiltak tidlig for elever som sliter med lesing. Det fører til at vi det siste året har hatt bedre resultater på lesing på 1. og 2. trinn. Elevene har gode resultater både på nasjonale prøver og når de går ut av grunnskolen. Holeelevene har langt bedre grunnskolepoeng enn nabokommunene, noe som gjør at de er konkurransedyktige når det gjelder å komme inn på videregående skole og linje de ønsker å gå på.

Holeskolen har ikke klart å få ned antall elever med spesialundervisning. Skolene jobber for å inkludere flere, men mye uro og store klasser gir utfordringer på dette området.

Vi er godt i gang med å etablere et forsterket opplæringstilbud (FOT). Her har vi jobbet mye med kompetanse og samhandling, og er nå i ferd med å få god samhandling med Tiltak funksjonshemmede. Dette fører både til erfaringsutveksling/ kompetanseoverføring og bedre flyt for noen elever, samt en økonomisk gevinst over tid. Vi ser samtidig på en utbygging med modulbygg for å få dette enda bedre til både når det gjelder samhandling og økonomi.

Implementering av fagfornyelsen er jobbet mye med i Holeskolen, vi har rigget personalet for å starte med nye fagplaner og ny overordnet del fra høsten 2020, selv om vi ikke har læremidler på plass.

Økonomi

1000 kr	2019				Regnskap tidligere år	
	Budsjett	Regnskap	Avvik	Forbruk i %	Regnskap 2018	Regnskap 2017
Lønn og sosiale utgifter	88 171	95 894	- 7 723	109	85 274	82 181
Innkjøp til tjenesteproduksjon	6 885	8 430	- 1 545	122	7 426	6 773
Kjøp av tjenester som erstatter kommunal tjenesteproduksjon	6 639	6 637	2	100	6 523	6 042
Overføringsutgifter inkl avsetninger	1 170	1 114	56	95	1 021	840
Finansutgifter	-	733	- 733	0	436	69
Salgsinntekter	- 7 394	- 7 722	327	104	- 7 072	- 6 120
Refusjoner	- 8 500	- 13 252	4 752	156	- 11 741	- 11 573
Overføringsinntekter	-	30	30	0	4	-
Finansinntekter mv	- 11	- 436	425	3947	69	78
Utgifter	102 865	112 808	- 9 943	110	100 681	95 905
Inntekter	- 15 905	- 21 441	5 536	135	- 18 886	- 17 771
Totalt	86 959	91 367	- 4 407	105	81 795	78 134

Vurdering av driftsregnskapet:

- Skoleområdet har et samlet merforbruk på 5% som skyldes:
 - Overføring av midler fra 2019 til 2020 på tjenesteleders område (finansutgifter 733 000,-).
 - Merforbruk lønn: 3 mill. etter avregning mot refusjon. Dette er utgifter til å innfri lærernorm og økning i elevtall fra august og utgifter til elever med nye vedtak om spesialundervisning.
 - Sviktende inntekt på to av SFO'ene, og det var budsjettetert feil på SOS SFO.
 - Sykemeldinger og vikar i arbeidsgiverperioden på SOS FOT. Det er ikke budsjettetert med utgifter til vikar.
- Ved prognose avvik i tidligere rapporter skal det fremkomme hvilke tiltak som har vært iverksatt for å søke redusere dette i løpet av året.
 - Tjenesteleder har spart inn på tiltak og brukt minst mulig for å prøve å balansere eget område og bidra på skoleområdet
 - Skolene har vært nøkterne i innkjøp
 - Det ble ikke satt inn vikarer i arbeidsgiverperioden med mindre det var helt nødvendig, med unntak av FOT hvor det er nødvendig å sette inn vikar fra dag en av sykefravær.
- Resultat i forhold til vedtatte innsparingstiltak
 - Målet var å få flere innenfor den ordinære undervisningen og færre med spesialundervisning. Her har vi ikke lyktes. Det er gjort flere enkeltvedtak til barn i skolen etter henvisning til kppt.

- **Er avviket i tråd med forventet / rapportert? Hvis ikke hva er årsaken til dette.**
 - Avviket er 1,7 mill. høyere enn rapportert:
 - 687.000 på tjenesteleders område - overføringer av midler gitt av Fylkesmann til desentraliserte kompetansemidler, skal kunne overføres
 - 500.000 på Røyse skole – manglende inntekter på SFO – og merforbruk på lønn, samt elever med spesielle behov som det måtte settes en til en på fra høsten
 - 500.000 på SOS – feil i inntekter på SFO, kan ikke ha 700.000 i inntekt, flere sykemeldinger og må sette inn vikar fra første dag på FOT.
 - Lisenser overforbruk på alle barneskolene.

Vil avviket kunne påvirke resultatet for 2020 i positivt eller negativ retning?

Det er tatt høyde for de økte bemanningsressursene i budsjett 2020 og budsjetteringen på SFO skal være rettet opp. Økt behov for tjenester til elever med spesielle behov kan gi uforutsette utgifter det ikke er budsjettet for.

Kontroll og tilsyn

Tilsyn – status for gjennomførte tilsyn i løpet av året

- Forvaltningsrevisjon på varsling og skolemiljø §9A
 - Alt som har med skole å gjøre er godkjent, med et forbedringspunkt på rutiner på varsling til tjenesteleder om ledelsen ved skolen trakasserer en elev.
- Statlig tilsyn fra Fylkesmann på “Tidlig innsats” hos tjenesteleder, Røyse skole og Sundvollen oppvekstsenter. Papirtilsyn – rapport ikke kommet.

Barnehage

Hole kommune har ni barnehager, hvorav sju har kommunalt og to privat eierskap.

Hole kommune hadde pr. august 2019 behov for ca. 495 barnehageplasser. Disse dekkes av 405 kommunale og 90 private barnehageplasser. 83% av barn under tre år med rett til barnehageplass og 94% av barna over tre år benytter seg av tilbudet.

Mål og resultater

Overordnede mål

Barnehagens samfunnsmandat er, i samarbeid og forståelse med hjemmet, å ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling. Barnehagen skal tilby barn under opplæringspliktig alder et omsorgs- og læringsmiljø som er til barns beste.

Mål - satsningsområder - status

Økonomiplanens målsetninger for 2019 -2022

- Implementere ny Rammeplan for barnehagenes innhold og oppgaver
- SNAKKE – skal gjøre personalet tryggere og modigere i samtaler med barn også når de har en bekymring
- Heve barnehagepersonalets kompetanse i læreplanteori – didaktisk analyse
- Språk- og psykososial utvikling
- Holemodellen

Barnehagens primæroppgave er å jobbe forebyggende og tilrettelegge for gode utviklings- og aktivitetsmuligheter for alle barn ut fra barnets forutsetninger gjennom tidlig innsats.

- Hvorfor fokus på språk? Barn som mestrer områdene i målekortet har bedre forutsetning for å lære å lese og skrive når de begynner på skolen.
- Hvorfor fokus på psykososial utvikling? Barn som mestrer områdene i målekortet har bedre forutsetning for bedre psykisk helse gjennom hele livet.

Målekort

Perspektiver	Mål	Måleindikator	Målemetode	2016	2017	2018	2019	Mål
Økonomi	Holde vedtatt budsjett	Avvik i forhold til budsjett	Regnskap	0%	1%	4%	2%	0%
Medarbeidere	Friske og produktive medarbeidere som er på jobb	Sykefravær pr 31.08	Intern statistikk	8,3	9,7	10,7	8,5	8.0
	Tilfredse, indre motiverte medarbeidere som mestrer jobben og skaper gode resultater	Mestringstro	Medarbeiderundersøkelse	4.3	Ikke målt	4.3		4.5
		Mestringsorientert ledelse	Medarbeiderundersøkelse	4.2	Ikke målt	4.1		4.4
		Selvstendighet/autonomi	Medarbeiderundersøkelse	4.2	Ikke målt	4.0		4.4
Brukere	Foreldres opplevelse av informasjon	*Opplevelse av informasjon om eget barn *Informasjon om det som skjer i barnehagen	Brukerundersøkelse; Snitt som landet eller høyere		* 4.5 *4.5	4.4 4.4		* 4.7 * 4.8
	Foreldres opplevelse av fysisk miljø	* Andel foreldre som er fornøyd med barnehagens inneområde (med hensyn til barns utvikling, lek og læring)?	Brukerundersøkelse; Snitt som landet eller høyere		* 4.1	4.1		* 4.7
	Fravær av alvorlige hendelser	*Fravær av barn som blir borte/forsvinner, som barnehagen må lete etter utenfor barnehagens område? *Fravær av alvorlige ulykker (eks. man trenger assistanse fra nødetater)?	Meldte avvik; 0		Ingen meldte avvik	Ingen meldte avvik		Ingen meldte avvik

Brukere:

Barns språk- og psykososiale utvikling; Vanskelig å måle i barnehagen.

Ønskelig at dette sees i et helhetlig oppvekstperspektiv og at skolen følger opp og måler i 1.trinn.

Alle kommunale barnehager har i november gjennomført en brukerundersøkelse, med samlet svarprosent på 89,74 % (271/302).

Resultatet forteller oss at Foreldre/foresatte sin opplevelse av informasjon i Holebarnehagene er over snitt for landet, det fysiske miljø skårer på snitt for landet.

I store trekk er foreldrene tilfreds og fornøyd med barnehagetilbudet i de kommunale barnehagene. Skår på samlet tilfredshet er 4,6 %, som er litt over snittet for landet (4,5 %).

Barnehagedekning

- Alle med rett til plass har fått tilbud.
- Fortsatt nedgang i antall søknader og behov for barnehageplasser v/barnehageopptaket pr. 1. mars 2019, førte til en reduksjon på 6 barnehageplasser i de kommunale barnehagene.
- Det er ikke budsjettert med å utvide kapasiteten ila. barnehageåret.

Medarbeidere:

Sykefravær - Særdeles bra resultat!

Vi har sett en veldig positiv utvikling for to av barnehagene som har hatt høyt sykefravær over flere år.

3 barnehager er under eller på kommunens mål på 5 %, i tillegg er 2 barnehager rett i overkant av barnehagenes mål på 8 %. Korttidsfraværet er lavt, langtidsfraværet er høyt. Barnehagene har nådd barnehagenes mål om under 8% fravær og det jobbes videre med tiltak og oppfølging.

Det er ikke gjennomført 10-faktor medarbeiderundersøkelse i 2019.

Fortsatt implementering av rammeplanens innhold og oppgaver for barnehagene. Holebarnehagene ønsker allikevel ikke å utarbeide en Ny Lokal rammeplan, da det oppleves at forskriften om rammeplan for barnehagenes innhold og oppgaver er et godt nok verktøy å jobbe etter. Hovedfokus våren 2019 har vært å videreføre og øke personalets kompetanse- og bevissthet i forhold til at barn kan være utsatt for omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep. De skal vite hvordan dette kan forebygges og oppdages. Dette har barnehagene gjort gjennom Opplæringsplattformen SNAKKE som er en del av regjeringens tiltaksplan En god barndom varer livet ut (2014-17). Den er utviklet av RVTS nasjonalt på oppdrag fra Barne- ungdoms- og familiedirektoratet. RVTS har på oppdrag fra Bufdir utarbeidet et opplæringsprogram om å snakke med barn om vanskelige ting rettet mot kommunalt ansatte. **Alle kommunens barnehager har høsten 2018 og våren 2019 vært pilotbarnehager** for opplæringsplattformen og gjennomført opplæringsprogrammet i perioden august – desember '18 og januar – juli'19.

Mål for personalet er at alle ansatte skal lære å snakke med barn om viktige tema. Øke fagkunnskap og gi handlingskompetanse hos alle som arbeider i Holebarnehagen. Dette til BARNESTS BESTE!

Hovedfokus høsten 2019 har vært Holemodellen og pilotering av oppvekstteam i 4 barnehager.

For øvrig jobbes det med læreplanteori - didaktisk analyse og språk- og psykososial utvikling. Dette er fagområder vi jevnlig må sette fokus på, for å opprettholde og videreutvikle god praksis hos personalet.

Fravær av alvorlige hendelser; Ingen meldte avvik, men personalet (og foreldre) har imidlertid oppsøkt tannlege/lege med mindre skader et par ganger i forbindelse med fall.

Økonomi

1000 kr	2019				Regnskap tidligere år	
	Budsjett	Regnskap	Avvik	Forbruk i %	Regnskap 2018	Regnskap 2017
Lønn og sosiale utgifter	52 938	53 968	- 1 030	102	54 711	54 050
Innkjøp til tjenesteproduksjon	2 288	2 090	197	91	2 318	2 148
Kjøp av tjenester som erstatter kommunal tjenesteproduksjon	12 162	13 349	- 1 187	110	12 933	12 804
Overføringsutgifter inkl avsetninger	449	337	111	75	394	356
Finansutgifter	-	67	- 67	0	8	-
Salgsinntekter	- 9 531	- 9 751	220	102	- 9 723	- 9 460
Refusjoner	- 1 970	- 4 784	2 813	243	- 5 607	- 5 338
Overføringsinntekter	-	-	-	0	-	315
Finansinntekter mv	-	8	8	0	-	163
Utgifter	67 836	69 811	- 1 974	103	70 363	69 357
Inntekter	- 11 501	- 14 542	3 041	126	- 15 330	- 15 276
Totalt	56 335	55 268	1 066	98	55 033	54 082

Vurdering av driftsregnskapet

Samlet positivt avvik for barnehagene kr. 1 066 430,-, skyldes i hovedsak følgende forhold:

- 5 måneders virkning av (aug – des) av å justere ned 6 barnehageplasser i kommunen. Bemanning er justert ned i forhold til dette. Samtidig har det vært en fortsatt økning av barn bosatt i Hole kommune, som har barnehageplass i annen kommune. Utgifter til disse plassene belastes Hole kommune og det har derfor vært større utgifter til kjøp fra andre kommuner. I tillegg har det vært noe merutgifter til kommunalt tilskudd private barnehager.
- Refusjon fra kommuner; Flere barn med bosted i andre kommuner, med barnehageplass i Hole kommune. Større inntekter til Hole kommune en budsjettet.
- Sykerefusjon; Barnehagene har ikke fått kvalifisert pedagogisk personal i alle sykemeldinger og de faktiske kostnadene for å dekke opp fraværet har derfor vært mindre til vikarer. Det forekommer også at det ikke blir satt inn vikar, da det er vanskelig for barnehagene å rekruttere inn vikarer på kort varsel.
- Nøkternhet og mindre innkjøp varer og tjenester, fra alle barnehager.

Avviket er større enn først rapportert, da det er vanskelig å forutsi og gi en presis prognose for sykefraværet. Sykerefusjonen er større enn forventet.

Nedgang av barnehageplasser og tilpasning av bemanning er justert og videreført i budsjett 2020. Det er forventning om fortsatt nedgang i behov for barnehageplasser også neste år.

Kontroll og tilsyn

Ingen gjennomførte tilsyn i 2019.

Helse

Tjenesteområde Helse består av Helsestasjon – og skolehelsetjeneste med helsesykepleiere, helsestasjonsleger, Jordmortjeneste og Fysioterapitjeneste. Kommunelege, Kommunepsykolog, Friskliv, Kommunal – pedagogisk og psykologisk tjeneste (KPPT).

Helseavdelingen er en egen fagenhet og en tjenesteleverandør til andre tjenesteområder i kommunen.

Tjenestemottakerne er befolkningen i hele livsløpet. Helseavdelingen har 14,6 årsverk fordelt på 23 ansatte. Ved utgangen av 2019 var 4,4 årsverk hel/del finansiert av Helsedirektoratet, Fysioterapi-tjenesten mottar fastlønnskutt fra HELFO. Hole fysioterapi med sine 2,2 årsverk mottar kommunalt driftstilskudd fra Helseavdelingen.

Mål og resultater

Helseavdelingen skal jobbe helsefremmende og forebyggende. Avdelingen skal avdekke vansker, sette inn riktige tiltak og gi hjelp til selvhjelp slik at brukerne får økt mestring i sine liv. Avdelingen skal veilede og støtte barnehage og skole i målet om en helsefremmede og inkluderende hverdag. Den skal bidra til å sikre en tilfredsstillende og likeverdig opplæring for barn og unge med særskilte opplæringsbehov.

Satsningsområder - status

Holemodellen

Helseavdelingen har over tid jobbet systematisk for å øke det tverrfaglige samarbeidet internt i avdelingen og på tvers av tjenesteområdene. Flere tjenesteområder som jobber med barn og unges oppvekstvilkår samarbeider tverrfaglig om å levere gode tjenester til innbyggerne.

Prosjekt Holemodellen har vært et satsningsområde i 2019. Ansatte i Hole kommune skal jobbe systematisk etter Holemodellen for at barn og unge skal få den støtten og hjelpen de har behov for. Hvert barn skal oppleve at de kan mestre eget liv og velge sin vei gjennom oppveksten – Mitt liv – Min vei.

Holemodellen skal sikre at:

- Eventuelle hjelpebehov oppdages og riktige tiltak settes inn så tidlig som mulig.
- Alle har lik tilgang til hjelp og fagkompetanse.
- Barnets beste alltid er i fokus.
- Barn, unge og deres familier er kjent med sine muligheter og rettigheter og i stand til å velge sin vei.
- Oppveksttjenestene jobber sammen og tilbyr helhetlig innsats fra svangerskap til ungdomstid.

I 2019 har flere deler av modellen blitt testet ut, evaluert og videreutviklet. Veien fra pilotering til drift og ny praksis er omfattende da modellen spenner over fem forskjellige tjenesteområder med ulike mandat og lovverk.

Holemodellen arbeider etter prinsippet om brukeren i sentrum og tjenstedesign. Videreutvikling av modellen fortsetter i 2020 med mål om å koble sammen gode tjenester slik at de blir helhetlige og virker enda bedre sammen.

Helse i plan

Helseavdelingen har jobbet for at samfunnspsykologisk og samfunnsmedisinsk kompetanse anvendes og integreres i det kommunale planarbeidet og det tverrsektorielle folkehelsearbeidet. Dette skal sikre at utvikling av kommunen, kommunens tjenester og tiltak skjer i samsvar med intensjonen i folkehelseoven. "Tenke helse i alt vi gjør". I løpet av 2019 er det gjort erfaringer og tiltak på tvers at tjenesteområder. Dette styrker enhet Helse sin rolle i planarbeid framover.

Helsestasjonstilbud og skolehelsetjenesten danner grunnmuren for helsefremmede arbeid og tidlig innsats.

Helsestasjonsprogrammet har hatt 100 % oppslutning.

- Alle som har født i 2019 har fått hjemmebesøk innen 2 uker etter fødsel (52 fødsler)
- Barselgruppa har hatt 80% oppmøte
- Utvidet helseundersøkelse er gitt til alle barn i Hole fra 3 uker til 4 år
- Barnevaksinasjonsprogrammet viser til en dekningsgrad på 95%.

Tidlig systematisk foreldreveiledning, (Circle of Security) med fokus på samspill som styrker barns psykiske helse var vedtatt satsningsområde for året. Dette er utført.

- Helsepsykiere har vært tilgjengelig på skolen to til tre dager ukentlig avhengig størrelsen på skolen
- Det er gjennomført helseundersøkelser fra 1-10 trinn
- Undervisningsopplegg, "Seksuelle overgrep", er gjennomført i 3. trinn
- Dialogbasert undervisning "Vold i nære relasjoner" er utført på 7.trinn

- Gutte- og jentegrupper gjennomført på ungdomsskolen
- Undervisning i psykologisk førstehjelp utført både i 4.klasse og på videregående skole.

80% av brukerne av helsestasjon og skolehelsetjenesten er fornøyd med tjenestetilbudet. Tjenesten scorer høyt på grad av tilgjengelighet.

Jordmortjenesten

Jordmor hadde 328 konsultasjoner i 2019. Av de 328 var det 48 førstegangskonsultasjoner, 40 hjemmebesøk og 20 konsultasjoner med prevensjonsveiledning. Jordmor har undervist alle ungdommer på 9. trinn. Jordmor og helsesykepleier har utført felleskonsultasjoner.

Kommunepsykolog

Overordnet mål for fagområdet er å øke kompetanse og kvalitet i det helhetlige arbeidet innen psykisk helse – på tvers av fag og sektorer. For å nå dette målet i Hole, jobbes det på systemnivå rundt brukerne og ikke i direkte klinisk oppfølging. Fagområdet innebefatter 1.0 årsverk. Stillingen har t.o.m 2019 vært delvis finansiert gjennom tilskuddsordning i Helsedirektoratet. Fra 2020 er psykolog lovfestet kompetanse i kommunehelsetjenesten og tilskuddsordningen er nå avsluttet.

Mål og resultater

1. Psykologfaglig kompetanse skal oppleves lett tilgjengelig og nyttig for andre faggrupper og for kommunens innbyggere
2. Psykologfaglig kompetanse anvendes systematisk i det kommunale folkehelsearbeidet
3. Psykologfaglig kompetanse anvendes i utviklingsarbeid som indirekte eller direkte påvirker befolkningens psykiske helse
4. Psykologfaglig kompetanse anvendes systematisk i alt kommunalt planarbeid

Kommunepsykolog er prosjektleder for Holemodellen. Dette betyr at over 60 % av psykologressursen er benyttet til utviklingsarbeid i 2019.

Kommunal Pedagogisk- psykologisk tjeneste

PP- tjenesten har vektlagt systemrettet arbeid i samarbeid med barnehagene og skolene. Dette for å fremme det allmenpedagogiske arbeidet og redusere behov for spesialundervisning. Tjenesten har hatt 58 henvisninger og 3 utførte systemsaker. Utedager i vårhalvåret 2019 er gjennomført.

Logopedtjenesten har hatt 28 logoped saker 2019. Arbeidet omfatter kartlegging, utarbeiding av tiltak, undervisning og veiledning. I tillegg gjennomfører logoped veiledning, rådgivning og samarbeid med foresatte og personale i barnehage og skole.

Friskliv – Hab-/rehabiliterende tiltak slik at innbyggerne i størst mulig grad mestrer egne liv i egne hjem

Helseavdelingens fagområder har deltatt i interkommunale fagnettverk i 2019. Frisklivssentralen har formalisert samarbeid med Frisklivssentralene på Ringerike og Jevnaker, Lærings- og mestringssenteret på Ringerike sykehus. Friskliv samarbeider også med LHL og Frivillighetsentralen om prosjektet "Ut på tur i Hole". Helseavdelingens fagområder har opprettholdt årlige dialogmøter med spesialisthelsetjenesten.

Frisklivssentralen har som satsning å legge til rette for aktive og meningsfulle hverdager i fellesskap med andre gjennom ulike gruppe tilbud.

- *Sentralen har hatt 44 henvisninger*
- *9 deltagere BRA MAT kurs*
- *8 deltagere har deltatt på avspenningskurs*
- *16 deltagere har deltatt på søvnkurs*
- *6 deltagere har deltatt på sluttkurs (tobakk)*

Tiltakene er evaluert og viser gode resultater.

Fysioterapitjenesten har hatt som satsning å etablere tverrfaglige treffpunkt på individ og systemnivå på helsestasjon, i barnehager og i skoler (jfr Holemodellen). Dette i tillegg til å forebygge fysisk funksjonsfall hos gruppen 60+ gjennom gruppetilbud.

Fysioterapitjenesten har gjennom året hatt

- 27 aktive Habileringsaker og 150 konsultasjoner
- 34 nye henvisninger på barn
- 49 individuelle 4 mnd. kontroller, samt 6 barselgrupper
- Fysioterapi for voksne utgjorde 85 forskjellig pasientforløp
- Korttidsavdelingen , Langtidsavdelingen og hjemmebesøk med 877 konsultasjoner
- 16 oppfølginger er utført i hverdagsrehabilitering. 12 av 16 deltagere viser til forbedring og opplever å ha godt utbytte av oppfølgingen.
- 108 personer deltok på inspirasjonsdag for eldre.

Målekort

Perspektiver	Mål	Måleindikator	Målemetode	2016	2017	2018	2019	Mål
Økonomi	Holde vedtatt budsjett	Avvik i forhold til budsjett	Regnskap	0%	11%	12%	4%	0%
Medarbeidere	Friske og produktive medarbeidere som er på jobb	Sykefravær	Intern statistikk	2,7	4,9	3,4	1,9	3
	Tilfredse, indre motiverte medarbeidere som mestrer jobben og skaper gode resultater	Medarbeidertilfredshet Mestringstro	Medarbeiderundersøkelse	4,3	Ikke målt	4,4	Ikke målt	4,4
		Medarbeidertilfredshet Mestringsorientert ledelse	Medarbeiderundersøkelse	4,3	Ikke målt	4,2	Ikke målt	4,4
		Medarbeidertilfredshet Selvstendighet/autonomi	Medarbeiderundersøkelse	4,4	Ikke målt	4,4	Ikke målt	4,5
Brukere	Pasienter, klienter og samarbeidspartnere opplever at tjenestene er tilgjengelige og at de får den hjelpen de trenger	Andel pasienter/klienter/samarbeidspartnere som opplever å få den hjelpen de trenger fra Helseavdelingens enheter.	Bedre kommune / brukerundersøkelse på tjenestoområdene.		80-82%	88%	80%	90%
	Barn / ungdom opplever at helsessøter er tilgjengelig for seg på skolen.	Andel barn/ungdom på skolen som opplever at helsessøter er tilgjengelig for seg.	Elevundersøkelse		80%	88%	70%	70%
	Pasientene har nådd målsettingen satt ved behandlingsstart i Friskliv og i fysioterapitjenestens habilitering og rehabilitering arbeid.	Andel pasienter som opplever måloppnåelse i forhold til oppsatt plan	Coop Wonca pre/post test /SPPB/Aims/ABC2/GAS		82%		Ikke målt	70%
	75% av de gravide i Hole benytter jordmortjenesten	Andel gravide som benytter jordmortjenesten	WinMed journal		62%	51%	92%	75%
	Andel henvisninger til KPPT har gått ned i antall. Henvisningene omhandler i hovedsak førskolealder og barnetrinn.	Antall henvisninger individ i førskole/barnetrinn. Antall henvisninger ungdomsskole. Antall henvisninger Logoped	HK-data	29	52	58	58	35

Kommentarer til målekort

Medarbeidere

Lederoppfølging i tråd med 10-faktor teori – relasjonskompetansen hos ansatte og generell satsning på kompetansehevede tiltak og utviklingsarbeid.

Brukere

Kunnskapsbaserte tiltak.

Økonomi

1000 kr	2019				Regnskap tidligere år	
	Budsjett	Regnskap	Avvik	Forbruk i %	Regnskap 2018	Regnskap 2017
Lønn og sosiale utgifter	16 254	15 480	774	95	13 292	12 090
Innkjøp til tjenesteproduksjon	1 538	1 140	398	74	1 086	526
Kjøp av tjenester som erstatter kommunal tjenesteproduksjon	1 322	1 231	91	93	1 186	1 114
Overføringsutgifter inkl avsetninger	272	129	143	47	104	38
Finansutgifter	-	966	- 966	0	2 511	1 680
Salgsinntekter	- 21	- 84	63	400	13	10
Refusjoner	- 3 463	- 3 479	15	100	5 325	3 911
Finansinntekter mv	- 2 492	- 2 511	19	101	1 680	258
Utgifter	19 386	18 946	440	98	18 179	15 447
Inntekter	- 5 977	- 6 074	97	102	- 7 018	- 4 179
Totalt	13 409	12 872	537	96	11 162	11 268

Vurdering av driftsregnskapet:

Helse har forbruk tilsvarende 96 % av budsjett. Dette tilsvarer mindreforbruk på kr. 537 000

- Lønn og sosiale utgifter viser et mindreforbruk. Netto mindreforbruk skyldes tidvis vakanser i Fysioterapitjenesten, Legetjenesten, Helsesykepleiere, Jordmortjenesten og KPPT.
- Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon viser også til et mindreforbruk. Dette har sammenheng med periodevis redusert bemanning inkludert driftskostnader. Mindreforbruket skyldes også redusert bruk av opplæringstiltak med begrunnelse i høy drift og knapphet på ansatte. I tillegg kommer kompetansehevende tilskuddordninger.
- Økte salgsinntekter kommer som resultat av kontinuitet og tilgjengelighet av jordmor og dermed økt antall konsultasjoner.
- Kjøp av tjenester som erstatter kommunal tjenesteproduksjon viser et overskudd. Dette skyldes redusert kostnad på Logopedavtale kjøpt av Ringerike kommune. Konsulenttjenester som tidligere ble kjøpt eksternt, er gjennom året erstattet av egne ansatte. Disse er finansiert via tilskuddsmidler.
- Vedtatte innsparingstiltak er gjennomført uten konsekvens for brukere. Tilførte tilskuddsmidler har gitt områdene økning i årsverk.
- Avviket omhandler i det store og hele vakanser knyttet til rekruttering av nødvendig kompetanse Dette er foreløpig ikke løst, og vi ser derfor samme tendens for 2020.

Kontroll og tilsyn

Internkontroll – Avdelingen jobber for å etablere Compilo som et verktøy for kontinuerlig forbedring.

Tilsyn – status

Hole kommune har hatt tilsyn med miljørettet helsevern skoler og barnehager.

Fylkesmannen gjennomførte tilsyn med Hole kommune i mars. Tilsynet undersøkte om kommunen sørger for at tilsynet med miljørettet helsevern i barnehager og skoler blir utført i samsvar med aktuelle lovkrav slik at barnehagenes og skolenes inne- og utemiljø fremmer barnehagebarns og elevers helse og trivsel og forebygger sykdom og skade.

Oppfølgingsarbeid etter tilsyn er igangsatt. Frist for tilbakemelding er 31.05.20.

NAV

Tjenesteområdet hadde i 2019 23 kommunale årsverk fordelt på 30 personer. Disse jobber innenfor områdene sosialhjelp, rus/psykisk helse, flyktninger, barnevern samt Husbankens ordninger. 9 av disse årsverkene er tilknyttet heldøgns tjeneste innenfor psykisk helse. I tillegg har tjenestestedet ansvar for gjennomføring og oppfølging av forhold knyttet til alkohollovgivningen.

I tillegg til de kommunale ansatte og fagområdene er det 4,4 årsverk fordelt på 6 personer tilknyttet de statlige fagområdene i NAV (oppfølging av arbeidsledige, sykefravær, Arbeidsavklaringspenger m.v.)

Det er tjenester knyttet til kommunale fagområder og ansatte som omtales videre i dette dokumentet.

Mål og resultater

Overordnede mål for tjenesteområdet

De overordnede målene for hvert tjenestested gjennom 2019 er knyttet til de enkelte lovverkens formålsparagraf og innfrielsen av denne. Satsingsområdene hadde nær sammenheng med disse.

Satsningsområder - status

Statusrapportering i forhold til satsingsområder i vedtatt årsbudsjett

Innenfor hvert fagområde ved tjenestestedet har det vært rettet oppmerksomhet mot det helsefremmende ved å være i **arbeid og/eller aktivitet**. Innenfor de ulike fagområdene har den enkelte medarbeider hatt et arbeidsrettet fokus. Dette har vært spesielt fremtredende innenfor området sosial- og flykningetjeneste. Tjenesten har hatt et særlig mål om å redusere sosialhjelpsutbetalinger ved å få flere ut i arbeid. Det har vært måloppnående i forhold til dette. I 2019 var merforbruket på sosialhjelp 150.000,- kr. Dette merforbruket var langt lavere enn tidligere år. Dette til tross for flere spesielle forhold som kunne tilsa økte sosialhjelpsutgifter; innstramminger i annet lovverk, redusert bemanning i sosialtjenesten m.v.

Måloppnåelsen skyldes i hovedsak godt samarbeid innad i NAV med mål om raskere avklaring mot evt trygdeytelse eller arbeidsrettede tiltak/arbeid.

Vesentlig for alle tjenestene i NAV Hole er **forebygging og tidlig intervensjon**.

Med aktiv deltakelse i prosjekt Holemodellen, tiltakspakken “Snakke” i barnehagene og gjennomføring av temaundervisning knyttet til vold og seksuelle overgrep i barneskolen, har Nav fulgt opp flere forebyggende tiltak i 2019.

Videre har de fleste vedtak som iverksettes i tjenesten et klart forebyggende perspektiv.

Nav barnevern hadde som mål å videreføre interkommunalt samarbeid vedrørende barnevernvakt ut over 2019. Dette er gjennomført til tross for tidvis krevende og usikre samarbeidsforhold. Kommunestyret har fattet vedtak om videreføring av barnevernvakt.

Tverrfaglig samarbeid er vesentlig for kvalitet og effektive tjenester. Tiltakene som er beskrevet ovenfor viser aktiv satsing på tverrfaglig samarbeid for å sikre en god og helhetlig tjenesteutvikling. Det foregår også et betydelig tverrfaglig samarbeid på individnivå; både internt og eksternt. Dette gjelder for alle tjenesteområdene i NAV Hole.

Målekort

Perspektiver	Mål	Måleindikator	Målemetode	2016	2017	2018	Prognose 2019	Mål
Økonomi	Holde vedtatt budsjett	Avvik i forhold til budsjett	Regnskap	4%	0%	-21%	-3%	0%
Medarbeidere	Friske og produktive medarbeidere som er på jobb	Sykefravær	Intern statistikk	1,6	1,2	3%	3	3%
		Medarbeidertilfredshet Mestringstro	Medarbeiderundersøkelse	4,3	Ikke målt	4,5		4,5
	Tilfredse, indre motiverte medarbeidere som mestrer jobben og skaper gode resultater	Medarbeidertilfredshet Mestringsorientert ledelse	Medarbeiderundersøkelse	4,1	Ikke målt	3,8		4,5
		Medarbeidertilfredshet Selvstendighet/autonomi	Medarbeiderundersøkelse	4,5	Ikke målt	4,5	4,3	4,5
Brukere	Treffsikre tiltak innefor barneverntjenesten	Tiltaksplaner i saker	Telles i fagsystem			96%		95%
	Tilfredse brukere, møtes med respekt, opplevd service	Brukerundersøkelser i regi av NAV	Resultat av undersøkelse			60%		95%
	Arbeid og aktivitet	Alle sosialhjelpsmottakere er i eller har tilbud om aktivitet	Telling gjennom fagsystem			65%		95%

Medarbeidere

Sykefraværet i 2019 har vært på 3%. Tjenestestedet har hatt bedre resultat tidligere år, men vi har likevel måloppnåelse og er derfor fornøyd

Det har ikke vært gjennomført medarbeiderundersøkelse i 2019.

Brukere

Det har ikke vært gjennomført brukerundersøkelser i 2019. Mål om tiltaksplaner i 95% av barnevernssakene er oppnådd. Nav barnevern har planer i 96% av sakene.

For flyktninger hadde vi et mål om 70% i arbeid/aktivitet etter endte introduksjonsprogram. 75% av de som avsluttet introduksjonsprogram i 2019 har gått direkte over til utdanning eller jobb. Området har måloppnåelse.

Mål vedrørende sosialhjelpsmottakere og arbeid/aktivitet er delvis nådd ved at 92,5% av de som mottar sosialhjelp over tid har tilbud om arbeid eller aktivitet.

Økonomi

1000 kr	2019				Regnskap tidligere år	
	Budsjett	Regnskap	Avvik	Forbruk i %	Regnskap 2018	Regnskap 2017
Lønn og sosiale utgifter	25 009	24 585	425	98	26 786	24 838
Innkjøp til tjenesteproduksjon	2 321	2 960	- 639	128	3 062	3 649
Kjøp av tjenester som erstatter kommunal tjenesteproduksjon	3 595	4 195	- 600	117	3 642	2 660
Overføringsutgifter inkl avsetninger	7 462	7 571	- 108	101	8 833	7 289
Finansutgifter	50	1 000	- 950	2001	266	2 374
Salgsinntekter	- 214	- 261	47	122	- 282	- 250
Refusjoner	- 8 195	- 7 300	- 895	89	- 7 767	- 8 762
Overføringsinntekter	- 4 720	- 5 619	899	119	- 6 933	- 8 719
Finansinntekter mv	- 1 465	- 514	- 950	35	- 1 692	- 1 572
Utgifter	38 438	40 311	- 1 873	105	42 589	40 810
Inntekter	- 14 593	- 13 694	- 899	94	- 16 674	- 19 303
Totalt	23 844	26 617	- 2 772	112	25 915	21 507

Vurdering av driftsregnskapet:

Regnskapsresultatet for 2019 viser et merforbruk på 12%, dvs 2.772 mill. Det er et merforbruk på alle de ulike fagområdene med unntak av flyktningeområdet. Noe av dette merforbruket har vært varslet fra inngangen til 2019, men noe har vært vanskeligere å forutsi av ulike årsaker. Ved gjennomgang av regnskapet ser vi at merforbruket *ikke* skyldes uansvarlig drift eller ressursbruk, men dels klientrettede forhold man ikke kan forutse og dels budsjettekniske endringer.

- NAV tjenesteleder har et negativt resultat med kr 461.000,-. Dette skyldes i hovedsak svikt fra kommunens side i forbindelse med krav om refusjon for NAV-leders lønn.
- Sosialområdet har et merforbruk på ca 351.000, til tross for vakans og endringer i lovverk. Resultatet her påvirkes ytterligere av at det er brukt mer til “reduksjon av barnehagebetaling”. Dette er en ytelse som ikke er budsjettmessig kompensert tilsvarende kostnadene til tiltaket
- Forventning om merforbruk på barnevernsområdet har tidlig blitt varslet og ble anslått til ca 1 mill. Pga uforutsette forhold i interkommunal barnevernsvakt ved at Modum m.fl. meldte seg ut midt i året, ble kostnadene høyere for Hole. Videre har Nav barnevern vært nødt til å kjøpe eksterne ikke budsjetterte tjenester i form av sakkyndige og institusjonsplass fra staten. Dette har medført betydelige merutgifter. Merforbruket på dette området ble på 15% med ca 1,5 mill.
- **Flyktningeområdet** hadde som varslet et positivt resultat med bosetting og helårs tilskudd sent i året.
- Innenfor området **psykisk helse** hadde vi et merforbruk ca 1.1 mill. Dette skyldes noe merforbruk på lønn, men mest kjøp av institusjonsplass til brukere. I tillegg til uforutsette utgifter var det kalkulert med noe større inntekter enn det vi reelt fikk.
- Budsjett for **Husbandens midler** ligger under tjenesteområdet. For 2019 forverrer dette resultatet med kr 300.000. Budsjettet gir ikke rom for nye tiltak. Dette er krevende i en situasjon som preges av uforutsette hendelser og tilfang av nye brukere. Regnskapsresultatet er ikke et resultat av dårlig styring/ressursbruk, men gjenspeiler det reelle behovet innen området.

- En del av merforbruket i 2019 skyldes kjøp av tjenester eksternt for å innfri tjenestebehov i brukergruppen. Dette er kjøp fra private til sakkyndige uttalelser, utgifter til interkommunale samarbeidsprosjekt (barnevernvakt) samt kjøp av institusjonsplasser for ungdom knyttet til rusproblematikk og psykisk helse. Som relativt liten kommune er erfaringen at vi i økende grad må samarbeide interkommunalt eller kjøpe tjenester for å innfri våre forpliktelser på ulike områder.
- I løpet av året har Nav Hole forsøkt å være nøkterne innenfor alle områder. Utgiftene innenfor tjenestestedet er i all hovedsak knyttet til pliktmessige, lovpålagte ytelser. Nav har lite sykefravær og er ikke overbemannet på noen fagområder. I tillegg har til sammen 4 årsverk vært finansiert via tilskuddsmidler.

Kontroll og tilsyn

Det har blitt jobbet med nedtegning av rutiner innenfor de ulike fagområdene i 2019. Deltakelse i "Tjenestestøtteprogrammet" for barneverntjenesten har bl.a. hatt som formål å sikre større grad av refleksjon rundt etikk m.v. i møtet med familier.

Nav har hatt flere enkelttilsyn fra Fylkesmannen i sosial- og barnevernssaker.

Pleie, rehabilitering og omsorg

Tjenesteområdet leverer helse, pleie- og omsorgstjenester til den eldre delen av befolkningen i eget hjem, omsorgsbolig og på institusjon. Personer over 67 år er økende og utgjør ca. 15,4 % av kommunens innbyggere.

Tjenesteområdet består av

Hole bo- og rehabiliteringssenter: 11 korttidsplasser og 24 langtidsplasser

Hjemmetjenesten: 179 brukere

Sundjordet bofelleskap: 11 omsorgsleiligheter med bemanning og 1 avlastningsplass

Vikstunet: 14 omsorgsleiligheter driftet av hjemmetjenesten

Vik Torg: 11 leiligheter disponeres av PRO

7 Fastleger totalt på Hole Medisinske senter og Legene på Sundvollen

Mål og resultater

Tjenestene som ytes skal ivareta brukerens verdighet og bidra til at brukerne mestrer eget liv, og være tilpasset brukerens hjelpebehov. Det er et mål å kunne bo trygt i egen bolig så lenge som mulig og mestre egen hverdag.

Satsningsområder - status

Profesjonalisering av tjenestetildeling

Vurderingsteamet har vært i drift i 2019. Teamet er fortsatt i en utviklingsfase. Videre kompetanseheving og systemarbeid fortsetter tidlig i 2020. Organisering og arbeidsmetode forventes å sette seg i løpet av 2020.

Velferdsteknologi

Alle fastleger i kommunen tilbyr digital konsultasjon. Medikamentdispensere er i ordinær drift. Implementering av GPS som ordinær tjeneste har gått senere enn forventet. Det skyldes utfordringer med IT-tilganger som oppfyller lovens krav, samt sykefravær. GPS forventes å gå over i ordinær drift ila 2020. Digitale konsultasjoner vil breddes ut til nye grupper ila av 2020. Hole deltar sammen med Ringerike og Jevnaker i Nasjonalt Velferdsteknologisk Program. I tillegg har det vært et interkommunalt samarbeid om utvikling av velferdsteknologiske tjenester.

Plan for Leve hele livet

Representanter fra kommunen deltar i nasjonalt nettverk knyttet til etablering av et demensvennlig samfunn. Interkommunalt er det arrangert inspirasjonsdag for administrasjon og politisk ledelse. Plan for Leve hele Livet må utvikles tverrsektorielt. På grunn av kapasitetsproblemer er kommunen ikke kommet i gang med selve planleggingen i 2019. Den er blitt skjøvet på til 2020.

Målekort

Perspektiver	Mål	Måle-indikator	Måle-metode	2016	2017	2018	2019	Mål 2017-2020
Økonomi	Holde vedtatt budsjett	Avvik i forhold til budsjett	Regnskap	5,06 %	1,33 %	4%	-2%	0%
Medarbeidere	Friske og produktive medarbeidere som er på jobb	Sykefravær	Intern statistikk/ Visma	11,3	10,6	11,3	12,4	<10
	Styrke kontinuitet til bruker ved at en større andel ansatte har høyere stilling.	Gjennomsnittlig stillingsprosent	Intern statistikk/ Arena. Måles årlig i desember	62,3	64,7	68,4	71,8	>65 %
	Styrket kompetanse til bruker ved å høyne andelen personale som har høyskoleutdanning	Andel personale som har høyskoleutdanning	Intern statistikk/ Visma. Måles årlig i desember	31,4	39,6	37,2	37	35 %
	Styrket kompetanse til bruker ved å høyne andelen personale som har fagutdanning	Andel personale som har fagutdanning	Intern statistikk/ Visma. Måles årlig i desember	50,4	43,5	46	51	50 %
		Relevant kompetanseheving	Medarbeiderundersøkelsen. Måles annethvert år, neste våren 2018	3,7	Ikke målt	4,0	Ikke målt	>4
		Medarbeidertilfredshet Mestringstro	Medarbeiderundersøkelse. Måles annethvert år	4,3	Ikke målt	4,4	Ikke målt	>4,4

Fortsetter neste side.

Perspektiver	Mål	Måle-indikator	Måle-metode	2016	2017	2018	2019	Mål 2017-2020
Brukere	Tilfredse, indre motiverte medarbeidere som mestrer jobben og skaper gode resultater	Medarbeidertilfredshet Mestringsorientert ledelse	Medarbeiderundersøkelse. Måles annethvert år	3,8	Ikke målt	4,2	Ikke målt	>4,2
		Medarbeidertilfredshet Selvstendighet/autonomi	Medarbeiderundersøkelse. Måles annethvert år, neste våren 2018	4,2	Ikke målt	4,2	Ikke målt	>4,4
	Hverdagsrehabilitering skal heve funksjonsnivå i tråd med brukers behov	Andel deltakere som har bedre score på funksjonstester etter HR	Eget skjema/uttrekk fra Cosdoc. Måles hvert halvår	89 % (25 av 28 deltakere)	90% (9 av 10 deltakere)	88% (8 av 9 deltakere)	76% (13 av 17 deltakere)	>90%
	Redusere unødvendig medikamentbruk for langtidbeboere på sykehjem	Antall faste medikamenter	Gjennomgang Cosdoc. Måles årlig	8,3	8,7	6	7,25	<6,5
	Redusere unødvendig medikamentbruk for beboere i hjemmetjenesten	Antall faste medikamenter	Gjennomgang Cosdoc. Måles årlig	7,5	7,2	7,8	8,3	
	Brukere/pasienter skal ikke være utsatt for alvorlige avvik	Fravær av alvorlige avvik	I ordinær rapportering på avvik til tjenesteleder	2	0	1	4	0
	Liggesår skal ikke oppstå på institusjon	Fravær av liggesår oppstått på institusjon	Eget registrerings-skjema. Måles hvert kvartal	4	2	2	1	0
	Hjemmeboende (inkl. Sundjordet) skal unngå brudd som følge av fall	Antall fall	Uttrekk Cosdoc. Måles hvert kvartal	Ikke målt	105	102	148	
	Pasienter/beboere på sykehjem skal unngå brudd som følge av fall.	Antall fall	Uttrekk Cosdoc. Måles hvert kvartal	Ikke målt	114	108	106	
	Beboer på langtidsavdelingen skal ha tilfredsstillende tannhelse.	BSI status	Rapport fra tannhelse-tjenesten. Måles årlig i desember.		4	3,68	3,8	<3,6
	Beboere på institusjonen skal være fornøyd med medvirkning	Beboernes score på medvirkning i brukerundersøkelse	Brukerundersøkelsen. Måles annethvert år.	5,3	Ikke målt	4,5	Ikke målt	5,3
	Brukere i hjemmetjenesten skal være fornøyd med medvirkning	Brukernes score på medvirkning i brukerundersøkelse	Brukerundersøkelsen. Måles annethvert år.	4,2	Ikke målt	4,1	Ikke målt	5,3
	Pårørende skal være fornøyd med medvirkning	Pårørendes score på medvirkning i brukerundersøkelse	Brukerundersøkelsen. Måles annethvert år.	4,1	Ikke målt	4,2	Ikke målt	5,3

Kommentarer til målekort

Medarbeidere

2019 har vært preget av godt arbeidsmiljø og lav turnover til tross for langtidsfravær i noen sentrale stillinger. Sykefraværet har vært høyere enn målsettingen. Driftsituasjonen har i perioder vært krevende med store brukerbehov og mangel på sykepleiestillinger. Ved årsskiftet ble det tilsatt nye sykepleiere som forhåpentligvis vil avhjelpe situasjonen i 2020. Det er langtidsfraværet som er hovedutfordringen i sykefraværet. Reduksjon av sykefravær vil være et prioritert område i 2020. Kompetansesammensetning og stillingsstørrelse har hatt en fortsatt positiv utvikling. Der ligger vi foran måltallene for 2020. Arbeid med heltidskultur vil være fokusområde i 2020, og forventes å være i fokus flere år framover.

Brukere

Brukerundersøkelse er ikke gjennomført i 2019. Forbedringsområdet som det har vært jobbet med etter undersøkelsen i 2018 har vært brukerinvolvering. PRO har hatt 4 alvorlige avvik uten at dette har sammenheng med driftssituasjon eller kompetanse. En av de uheldige hendelsene ble meldt som tilsynssak i Helsetilsynet. Fylkesmannen behandlet saken. Konklusjon var at Hole bo- og rehabiliteringssenter hadde gitt faglige forsvarlige tjenester. Fortsatt er det søkelys på høyt medikamentforbruk. Sykehjemmet har startet deltagelse i program for å redusere unødig antibiotika bruk. Fall er vanskelig å analysere da det har sammenheng med pasientenes funksjonsnivå. PRO kartlegger fallrisiko og ernæringsstatus i tråd med anbefalinger i Nasjonalt Pasientsikkerhetsprogram. Tjenesteleder er tilfreds med god meldekultur og arbeid med forbedringer på alle nivå i PRO.

Økonomi

1000 kr	2019				Regnskap tidligere år	
	Budsjett	Regnskap	Avvik	Forbruk i %	Regnskap 2018	Regnskap 2017
Lønn og sosiale utgifter	74 784	77 710	- 2 925	104	73 178	71 229
Innkjøp til tjenesteproduksjon	8 151	8 053	98	99	7 991	7 722
Kjøp av tjenester som erstatter kommunal tjenesteproduksjon	11 195	15 304	- 4 109	137	10 550	9 796
Overføringsutgifter inkl avsetninger	1 908	1 775	133	93	1 434	1 474
Finansutgifter	-	2 136	- 2 136	0	3 289	3 065
Salgsinntekter	- 6 815	- 8 176	1 361	120	- 7 360	- 7 320
Refusjoner	- 6 677	- 9 339	2 662	140	- 7 864	- 10 006
Overføringsinntekter	-	158	158	0	76	442
Finansinntekter mv	- 359	- 3 289	2 931	917	- 4 565	- 2 396
Utgifter	96 038	104 978	- 8 940	109	96 442	93 286
Inntekter	- 13 850	- 20 962	7 112	151	- 19 865	- 20 163
Totalt	82 188	84 016	- 1 828	102	76 577	73 123

Vurdering av driftsregnskapet:

Regnskapet hadde et negativt avvik på -1,8 MNOK (- 2 %).

- Avviket skyldes behov for kjøp av eksterne plasser for til sammen 3,3 MNOK mer enn budsjettet.
- Behov for kjøp av eksterne plasser skyldes i all hovedsak at PRO mangler bygningsmasse som kan ivareta brukere som har behov for særskilt skjerming og oppfølging. Dette er et behov som vil variere, men som forventes å øke i takt med økt aldring i befolkningen.
- 2019 har vært preget av stort brukerbehov og periodevis krevende driftssituasjon både på institusjon og i hjemmetjenesten. I perioder har det vært behov for oppbemanning og bakvakter i hjemmetjenesten. På institusjon har det i lange perioder vært pasienter på korttidstunene som har belagt plasser i påvente av plass på langtidstunene. Det kan skyldes tilfeldige variasjoner, men en viktig årsak er oppgaveskyving mellom spesialisthelsetjeneste og kommunehelsetjeneste. Det skrives ut pasienter fra sykehus med til dels omfattende behov for pleie, oppfølging og

behandling. Oppgaver som spesialisthelsetjenesten tidligere har ivaretatt. Denne utviklingen forventes å fortsette og vil ha innvirkning på kompetansebehov og dimensjonering av kommunens pleie- og omsorgstjenester. Tildeling av kommunale tjenester må prioriteres stramt.

- Behov for kjøp av plasser kom tidlig i 2019. Alle ledere har arbeidet med å redusere kostnader der det har vært mulig innenfor rammen av lovpålagte oppgaver, faglig forsvarlige tjenester og faglig forsvarlig arbeidsmiljø.
- Prognoser på – 3 MNOK suksessivt redusert til – 2,5 MNOK i november. Resultat ble – 1,8 MNOK.

Kontroll og tilsyn

Konklusjon etter tilsynssak etter uønsket hendelse: Aktuelle pasient fikk faglige forsvarlige tjenester. PRO fikk avvik på dokumentasjon av legemiddelhåndtering. Opplæring i dokumentasjon og oppfølging av dette er ressurskrevende. Dette er lagt inn i nytilsattprogrammet. Sundjordet har hatt et svært vellykket forbedringsarbeid på dette.

Enhetsledere rapporterer til tjenesteleder på eget skjema hvert kvartal på aktiviteter etter årshjul for kvalitet, drift, HMS, forbedring og kompetanse. I tillegg rapporteres det på avvik og oppfølging av disse hvert kvartal. PRO og TFF har felles kvalitetsråd som har utviklet seg til en god og lærende arena.

Det arbeides på systemnivå for å sikre kvalitet, kompetanse og god økonomistyring. I 2019 ble system for å ivareta kompetanse og lovkrav i forbindelse med utøvelse av makt og tvang gjennomført. I tillegg ble system for faglunsjer iverksatt. Målsetting med faglunsjene er styrking og vedlikehold av kompetanse.

Fortsatt er det områder som må forbedres på systemnivå for å ivareta lovkrav, og som må styrkes. Det gjelder spesielt hygiene og internkontroll av medisinsk teknisk utstyr.

Tiltak for funksjonshemmede

Tjenesten omfatter botilbud, praktisk bistand, helsehjelp, avlastning, omsorgslønn, BPA, støttekontakt og andre tiltak til funksjonshemmede barn og voksne. I tillegg drifter tjenesten Hole arbeidssenter. Kommunen har 3 omsorgsboliger med totalt 14 leiligheter. Omsorgsboligene har pt. døgnbemanning. Blant beboerne i omsorgsboligene er det flere ressurskrevende brukere med omfattende og sammensatte behov. I tillegg disponerer TFF 5 leiligheter i første etasje på Vikstunet, for brukere med noe behov for oppfølging. I tillegg gis det tjenester til personer som bor i egne private hjem rundt om i kommunen.

I februar 2018 inngikk kommunen en 3 årig leieavtale slik at avlastningsenheten flyttet fra bolig 179. Høsten 2018 og våren 2019 har man opplevd en stor etterspørsel etter mer avlastning, og antall barn/unge som har tilbud er mer enn doblet. Den midlertidige boligen har for lite kapasitet. I tillegg er det nå behov for egen barnebolig.

B til "Villa Utsikten" i Bønsnesveien

TFF kjøpte plass ved Austjord avlastningsenhet, Ringerike kommune og tjenester fra to private tilbydere i 2019.

Mål og resultater

Brukere:

Den enkelte bruker skal ha mulighet til å leve og bo selvstendig og til å ha en aktiv og meningsfylt tilværelse i fellesskap med andre.

Medarbeidere:

Den enkelte medarbeider skal oppleve og leve opp til de verdier som ligger i Vi-kulturen (RÅLF, lederstillinger og relasjonsledelse).

Samfunn:

TFF skal jobbe aktivt for å skape godt omdømme av tjenesten og faget, og sikre brukerne mulighet for deltakelse i alminnelige aktiviteter i nærmiljøet.

Økonomi:

Tjenestetilbudet skal gis innenfor de gitte økonomiske rammer og gjeldende lovverk.

Satsningsområder - status

Hverdagsmestring

Ble startet som et prosjekt i 2015 og er blitt en etablert måte å tenke omsorg på. Et eget hverdagsmestringsteam bidrar til å holde fokus på mestring og økt bruk av brukernes egne ressurser. Målet er økt livskvalitet, selvstendighet og brukermedvirkning. Samskaping er et viktig nøkkelord. Dette betyr at man sammen med brukeren finner den løsningen/de mål som er mest riktig for den enkelte.

Systematisk jobbing med kompetansehevende tiltak og etisk refleksjon

I flere år har TFF jobbet med kompetansehevende tiltak for å ruste ansatte i å møte nye brukere, behov og metoder. Samt oppfriske allerede ervervet kunnskap. Det handler om å styrke den enkelte medarbeiders handlingskompetanse.

Noe av det som er gjennomført internt i kommunen:

- Vurderingskompetanse
- ABC-opplæring i "Mitt livs ABC" opplæring og refleksjonsgruppe om omsorg til mennesker med psykisk utviklingshemming.
- Samtykke og tvang
- Trygg hjemme og brannvernopplæring

Ekstern opplæring/kurs

- Saksbehandlerkurs spesielt ift kap 9 makt og tvang
- Selvmordsforebygging
- Velferdsteknologi til personer med kognitiv svikt
- Opplæring i vergeteknikker når man håndterer utfordrende atferd

All utdanning dreier seg om kommunens egne ansatte. Flere har gjennomført grunnutdanning som helsefagarbeider og vernepleier. Andre har tatt videreutdanning bl.a. innen psykisk helse. Flere medarbeidere er i pågående utdanningsforløp. Dette omfatter alt fra grunnutdanning som Helsefagarbeider til utdanning på Masternivå.

I tillegg kommer alle lærlinger, sykepleier – og vernepleierstudenter m.fl.

I 2018 og 2019 er det utarbeidet handlingsplan for systematisk kompetanseheving og etisk refleksjon. Målet er at ansatte gjennom hele året deler kompetanse og reflekterer sammen i grupper. Oppstart vil være våren 2020.

Barn og unge

Avlastning kan virke forebyggende. Familier som står i krevende omsorgsroller får avlastning og pause i hverdagen. Det kan bidra til at de klarer å stå i situasjonen over tid. Samtidig blir tjenestestedet og tjenesteyterne tidlig kjent med brukeren og får mulighet til å planlegge tilbudet videre. Oftest har brukere i TFF et livslangt behov.

Tiltak for funksjonshemmede tar også del i Holemodellen – hvor målet er økt og bedret samhandling på tvers.

Perspektiv	Mål	Måleindikator	Målemetode	2015	2017	2018	2019	Mål
Gjennomslagskraft	Holdte vedtatt budsjett	Avvik i forhold til budsjett	Nøglskap	-0,13%	-8%	-29%	-15%	0%
	Fråke og produktive medarbeidare som er på jobb	Sykefravær	Intern statistikk	6,8%	9,2%	4,6%	7,5	6%
Medarbeidare	Sikre kontinuitet	Stillingsprosent	Intern statistikk	80%	59%	63,75%	62,4%	>65%
	Tilfredse, inder motiverte medarbeidare som mestrer jobben og skaper gode	Medarbeider tilfredshet Mestringsår	Medarbeiderundersøking	4,4	ikke målt	4,3	ikke målt i 2019	>4,4
		Medarbeider tilfredshet Mestringsorientert ledelse	Medarbeiderundersøking	4,0	ikke målt	3,8	ikke målt i 2019	>4,0
		Medarbeider tilfredshet Selvstendighet/autonomi	Medarbeiderundersøking	4,1	ikke målt	4,2	ikke målt i 2019	>4,1
Brukere	Opplevelse av respektfull behandling med skole over 5	Målt hos pårørende	Bruker- og pårørendeundersøking		5,6 (Gjennitt i Norge er 4,9)	måles neste gang i 2019	Måles i 2020	>5,6
	Opplevd brukermedvirkning med totaltid over 4	Målt hos pårørende	Bruker- og pårørendeundersøking		4,5 (Gjennitt i Norge 4)	måles neste gang i 2019	Måles i 2020	> 4,5
	Opplevd medbestemmelse	Kommer de ansatte når de skal?	Bruker- og pårørendeundersøking		87,5% svarer ja	måles neste gang i 2019	Måles i 2020	>90% svarer bekræftende
		Opplever brukeren at de er brukeren selv som bestemmer i hverdagen?	Bruker- og pårørendeundersøking		75% svarer ja	måles neste gang i 2019	Måles i 2020	>80% svarer bekræftende
		Har du en aktivitet etter arbeidsid?	Bruker- og pårørendeundersøking		23,1% svarer nei	måles neste gang i 2019	Måles i 2020	0% svarer nei
	Hilfestvending	Alt i alt, er du fornøyd med hjelpen du får?	Bruker- og pårørendeundersøking		87,5% svarer ja	måles neste gang i 2019	Måles i 2020	>95% svarer bekræftende
	Fravær av uhøflige avvik	Medisnavvik - Vold - Seksuelle overgrep	Telles	0	0	0	0	0
Samsvar mellom tildelede timer i vedtak og faktisk tilbud	ATA-tid	Telles	100%	100%	100%	100%	100%	
Fravær av omgjorte vedtak hos fylkesmannen	Klaggesaker	Telles	0	0	0	0	0	

Målekort

Medarbeidare

Målene for medarbeidare er nådd. Det skulle vært gjennomført bruker- og pårørende undersøking i 2019, det ble ikke prioritert grunnet stort press på tjenestene. Økt stillingsprosent for ansatte er et langsiktig mål og dette går i riktig retning.

Lederne i TFF har jobbet mye og bevisst med sykefraværsoppfølging. Dette er tema på hvert ledermøte. Viljen, kreativiteten og fleksibiliteten til å tilrettelegge for at medarbeidare skal kunne utføre deler av arbeidet er stor. Sykefraværet er gått litt opp siden i fjor, men 7,5% oppfattes ikke som dramatisk. Det er god oversikt over hva fraværet skyldes. For flere medarbeidare er det søkt om fritak for arbeidsgiverperioden grunnet kroniske lidelser/høyt forventet sykefravær.

Medarbeidare

- Jobber kontinuerlig med arbeidsmiljø, avklaring av roller, rutiner. Oppfølging fra nærmeste leder når det er utfordringer på arbeidsplassen. Bruk av ulike refleksjonsmetoder, kollegaveiledning og refleksjonskort m.m. Kort vei til tjenesteleder og kommunalsjef er også en suksessfaktor.
- Enhetslederne utviser relasjonelt mot og gjennomfører personaloppfølging når det er utfordringer. Enhetslederne er tilstedeværende, kjenner driften godt og gjør tiltak om det oppstår uventet/uønsket situasjoner.
- Medarbeidare som har lang fartstid i kommunen sikrer kontinuitet og trygghet. De ønsker å lære nytt og tjenesten er i utvikling, også når det gjelder kompetanse.
- En bevist strategi er å skape vi-kultur og vi-følelse. Det jobbes stadig mer på tvers av de enkelte enhetene

Brukere

- Det jobbes med en dreining av tjenestene, der brukeren må bruke sine ressurser og være aktiv i eget liv, fremfor å være en passiv mottaker av tjenester
- Holdningsarbeid og etisk bevisstgjøring ruster medarbeiderne til å møte brukerne med respekt, det gis rom for brukermedvirkning og deltakelse i egen hverdag
- Rutiner og systemer sikrer forutsigbarhet

Økonomi

1000 kr	2019				Regnskap tidligere år	
	Budsjett	Regnskap	Avvik	Forbruk i %	Regnskap 2018	Regnskap 2017
Lønn og sosiale utgifter	44 179	49 626	- 5 447	112	42 839	39 351
Innkjøp til tjenesteproduksjon	1 199	2 187	- 989	182	2 271	1 663
Kjøp av tjenester som erstatter kommunal tjenesteproduksjon	2 850	4 346	- 1 496	152	2 989	245
Overføringsutgifter inkl avsetninger	172	188	- 16	109	185	154
Finansutgifter	-	27	- 27	0	111	204
Salgsinntekter	- 1 453	- 1 626	173	112	- 1 084	- 926
Refusjoner	- 11 642	- 14 171	2 529	122	- 11 979	- 11 460
Overføringsinntekter	-	10	10	0	-	3
Finansinntekter mv	-	111	111	0	204	146
Utgifter	48 400	56 375	- 7 975	116	48 395	41 616
Inntekter	- 13 095	- 15 918	2 823	122	- 13 266	- 12 534
Totalt	35 305	40 457	- 5 152	115	35 129	29 082

Vurdering av driftsregnskapet:

Negativt avvik på 15% (-5.152.000 kr)

- Avviket knytter seg til enkelte brukere med store og spesielle behov og kjøp av eksterne plasser. Økt innslagspunkt for refusjon for ressurskrevende brukere, samt innskjerping i samme ordning (vikarinleie, overtid, opplæring m.m. kan ikke lengre tas med). Økt behov pga utvikling i brukeres sykdomstilstand. Nye brukere er kommet til på slutten av 2019 og var ikke kjent da budsjettet for 2020 ble lagt.
- Mange tiltak har blitt iverksatt gjennom året. Økt bruk av lærlinger og personer i arbeidspraksis, språkpraksis o.lign. Effektivisering av produksjon på Hole arbeidssenter, økt salg av ved og eksterne plasser. Profesjonell og riktig saksbehandling for å kvalitetssikre at tjenester har riktig nivå og gis til de som har rettigheter.

Avviket ble større enn prognosen. Dette knytter seg spesielt til at retningslinjene for ordningen refusjon for ressurskrevende brukere kom i januar 2020 og da med en innskjerping.

Tiltak som vil påvirke 2020 budsjettet. Nye brukere er kommet til på slutten av 2019 før budsjettet for 2020 ble lagt. Endringene i refusjonsordningen vil også påvirke resultatet for 2020. Fylkesmannens nye kompetanse- og opplæringskrav spesielt knyttet til personale som yter tjenester der det er fattet vedtak innen kap 9 (makt og tvang). Disse kravene var ikke forutsatt i budsjettet.

Kontroll og tilsyn

Egentilsyn etter krav fra Fylkesmannen. Fokus bruk av makt og tvang overfor personer med psykisk utviklingshemming. I tillegg spørsmål om ansattes kunnskap og kompetanse innen området. Samt kommunens opplærings- og veiledningsplikt. Ingen avvik eller merknader fra Fylkesmannen.

Areal, byggesak og miljø

Areal, byggesak og miljø omfatter avdelingene byggesak, plan, oppmåling, miljø og geodata.

Avdelingene har ansvar for overordnet- og detaljplanlegging, behandling av bygge- og delesaker, oppmålingssaker, GIS og kart, naturforvaltning, friluftsliv og miljø.

Mål og resultater

Målsetningen for området er å legge til rette for fremtidig utvikling gjennom rullering av kommuneplanen basert på dagens rammebetingelser, herunder økonomi, befolkningsvekst og nasjonale samferdselstiltak. Kommuneplanens planprogram ble vedtatt i 2017 og etterfølgende arbeid med rullering av areal- og samfunnsdel fortsatte i 2019. Kommuneplanens arealdel og kommunedelplan for Sundvollen ble begge vedtatt lagt ut på høring ved slutten av 2019.

Det ble vedtatt å utarbeide en egen kommunedelplan for Helgelandsmoen i 2019. Det er videre vedtatt at arbeidet med denne skal prioriteres før kommunedelplanen for Vik. Saksbehandlingen skal være forutberegnelig, gjennomføres innenfor lovpålagte frister og baseres på gjeldende regelverk, kommunale planer og RÅLF. Saksbehandlingen skal videre utføres kostnadseffektivt og til brukernes tilfredshet jf. mål beskrevet i målekortet. I 2019 ble det ansatt ny miljørådgiver i 100% stilling. Denne ressursen har bidratt i arbeidet med å overholde viktige miljø – friluftslivsmål som er identifisert gjennom kommuneplanens samfunnsdel. Prioriteringer av arbeidet med kommunale planer, samt utskiftninger av personell på byggesak, medførte at man fikk utfordringer med å få behandlet byggesaker og private reguleringsplaner. Konsekvensen av ressursmangelen var at man gjennom 2019 opparbeidet seg restanser i byggesakene. Saksbehandlingen kom i gang igjen siste del av 2019, men gebyrinntekter gikk tapt som følge av fristoverskridelser.

Satsningsområder - status

Det ble arbeidet noe med "Klart språk" i 2019, men arbeidet er ikke sluttført og vil derfor fortsette i 2020.

Ressurssituasjonen skapte utfordringer for byggesak – og plansaksbehandling i 2019. Dette innbar at saksbehandlingen i 2019 ikke har vært så effektiv og forutsigbar som man har ønsket. Innkjøp av konsulentbistand er gjennomført på mest mulig kostnadseffektiv måte gjennom rammeavtale.

Målekort

Måleindikator	Målemetode	2016	2017	2018	2019	Mål
Avvik i forhold til budsjett	Regnskap	6%	-12%	-17%	-1%	0%
Sykefravær	Intern statistikk	3,8%	6,9%	2,2%	1,4%	<4,0%
Medarbeidertilfredshet Mestringstro	Medarbeiderundersøkelse	4,3	ikke målt	4,2	ikke målt	4,4
Medarbeidertilfredshet Mestringsorientert ledelse	Medarbeiderundersøkelse	4,4	ikke målt	3,5	ikke målt	4,5
Medarbeidertilfredshet Selvstendighet/autonomi	Medarbeiderundersøkelse	4,0	ikke målt	3,8	ikke målt	4,2
Saksbehandlingstid byggesaker 3 ukers frist	KOSTRA skjema	13 (pr sept)	8,9	5,99	55,9	<15 (dager)
Etterslep oppmåling	Intern statistikk	139 (pr sept)	12 (pr des)	0	0	0 (dager)
Forutsigbarhet i byggesaksbehandlingen	Bedre kommune		ikke målt	ikke målt	ikke målt	4,0
Fornøyd med byggesaksbehandlingen	Bedre kommune		ikke målt	ikke målt	ikke målt	4,0

Medarbeidere

Sykefraværet er lavt for tjenesteområdet.

Det ble for tjenesteområdet gjennomført en arbeidsmiljøundersøkelse i 2019. Dette avdekket enkelte utfordringer, som blant annet har resultert i økt fokus på å ha et godt arbeidsmiljø. I denne forbindelse er det særlig prioritert å legge opp til regelmessige sosiale aktiviteter. Dette ser ut til å ha positive virkninger.

Brukere

Gjennomsnittstiden for saksbehandling av 3-ukers byggesaker var i 2019 altfor høy. Å ta inn igjen restansene ble prioritert høyt mot slutten av året, og man fikk redusert disse betydelig. Videre ble det også vektlagt å gi god veiledning til brukere.

Økonomi

1 000 kr	2019				Regnskap tidligere år	
	Budsjett	Regnskap	Avvik	Forbruk i %	Regnskap 2018	Regnskap 2017
Lønn og sosiale utgifter	9 508	9 248	260	97	8 150	8 502
Innkjøp til tjenesteproduksjon	2 028	2 312	- 284	114	1 366	1 600
Kjøp av tjenester som erstatter kommunal tjenesteproduksjon	860	806	54	94	782	1 141
Overføringsutgifter inkl avsetninger	483	486	- 4	101	1 315	1 241
Finansutgifter	-	81	- 81	0	785	41
Salgsinntekter	- 3 360	- 2 492	- 869	74	- 3 460	- 3 607
Refusjoner	- 661	- 990	329	150	- 357	- 754
Finansinntekter mv	-	- 467	467	0	- 359	- 72
Utgifter	12 878	12 933	- 55	100	12 398	12 524
Inntekter	- 4 021	- 3 949	- 73	98	- 4 176	- 4 433
Totalt	8 857	8 984	- 128	101	8 222	8 092

Regnskapsresultatet totalt for tjenesteområdet viser et merforbruk på 1 % i forhold til budsjett for 2019.

Årsaken til merforbruket skyldes i hovedsak utfordringer ved at man i løpet av 2019 måtte gjøre en fullstendig utskiftning av saksbehandlere i byggesaksavdelingen. Dette resulterte i at man over en lengre periode i 2019 ikke fikk behandlet byggesaker innen fristen, og dermed mistet budsjetterte gebyrinntekter.

Planavdelingen har i 2019 prioritert å jobbe frem kommuneplanens arealdel og kommunedelplanen for Sundvollen til høring. Det har vært utstrakt behov for konsulentbistand i dette arbeidet. En konsekvens av denne prioriteringen var at man fikk mindre kapasitet til å behandle private reguleringsplaner, og derfor mistet budsjetterte gebyrinntekter.

Med grunnlag i kapasitetsutfordringer i byggesaks – og planavdelingene var det nødvendig å knytte til seg konsulentbistand til saksbehandling.

Avviket ble rapportert gjennom året, men ettersom resultatet var avhengig selvkostområdene, var det utfordrende å gi et eksakt estimat før på slutten av året.

Avviket vedrørende restanser for byggesaker anses å kunne ha en viss negativ konsekvens for starten av 2020. Med grunnlag i at byggesaksbehandlerstillingene i 2020 er besatt, legges det midlertid opp til at man unngår ytterligere restanser og dermed tjener inn gebyrer som budsjettert for 2020.

Kontroll og tilsyn

Avdelingene innenfor tjenesteområdet arbeider kontinuerlig med evaluering og oppdatering av rutiner og prosedyrer for saksbehandling. Disse tilgjengeliggjøres videre i Compilo, noe som sikrer god tilgjengelighet og kompetansedeling.

Det er ikke gjennomført systematisk tilsyn i 2019. Miljø- og byggesaksavdelingene har utført enkelte tilsyn når kapasiteten har tillatt det.

Det ble gjennomført tilsyn av kommunens virksomhet som lokal matrikkelmyndighet i 2019. Det ble avdekket noen mindre avvik, som ble lukket innenfor fristen som ble fastsatt av tilsynsmyndigheten.

Teknisk drift / eiendom

Teknisk / Eiendom omfatter enhetene Eiendom, Renhold, Vei/Vann/avløp (VVA)

Mål og resultater

Målsetningen for området er å optimalisere tjenestene og eiendomsforvaltningen, slik at vi kan levere best mulig tjenester til innbyggere og brukere av kommunal infrastruktur og kommunal bygningsmasse. Det jobbes målbevisst med effektiv ressursutnyttelse for å oppnå gode resultater i tråd med fremdrift, kvalitet, politiske bestillinger og rammer. Utover dette er det særlig satt fokus på tiltak ifm. kommunens overordnede beredskapsarbeid.

Satsningsområder - status

- Redusere etterslep på vedlikehold og oppgraderinger
Budsjett 2019 var for lavt til å redusere etterslepet på vedlikehold og oppgraderinger. Mange av kommunens bygninger er i ferd med å bli foreldet i forhold til teknisk og funksjonell standard.
- Jobbe med kvalitetsforbedringer i tjenestene
Det er inngått rammeavtale som sikrer nødvendig kapasitet innen avtaleområdene til riktig tid og med en forutsigbar pris og kvalitet.
Jobbet med å få ned sykefraværet.
Effektiviserte renholdstjenesten flere steder, gjennom anskaffelse av renholdsmaskiner og revidering av renholdsplaner.
- Bidra til mer miljøvennlig bygningsmasse
Tjenesteområdet har i 2019 konvertert oljekjeler fra bruk av mineralisk fyringsolje til bruk av biofyringsolje. All bruk av mineralisk fyringsolje er avsluttet i tråd med forbud.
Nye lysarmaturer med lavt energiforbruk monteres fortløpende når gamle må skiftes ut.
- Jobbe med systemforbedringer
Tjenesteområdet har innført digital brannbok på kommunale særskilte brannobjekter i tråd med ambisjonen. Digital brannbok gir en bedre oversikt og har medført at det blir registrert færre avvik ved branntilsyn.
Digitale ruiner er innført for ettersynsoppgaver knyttet til drift på en rekke kommunale bygninger. Dette arbeidet videreføres for kommende år.
Nye renholdsplaner er utviklet i IK-bygg/renholds modulen for flere store kommunale bygninger..
En rekke rutiner for tjenesteområdet er etablert i Compilo.
Hovedplan vann og avløp ble revidert i 2019. Planen er et viktig verktøy for å planlegge fremtidige kapasitetsøkninger og utskiftninger på vann og avløp.

Målekort

Perspektiver	Mål	Måleindikator	Målemetode	2018	2019	Mål	
Økonomi	Holde vedtatt budsjett	Avvik i forhold til budsjett	Regnskap	-17%	-3%	0%	
Medarbeidere	Friske og produktive medarbeidere som er på jobb Tilfredse, indre motiverte medarbeidere som mestrer jobben og skaper gode resultater	Sykefravær	Intern statistikk	2,2%	5,4	<4,0%	
		Medarbeidertilfredshet Mestringstro	Medarbeiderundersøkelse	4,2		4,4	
		Medarbeidertilfredshet Mestringsorientert ledelse	Medarbeiderundersøkelse	3,5		4,5	
		Medarbeidertilfredshet Selvstendighet/autonomi	Medarbeiderundersøkelse	3,8		4,2	
Brukere	Utøve tjenesten i henhold til lovens krav, på en kostnadseffektiv måte, og til brukernes tilfredshet.	Andel av befolkningen tilknyttet kommunalt avløp	KOSTRA	71,7%		>75%	
		Andel av total vannleveranse til lekkasje	KOSTRA	20%		<15,0%	
		Årlig reduksjon i energiforbruk med basis i 2017	Regnskapstall				-6%
		IK-bygg videreutvikles		Tiltaksplan etablert			Digitale rutiner
		Investeringsprosjekter som gjennomføres innenfor fremdriftsplan og budsjett	Iht bestilling				
		Revisjon rutiner i Compilo	Årlig revisjon av rutiner				
		Bedre kapasitet for Hole RA skifte kumlokk med innlekk	Stk	21 stk			35
		Innmåling av alle brannnummer	%-andel	70%			
Tilstandsregistrering skilt (grunnlag for budsjett)		0%			100%		

Medarbeidere

Medarbeiderundersøkelse ble gjennomført i 2018. For 2019 er ikke medarbeiderundersøkelse gjennomført. Måloppnåelsen for mål knyttet til medarbeiderne kan derfor ikke dokumenteres. Tjenesteområdet jobber imidlertid aktivt med arbeidsmiljø og arrangerer en rekke sosiale tiltak med god oppslutning.

Brukere

Hva er gjort for å forbedre resultatene – har det gitt ønsket effekt?

Tjenesteområdet kommuniserer tett med brukerne/tjenestestedene i forhold til vedlikehold og investeringer på kommunale bygninger gjennom ulike plattformer og ved behov på samarbeidsmøter.

Kommunikasjonen med innbyggerne for veier foregår gjennom blant annet tjenesten "Mitt nabolag".

Økonomi

1000 kr	2019				Regnskap tidligere år	
	Budsjett	Regnskap	Avvik	Forbruk i %	Regnskap 2018	Regnskap 2017
Lønn og sosiale utgifter	23 086	22 760	326	99	23 302	22 455
Innkjøp til tjenesteproduksjon	27 972	27 564	408	99	25 073	23 113
Kjøp av tjenester som erstatter kommunal tjenesteproduksjon	8 642	8 655	- 13	100	7 386	8 815
Overføringsutgifter inkl avsetninger	4 938	4 366	572	88	3 569	3 040
Finansutgifter	3 554	3 926	- 372	110	3 967	3 747
Salgsinntekter	- 30 186	- 29 851	- 335	99	- 28 124	- 27 649
Refusjoner	- 4 587	- 4 588	1	100	- 4 594	- 4 127
Finansinntekter mv	- 5 842	- 4 477	- 1 365	77	- 4 907	- 4 630
Utgifter	68 192	67 272	920	99	63 296	61 170
Inntekter	- 40 615	- 38 916	- 1 700	96	- 37 625	- 36 406
Totalt	27 577	28 356	- 779	103	25 671	24 763

Vurdering av driftsregnskapet:

Tjenesteområdet hadde i 2019 et merforbruk på ca. 780.000 i 2019. Merforbruket skyldes:

- Ubudsjetterte utgifter til utskiftning av sentral driftskontroll på Sundvollen oppvekstsenter og Vik skole som følge av tordenvær.
- Høyere energikostnader og vintervedlikehold enn budsjettert
- Akutt behov for rengjøring av ventilasjonskanaler på Hole bo- og rehabiliteringssenter.
- Gressklipper til bruk på Svendsrudmoen idrettsanlegg ble budsjettert som investeringskostnad. Avklaringer i 2019 medførte at denne måtte regnskapføres som driftskostnad.
- Lavere lønnsutgifter enn budsjettert og nøkterne prioriteringer av innkjøp har bidratt til av forbruket ikke ble enda høyere.

Avviket er litt lavere enn prognoserapporteringer. Forsikringssak for tordenværskader avsluttes i løpet av 2020. Dette kan medføre en refundering av deler av utgiftene og dermed bedre resultatet i 2020.

Kontroll og tilsyn

Brannvesenet gjennomførte branntilsyn på en rekke bygninger definert som særskilte brannobjekter i 2019. Avvikene viste en del avvik på tilstand ift. Minimumskrav. Tilbakemeldingene fra brannvesenet på eksisterende rutiner var gode.

Det har vært gjennomført tilsyn ved Hole vannverk med fokus på prøvetakingsplaner, farekartlegging, tiltak og rapportering. Tilsynet ble gjennomført av Mattilsynet.

Det har vært gjennomført tilsyn ved Hole renseanlegg på internrevisjon og akkreditering. Tilsynet ble utført av Rambøll iht. Vår akkreditering.

Det har vært gjennomført tilsyn på internkontroll elektro på våre bygg som ligger under vann og avløp. Tilsynet ble utført av Krøderen Elektro.

Kultur og fritid

Tjenesteområdet Kultur og fritid har «et rikere liv gjennom opplevelse og deltagelse» som mål. Kultur og fritid omfatter biblioteket, frivilligsentralene, fritidsklubben HighFive, skatehallen, kunstformidling, den kulturelle skolesekken og - spaserstokken, tilrettelegging for pilgrimsleden, kulturskolen, samarbeid med kulturaktører, idretten, lag og foreninger, spillemiddelordningen og deler av friluftslivet og kulturminnevernet. Tjenesteområdet gir også tilskudd til kirkelig fellesråd og andre trossamfunn.

Kulturloven tydeliggjør kommunens ansvar for å legge til rette for et bredt spekter av kulturvirksomhet og å sikre at alle kan få anledning til å delta i kulturaktiviteter. Kultursatsning gir en attraktiv kommune med mangfold av tilbud, som gir bolyst, deltagelse, opplevelser og positiv oppvekst.

Mål og resultater

Kommuneplanens overordnede mål

Kommuneplanens samfunnsdel har særlig satsning på;

- Ivaretagelse av kongehistorie og pilgrimsleden
- Oppvekstvilkår for barn og unge 13-19 år
- Samarbeid med frivillige
- Kulturskole
- Idrett i bredde
- Et sted å være, fritidsklubbaktivitet og uorganisert idrett
- Medvirkning av barn og unge
- Ressursfordeling og handlekraft til de som jobber med barn og unge

Satsningsområder

- Kultur og fritid skal fremme og legge til rette for et bredt spekter av kulturvirksomhet, slik at alle får mulighet til å delta i kulturaktiviteter og oppleve et mangfold av kulturuttrykk
- Barn og unge og samarbeide med frivillige er prioritert satsningsområde
- Sikre kirken gode rammevilkår

Status

- Mål om gode oppvekstvilkår for barn og unge 13-19 år møtes særlig gjennom kulturskolen, frivillig drevet fritidsklubb, partnerskap med idrettslaget Holeværingen, den kulturelle skolesekken og tilskudd til lag og foreninger.
- Biblioteket har hatt aktiviteter som møter satsningsområdene i strategi for biblioteket, "Bedre liv med biblioteket – mer liv i biblioteket". Satsningsområdene er formidling, arena for læring, møteplass og debattarena, digitale tjenester og verksted og samarbeid. Det har vært mest aktivitet rettet mot barn og unge. Biblioteket fungerer også som skolebibliotek.
- Drift av kulturskole i retning av rammeplan for kulturskolene **Mangfold og fordypning**. Dette innebærer å ivareta bredde, mangfold og talent i undervisningen.
- Drift av Hole frivilligsentral og Hole Ungdomsfrivilligsentral med skatehall og fritidsklubb High i samarbeide med unge frivillige.
- Det er gitt tilbud gjennom den kulturelle skolesekken til grunnskolen med sjangerbredde og kvalitet. Det er gitt arrangementer til eldre i institusjon gjennom den kulturelle spaserstokken.
- Det er arbeidet med samarbeide med frivillige gjennom frivillighetsforum og flere samarbeidsprosjekter og tilskudd.
- Tilskuddet til kirken og andre trosretninger er styrket. Kirkegårdsutvidelse og innvendig arbeid med sprinkling av Bønsnes krk. er gjennomført og tjenesteytingsavtalen er fulgt.
- Videreføring av tilskudd; Buskerudmuseene, Ringerike kultursenter og Flerbrukshallen Hønefoss Arena.
- Pilegrimsleden og flere kulturminner er vedlikeholdt. Det er gitt tilskudd for å holde Bønsnes kirke sommeråpent.
- Kulturplan 2019-2024 er vedtatt. Kulturplanen skal sikre alle innbyggere mulighet til å delta i kulturaktiviteter og opplevelse av et mangfold av kulturuttrykk. Kulturplanen setter politiske og administrative mål å styre etter.
- Tilskudd fra Bufdir, Nasjonalbiblioteket, Buskerud Fylkeskommune, Sparebankstiftelse, via spillemiddelordningen og flere mindre ordninger og gaver.
- Forhandlinger med FRE16 om kompensasjon for tap av friluftslivets interesser som går tapt ved bygging av ny vei og bane. Det er utarbeidet utkast til avtale etter FRE16s premisser. Hole kommune venter ferdig utformet avtaleforslag fra FRE16 til politisk behandling. Interessegruppe for idrett og friluftsliv har hatt flere medvirkningsmøter om mulige alternative friluftslivstiltak. FRE16 har ikke i 2019 vært åpen for eventuelle forhandlinger om idrettsanlegg som går tapt som følge av vei og bane. FRE16 vil ta slike forhandlinger etter vedtak av statlig plan.

Målekort

Perspektiver	Mål	Måleindikator	Målemetode	2016	2017	2018	2019	Mål
Økonomi	Holde vedtatt budsjett	Avvik i forhold til budsjett	Regnskap	9%	1%	-6%	-1%	0%
Medarbeidere	Friske og produktive medarbeidere som er på jobb	Sykefravær	Intern statistikk	3%	3,7	1,7	1,4	mindre enn 5%
	Tilfredse, indre motiverte medarbeidere som mestrer jobben og skaper gode resultater	Medarbeidertilfredshet Mestringstro	Medarbeider-undersøkelse	4,3	Ikke målt	4,1	Ikke målt	4,3
		Medarbeidertilfredshet Mestringsorientert ledelse	Medarbeider-undersøkelse	3,4	Ikke målt	3,2	Ikke målt	3,9
		Medarbeidertilfredshet Selvstendighet/autonomi	Medarbeider-undersøkelse	4,5	Ikke målt	4,3	Ikke målt	4,5
Brukere	Innbyggetilfredshet med kulturtenestene	Tilbud om kulturopplevelser og deltagelse for barn, voksne og eldre	Innbyggerundersøkelse	58,9 poeng i innbyggerundersøkelsen i 2013. Dette var et fall på -10,8 fra 2009	Ikke målt	ikke målt	Ikke målt	60
	Opprettholde antall utlån av medier og besøk til biblioteket	bruk av biblioteket	Utlån registreres av besøk Kostrapportering	Biblioteket har ca 22 000 utlån og ca 17 000 besøk.	Ca 21500 utlån og 17500 besøk	Ca 21300 utlån 17600 besøk	Ca 22000 utlån og 17000 besøk	22 000 utlån 17 500 besøk
	Mer systematisk tilrettelegging for frivillighet	Utarbeidelse og forankring av frivillighetspolitikk med; kartlegging, anerkjennelse og tilrettelegging for mangfold av frivillighet.	Prosess og vedtak. Systematisk tilrettelegging gjennom tilskudd og samarbeid. Oversikt over mangfold av tilrettelegging innen velferd, kultur og idrett	Oppstart temaplan frivillighetspolitikk	Frivillighetspolitikk er innarbeidet i plan program kulturplan	Frivillighetspolitikk er en del av forslag til Kulturplan	Kulturplan er vedtatt med overordnet mål; Alle tjenesteområder har ansvar for å se på mulighetene for samarbeide med frivillig sektor og å iverksette tiltak	Høring og vedtatt kulturplan
	Deltagelse i kulturskolen	Muligheter til deltagelse i kulturskolen	Elevlister og ventelister.	278 elevplasser og ca. 60 barn på venteliste	289 elevplasser og 79 barn på venteliste	Vår 280 elever Høst 220 elever	Vår 220 elevplasser Høst 230 elevplasser	230 elev- plasser

Medarbeidere

Det er jobbet med roller, mål og tiltak innen alle områder jevnlig med forankring i vedtatt kulturplan for 2019 – 2024. Flere medarbeidere har deltatt i videreutdanning.

Brukere

Kultur og fritid har samarbeide med frivillige og eksterne aktører.

I arbeidet med kulturplanen har vi økt kompetanse om hva som motiverer til frivillighet og behovet for tilrettelegging. Gjennom frivillighet møtes mennesker på tvers av tradisjonelle lojalitetsbånd som venner, naboer og familie. Folk ser hverandre og stiller opp for hverandre på lavest mulig nivå. Frivilligsentralene setter dette i system ved å etablere kontaktflater gjennom dugnad og aktivitet. Alle enhetene innenfor Kultur og fritid har dialog og samarbeide med ulike frivillige krefter. I Kulturplanen er det vedtatt at alle kommunale tjenesteområder har ansvar for å se på mulighetene for samarbeide med frivillig sektor og å iverksette tiltak.

Det er særlig gitt tilbud rettet mot barn og unge innen kulturskolen, biblioteket, Hole ungdoms frivilligsentral og i samarbeide med idretten. Det er stor oppslutning om tilbudene blant barn og unge.

Kultur og fritids hovedmål er opplevelser og deltagelse for alle innen kultur- og fritids området. Dette gjøres gjennom;

- Bevisstgjøring av kulturarv
- Tilrettelegging for lokalt kulturliv og arrangementer
- Tilrettelegging for frivillighet
- Tilrettelegging for sosiale arenaer i biblioteket og frivilligsentralene
- Tiltak for økte leseferdigheter i biblioteket og biblioteket som skolebibliotek
- Mestringslære innenfor ulike kulturuttrykk.
- Møter med ulike kulturuttrykk i den kulturelle skolesekken og – spaserstokken
- Nye innspill og perspektiv fra kulturlivets mangfold gir en bredere horisont og er en viktig del av demokratiet.
- Tilrettelegging for idrett og friluftsliv gir aktivitet
- Kultur og fritid har vært sekretariat for Ungdomsrådet.

Økonomi

1000 kr	2019				Regnskap tidligere år	
	Budsjett	Regnskap	Avvik	Forbruk i %	Regnskap 2018	Regnskap 2017
Lønn og sosiale utgifter	7 357	7 619	- 263	104	7 521	7 270
Innkjøp til tjenesteproduksjon	1 136	1 608	- 472	142	2 072	1 681
Kjøp av tjenester som erstatter kommunal tjenesteproduksjon	18	15	3	86	15	14
Overføringsutgifter inkl avsetninger	5 774	5 862	- 88	102	5 841	7 459
Finansutgifter	-	343	- 343	0	207	308
Salgsinntekter	- 947	- 1 143	196	121	- 1 110	- 1 108
Refusjoner	- 434	- 653	219	150	- 1 059	- 1 272
Overføringsinntekter	-	- 371	371	0	- 16	- 77
Finansinntekter mv	-	- 207	207	0	- 308	- 518
Utgifter	14 285	15 448	- 1 163	108	15 655	16 732
Inntekter	- 1 381	- 2 374	993	172	- 2 493	- 2 975
Totalt	12 904	13 074	- 170	101	13 162	13 757

Vurdering av driftsregnskapet:

- Verdien av kommunens samlede administrative tjenester til kirken (tjenesteytingsavtale) kr 190' for 2019 er utgiftsført over Kultur og fritid uten å være budsjettert innenfor området. Dette er gjort for å enklere holde oversikt over verdien av samlede administrative tjenester til kirken i regnskapet. Når denne verdien trekkes fra, er tjenesteområdets resultat positivt kr 20'.
- Kulturskolen har hatt noe høyere lønnsutgifter enn budsjettert i vårsemesteret. Dette ble korrigert med reduksjon i midler til kurs, dks og en stram økonomisk linje.
- Kultur og fritid har samlet holdt seg innenfor budsjettet. Det positive avviket er i tråd med det som er rapportert i 2019.
- Etter kostratall skiller Hole seg ut med en lav prioritering av andre "aktivitetstilbud til barn og unge". Dette omfatter fritidsklubber, barne- og ungdomsorganisasjoner, kor, korps, UKM og festivaler. Aktivitetstilbud til barn og unge omfatter både virksomhet i kommunal regi og tilskudd til andre.

- Kultur og fritid henter inn ressurser via eksterne søknadsordninger. Dette krever en del administrasjon til søknader og rapportering. Tilgjengelige prosjektmidler styrer deler av tjenestens aktivitet.

Kontroll og tilsyn

Kultur og fritid har tatt i bruk kvalitetssystemet Compilo som er felles for Hole kommune og dokumentert flere rutiner. Alle enhetene har dokumenterte rutiner. Vi har ikke dokumenterte rutiner for alle tjenestene vi leverer. Det er innført flere nye rutiner for å møte kravene i personvernloven.

Kultur og fritid har ikke hatt noen tilsyn i løpet av året

HOLE kommune

Til kommunestyret i Hole kommune

Uavhengig revisors beretning

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert Hole kommunes årsregnskap som viser kr 386 005 013 til fordeling drift og et regnskapsmessig mindreforbruk på kr 1 013 812. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2019, driftsregnskap og investeringsregnskap og økonomiske oversikter for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening er det medfølgende årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et dekkende bilde av den finansielle stillingen til Hole kommune per 31. desember 2019, og av resultater for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med lov, forskrift og god kommunal regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av selskapet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon innhentet på datoen for denne revisjonsberetningen består av informasjon i kommunens årsrapport, men inkluderer ikke årsregnskapet og revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon.

Dersom vi, på bakgrunn av arbeidet vi har utført på øvrig informasjon som er innhentet før datoen på revisjonsberetningen, konkluderer med at disse andre opplysningene inneholder vesentlig feilinformasjon, er vi pålagt å uttale oss om dette. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Administrasjonssjefens ansvar for årsregnskapet

Administrasjonssjefen er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir en dekkende fremstilling i samsvar med lov, forskrift og god kommunal regnskapsskikk i Norge. Administrasjonssjefen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Offices in:

Oslo	Elverum	Mo i Rana	Stord
Alta	Finnsnes	Molde	Straume
Arendal	Hamar	Skien	Tromsø
Bergen	Haugesund	Sandefjord	Trondheim
Bodø	Knarvik	Sandnessjøen	Tynset
Drammen	Kristiansand	Stavanger	Ålesund

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i regnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettvisende bilde.

Vi kommuniserer med kontrollutvalget og administrasjonssjefen blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om budsjett

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at de disposisjoner som ligger til grunn for årsregnskapet i det alt vesentlige er i samsvar med budsjettvedtak, og at budsjettbeløpene i årsregnskapet stemmer med regulert budsjett.

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringskikk i Norge.

Drammen, 15. april 2020

KPMG AS

Eirik Braut

Statsautorisert revisor